

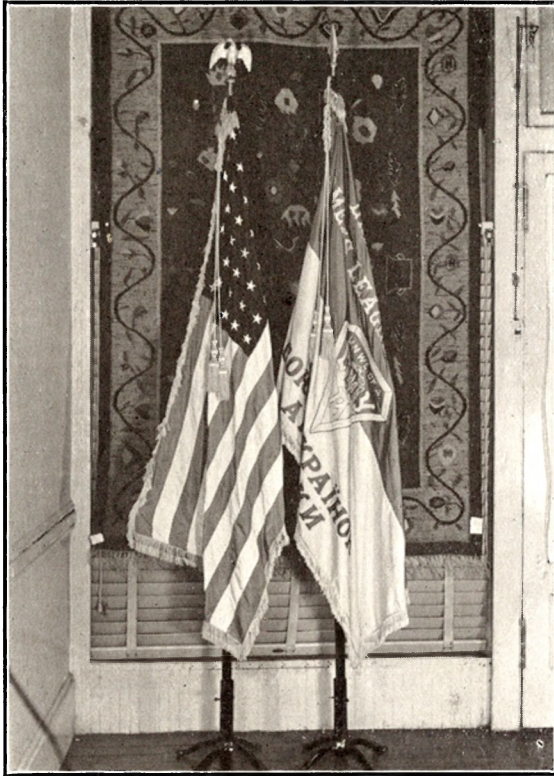
**ЮВІЛЕЙНА КНИЖКА
СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ
1925 - 1940**

**Jubilee Book of
Ukrainian Nat. Women's League of America**

П Р А П О Р И

Американський і Союзу Українок Америки

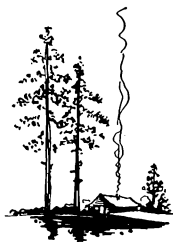
OLD GLORY
and the Flag of the
UKRAINAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA

ЮВІЛЕЙНА КНИЖКА СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ВИДАНА

З НАГОДИ 15-ТИХ РОКОВИН ЙОГО ЗАСНОВАННЯ

1925-1940

Накладом
СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ
Нью Йорк, Н. Й.

—1941—

www.unwla.org

JUBILEE BOOK

OF THE

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA

Commemorating

THE FIFTEENTH ANNIVERSARY OF ITS FOUNDATION

PUBLISHED BY
THE UKRAINIAN NAT'L WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA,
48 East Seventh Street
New York City
www.unwla.org

ПЕРЕДМОВА

Обставини склались так, що ця Ювілейна Книжка виходить в часі, коли на землях, з яких приїхали українські імігранти до Америки, ведеться страшна Друга Світова Війна. На кривавих побоєвищах від Карпат по Дон закінчується одна і підготовляються основи нової доби історії.

Українське жіноцтво в Америці, попри свою діяльність серед тутешнього громадянства, все пильно слідкувало і багато праці та думок присвячувало подіям в Україні. Воно часто черпало відтіля натхнення для своїх починів, та віддавало велику частину свого труду на підтримку добрих починів на українських землях.

Війна, що почалась саме тоді, як Союз Українок Америки докінчував 15 літ свого існування, перервала ті звязки, спинила ту працю, поклала між українське жіноцтво Європи й Америки тяжку занавісу цензури, блокад, та інших обмежень. Тим вона немов закінчила один період праці СУА та дала передишку, після якої пічнеться нова праця. Повоєнне знищення і відбудова України вимагатимуть від американсько-українського жіноцтва нових, більших і годі точно предвидіти яких зусиль.

Тому то ця Ювілейна Книжка є немов звітом з того, що було зроблено дотепер, замкненням рахунків одної доби організаційного руху серед американських українок, та матеріалом, на якому по війні будеться основувати нова діяльність. З неї можемо уявити собі наші сили й наші недостачі, нашу спроможність праці, та її слабі місця, які треба скріпити, поправити чи цілком наново перебудувати. Ювілейна Книжка має служити нам, американським українкам, як перегляд наших сил, що то їх треба нам буде може вже незабаром, для здійснювання ідеалів СУА у новому, повоєнному світі.

Складається вона з огляду праці Головної Управи СУА, його Окружних Рад і місцевих відділів, з огляду організаційного руху серед жіноцтва України та з англійського нарису про український жіночий рух взагалі. На неї зложився труд багатьох одиниць, не тільки тих, що підписані під статтями, але й тих, що збирали матеріяли, переписувались з відділами, займались справою друку, а тепер розпродажем Ювілейної Книжки. Їм всім за це щира подяка.

Треба ще додати, що багато відділів, складаючи оплати на видання Ювілейної Книжки, зарезервували собі пів сторінки, кілька цілу сторінку. Та в більшості випадків звіти були багато довші, і хоч їх дещо скорочувано, то рідко котрий вдалось помістити на половині сторінки. Та це, думаємо, не кривда нікому.

Ось так наша Ювілейна Книжка йде у світ. Нехай вона буде дальшою цеглою, яку українське жіноцтво в Америці вкладає у будову кращого завтра для себе і своїх дітей тут, та для усього жіноцтва у світі, особливо ж в Україні.

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ПЯТНАЦЯТЬ ЛІТ ПРАЦІ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ЧАСТЬ I

1925 — 1934

Написала

СТЕФА АБРАГАМОВСЬКА

Після десятилітнього існування Сестрицтва Святої Ольги при кінці минулого і на початку цього століття, та після короткотривалої спроби з Союзом Українських Жінок в Шикаго*) в 1918 р., українське жіноцтво у Сполучених Державах не мало своєї центральної організації. При церквах існували жіночі сестрицтва, в заповогових організаціях були жіночі відділи, місцями повставали жіночі клуби й незалежні товариства. Всі вони, одначе, або належали до брацьких Союзів, у яких вся дійсна управа находилась в руках мужчин, або вели тільки обмежену місцеву діяльність, теж звичайно у співпраці, а то й під проводом загальних організацій з мужеським проводом. Якоїсь своєї централі американсько-українське жіноцтво не мало, хоч нераз відчувалась потреба чи то виступити перед американським громадянством, чи забрати голос перед або від українського народу від імені українських жінок Америки. Та накінець під натиском міжнародніх подій і за спонукою українського жіноцтва в краю і на еміграції в Європі, заложено й тут жіночу централю під назвою Союз Українок Америки. Його початки були такі:

В березні 1925-го року товариство Українська Жіноча Громада в Нью Йорку, та деякі приватні особи, як теж і редакції українських газет в Америці і інші установи отримали від това-

*) Гляди: Альманах Української Жіночої Громади, Нью Йорк, 1931, ст. 77-80.

риства ім. Ольги Кобилянської в Саскатуні (Саскачеван, Канада) заклик такого змісту:

“В маю с. р. у Вашингтоні має відбутись конгрес Інтернаціональної Жіночої Ради. Подібні зїзди відбуваються щороку по черзі в ріжних державах.

“Інтернаціональна Жіноча Рада складається з окремих жіночих рад, які провадять свою окрему роботу і які потім об'єднуються в Інтернаціональну Жіночу Раду, для полагодження спільних інтересів і завдань.

“Є і Українська Національна Жіноча Рада, яка старається обняти під свій провід як можна більшу скількість українського жіноцтва. Метою української Національної Жіночої Ради є головним чином дбати про визволення рідного народу, та про поліпшення долі української жінки і дітей.

“Робота Української Національної Ради в Інтернаціональній Жіночій Раді зводиться по більшості до ознайомлення світового жіноцтва з правдивим положенням української справи, до знайомлення його з тими ненормальними, жахливими умовами в яких доводиться жити українським жінкам і дітям під чужою окупацією. На зїздах Інтернаціональної Жіночої Ради наші делегатки завжди стараються внести свій протест проти чужої окупації, проти чужого насильства. Стараються заводити знайомства з видатнішими жінками інших національностей і при їх допомозі подавати відомости до чужої преси. Стараються заводити зносини з тими жінками, які мають стосунки з Червоним Хрестом чи іншими благодійними установами і добувають від них допомогу. І по більшій часті се нашим жінкам удається. Вже багато разів жінки допомагали нашим нещасливим голодним сестрам.

“Завязуванням таких зносин, наші жінки приносять велику користь рідній справі, і участь наших делегаток на інтернаціональних зїздах є дуже потрібна. Ми ще в такому становищі що нам скрізь і всюди треба нагадувати про себе, про свій нарід, про свою справу і ми мусимо використовувати кожную світову трибуну з якої ми могли б бодай словом пригадати про себе.

“Тому і сього року у Вашингтоні ми мусимо мати свою бодай одну представницю.”

На цей заклик Українська Жіноча Громада в Нью Йорку, якої головою в той час була Стефа Абрагамовська, секретаркою Палагія Дембіцька, а касіеркою Марія Дідоха, скликала збори своїх членкинь, а 5-го квітня 1925 ширшу нараду так членкинь як і запрошених представниць інших жіночих товариств. На наради прибула Юлія Яремова від жіночої секції при Українським Демократичнім Клубі в Нью Йорку, Катерина Шутаківна від Жіночої Січи ім. Ольгу Басараб, Олена Лотоцька з Джерзі

Ситі і Юлія Шустакевич з Вудгейвен, Лонг Айленд, що представляла Українську Жіночу Громаду в Ньюарку.

Членкині Жіночої Громади рішили позичити між собою \$250.00 на оплату подорожі делегатки з краю, а ціла нарада взагалі постановила скласти Конгресовий Комітет, який помагав би тій делегатці тут в Америці. На нараді відчитано також інші повідомлення про українське представництво на конгресі Інтернаціональної Жіночої Ради, з яких показалось, що деле-

ДЕЛЕГАТКИ НА КОНВЕНЦІЮ
МІЖНАРОДНОЇ ЖІНОЧОЇ РАДИ У ВАШИНГТОНІ В 1925 Р.:
О. Д. Лотоцька, Ганна Чикаленко-Келлер і Ю. Яремова.

гатку від Української Секції Міжнародної Жіночої Ради в Європі оплатить Міжнародна Жіноча Рада, де тоді головою була Лейді Абердін. До Конгресового Комітету вибрано Юлію Шустакевич головою, Олену Добуш Лотоцьку секретаркою а Катерину Шутаківну скарбничкою. Для точности слід згадати, що в Жіночій Січі почався творити потайки другий “конгресовий комітет” і навіть з повище названим Комітетом вийшли були деякі непорозуміння, які виявились тим, що на його засідання перестали кликати представниць Жіночої Громади, хоч вона дала почин до цієї підтримки українським жіночим організаціям в краю та їх участі в конгресі Інтернаціональної Жіночої Ради. Пізніше ці непорозуміння вдалось вирівнати.

Вже після висилки грошей на подорож делегатки, зі Львова прийшла вістка, що польська влада не дала їй візи і що вона не приїде. Заповіджено тільки приїзд пані Ганни Чикаленко-Келлер

з Швейцарії, якій всі краєві жіночі організації передали свої повноваження. Тоді рішено доповнити делегацію представницями від українського жіноцтва в Америці і вибрано Юлію Яремову від Жіночої Секції Українського Демократичного Клубу в Нью Йорку і Олену Д. Лотоцьку від Конгресового Комітету і Жіночої Громади. Разом з ними поїхала ще до Вашингтону Йосифа Яремівна як гість.

Польська делегація не хотіла допустити українок до нарад кажучи, що вони приїхали не з краю і тому не мають права репрезентувати Україну. На це українські делегатки відповіли, що польський уряд, який дав візи польським делегаткам, не пустив української представниці. Конгрес прихилився до думок української делегації, Ганна Чикаленко-Келлер, Олена Лотоцька і Юлія Яремова брали участь в його нарадах і забирали слово в різних справах чи не частіше, як представниці інших народів.

Членкині Української Жіночої Громади і Жіночої Секції У. Д. Клубу стрічали після того з радістю українську делегацію, як вона вернула з Вашингтону до Нью Йорку. На двірці привітали їх окликами: *Three cheers for the Ukrainian Women Delegation*; а пізніше влаштували гарну вечеру-приняття в честь пані Чикаленко-Келлер. На тій вечері, а пізніше на загальному вічу в Українським Народнім Домі і на звітних зборах в Жіночій Громаді пані Чикаленко-Келлер звернула увагу на потребу такої постійної праці, як це виконав щойно Конгресовий Комітет. Вона радила, щоб для такої праці заложити організацію, подібну як Союз Українок у Львові.

ЗАЛОЖЕННЯ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Піднята панею Чикаленко-Келлер думка про Союз Українок Америки припала всім до серця і вже на перших зборах рішено затримати постійний звязок товариств, що створили Конгресовий Комітет а самий комітет перетворити в управу нової організації, яку й названо СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ в скороченні СУА.

Тим способом першою головою СУА стала Юлія Шустакевичева, першою секретаркою Олена Лотоцька а першою касієркою Катерина Шутак. Управа в тому складі не втрималась довго, тому що Ю. Шустакевичева зараз же в червні зрезигнувала. На її місце вибрано головою СУА Юлію Яремову. Секретарка і касієрка остали ті самі.

Головною працею в тому часі було зібрання фондів, щоб покрити кошти участі української делегації у конгресі Міжна-

родної Жіночої Ради у Вашингтоні, та повіддавати зтягнені на ту ціль довги. Тому зараз же влаштовано великий концерт (27-го вересня 1925) в Українському Народнім Домі, та уряджувано чайні вечери і заботи.

Щодо висланих вже до краю грошей на приїзд тамошньої делегатки (мала бути нею пані Марія Бачинська-Донцова) розпоряджено, щоб 150 доларів передано на поміч інвалідам а 110 доларів на поміч голодуючим. З зароблених і зібраних грошей цю суму сплачено тут тим, що її позичили.

ЮЛІЯ М. ШУСТАКЕВИЧ,
перша голова СУА, 1925 р.

З інших справ слід згадати телеграму, яку СУА вислав до Політичного Інституту у Вільямсстаун, Масс., з протестом проти неправди, яку поширював про українську справу польський міністер закордонних справ Скжиньскі, яку то телеграму там взяли під увагу при дискусії над українською проблемою.

На самих початках організації була спроба, щоб приймати членкинь СУА, де вони тільки зголосяться. Пізніше цей спосіб закинено і членкинями СУА ставали тільки членкині товариств, які вступали як цілість до Союзу. В 1925-ому році Союз Українок Америки мав 5 таких відділів.

РІК 1926

В 1926-ому році уряд СУА остав той самий. Головну працю далі виконувала Олена Д. Лотоцька і їй треба завдячувати у великій мірі вдержання організації та її зріст у наступних роках.

Найважнішим ділом, виконаним Союзом Українок Америки в 1926 р. було влаштування виставки українських вишивок і інших виробів народного мистецтва в гостинниці "Астор" в Нью Йорку, під покровом американського товариства Women's Arts and Industries. Виставка, яка тревала тиждень, була дуже успішна під мистецьким оглядом, хоч коштувала дуже багато труду з боку О. Лотоцької і невеличкого гуртка жінок і дівчат, які їй помагали.

Кількома підприємствами зароблено невелику суму грошей і вжито її на оплату коштів вистави та деяких давних довгів. Окрім того вислано 100 доларів Союзови Українок у Львові на висилку делегатки на міжнародній жіночий конгрес в Парижі.

Між перепискою СУА з того року знаходяться два незвичайно сумні листи від славної української письменниці Ольги Кобилянської. В одному з них вона каже:

"Мої життєві теперішні обставини такі тяжкі, я сама стільки нездужаю, що поминаючи моє довголітнє каліцтво (лівобічний параліж), що далі то й самого життя відходиться. Та в мене під руками невикінчена ще моя довга повість "Апостол Черні," над котрою працюю вже довший час і через прикрі матеріальні обставини (не сказавши просто злидні) і перерви хоровитістю, ніяк не можу до кінця довести. Викінчення моєї повісти це для мене те саме що визвольне діло. Поможіть . . . довести це моє діло до кінця. Праця кличе, а я далі голову не буду мала де склонити. Зі стін моєї кімнати вода летється. Лікарі висилають "письменницю" до купелів а вона журиться за що дров купити, чим хату опалити, бо руки мерзнуть, писати годі, тяжкий ревматизм сугуставів пальці кривить, з болю ломить . . ." (Лист з 7 лютого 1926).

Союз Українок Америки сам, та ті товариства, що входили в його склад, відгукнулись і Ольга Кобилянська, що жила тоді в Чернівцях, дістала кількадесять доларів. Частина посилок

прийшла вже була в час, як вона писала' другого листа (14-го квітня 1926), також на адресу О. Лотоцької. В ньому О. Кобилянська каже:

“Прийміть мою подяку що походить з глибини душі за Ваш труд для мене, хоч в кількох словах; нехай Вам буде те вдоволення і надгорода, що Ваша праця для мене в моїй хорovitости не пішла марне. Ви з шановними жертводавцями дали мені змогу виїхати на поратовання здоровля до купелів (хоч не заграницю, що тепер лиш багачам можливо але бодай тут на Буковині в Дорну Ватру), куди я саме тепер вибираюсь . . .”

ЮЛІЯ ЯРЕМА,
голова СУА, 1925-1931.

Далі в листі названа посилка 20 доларів від СУА, 21 доларів з Філадельфії від неназваного товариства, 25 доларів від Об'єднання Українських Організацій і 25 доларів від одного сестрицтва в Ньюарку.

СВЯТОЧНЕ ПРИНЯТТЯ В ЧЕШЬ СЕНАТОРКИ ОЛЕНИ КИСІЛЕВСЬКОЇ В НЬО ЙОРКУ, 29-ГО ЖОВТНЯ, 1929 Р.

РІК 1927

Немов висилившись працею в 1926-ому році, Союз Українок не виявив живішої діяльності в 1927-ому році. Полагоджувано біжучі справи, відповідано на листи, О. Лотоцька від СУА брала участь у виставовому комітеті, з яким попереднього року СУА влаштовував виставку, але ні сама централь, ні її п'ять товариств не виконали нічого важнішого. Подали тільки деяку поміч при влаштованні концертної поїздки Саломеї Крушельницької, яка прибула на короткий час до Америки.

Причиною застою було якесь напруження і замішання серед всіх українських організацій в Нью Йорку. Щойно зрушили громаду вістки про страшну повінь, яка навістила тоді велику частину Галичини. Почались збірки одежі і грошей для поводян, які переводили поодинокі товариства. Ті збірки затяглись по кінець року і далі.

РІК 1928

Не краще діялось і в 1928-ому році. Поодинокі товариства, як Жіноча Громада і Жіноча Секція при Українським Демократичнім Клубі працювали завзято над допомогою поводянам і вислали більші суми грошей та великі пакунки одежі до краю. Це вичерпувало енергію членкинь, які рівночасно були членкинями СУА і вони для нього не могли багато зробити. Окрім того в Союзі велись ще дальші спори про членство, себто про "самостійних" членкинь і відділи СУА та про їх права і це може також дещо впливало на повільність праці. Та все таки в тому році до СУА приступило ще одно товариство, так що він об'єднував вже разом 6 товариств.

РІК 1929

Уряд Союзу Українок Америки остав був той самий і в 1929-ому році. Зразу велась далі та сама праця, що полягала на втриманню звязку з існуючими вже товариствами, на переписці і принагідних збірках. Пізніше праця оживилась, головню завдяки приїздови до Америки сенаторки Олени Кисілевської з Коломиї, яка була рівночасно редакторкою відомого жіночого часопису "Жіноча Доля." Союз Українок вшанував її 29 жовтня, разом з іншими ньюйорськими товариствами, святочним приняттям, а управа СУА відбула з нею кілька організаційних нарад. Сенаторка Кисілевська обїхала з вічачами кільканацять американських місцевостей, де є більші українські колонії, промовляла на жіночих зборах і всюди закликала жінок вступати до СУА та творити сильну свою організацію.

В тому ж році заходом СУА та при допомозі вчителя танців В. Авраменка влаштовано гарний обхід в День Матері. Також вислано до Ліги Націй і до президента Польщі телеграму з протестом проти засуду В. Атаманця і І. Вербицького польським судом на смерть.

УПРАВА СУА ВІД 1925 ДО ТРАВНЯ 1931 РОКУ:

Стоять: Юлія Ярема, голова; Катерина Шутак, касієрка; Павлина Авраменко, містоголова. Сидить: Олена Д. Лотоцька, секретарка.

РІК 1930

Оживлення, яке почалось в організації в 1929-ому році, виявило себе вповні щойно 1930-го року. З різних місцевостей почали напливати запити про організацію або вістки, що жіноцтво то ту то там хоче послухати жінок-бесідниць та хоче організуватись. Невелика каса СУА не все могла покрити кошти подорожі, а місцеві жінки часто й не думали про це, що бесідниці чи організаторці треба заплатити залізницю, так що бували й непорозуміння. Однак їх перемагалось і централія СУА робила все, що могла, щоб той рух використати.

Вислід був такий, що на протязі 1930-го року Союз Українок Америки зріс майже вдвое: до нього приступило п'ять нових

жіночих товариств. Помогла в цьому багато поїздка сенаторки Кисілевської, яка потім писала багато про українських жінок в Злучених Державах і Канаді у “Жіночій Долі,” а також загальне оживлення громадського життя, яке викликала заповідь нових виборів у Галичині, а пізніше ганебна польська “пацифікація” українських сіл і місточок. На виборчий жіночий фонд у Львові вислано тоді від СУА невелику суму (20 доларів), а проти польського терору тимчасово запротестовано телеграмою до Женеві.

Також того року, на вістку про страшні терпіння потерпілих від пацифікації засновано, 20-го листопада, спеціальний **Медичний Допомоговий Фонд**, якого збіркою, розподілом і висилкою зайнявся окремих комітет під проводом д-ра Неонілі Пелехович. Цей М. Д. Фонд існував кілька років і його заходом вислано до Народної Лічниці у Львові кільканацятьсот доларів. Звіт з праці цієї секції СУА поданий даліше у звіті з Першого Жіночого Конгресу в Америці.

Також посплачувано деякі давніші довги організації, так що у 1931-ий рік СУА перейшов, не довгуючи нікому.

РІК 1931

До травня 1931-го року Союз Українок Америки мав ту саму управу, що в минулі роки. В згаданому місяці зрезигнувала передсідателька Юлія Яремова і на її місце вибрано головою Олену Добуш Лотоцьку, яка була до того часу секретаркою і найбільш діяльною членкинею управи. Заступницею передсідательки остала Павлина Авраменко, секретарство перебрала Катерина Шутак-Кедровська, яка до того часу була касіеркою, а касіеркою вибрано Марію Ленчук.

Організаційна праця не перервалась. За 1931-ий рік прибуло до СУА ще 6 відділів, так що при кінці року всіх їх було 17. Навязано переписку і товариські зносини з ріжними незалежними товариствами. О. Лотоцьку закликали до ріжних місцевостей на наради і відчити, часто у той самий день в кілька місцевостей. По всій Америці почали жінки влаштовувати свята на спомин трагічної смерті Ольги Басарабової, для вшановання Лесі Українки, в День Матері і т. п. Показалась потреба писаних рефератів на ті теми, які жінки могли б відчитувати на своїх сходинах чи з нагоди свят.

Це зацікавлення товариськими справами виявилось також в Нью Йорку і околиці, особливо через оживлення громадської акції, викликані згаданою вище пацифікацією Західної України

в осені 1930. Союз Українок Америки взяв участь в масових протестаційних вічах, в поході вулицями Нью Йорку в листопаді 1930, та при складанні і висилці телеграм та протестів до Вашингтону, Женеви, Парижа і Лондону. Те саме робили відділи СУА по провінції. Це був чи не перший масовий виступ української іміграції в Америці, у якому жіноцтво взяло організовано участь.

В Нью Йорку влаштовано також низку лекцій для жінок на політичні теми, на яких лекторами були представники різних політичних угруповань, як теж відчити на гігієнічні теми, які дала д-р Неоніла Пелехович. Фінансові звіти відділів і централі виказують в тому часі більші суми, жертвовані на поміч жертвам пацифікації. Жертви ці йшли у великій мірі через та завдяки агітації Медично-Допомогового Фонду.

РІК 1932—ДО ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ В АМЕРИЦІ

Та найбільш “горячковими” місяцями в праці Союзу Українок Америки були місяці січень-травень 1932-го року, перед першим загальним зїздом відділів СУА і симпатизуючих з ним жіночих товариств, який тому й слушно названо ПЕРШИМ УКРАЇНСЬКИМ ЖІНОЧИМ КОНГРЕСОМ в АМЕРИЦІ. За тих перших п'ять місяців прийнято до СУА 12 нових відділів-товариств. Окрім того 23 жіночі організації увійшли в зв'язок з централею, та поробили заходи, щоб пізніше стати його членами. Союз Українок Америки при кінці квітня 1932 мав вже 29 відділів, а за один місяць травень зріс до 42-ох.

Не можна при цій нагоді промовчати незвичайно відданій праці, яку в тому часі поклала для розвитку СУА його голова Олена Д. Лотоцька. У вільний від праці на життя час вона вела переписку, укладала реферати, по вечерам і неділям виїздила до далеких нераз місцевостей на збори, відбувала по кілька нарад управи на місяць, одним словом була душею, провідницею і найбільш зайнятою робітницею СУА.

В 1932-ому році централя СУА розіслала своїм відділам п'ять різних рефератів, та скликала наради представниць відділів СУА з Нью Йорку і околиці в справі Першого Українського Жіночого Конгресу. На нараді вибрано Конгресовий Комітет, головою якого стала Юлія Яремова, а в склад якого входили членкині управи СУА і дооколичних його відділів.

Конгрес цей, який відбувся в Нью Йорку в днях 28, 29 і 30 травня, 1932, був справді історичною подією так для Союзу

Українок Америки, як і для усього українського жіноцтва в Злучених Державах. Починаючи від нього це життя поплило широким руслом організованого поступу та захопило всі важніщі осередки тутешньої української іміграції. Тому, думаю, варто подати про нього обширніший звіт, а властиво більші витяги з "Протоколу Нарад," який був складений вибраною на Конгресі новою управою СУА і виданий пізніше на міміографі.

ОЛЕНА ДОБУШ ЛОТОЦЬКА,
голова СУА 1931-1934.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ КОНГРЕС В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

ПЕРШИЙ ДЕНЬ НАРАД

В протоколі Конгресу читаємо:

Перший Конгрес Українського Жіноцтва в Сполучених Державах Америки почався в суботу 28 травня 1932 року в 2 годині пополудни в великій залі Українського Народного Дому, при Іст

УЧАСНИЦІ ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО КОНГРЕСУ В АМЕРИЦІ ПЕРЕД УКРАЇНСЬКИМ НАРОДНИМ ДОМОМ В НЬЮ ЙОРКУ.

Шестій Вулиці в Нью Йорку, відспіванням українського і американського гімнів, в присутності численно зібраних делегаток і гостей.

Після того отворила наради Конгресу передсідателька Конгресового Комітету, Юлія Яремова, котра у короткій промові привитала представниць українського жіноцтва Сполучених Держав та гостей з Канади, подякувала членам Конгресового Комітету за працю при скликанні зїзду та його підготовці, і накінець завїзвала присутніх, щоб повстанням з місць вшанували память і посвяту тих українок та українців, котрі в боротьбі за волю українського народу томляться по тюрмах і на засланні, або котрі принесли за цю свободу найвищу жертву, віддавши своє життя.

Потім п. Яремова представила присутнім управу Союзу Українок Америки, викликаючи їх на естраду. В той спосіб представила Олену Лотоцьку, передсідательку СУА, Павлину Авраменко, містопредсідательку, Катерину Шутак, секретарку і Марію Ленчук, касієрку. Накінець передала п. Лотоцькій передедення дальшої ділової частини Конгресу.

Предсідателька СУА О. Лотоцька привитала присутніх від Союзу Українок Америки, після чого відчитала лісту делегаток, котрі приїхали на Конгрес як представниці українських жіночих товариств в Сполучених Державах і як гості-делегатки від таких же товариств в Канаді.

ДЕЛЕГАТКИ

Марія Кушнір і Ольга Коник, Відділ СУА, Когоус, Н. Й.; Євгенія Дмитрів, Емілія Салюк, Марія Томчук, Анна Сорентіно і Катерина Стефанович, Жіночий Відділ Демократичного Клубу, Джерзі Ситі, Н. Дж.; Татяна Мельничук, Відділ СУА, Джаймейка, Н. Й.; Франсис Туранська і Марія Дідоха, Відділ СУА, Бронкс, Н. Й.; Анна Боївка, Від. СУА, Маганой Плейн, Па.; Ірина Гундяк, Від. СУА, Трой, Н. Й.; Марія Костів, Олена Швед, Марія Парашук, Віра Танчак і Параска Савка, Від. СУА, Озон Парк, Н. Й.; Марія Петренко і Анна Кмець, Від. СУА, Йонкерс, Н. Й.; Анна Бойко, Сестрицтво Пр. Зачатія, від. Провідіння, Філадельфія, Па.; Анастазія Рибак, Тов. Ам.-Укр. Горожанок, Філадельфія, Па.; Антоніна Лятишевська, Юлія Пішак, Стефа Абрагамовська, Жіноча Громада, Нью Йорк, Н. Й.; Параска Павчак і Катерина Сенюта, Від. СУА, Бруклін, Н. Й.; Анна Липа, Від. СУА, Бейон, Н. Дж.; Олена Горбаль, Від. СУА, Ансонія, Конн.; Емілія Угорчак, Марія Ленчук, Анна Кушнір, Анна Бродин і Й. Крицун, Демократичний Клуб, Жіноча Секція, Нью Йорк, Н. Й.; Марія Локуш і Катерина Бобяк, Від. СУА, Честер, Па.; Олена Сегін і Татяна Гаук, Товариство ім. Ольги Басараб, Ньюарк, Н. Дж.; Текля Гаврилів і Олена Фенчинська, Від. СУА, Перт Амбой, Н. Дж.; Марія Яремчук, Від. СУА, Аллентавн, Па.; Анастазія Періг, Клементина Перій і Варвара Гуменчук, Жіноча Громада, Асторія, Н. Й.; Ольга Городинська, Дем. Клуб, Жіноча Секція, Бронкс, Н. Й.; Олена Волянська, Від. СУА, Картерет, Н. Дж.; Ольга Шуст, Параска Середюк і Марія Ракецька,

“Жіноча Поміч,” Нью Йорк, Н. Й.; Марія Боднар, Дарія С. Добуш, Дорота Маційовська, Анна Гаврилко, Марія Жуковська і Милдред Мілянвоч, “Сивик Сентер,” Нью Йорк, Н. Й.; Слава Кінш-Галан, Стрілецька Громада, Філадельфія, Па.; Анна Ляшецька і Анна Ковтун, Демокр. Клюб, Жіноча Секція, Нью Йорк, Н. Й.; Анастасія Вагнер, Дем. Клюб, Жіноча Секція, Джерзі Сіті, Н. Дж.

Гості з Канади

Савеля Стечишин, голова Союзу Українок Канади, Саскатун; Ан. Янда, касієрка СУА Канади, Саскачеван; Анна Йонкер, і С. Дершко, Український Жіночий Клюб, Вінніпег, Манітоба; П. Н. Кройтер, учителька з Канади.

Повисшу лісту делегаток прийнято до відома, після чого приступлено до вибору президії Конгресу. Споміж поставлених і підтриманих кандидаток вибрано більшістю голосів слідууючу президію: Стефа Абрагамовська з Нью Йорку, предсідателька Конгресу; Др. Неоніла Пелехович і А. Лятишевська, обі з Нью Йорку, заступниці предсідательки; Павлина Авраменко і Дорота Маційовська зістали покликані на секретарок Конгресу.

З черги приступлено до вибору статутуової і резолюційної та пресової комісій. Предсідателька О. Лотоцька пояснила, що статутова комісія має переглянути і доповнити та поправити статут Союзу Українок Америки, а пресова і резолюційна комісія має подбати, щоб про наради Конгресу були правдиві вістки в українській і американській пресі, та щоб ухвалені резолюції були належно зредаговані і узгіднені.

Після того споміж поставлених і підтриманих кандидаток вибрано статутову комісію у слідууючому складі: Е. Угорчакова, О. Лотоцька, М. Петренко.

До резолюційної і пресової комісії вибрано в такий самий спосіб: А. Вагнер, К. Шутак і Т. Гаук.

Для ознакомлення всіх присутніх з проектом статута, котрий взяла під розвагу статутова комісія, відчитано його в цілості, а опісля ухвалено порядок дальших нарад. Рішено відбути в той же день вечірне засідання і вислухати на ньому звітів головної Управи Союзу Українок Америки і поодиноких товариств.

ПОРЯДОК НАРАД КОНГРЕСУ

Перший день нарад, субота 28 травня:

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ:

Український і американський гимни.

Отворення конгресу, привитання присутних, представлення

Головної Управи Союзу Українок Америки—Юлія Яремова.

Представлення делегаток і гостей—О. Лотоцька.

Пояснення порядку нарад, вибору президії і комісій.

Вибір конгресової президії і комісій.

Вступне Слово предсідательки Союзу Українок Америки.

Перерва: перекуска в “Міжнародньому Жіночому Інституті.”

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ:

Звіт голови Союзу Українок Америки.

Звіти з місць.

“Українські Жіночі Організації на Еміграції,” реферат, відчитає Катерина Гупалова.

Привіт від “Обеднання,” Володимир Кедровський.

Другий день нарад, неділя 29 травня:**РАНИШНЯ СЕСІЯ:**

Відчитання привітів.

“Організація українського жіноцтва в Америці та його участь в американських і міжнародних організаціях,” реферат Олени Добуш-Лотоцької.

“Українська жінка і народне мистецтво,” реферат, відчитає Павлина Авраменко.

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ:

“Українська жінка в сучасному і минулому” (по англійськи), реферат Марії Бек.

“Роля жінки в життю нації взагалі, а української з окрема,” реферат, відчитає Галя Фенчинська.

“Українська жінка-робітниця в Америці,” реферат, відчитає Стефа Абрагамовська.

“Будучність України в руках української жінки,” реферат Марії Бек (по українськи).

Спільна вечера в гостинниці “Коммодор” в Нью Йорку.

Третій день нарад, понеділок 30 травня:**РАНИШНЯ СЕСІЯ:**

Звіти членів Головної Управи Союзу Українок Америки: голови, секретарки, касієрки, управительки Медичного Фонду, касієрки Конгресового Комітету.

Дискусія над звітами.

Уступлення старого уряду СУА.

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ:

Вибір нової Головної Управи Союзу Українок Америки.

Звіт Статуткової Комісії; дискусія і голосовання.

Звіт Резолюційної Комісії: дискусія і голосовання.

Ріжні справи.

Замкнення нарад і закриття Першого Українського Жіночого Концерту. Конгресу.

По ухваленні дневного порядку забрала голос предсідателька СУА Олена Добуш-Лотоцька для слідуєчої промови, у котрій привитала делегаток та підчеркнула, що їх завданням є скріпити СУА. Давні спроби організації українських жінок в Америці, як Сестрицтво св. Ольги сперед 25-35 літ та Союз Українських Жінок сперед 15 літ не вдержались через ріжні помилки;

їх треба вистерігатись і будувати організацію на трівкій основі солідарности думки і вірности ідеалам та завданням організації. Найвищий наш ідеал — Вільна Україна і для здобуття його треба зберігати і скріпити українську народність в Америці, як важну силу. Збереження ж національности тут може прийти лише через свідому українську матір громадянку. Її виховати та zorganizувати, це завдання СУА, цього конгресу і його учасниць. — Після того передсідателька Конгресу закрила засідання а присутні делегатки і гості перейшли до будинку “Міжнародного Жіночого Інституту” при Іст 17 вулиці, де управа Інституту прийняла їх перекускою і чаєм. На привітання представниць Інституту відповіла Др. Н. Пелехович. По перекусці присутні вернули до Українського Народного Дому на дальші наради.

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ

Згідно з ухваленням порядком нарад передсідателька С. Абрагамовська покликала представниць жіночих організацій до складання звітів. Перший віддала голос голові Союзу Українок Америки, як центральної організації тутешнього жіноцтва, яка пояснила початок СУА і дала головний зарис діяльности до часу конгресу. Після неї здавали звіти з місць представниці відділів СУА і інших жіночих товариств, які прибули на Конгрес. По закінченні звітів з товариств українських жінок в Америці, передсідателька С. Абрагамовська дала голос представниці канадійського жіночого товариства п. Анні Йонкер, яку присутні привitalи оплесками. Вона сказала:

“Клуб Українських Жінок в Вінніпегу, це чи не одиноке жіноче товариство в Канаді, котре заснувалось з метою моральної і матеріальної допомоги українській справі в Канаді і головно в Ріднім Краю. Матеріально ми помогли висилаючи до краю вже понад 4 тисячі доларів. Посилки пішли на інвалідів, політичних в'язнів, до Союзу Українок у Львові, на “Жіночу Долю” та на інші важні народні цілі. Моральну допомогу Клуб давав двома шляхами: безпосередно, через відчити і пропаганду і посередно, через участь в не-українських жіночих організаціях.

“Відчити влаштовувано по українськи і по англійськи. Їх темою були листопадові події в Польщі 1928 року, пацифікація, замикання українських шкіл в Польщі, колонізація українських земель польськими поселенцями і т. п. Також давано відчити про історію українського народу, українське мистецтво та культуру, при чому роблено виставки українських вишивок, деревних виробів і інших предметів. У випадках надзвичайних подій в старім краю скликувано протестаційні віча (4 за останні 4 роки), а щоб мати в тих протестах підтримку англійських організацій, товариство брало участь в різних акціях декотрих англійських товариств.

“Накінець Український Жіночий Клуб є членом канадійського відділу Міжнародної Жіночої Ради, старої жіночої орга-

нізації з 40 мільонами членів і великими впливами. Українці, не маючи держави, не мають представництва в управі ради і з'їздах М. Ж. Ради, та за те право треба боротися. Поки його здобудемо, треба користуватись делегаткам тих країн, де живуть українці, щоб обороняти українську справу на міжнародньому полі. Наша участь в канадійському відділі Міжнародної Жіночої Ради спричинила, наприклад, що на засіданні її ексекутиви в Відні 1930 року пані Мензіс, яка заступала там інтереси Канади порушила справу українців в Польщі та взагалі національних меншин, чим зробила їм всім велику прислугу і розголос. За основу вона взяла собі резолюцію протестаційного віча українського жіноцтва в Вінніпегу в листопаді 1928 року, котру резолюцію прийняла пізніше також Національна Жіноча Рада Канади.

“Жіночий Клуб веде також організаційну працю, влаштує освітні вечерки і висилає референток, де треба. Тепер вітає широко сестер з Сполучених Держав і закликає їх виховати тутешню молодь на добрих синів України. Влийте в них стільки горячої любови до рідного краю, щоб та їх любов спалила кайдани України.”

З черги Катерина Гупалова відчитала реферат п.з. “Українські Жіночі Організації на Еміграції. В. Кедровський привітав Конгрес від “Об'єднання” і пригадав, що коли Україна мала свою державність або більшу політичну свободу, тоді й українська жінка мала повні права і свободу. В часи поневолення і вона тратила права, стаючи рабинею раба. Тому боротьба українського жіноцтва за свої права повинна йти тісно в парі з боротьбою за визволення України.

Після того закінчено наради першого дня Жіночого Конгресу.

* * *

Ранішню сесію **ДРУГОГО ДНЯ НАРАД** Українського Жіночого Конгресу отворила передсідателька С. Абрагамовська привітом делегації Союзу Українок Канади, котрі їдучи автомобілем не змогли прибути на перший день нарад. Представницями від українського жіноцтва Канади приїхали: Савеля Стечишин, передсідателька Союзу Українок Канади; Анастазія Янда, касієрка цього ж Союзу і пані Кройтер, учителька з Канади. Присутні привитали цю канадійську делегацію бурхливими оплесками.

З черги відчитано наспілі на руки президії Конгресу, Союзу Українок Америки і Конгресового Комітету **привітання і побажання**. Вони слідує:

“Львів, 28 травня. — Зібраним сестрам щирий привіт від Союзу Українок. — Рудницька.” (Телєгр.)

“Зібраному на Першому Українському Жіночому Конгресі Українському Американському Жіноцтву шлю щире, сердечне привітання! Радьте, Дорогі Сестри, й опісля Слова Ваші умійте з залізною послідовністю перевести в діло. Тільки тоді наша

спільна праця принесе такі плоди, яких жде від українських жінок Поневолоена Розшматована Батьківщина. — Думками з Вами. — Коломия. — Олена Кисілевська.” (Лист.)

“До Світлого Виділу Союзу Українок в Нью Йорку — на руки Вп. Пані Олени Лотоцької. — Світлий Виділе! — З нагоди Першого Конгресу Українського Жіноцтва Америки скликаного на дні 28, 29 і 30-го травня ц. р. до Нью Йорку шлю Світлому Виділові та зорганізованому жіноцтву приваному на Конгресі сердечний привіт і побажання найкращих успіхів з великих трудів піднятих робітницями на народній ниві для кращої майбутності нашої. Хоча океаном переділені ми, думками та серцем все я з Вами, Дорогі сестри! Ваша — Уляна Кравченко. — В Перемишлі дня 12 травня 1932.” (Лист)

“Редакція часопису “Жіноча Доля” вітає зібране на Першому Українському Жіночому Конгресі Українське Жіноцтво Америки й бажає найкращих успіхів нараді й найкращих наслідків тих нарад. Тільки спільними силами, спільною працею — нашою тут в Рідному Краю, Вашою на вільній американській землі, досягнемо тієї великої мети, якою є для нас всіх Свобода, Воля й Краща Доля Нашої Батьківщини. Редакція часопису “Жіноча Доля” в Коломиї: О. Кисілевська, М. Ставнича, Л. Іванчук. (Лист)

“Відень, 20 травня 1932. — . . . Бажаємо успіху та щастя у Вашій праці для високої ідеї . . . Люте лихоліття, наїзд ворогів на наші рідні землі та загальна руїна України накладають на українське національне жіноцтво високі завдання у кожній ділянці національної праці, а особливо у найважнійшій — виховати нові кадри борців за найвищий ідеал нації — за Самостійну Соборну, Вольну Українську Державу . . . Хай побажання від нас — горстки емігранток-українок — буде моральною піддержкою для Вашого великого почину . . . Український Жіночий Союз, Відень. — Наталка Грос, голова; Мирослава Грех, секретарка.” (Лист)

“Данціг, 28 травня. — Команда УВО вітає перший конгрес українського жіноцтва Америки і вірить, що воно і далі організовано стоятиме за скріплення українського революційного руху в краю.” (Телеграм)

“Ukrainian Bureau London and Geneva wish best success for the first Ukrainian Women's Congress in America. — London, 5. 27.” (Telegram)

“ . . . Слава піонеркам українського жіночого пробудження; слава свідомим українкам, що й в хаті і поза хатою прикладають своїх рук до високої справи відродження Єдиної, Неподільної, Соборної України. — Мельнік, Чехословаччина, 1 травня. — Др. Н. Королева.” (Виїмок з листа)

“ . . . щоб Ваша організація зедлила в одне . . . всі Ваші таланти, всі душевні, моральні й матеріальні сили, всі засоби до боротьби . . . , а Ваш конгрес буде визвольним подвигом на славу

. . . України. І хай кожна Ваша дитина буде виховувана Вами на оборонця України . . . Відень. — Д-р. Остап Грицай.” (Виїмок з листа)

“Ширий привіт від Союзу Українок в Клівленд, Огайо. — А. Стангрічук.” (Телегр.)

“ Знагоди першого Жіночого Конгресу вітає Вас і жєлає успіху Запомогєве Товариство Українських Жінок в Шікаго, Іллинойс.” (Телегр.)

“Відділ Союзу Українок в Честер, Па., ширє вітає Перший Український Жіночий Конгрєс в Америці. В нашєму житті цє історична подія. Бажаємо, щоби Ваша праця увінчалася найкращими успіхами. Віримо, щє після цєго жіночого конгрєсу відкриваються очі у нашєго жіноцтва, щє щє не організованє і всі стануть до праці. Щасть Боже. — Юлія Лебішак, прєдсідатєлька; Анна Гливяк, секретарка.” (Телегр.)

“The Ukrainian Women’s Club of Akron, Ohio sends sincerest greetings and heartfelt wishes to the first Ukrainian Women’s Congress. — Helen Kinash.” (Telegram)

“Best wishes for great success of the nineteen thirty-two National Convention. — Ukrainian Women’s League, Minneapolis.” (Telegram)

“Витаємо делегатєк Першого Українського Жіночого Конгрєсу в Америці, жєлаємо як найкращих успіхів. Дуже жалуємо, щє не були в силі вислати від свєго відділу делегатку на такий важний зїзд. Просимо прийміть хоч нашє сердєчні поздоровлення для всіх. В імені всіх наших членкинь 25-го Відділу Союзу Українок Америки в Амгерст, Массачузєтс — Анна Болюх, секретарка.” (Лист)

“ . . . Сердєчний привіт від Відділу Союзу Українок в Картерєт, Нью Джєрзі . . . Ми маємо виховати новє покоління українців. Коли нашє діти полюблять свій нарід, коли навчаться для свєго народа працювати і жити, коли з новєго покоління вийдуть герої, щє готові за волю потоптанєго народа душу і тіло положити, — от тоді ми жінки-Українки сповнимє наше висєке післанництво. Нєхайжє ж нинішня Конвенція . . . згуртує нас всіх для праці на славу і волю дорогої нам, великої і славної України. — Відділ СУА в Картерєт, Н. Дж.” (Виїмок з листа)

“Хай Вашє наради зєднають усє українськє жіноцтво в єдинє Союз Українок та допоможуть здобути єдну свєбідну собєрну Україну. Прєч з польськими і бєльшєвицькими наїзниками. — Анна Морєзович, членкиня 8 Відділу СУА в Бронкс, Н. Й.” (Тєл.)

“Ширий привіт першєму українськєму Жіночєму Конгрєсови в Америці. Бажаю Вам як найкращєго успіху, щєб усі нашє жінки в Америці зєднались в єдну велику громаду для праці для свєго народа. — Анна Лавна, Вилкс-Бєр, Па.” (Телегр.)

“Нива широка лєжить облогом — жєдє на тих, щє заснули за плугом.

Тому, сестри, радьте, думайте, зі сну українське жіноцтво пробуджайте:

Для Неньки ж України слави придбайте.

Вона заплакана жде від нас помочи: потрудімся для неї,
отрім її очи . . . ”

(З віршованого привіту К. Качмарової з Ст. Пол., Мінн.).

“Май 28, 1932. — Світлий Конгресе: — Злука Українських Товариств міста Шікаго пересилає Першому Конгресови Українських Жінок в Америці щирий привіт та низький поклон. Ми радіємо, що Українське Жіноцтво започаткувало так вельми потрібну працю на американському континенті. Вже найвищий час, коли наше Славне Жіноцтво мусить поставити собі питання національного виховання нашої молоді та дати на него належиту відповідь, а коли успішно переведете це, то грядучі покоління напевно поблагословлять Вас. Радьте спокійно і мудро, над нашим найбільшим добром: нашою дитиною. — З привітом: за Злуку Українських Товариств м. Шікаго — Др. Г. Г. Скегар.” (Лист)

“New York, May 29. — United Ukrainian American Clubs of the State of New York send you sincerest congratulations in your work for the welfare of Ukrainians. — Pawchak, president; Zalopany, secretary.” (Telegram)

“Accept our congratulations for your laudible progress and our sincerest good wishes for a successful termination of your convention. Fraternally — Ukrainian Democratic Club, Inc., of New York City, Michael Pizniak, leader.” (Telegram)

“Жирий привіт українському жіноцтву в Америці та бажання успішного сповнення покладаних громадянством надій на Вашу працю у відродженню українського народу складає Центральна Управа ОДВУ в Америці.” Нью Йорк, 28 травня. (Тел.)

“Головна Управа “Чорноморських Січей” вітає щиро Перший Зїзд “Союза Українок” в Америці. Бажає найкращих успіхів у Вашім так Великім розпочатім ділі. Бажаємо сильного розвою організації “Союз Українок Америки” та щирої співпраці з Січовою Організацією, яка бажає спільно з Вами причинитись до праці для скоршого визволення Української Нації. Здорові були! Отаман Чорноморських Січей в Америці, Евген Дригінда, головний писар, Т. Рудий.” (Лист)

“Шікаго, 26 травня, 1932. — . . . Коли б прийшлося провести чергування тих ділянок, на яких жінка перевищає мужчину, то розум і потреба часу вимагає від української жінки особливо на іміграції, в першу чергу її сил для національного виховання української молоді. . . Українська жінка мусить пам'ятати, що вона відповідальна в першій мірі за національне обличчя родини . . . На це потрібна жіноцтву освіта, якої здобуття має облегчити українській жінці своя жіноча організація . . . Коли б українська жінка на іміграції нічого більше не зробила, лише причинилась до здержання винародовлення власної молоді і

скріпила серед неї українську національну думку, навчила цю молодь служити своєму народові, будучність напевно оцінить її а жіночу організацію на іміграції, яка цю засаду в своїх членкинь як піонірку найвищих національних ідеалів українського народу, щіпить, признасть найбільшою силою добутою з нової землі.

“Цього широ бажаю Союзови Українок Америки від себе, від своєї установи “Рідної Школи” та від її надійної дітвори з нагоди цієї великої події, якою є Конгрес Українського Жіноцтва в Америці. Нехай цей Союз стане Союзом усіх українських жінок на іміграції . . . і загіє всіх українських жінок до праці для великої ідеї, для волі, добра й щастя українського Народу. — Лев Ясінчук, делегат ‘Рідної Школи’ на Америку.” — (Виймки з листа)

“Трой, 28 травня, 1932. — Христос Воскрес! — Від імени ‘Українського Вістника’ витаю Ваш Конгрес і бажаю світлих успіхів його нарадам і Союзови Українок в Америці! З глибокою і щирою пошаною, за редакційний Комітет ‘Українського Вістника’ о. Іван Гундяк. (Лист)

“Філадельфія, 28 травня, 1932. — Витаємо перший український Жіночий Конгрес в Америці. Радьте над добром Українського Народу. Ми духом з Вами. Хай буде вільна і незалежна Україна. — Товариство ім. Івана Франка, Відділ 83 Українського Народного Союзу в Філадельфії, Па. За товариство: Роман Карбівник, предсідатель; Петро Семків, касієр; Ілько Савчин, секретар.” (Лист)

“Трой, 28 травня 1932. — . . . У кого тільки серце українське в українській груди бється, той мусить в глибокій пошані склонити свою голову перед саможертвенністю, мучеництвом, героїством і діяльністю відродженого Українського Жіноцтва. З щирим почуванням такої пошани витаємо Ваш перший в Америці Конгрес, як досвітню зорю, котра будить забуту до сього часу, недоцінену і приспану українську жінку до нової, світлої і для Нації хосенної діяльності. Бажаємо успіхів Вашим нарадам . . . , незломного завзяття . . . , роботячости і пильности у виконванні Ваших громадських обовязків . . .” — за тимчасовий Виконавчий Комітет Українських Молодечих Клубів (при парохіях Української Православної Церкви в Америці): о. Іван Гундяк, голова, Михайло Сушко, запступник голови.” (Виймки з листа)

“Гранд Репидс, Мишиген, 26 травня. — В руках свідомого українського жіноцтва доля виховання нашої молодіжи, котра має збудувати українську державу. Хай живуть жінки, матері патріотки, хай живе український жіночий конгрес. — Василь Авраменко.” (Телеграма)

“ . . . жінка творить щастя родинне та може дати і закріпити волю нації. Жінка виховає і загартує борців за правду і волю, вона може запалити в молодому поколінню смолоскип бажання, щоб була “в своїй хаті своя правда і сила і воля.” Тільки

вона освятить “свячений” і вщипить в дітей клич Тараса “борітеся — поборете.” о. Василь Горохівський, Геркімер, Н. Й., 27 травня 1932.” (Виїмок з листа)

По відчитанні привітів передсідателька дала слово делегатці Анастазії Рибаківій з Філадельфії, котра передала конгресови привіт з рідного краю. Перебуваючи 4 роки в Галичині делегатка мала нагоду бачити нужду і кривду, яку поляки роблять нашому народови і тому закликає жінок, щоб помагали рідному краєві на кожному кроці, так морально як і матеріально.

Приступлено до виголошення рефератів. Перший реферат прочитала Олена Добуш-Лотоцька на тему “Організація Українського жіноцтва в Америці і його участь в американських та міжнародних жіночих союзах.” По відчитанні реферату і впливаючих з нього резолюцій (буде печататись окремо), отворено дискусію, в котрій забрала голос делегатка Анна Бойко з Філадельфії; покликуючись на цю частину реферату О. Лотоцької, у котрій була мова про потребу національного виховання дітей. дел. А. Бойко сказала:

“Ми зіхались на те, щоб порадитись, як поправити нашу долю у будуччині. Хто ж ця наша будучність, як не наші діти? І чи вони у своїй будуччині будуть жити українським життям, це залежить від нас матерей. Такими, якими ми їх виховаємо, такими вони й будуть. Бачимо вже тепер, як наші діти падають в сильця других народів. От в тій околиці, де я живу, є біля 30 українських родин; в кожній родині трое-четверо дітей. І як не сумно, а треба сказати, що ніодна дитина не вмє по українськи ні читати ні писати, а більшість то й не знає говорити своєю матірною мовою.

“Чи такі діти дадуть колись поміч своїм молодим братам у старім краю, коли прийде слушний час? Ні, такі діти пропащі для свого народу. Це, що я сказала, це лише одна маленька місцевість. А так є скрізь по Америці і тисячі та сотні дітей пропадають для свого народа.

“Хто тому винен? Ми сами. Ми посилаємо дітей до чужих шкіл, щоб їм дати можливість прожити і здобувати долю тут в прибраній батьківщині. Але ми занедбали наш обовязок дати нашим дітям добру свою “рідну школу” в Америці, де ті діти навчились би свого рідного.. Коли не навчаться то й не полюблять. Сьогодні ми повинно взяти ту справу добре під розвагу та шукати способів, як вирвати наші пропадаючі діти спід чужого впливу і повернути на наш, український шлях.

“Я думаю, що добре було б створити в Нью Йорку, при Союзі Українок центральне бюро, котре збирало б відомості з усіх містів в Америці, де живуть українці, про те, скільки там українських дітей та чи не треба їм вчителя. Коли б наші люде відгукнулись на зазив такого бюро, тоді можна б дістати добрих фахових вчителів в старім краю в порозумінні з тамошніми жіночими організаціями. Тим способом ми дали б спромогу нашим дітям вчитись, а неодному фаховому вчителєві з краю да-

ли б нагоду нести світло поміж свій нарід, та вказувати молодому поколінню дорогу до тої мети, за яку стільки наших братів віддало життя. “Рідна Школа” — це кузня, де кусться доля народу. Се магазин, де переховується непропаші багатства. І тільки з рідної школи виходять борці, герої та генії для народа.”

Резолюції до реферату О. Лотоцької порішено віддати до резолюційної комісії для остаточного їх узгіднення з іншими резолюціями Конгресу. Потім Павлина Авраменко відчитала реферат п.з. “Жінка й Українське Народне Мистецтво” виготовлений спеціально для цього конгресу відомим дослідником українського народного мистецтва д-ром Володимиром Січинським з Праги. Резолюції впливаючі з того реферату теж віддано до резолюційної комісії. Реферат напечатано окремо.

По обох рефератах влаштовано перерву, підчас котрої уладжено перекуску на залі та зроблено спільну фотографію.

Після перерви черговий реферат виголосила Марійка Бек по англійськи на тему “Українська Жінка в Минулому і у Сучасному,” а Галя Фенчинська відчитала реферат на тему “Роля Жінки в Житті Націй, а Української Зокрема.” Резолюції з обох рефератів ухвалено теж передати резолюційній комісії. Те саме постановлено відносно резолюцій реферату прочитаного Стефою Абрагамовською на тему “Українська Жінка Робітниця в Америці.”

Остання виголосила по українськи реферат Марійка Бек на тему “Будучність України в Руках Української Жінки,” котрий викликав загальне одушевлення дуже гарною постановкою теми і зразковим виголошенням.

(Всі згадані реферати були друковані окремо і розіслані відділам Союзу України. Декотрі з них друкувались в щоденнику “Свобода” в числах 164—172, 1932 р.)

По рефератах і по короткій промові А. Рибаківі з Філадельфії, котра вказувала на референтку М. Бек, як на зразок, як можна виховати українське молоде покоління в Америці, замкнено пополудневу сесію нарад Жіночого Конгресу.

Вечером того ж дня відбулась в готелю “Комодор” **спільна вечеря** підчас котрої промовляла О. Лотоцька, котра висказала вдовolenня з конгресу, подякувала тим, хто трудився над його скликанням і привитала американських гостей, представниць американських організацій. Підчас і по вечері промовляли Роз Еделман від Міжнародної Ліги Мира і Свободи, вказуючи на небезпеку війни, неможливість вирішувати міжнародні питання зброєю і про потребу мира, для котрого повинні працювати особливо жінки. Письменниця Фені Гирст висказала свою радість, що може побути серед нових американок, про котрих нераз писала в своїх творах і що бачить, як вони успішно приноровляються до нового життя і краю. Представниця Американської Жіночої Ради, Г. В. Милиген, заявила, що її організація має подібні цілі, як СУА і що вона радо привитає українську жіночу організацію в своїх рядах. Представниця управи “У. W. С. А.,” Г. М. Бремер привитала присутніх по українськи словами “доб-

рий вечір” чим викликала велику радість і оплески, а опісля звернула увагу, що жінки імігрантки повинні боротись в Америці за об'єднання іміграційних законів, за кращі школи, а також за те, щоб їх мови і їх співів та танків вчили в тих публичних школах, куди ходить поважніше число їх дітей. Голова Союзу Українок Канади Савеля Стечишин привитала присутніх від українського жіноцтва Канади та побажала як найкращого розвою молодій американській жіночій українській організації. Накінець др. Лука Мишуга висловив побажання, щоб українське жіноцтво витворювало між собою завзятих, боєвих, відважних провідниць, от таких, як була Леся Українка, про котру Іван Франко казав, що між сучасними письменниками це “одинокій мужчина на всю соборну Україну.” Закінчив промову цитатою з Франка, котрий писав, що “З богині-женщини зроблю людину — І з педесталу божища зіпхну. — Зате у груди серце дам любляче — І в мозок вложу думку запальну.”

По вечері відбулась товариська гутірка присутніх і танці для молоді.

ТРЕТІЙ ДЕНЬ НАРАД **Понеділок, 30 травня, 1932**

РАНІШНЯ СЕСІЯ

Третій день нарад, призначений на ділові справи Союзу Українок Америки, відкрила передсідателька короткою промовою, у котрій пригадала порядок дня і заявила, що наради піchnуться від звітів уступаючого уряду СУА.

Звіт Голови СУА

Перший звіт склала голова Союзу Українок Америки, Олена Добуш-Лотоцька. Вона заявила, що свій звіт, як голови, про діяльність Союзу Українок Америки, вона вже склала попереднього дня при звітах усіх інших товариств. Подібні касові і рекордові звіти складуть секретарка, касієрка, голова Медично-Допомогового Фонду, містоголова та касієрка Конгресового Комітету.

Пять літ як секретарка СУА і два роки як голова працювала щиро для організації, на скільки її лиш сили позволяли. Вела переписку, на заклик членкинь і організаторок виїздила з відчитами до багатьох місцевостей, вела переговори і утримувала звязки з американськими жіночими організаціями, а на скільки ставало часу і хисту, писала до газет статті, повідомлення, заклики, звіти, то що. У тій праці находила вдоволення, стрічаючи частіше сердечний відгомін і щиру поміч та співпрацю, ніж перешкоди, напасти і байдужність. Хоч і того добра не бракувало.

Тепер, складаючи оцей свій коротенький звіт, не має почування, що прощається з організацією. Хоч від цієї хвилі вона лише рядова членкиня і хоч би такою мала остати надалі, то для СУА не перестане працювати.

Звіт Заступниці Голови

Павлина Авраменко, містоголова СУА і секретарка Медично-Допомогового Фонду при СУА заявляє, що виконувала свою

працю так совісно, як лиш знала. Тому, що вона часто їздить по американських містах, де є українські колонії, то по своїй змозі буде в кожному місті працювати на користь Союзу Українок Америки.

Звіт Касієрки

Марія Ленчук, касієрка СУА, у звіті подала, що приходи Союзу Українок Америки складались головню з вкладок відділів і товариств, що є членами Союзу, далі з приходів з підприємств і з збірок та датків члениць. Деколи в касі було трохи недобору, так що треба було позичати гроші, та все пізніше вдавалось їх у цілости віддати. По рокам приходи і розходи СУА були слідуочі:

Рік	Приходи	Розходи		Баланс
Серпень 1925	—	остало з т.зв. "Конгресового Комітету"		\$ 16.89
1925	\$ 240.53	\$ 193.07	Надвиш.	\$ 47.46
1926	240.53	816.84	Недобір	29.10
1927	19.00	10.03	Надвиш.	8.97
1928	31.85	17.00	"	14.85
1929	391.75	374.58	"	17.17
1930	161.27	189.97	Недобір	28.70
1931	154.95	88.76	Надвиш.	66.19
1932 по 30 квіт.	118.30	83.23	"	35.07
Разом	\$1,922.28	\$1,773.48		\$148.80

Поданий вище два рази недобір був звичайно покритий з приходів минулих років, хоч часом між приходами захована є позичка в час, коли на якусь ціль фондів не ставало. Дальше подається зіставлення головних розходів Союзу Українок, котрі в своїй сумі винесли, як вище подано, за сім років \$1,773.48.

Зіставлення Розходів Союзу Українок Америки за час від серпня 1925 до квітня 1932

Кошт підприємств і товариських забав	\$ 477.70
Вечеря для сенаторки Кисілевської	296.00
Віддача довгів і позичок	129.00
Кошт виставки в готелі Астор	200.00
Заплата за залі на збори управи СУА	36.00
Телеграми, каблі, марки, папір, друки, оголошення, направа машин до писання, кошти відчитів, товариські фотографії і інші канцеларійні видатки	301.53
Вкладки до других українських товариств і комітетів	40.00
Збірки і допомоги	192.75
Делегатці зі Львова в квітні 1926 р.	100.00
	<hr/>
	\$1,773.48

Звіт Секретарки СУА

Катерина Шутаківна, секретарка СУА прочитала слідуочий звіт:

"Союз Українок Америки почав після того, як скінчилась

діяльність т.зв. Конгресового Комітету, котрий займався участю українок в нарадах Міжнародної Ради Жінок в Вашингтоні в квітні і травні 1925 року. Товариства, котрі стали завязком Союзу Українок Америки були слідуючі: Українська Жіноча Громада, Жіноча Поміч, Жіноча Секція Українського Демократичного Клубу і Товариство ім. Ольги Басараб з Ньюарку. Перший уряд СУА був: Юлія Ярема, председателька; Олена Лотоцька, секретарка; Катерина Шутаківна, касієрка. В 1931-ому році перевибрано уряд у такому складі, як він явився на цей конгрес.

“СУА перебрав в 1925-ому році \$58.00 довгу від згаданого комітету, кільканацять доларів готівки в касі, і почав працю. Діяльність його по рокам представлялась коротко так:

“1925—Участь в українському поході 1 травня 1925 року. — Вислано Союзови Українок у Львові \$20.00. Влаштовано концерт та забаву для членкинь і їх приятелів.

“1926—Влаштовано виставку українського народнього мистецтва в готелю “Астор,” вислано делегатці до Львова \$100.00, влаштовано кілька забав і підприємств, повернено частину давних довгів, а на їх місце зятягнуто нові. (Повернено Дем. Клубови \$38.00, позичено на виставку у Ю. Яремової \$71.50).

“1927—Діяльність в тому і слідуючому році дещо ослабла. СУА взяв лиш участь в прийняттю Саломеї Крушельницької та полагоджував біжучі справи.

“1929—Вислано телеграму з протестом проти засуду Атаманця і Вербицького на смерть, до Ліги Націй і до польського президента. — Влаштовано 29 жовтня прийяття сенаторки Кисілевської разом з другими жіночими товариствами. — Влаштовано з В. Авраменком свято Дня Матері. — Вислано Союзови Українок у Львові \$25.00. — Сплатено \$15.00 довгу Жіночій Громаді.

“1930—СУА приступив до Союзу Товариства міста Нью Йорку. Вислав телеграму до Женеві в справі терору в Східній Галичині. Зібрав і вислав гроші на український Музей у Празі (\$13.00) і на жіночий виборчий фонд (\$20.00). Сплатив довг Ю. Яремовій (\$71.50) і С. Абрагамовській (\$50.00).

“1931—СУА вислав протест проти відомої “пацифікації” в Галичині і взяв участь в протестаційному поході в Нью Йорку в листопаді цього ж року. Продовжено членство в Союзі Товариств. Післано збірку \$6.50 до книгарні узорів. Влаштовано низку лекцій Д-ра Неллі Пелехович та почато організацію Медично-Допомогового Фонду.

“1932—Розіслано пять відчитів до відділів СУА і інших жіночих товариств в Америці. — Скликано наради представниць дооколичних жіночих товариств, з котрих складено “Конгресовий Комітет” і почато підготовку сегоднішнього конгресу.

“Крім того весь час, особливо за останні роки, не вгвала організаційна переписка, виїзди голови до жіночих гуртів у різних місцевостях, а також звязки з американськими жіночими організаціями. Поміщувано статті в газетах. Вислідом тої ді-

яльності був зріст СУА, котрий на перше квітня 1932 року мав 29 активних відділів. Зріст цей по рокам був слідующий:

1925—5 Відділів
 1928—6 Відділів; прибув 1
 1930—11 Відділів; прибуло 5
 1931—17 Відділів; прибуло 6
 1932—29 Відділів; прибуло 12

Крім того 23 жіночі товариства зголосились в останньому часі до централі, та ще будьто не поплатили вкладок, будьто не сповнили інших формальностей, так, що їх ще не рахується активними відділами організації.

Звіт Голови М. Д. Фонду

Др. Неллі Пелехович, председателька Медично-Допомогового Фонду зложила слідуоче справоздання:

“Медично-Допомоговий Фонд основано з рамені Союзу Українок Америки 20 листопада 1930 року. Вибрано тоді слідующий комітет, котрому доручено вести збірку грошей на допомогу в першу чергу потерпівшим від польської “пацифікації” українцям. Комітет складався: Др. Неоніла Пелехович, голова; Катерина Берків, містогорова; Павлина Авраменко, секретарка; Катерина Шутак, косієрка; Анна Онишук, фінансова секретарка. Збірку почато зараз же 20 листопада 1930 а всі гроші висилано до Народної Лічниці у Львові. Як відомо, Народня Лічниця це медичний центр для Західної України, котрий влаштував безплатну лікарську пораду і котрий повинен мати на оці медичну потребу цілого краю. Ми жадали від Народної Лічниці, щоб вона заосмотрилася в медикаменти і щоб на випадок наглої потреби, от такої як ця “пацифікація,” не повторилось те, що не було ліків і не було за що їх купити.

“Наш комітет видав заклик у часописях, вислано листи до всіх відділів Союзу Українок Америки, та до всіх парохій і священників, а також до всіх знаних організацій. Разом вислано 1089 листів.

“Вислід збірки був такий:

На нашу адресу прислано\$ 484.26
 На адресу “Обеднання” 1,178.53

Разом\$1,662.79

“Росхід був слідующий:

Друки, листи, марки 26.28

Вислано до Народної Лічниці\$1,636.51

“Згадану збірку переведено до кінця 1931 року. В цьому році наспіло вже лише \$8.50 на наші руки і \$75.00 до “Обеднання.” Спис жертводавців був проголошений в щоденнику “Свобода.”

“Як я вище сказала, всі наші жертви були вислані до Народної Лічниці. Знаємо, що це діяльна установа і що вона дає поміч, коли знайде потреба і коли в неї під рукою є матеріали.

Коли ж їм фонди вичерпаються, тоді вони знов нагло звертаються до українців за морем і хоч ми раді, що можемо допомогти, та такі наглі збірки непрактичні, опізнюються і виснажують нашу силу. Мій проєкт є, щоб і далі вести збірку, але не висилати її до Львова, а тримати її тут та вживати на випадок наглої потреби. От тепер Гуцульщина і Бойківщина голодують, помочі треба, а ми грошей під рукою не маємо. Поки зберемо, то там багато люде натерпляться.”

Звіт Касієрки Конгресового Комітету

Антоніна Лятишевська, касієрка Конгресового Комітету відчитала слідующий свій звіт:

“Конгресовий Комітет сходився кільканацять разів на засідання, на котрих обговорено підготовку і програму цього зїзду. На кошти зїзду на заклик Комітету і СУА зложили відділи СУА і сприяючі нам товариства \$329.00. Одно товариства дало \$25.00, три товариства по \$20.00, чотири по \$15.00, шіснацять по \$10.00, одно \$8.00, три по \$5.00 і один даток \$1.00. Звіт з дальших приходів і подрібний виказ жертводавців, а також звіт з розходів можна буде здати аж по зїзді.”

По всіх звітах на поставлене і підперте внесення рішено прийняти всі справоздання до відома, а уступаючій управі Союзу Українок висловити довіря і подяку за її працю для добра організації.

Олена Лотоцька відчитала ухвалений Статутовою Комісією проєкт Статута Союзу Українок. Над ним вивязалася дискусія, головно над точкою, як часто мається відбувати конвенція організації. Деякі делегатки були тої думки, що що два роки конвенція за часто. Ухвалено, що коли на 30 днів перед Конвенцією більшість відділів її спротивиться, то вона має бути відложена. Зрештою прийнято проєкт Статутової Комісії.

ПОПОЛУДНЕВА СЕСІЯ

Перед приступлення до дальших точок порядку дня передателька дала голос представниці канадійського українського жіноцтва, голові Союзу Українок Канади, Савелі Стечишин. Вона привитала американське жіноцтва від канадійських українок і коротко представила працю тамошньої головної організації українського жіноцтва. Союз Українок Канади дбає про те, що б між ним і краєвими жіночими організаціями був належитий звязок. Він заступає українське жіноцтво в канадійських краєвих організаціях, а серед свого членства веде освідомляючу працю відчитами, зборами, концертами і іншими народними підприємствами. Союз Українок Канади влаштовує для піддержки і поширення національного духа свята в честь таких українських діячок, як Леся Українка, Наталя Кобринська, Ольга Басараб і інші. Видано лекції, летючки, брошурки. Що деякий час відбуваються зїзди жіноцтва, а членкині управи виїзжають з лекціями і організаційними промовами.

Дальше бесідниця висловила побажання, щоб організація

УРЯД СУА ВИБРАНИЙ НА ПЕРШОМУ ЖІНОЧОМУ КОНГРЕСІ
В АМЕРИЦІ, В ТРАВНІ 1931.

Сидять: Анастасія Рибак, містоголова; Олена Д. Лотоцька, голова;
Анета Л. Кмець, містоголова. — Стоять: Стефа Абрагамовська,
касирка і Анастасія Вагнер, секретарка.

американського жіноцтва співпрацювала тісно з канадійською, а в себе щоб подбала за виховання молоді в національному дусі. З приміру Союзу Українок Канади подала, що добре було б установити стипендії для українських студентів, котрі за те мусіли б пильно познакомитись з українством і не винародовлювались би. Накінець побажала як найкращого розвитку американській жіночій організації і пообіцяла, що канадійське жіноцтво буде з зацікавленням слідити за працею американських сестер і на випадок потреби pomoже радою і ділом.

Нав'язуючи до промови і плянів канадійського жіноцтва делегатка А. Рибакова висловила в справі допомоги студентству погляд, що на Україні треба більше помагати молоді, що вчиться ремесла і промислу, тому, що з того більша користь Україні, ніж з помочи студентам високих шкіл, котрі по скінченні студій дістають собі державні посади. Їх влада переносить у далекі закутки Польщі, на заслання, і українці не можуть користати з їх образования.

Оперова співачка Марія Гребінецька попросила о дозвіл підняти справу українського театру в Америці і з дозволу Конгресу та председательки виголосила короткий реферат на тему

значіння і потреби української доброї, постійної трупи і сцени в Сполучених Державах, котра обслуговувала б мистецькі потреби імігрантів, а рівночасно належно репрезентувала українське театральне, а головню оперове мистецтво перед широким загалом американської публіки.

Вибір Уряду

З черги приступлено до вибору нового уряду Союзу Українок Америки. Споміж поставлених і підтриманих кандидаток вибрано слідуоючий уряд:

Олена Добуш-Лотоцька, председателька.

Анета Кмець з Йонкерс, Н. Й. і Анастасія Рибокова з Філадельфії, Па., містопредсідательки.

Анастасія Вагнер з Джерзи Ситі, секретарка.

Марія Боднар з Нью Йорку, рекордова секретарка.

Стефа Абрагамовська з Нью Йорку, касіерка.

Ірина Гундяк з Трой, Н. Й., Анна Боївка з Маганой Плейн, Па. і Емілія Угорчак з Джерзи Ситі, членкині Контрольної Комісії.

Др. Неоніля Пелехович, референтка міжнародніх звязків.

Катерина Шутак, пресова референтка.

Марія Ленчук, конвенційна референтка.

Нововибраний уряд подякував за вибір і через председательку О. Лотоцьку пообіцяв щиро працювати над дальшим розвоєм організації, над закріпленням дотеперішніх здобутків і над поширенням сили і значіння Союзу Українок Америки серед українського жіноцтва та серед усього громадянства.

РЕЗОЛЮЦІЇ

Накінець резолюційна комісія відчитала і предложила на ухвалення слідуоці резолюції, предложені поодинокими референтками по відчитих та підняті делегатками підчас нарад і на самій комісії:

Загальні Постанови

1. Перший Всеамериканський Конгрес Українського Організованого Жіноцтва в Америці схиляє голови перед пам'яттю тих героїв, жінок і мужчин, котрі віддали життя за кращу долю українського народу та впали в боротьбі за українську державу і краще майбутнє усього людства.

2. Конгрес вітає всіх тих, хто далі бореться за найвищі ідеали людства та за ідеали українського народу зокрема. З свободної американської землі Конгрес шле гарячий привіт та обіцяє моральну і матеріальну підтримку тим, хто змагається далі за краще майбутнє та завзято бореться, живучи у страшних умовах на окупованій ворогами українській землі, або переносить труди і терпіння на еміграції по всіх закутинах земської кулі.

Поклик до Жіноцтва в Америці

3. Конгрес завзиває українське жіноцтво в Америці ставати в організовані лави, щоб спільними силами боротися за кра-

шу долю жінки взагалі а української зокрема, щоб згуртованими силами змагатись за загально людські ідеали свободи і рівності, та допомагати нашим братам і сестрам на українській землі у їх боротьбі за визволення українського народу на усіх ділянках національного життя.

4. Конгрес закликає українське жіноцтва тут обєднуватись біля Союзу Українок Америки для спільної праці над поліпшенням положення жіноцтва взагалі та над поправленням долі, освідомленням і громадським виробленням українських жінок, особливо ж для того, щоб спільними силами, організовано, подбати про виховання підростаючого українського покоління в Америці на добрих громадян американської республіки, котрі були б свідомі свого і своїх батьків національного походження та котрі спираючись на цю свідомість продовжували б кращі традиції та працю своїх батьків.

Поширення Праці і Організації Союзу Українок Америки

5. Конгрес доручає Головній Управі Союзу Українок Америки поробити заходи, щоб поширити діяльність СУА на всі осідки української іміграції в Америці та взиває громадянство і його установи підтримувати цю працю СУА як найбільшою української жіночої організації в Сполучених Державах.

Участь в Міжнародніх Організаціях

6. Конгрес доручає Головній Управі СУА поробити потрібні заходи, щоб у міжнародніх організаціях, завдання котрих не йдуть в розріз з ціллями СУА, були представниці СУА або інших відповідних українських жіночих організацій.

7. В міжнародніх виступах Конгрес доручає, що делегатки СУА повинні наладити свою працю в порозумінні з представницями тих українських організацій, котрі вже є членами міжнародніх союзів та що СУА має пособляти другим українським жіночим організаціям морально і матеріяльно так, щоб вони могли належно заступати українське жіноцтво і достойно репрезентувати українську націю.

8. Конгрес доручає Головній Управі СУА використати предложення Національної Жіночої Ради Америки і стати її членом, вплативши всі потрібні внески та виконавши інші формальности.

9. Конгрес доручає Головній Управі СУА прийняти участь в Шікаговській Міжнародній Виставі, як це пропонує Національна Жіноча Рада Америки. Союз Українок Америки повинен влаштувати на виставі український відділ та організувати українську програму виступів підчас вистави.

10. Конгрес доручає Головній Управі СУА прийняти участь у міжнароднім конгресі Ліги Мира і Свободи, котрий відбудеться в Шікаго підчас ювілейної світової вистави.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ КОНГРЕС

Зв'язки з Жіночими Організаціями

11. Конгрес вітає організоване українське жіноцтво у краю та на еміграції, дякує йому за привіти і бажає з свого боку успіху в праці на користь українського народу.

12. Конгрес доручає Головній Управі СУА навязати тісні зносини і наладити співпрацю з українськими жіночими організаціями в краю та на еміграції в Європі і в Канаді, головню з тими з них, котрі мають таке саме або подібне завдання, як СУА. Зокрема повинен бути наладжений зв'язок з Союзом Українок у Львові, Союзом Українок Канади, Жіночою Радою в Празі, та жіночими організаціями українок Буковини і Закарпаття.

Плекання Народнього Мистецтва

13. Конгрес закликає українське жіноцтво в Америці підтримувати і розвивати українське народне мистецтво та допомагати тим установам і організаціям в краю і на еміграції котрі там те роблять.

14. Українське жіноцтво в Америці повинно прикрашати свої хати українськими народними виробами; цим досягається, що українські хати будуть завжди визначатися красою і оригінальністю а разом з тим буде підтримуватись українське мистецтво в Америці і в краю.

15. Конгрес закликає українських жінок поширювати українські вишивки, килими, писанки, дерев'яні та гончарські вироби не лиш поміж українських людей, але й поміж чужинців, набуваючи для цього відповідні речі в українських майстернях в краю і на еміграції.

16. Українські жінки в Америці повинні впоювати в свої діти почуття краси взагалі, а зокрема почуття краси українських народніх виробів, одягу, пісні і танку. Вони повинні дбати, щоб діти тими культурними цінностями гордились і з ними пописувались перед товаришами других народностей. Там де

В АМЕРИЦІ, НЮ ЙОРК, 28-30 ТРАВНЯ, 1932.

пожадано і корисно підчеркнути українскість, діти й матері повинні виступати в українських народніх строях.

17. Конгрес закликає українське жіноцтво в Америці, а Управі СУА доручає влаштувати, коли і де лиш можливо, Публичні Виставки Українського Народнього Мистецтва. Управа СУА повинна набувати зразки українських народніх виробів, котрих вживала б сама, або давала б для вжитку відділам СУА для організації виставок. Для цього Управа має виробити відповідні пляни і правила.

18. Українські мистецькі вироби для виставок і для поширення між чужинцями повинні закуповуватись лише через певні українські організації та відповідні фахові майстерні, школи і установи в краю і на еміграції.

Українські Працюючі Жінки в Америці

19. Конгрес стверджує, що найбільша частина українських жінок в Сполучених Державах живе з праці своїх рук, а часто утримує зі своїх заробітків родину.

20. Конгрес закликає працюючих жінок приймати живу участь в організованому русі і боротись рядом з американським робітництвом за кращу долю працюючих і за поправлення свого становища і становища робітництва взагалі.

21. Конгрес закликає українських жінок підтримувати своїх чоловіків в боротьбі за кращу долю, підтримувати їх на душі в усяких організованих виступах, що мають на меті поправу їх становища.

2. Конгрес закликає українських матерей, котрих діти наймаються на працю, навчати тих дітей, вчити солідарности і охороняти їх з одного боку перед нерозумними і галасливими кличами, а з другого боку перед нелюдським визиском тих підприємців, що стараються використовувати молодечий недосвід, щоб добувати собі непомірні зиски.

Виховання Молодого Покоління

23. Конгрес закликає українське жіноцтво в Америці дбати про національне виховання своїх дітей, а зокрема кличе звернути увагу на діточі школи, щоб вони були відповідно уладжені і мали кваліфікованих вчителів; дбати за те, щоб українські діти виховувались в свідомості і любові до українського народу і в пошанованні кращих традицій своїх предків. Звернути особливо пильну увагу на те, щоб з українських дітей виховувались люде характерні, чесні, відважні, свобідні духом громадяне свобідного народу.

24. Конгрес закликає українське жіноцтво дбати про фізичне виховання і здоровля своїх дітей. Відділи СҀА мають старатись у своїх місцевостях навязати звязок з американськими установами і організаціями, котрі дбають за здоровля і фізичне виховання дітей і молоді та мають подбати, щоб українські імїгранти і їх діти користувались допомогою тих установ.

25. Конгрес закликає українське жіноцтво, а відділам СҀА доручає організувати у своїх місцевостях притулки для дітей тих матерей, котрі йдучи на працю змушені оставляти дітей без догляду.

Набуття Горожанства

26. Конгрес доручає відділам СҀА допомагати членам і всім, хто до них звернеться в одержанні американського горожанства; длятого наладити звязок з відповідними українськими чи американськими організаціями та установами, влаштуувати підготовчі курси, давати інформації і поради.

Участь в Американських Організаціях

27. Конгрес закликає українське жіноцтво в Америці, а відділам і членам СҀА доручає брати активну участь в тих жіночих і інших американських організаціях, котрих діяльність не противить ся цілям СҀА. Через тісний звязок і співпрацю з ними і в них українське жіноцтво зможе поширити між американським загалом знання української справи та здобути пошану для себе і для України.

Освіта і Інформація

28. Конгрес закликає українське жіноцтво в Америці, а Головні Управі СҀА і його відділам доручає влаштуувати лекції, виклади, свята та підприємства для освіти українського загалу, головно ж жіноцтва в Америці, та для поширення поміж американським громадянством відомостей про Україну, її нарід і її положення.

Гуманітарні Справи

29. Конгрес доручає Головні Управі СҀА поробити заходи, щоб далі продовжувати збірку на медично-допомоговий фонд в Америці для потреб рідного краю, а також для невідкладних медично-допомогових потреб українців в Америці, коли б зайшла така потреба.

30. Приймаючи на увагу, що багато українських сиріт на еміграції в Европі лишається без догляду і притулку, Конгрес

вважає потрібним прийти тим сиротам з допомогою і доручає Головній Управі СУА таку допомогу організувати.

Згадані вище резолюції були прийняті Конгресом, так як їх предлжила комісія, в склад котрої входили Катерина Шутак, Анастасія Вагнер і Татяна Гаук.

Предсідателька СУА Олена Лотоцька подякувала зібраним делегаткам за участь в нарадах і завізвала їх, щоб розіхавшись на місця, працювали для добра Союзу Українок Америки і переводили ухвали Конгресу в життя.

Предсідателька Конгресу С. Абрагамовська висловила вдоволення з перебігу нарад, подякувала учасницям, що своїм поведінням причинились до піднесення поваги цього першого жіночого зїзду в Америці, попрощала гостей і подякувала їм за участь та пораду, і проголосила Перший Український Жіночий Конгрес в Сполучених Державах закритим.

* * *

Відгомін цього першого зїзду був надзвичайний. Кільканацять товариств, що вислали своїх делегаток менш більш “на розглядини,” вступили зараз же на ньому або безпосередно після нього в члени СУА. Делегатки, які вернули до своїх товариств, з запалом оповідали про те, як таку велику конвенцію уміли перевести самі жінки, і то під багатьома оглядами краще подібних конвенцій, влаштовуваних чоловіками.

Решта 1932-го року пройшла на заокругленню організаційного приросту, видання протоколу з Конгресу і на організаційних поїздках предсідательки, яку після конгресу часто закликали з промовама поза найближчу околицю Нью Йорку. Також в той час почались вже наради в справі участі українського жіноцтва Америки, а особливо СУА, у Світовій Виставці в Шикаго, призначеній на 1933-ий рік.

РІК 1933

З весною 1933-го року дальше відбувались наради в справі шикаговської виставки і в справі закупна цілого комплекту предметів українського народного мистецтва Союзом Українок Америки для вжиття на тій а пізніше на інших виставках. Ця справа подрібно описана у звіті Секції Українського Народного Мистецтва при СУА, поданім дальше на сторінках цієї книжки тому над цею справою не затримуєсь тут ширше.

В Комітет Участи у Виставі в Шикаго увійшли Олена Д. Лотоцька, як предсідателька, Павлина Авраменко, секретарка, Марія Фецко, заступниця секретарки, Емілія Угорчак, скарбничка, і радні: К. Гупало, М. Ленчук, М. Петренко і П. Онищук.

Весною 1933-го року голова О. Лотоцька виїхала на організаційну поїздку до Кливленду, Акрон, Дітройт і Шикаго, де від-

відала всі відділи СУА, дала ряд відчитів на організаційні теми, та передавала привіт від СУА Конвенції Українського Народного Союзу, яка відбувалась в той час (травень, 1933) в Дітройт. Предсідателька О. Лотоцька репрезентувала також в той час СУА на зїзді американської Національної Ради Жінок.

Після повороту предсідательки з поїздки скликано в Нью Йорку інформаційне жіноче віче, на якому О. Лотоцька здала звіт з української вистави і зі своєї поїздки, а Марія Гребенецька зреферувала справу страшного голоду в Україні, про який тоді наспіли були точніші, жахливі вісти. Тоді рішено, щоб Медично-Допомоговий Фонд СУА поміг організувати допомогу.

В серпні предсідателька відбула ще одну поїздку до Шикаго, де заініціювала День Української Жінки при допомозі тамошніх відділів СУА, на якому А. Бражникова зреферувала справу голоду на Україні. Пізніше Олена Д. Лотоцька подбала, щоб у деякому замішанні, яке повстало було при закриванні павільону, не пропали дорогоцінні експонати СУА і тих краєвих організацій, які прислали свої речі на виставку під опіку СУА. Ці труднощі вдалось полагодити і всі речі перевезено у вересні до Нью Йорку. В тому часі заложено також окремий Комітет Допомоги Голодуючим в Україні при СУА.

Про справу голоду СУА видав летючки в англійській мові, які розіслав до відділів з закликом, щоб вони передавали їх своїм конгресменам для акції у Вашингтоні. З того вийшла одна ширше відома прилюдна суперечка. Олена Горбаль з відділу СУА в Ансонії вислала цей протест до конгресмена Копелмена, що сам родом з України. Він запитав про голод совітського комісара закордонних справ Максима Літвінова, який саме тоді прибув до Вашингтону добиватись визнання СССР Америкою. Літвінов передав цей запит "пресовому заступникови СССР" а пізніше амбасадорови Сквірському, який мав відвагу заперечити, немов би в Україні був якийнебудь голод. Про цю відповідь і про те, що сам Макс Літвінов не відважився говорити прилюдно неправду, були після того обширні звіттовлення в пресі в Америці і на Західній Україні.

РІК 1934

(Перший Піврік)

Перевезення експонатів до Нью Йорку поставило рубом питання власної домівки для СУА. До того часу збори управи СУА відбувались в найманій на кожний раз комнаті Українського Народного Дому в Нью Йорку. Там теж тимчасово зложено

експонати. Та це було звязане з невигодами й небезпекою для такого цінного і крихкого майна. Тому управа СУА рішила найняти власну домівку, що й зроблено. Винайнято комнати в українськiм парохiяльнiм доми при Iст Семiй Вулицi в Нью Йорку i туди на самий "Маланчин Вечер" (13 сiчня 1934) перенесено канцелярiю i всi речi СУА.

Отворення вiдбулось святочно. Головну комнату прибрано виставовими рiчами, щиро прийнято гостей, а жiнки тiшились, як дiти, що накинeць маемо власну хату, де можна буде постiйно сходитись та де буде осередок жiночого руху серед американських украiнок. Пiзніше у тiй домiвцi, окрiм канцеларiї органiзацiї, була й читальня, вiдбувались лекцiї, зiбрання, засiдання управи СУА, товариські сходини, школа танкiв, виставки народного мистецтва i т. п.

Там трапилась також одна весела пригода. На влаштоване у тiй домiвцi "свячене" жiнки напекли маленьких пасочок на дарунок для гостей. В одну пасочку вклали "кводра" (срiбних 25 центiв) i рiшили, що хто дiстане ту пасочку, той остане "досмертною членкинею СУА." Трапилось, так, що пасочку дiстала не жiнка, а др. Лука Мишуга, редактор "Свободи." З того було багато смiху, особливо ж коли др. Мишуга, промовляючи на одному жiночому зiбраннi, у запалi промови таки сказав "Ми жiнки . . ."

Того ж року заходом СУА вiдбувся український виступ в ньюйорському унiверситетi Коломбiя, з виставкою вишивок i народнiх виробiв, виступом танцюристiв школи В. Авраменка i лекцiєю О. Лотоцької в англiйськiй мовi про український нарiд i iсторiю. Влаштовано також виставку в Інститутi У. М. С. А. при Лексингтон Евню.

В квітні зрезигнувала председателька СУА, Олена Лотоцька. Був це дуже важкий удар для органiзацiї. Резигнацiя увiйшла в силу в червнi i тодi управу перебрала перша мiстопредседателька, Анета Кмець, енергiйна, роджена в Америцi, а все таки перейнята щирою любовiю до тої Украiни, якої вона нiколи не бачила. Вона внесла в органiзацiю, разом зi своїм щирим запалом, також чисто американську працездатнiсть i точнiсть у виконуваннi обовязкiв. Вона тепер, в 1941-ому році, є нашою председателькою. I можна тiльки побажати, для добра такої цiнної органiзацiї якою є наш Союз Украiнок Америки, щоб вона мала у своїх заходах як найповнiшу пiдтримку усього нашого членства.

ПЯТНАЦЯТЬ ЛІТ ПРАЦІ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ЧАСТЬ II

1934 — 1940

Написала
АНЕТА Л. КМЕЦЬ

Після того, як управа СУА прийняла резигнацію предсідательки Олени Д. Лотоцької, провід організації перейшов в руки першої заступниці предсідательки, Анети Кмець з Йонкерс біля Нью Йорку. Це перший раз за час існування СУА його головою стала американська українка.

Експонати поміщено в сухій і відповідно оґрітій домівці в Українськiм парох. Домі, де влаштовано також головну квартиру СУА, нова предсідателька видала заклик до відділів і урядничок, щоб скріпили працю, подбали про більше виставок українського мистецтва і про звязки з американськими організаціями, та почато заходи для інкорпорації СУА (одержання чартету), щоб він міг належно брати участь в громадській праці і виступах в Америці.

Відділи СУА були зразу самостійними товариствами, се-стрицтвами чи секціями мужеських політичних клубів, які не вели до того часу ніякої української культурно-громадської роботи. Їх треба було до цього привчати. Це, як і приєднання великого числа жіночих товариств до СУА було неабияким завданням, яке провід СУА виконав належно за перших сім літ його існування. Та до організації почали вступати молодші членкині, роджені вже в Америці, і завданням СУА стало сплести українські традиції, культурні надбання і ідеали з демократичними, діловими і більш безпосередними поглядами та способом праці нової генерації. Треба було вживати остророжних і терпеливих підходів, щоб обидві групи американсько-українського жіноцтва найшли спільну мову та співпрацювали для розвитку СУА в головну свою централю.

Екзекутива, яка тоді складалась з Анети Кмець, предсідательки, Анастазії Ваґнерової, секретарки і Стефи Абрагамовської, касієрки, почала розглядати ріжні способи, як збільшити членство та заінтересувати ширші кола жіноцтва працею СУА.

УПРАВА СУА 1934-35:

Стефа Абрагамовська, касієрка; Анета Кмець, голова;
Анастасія Вагнер, секретарка.

РІК 1935

Закінчивши 1934-ий рік полагодженням деяких залеглих справ, що по трохи спинювали були працю, Екзекутива СУА взялась за підготовку чергової конвенції. Складено конвенційний комітет, в президії якого були Марія Ленчук і Юлія Ярема, а секретарками Павлина Авраменко і Анастасія Вагнер. Разом з тим пороблено заходи, щоб одержати чартер. Завдяки заходам посла ньюйорської легіслятури, адвоката Стефана Яреми, чартер одержано в уряді стейту Нью Йорк, з датою 6-го травня 1935. Чартеровими членкинями СУА стали і на чартері підписані: Анета Кмець, предсідателька; Анастасія Вагнер, секретарка; Юлія Ярема, Стефа Абрагамовська, Анна Колтун, і Емілія Угорчак — директорки.

В той час конвенційний комітет обговорив і виготовив програму конвенції, яку скликано, як звичайно, на кінець травня.

II. КОНВЕНЦІЯ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ.
24. V. 1935, В НЬЮ ЙОРКУ

ДРУГА КОНВЕНЦІЯ СУА.

ДРУГА КОНВЕНЦІЯ СУА, 1935 Р.

Пятьдесят делегаток, які зїхались на цю Другу Конвенцію СУА до Українського Народного Дому в Нью Йорку, на день 26 травня, 1935, виявили у своїх звітах, що організація значно поступила вперед. Також очевидним було бажання національної єдності та охота допомогти добрим цілям в Україні. Показалось, що відділи СУА жертвували великі суми на школи, часописи і організації в Галичині, а також щедро підтримували народні дома, церкви і інші народні установи в Америці.

Предсідателька СУА, А. Кмець, у своєму звіті підкреслила ту жертвенність відділів і зазначила, що коли відділи хочуть, щоб управа СУА поширила свою діяльність, тоді мусять також збільшити свої вкладки і оплати до централі. Без відповідних фондів годі буде поширити як слід працю. Вона також звертала увагу на те, щоб до організації притягати молодих тут роджених дівчат і жінок, та не дивуватись, коли вони може не цілком добре говорять по українськи. Вони за те приносять з собою молодечий запал і модерні, американські способи праці.

На конвенції ухвалено збільшити вкладки від відділів, увести уряд секретарки в англійській мові, продовжувати видавання місячних бюлетенів, оголошувати звіти СУА в українській пресі, та заперестати підтримку “Жіночого Світа,” який і так властиво ніколи не був офіційним органом організації.

Гостею з Канади була на конвенції Л. Слюзар, репрезентантка Союзу Українок Канади на східні провінції, з молодого донечкою. Вона зложила привіт Союзови Українок Америки і висловила побажання тіснішої співпраці українських жінок в обидвох великих північно-американських державах. “Коли прийде день відплати гнобителям України, то щоб на той час українські жінки північної Америки були об'єднані для змагання за ту високу ціль.”

Друга Конвенція СУА вибрала такий уряд: Анастасія Вагнер, з Джерзі Ситі, предсідателька, Юлія Ярема, Нью Йорк, перша містопредсідателька, Стефа Абрагамовська, Нью Йорк, друга містопредсідателька, Катерина Ділай, Клівленд, О., третя містопредсідателька; Анета Кмець, Йонкерс, Н. Й., американська ректордова секретарка, Пелагія Дембіцька, Нью Йорк, українська кореспонденційна секретарка; Анастасія Рибаківа, Філадельфія, головна організаторка; Др. Неоніля Пелехович-Гайворонська, Катерина Шутак-Кедровська, Пелагія Горна і Катерина Стефанович — контрольна комісія. До виставового комітету увійшли:

Катерина Гупало, Юлія Пішак, Анна Колтун і Пелагія Горна. Медично-Допомоговий Фонд остав надалі під управою д-ра Н. Пелехович-Гайворонської.

Нова Екзекутива рішила продовжувати почату попереднього року роботу та увести деяку систему в працю відділів. Щоб тим відділам влегчити орієнтацію у різних ділянках праці, вироблено і розіслано їм слідуочий

Річний План Праці для Відділів Союзу Українок Америки

Січень. — Коляда на важні народні ціли в Америці і в старім краю. — Новорічна спільна вечеря для всіх члениць і прихильників товариства. — 22 січня — роковини проголошення независимости України (1918) і злуки всіх українських земель (1919). — 22 січня припадає річниця смерти Наталії Кобринської, української письменниці і першої народньої діячки жіночого руху в Галичині.

Лютець. — 26 лютого припадає день уродин Лесі Українки, найвизначнішої української поетки. Всі жіночі товариства повинні гідно відсвяткувати це свято в її честь. Кожде товариство повинно влаштувати в цім місяці також кілька вечірних сходин для прочитання і студіювання життепису Лесі Українки. — 13 лютого припадає річниця смерти Ольги з Левицьких Басараб. Для відсвяткування цих свят Централя вишле відчити про життя і твори Лесі Українки, про життя і смерть Ольги Басараб. — Також 12 лютого треба згадати про Абрагама Лінколна. 22 лютого про Юрія Вашингтона.

Березень. — В першій половині безерня припадає свято в честь Тараса Шевченка. Кожде жіноче товариство повинно обовязково відсвяткувати це свято само, або спільно з іншими нашими товариствами в даних околицях. Централя вишле реферат про життя і твори Шевченка.

Квітень. — Зробити сходини писання писанок. На такі сходини треба запросити молодих дівчат та підучувати їх в писанню писанок. Це повинні робити старші жінки, котрі приїхали з рідного краю; також попросити одну з жінок, щоб розповіла про українські великодні звичаї, та як прилагоджувати українські великодні страви.

Травень. — В другу неділю місяця травня припадає свято "День Матери." Союз Українок пропонує відділам святкувати це свято концертом. Ціль цього свята є віддати поклін-признання і пошану своїм матерям, як також і подати вказівки та приклади, якою повинна бути українська матір. Треба також під-

креслити на Святі Матері велике значіння доброго виховання дітей. Централю вишле деякий матеріал до ужитку на святі День Матері. — 28 травня припадають роковини смерті найбільшого письменника-поета Івана Франка. Централю також вишле реферат про життя і твори Франка.

Червень. — Місяць добробуту дитини. В місяці червні повинні матері звернути більшу увагу на здоровля дітей. Дітей повинно взяти до лікаря (до свого, як є у Вашій околиці, бо він краще в рідній мові зможе Вам дати пораду). В тих околицях де нема лікаря, заряд товариства хай постарається дістати таку поміч від “Департаменту Здоровля,” і робити всі можливі старання, щоб діти були оглянені лікарем, щоби були щеплені проти віспи, дифтерії і шкарлятини. По містах таку услугу дає міське бюро публичного здоровля, отже треба лише використати його. Централю постарається дістати з Департаменту Здоровля ріжні поучаючі брошурки про слабість дітей і розішле по відділах. Треба зарядити сходи і коли у Вашій місцевості є український лікар або лікарка, Товариство повинно їх запросити дати відчит чи виклад про здоровля дітей.

В місяцях **липень** і **серпень** Централю не призначає відділам ніякої праці. Відділи літньою порою можуть легко збільшити свої фонди улаштуванням пікніків та прогулькових забав.

Вересень. — В цім місяці члениці товариства повинні припильнувати, щоб якнайбільше здібних хлопців і дівчат пішли до вищих шкіл чи університетів. Треба своїх дітей посилати до вищих шкіл, та інших до цього заохочувати. А також члениці товариства повинні подбати, щоб в їх місцевостях знаходилась наша рідна школа, де треба посилати свої діти, постаратись про своїх українських учителів, котрі б вчили дітей читати і писати по українськи. Також треба в цім місяці скликати перші осінні збори, приготувати працю в відділі на осінь і зиму.

Жовтень. — Свято Книжки. Святкуймо це свято, щоб підкреслити вартість і значіння книжки і преси. Місяць жовтень призначений як місяць книжки і з того приводу деякі книгарні дають значний опуст на книжках. Коже жіноче товариство повинно в цім місяці постаратися про добірну бібліотеку, а коли вже має, то побільшити її. Треба подбати, щоб в бібліотеці знаходилися відповідні книжки для дітей. Дуже важним є також старатися поширити наші часописи, як “Жіноча Доля,” “Жінка” і “Нова Хата.” Довгі осінні вечорі треба використати на сходи читання, щоб поширити просвіту. — 5 жовтня припадає річниця смерті Олени Пчілки, письменниці і визначної

української діячки, яка була матір'ю Лесі Українки. Память її треба вшанувати на сходинах товариства.

Листопад. — Листопадове Свято святкуємо 1-го листопада, в річницю проголошення Української Західної Республіки. Треба відсвяткувати це свято концертом спільно з іншими нашими товариствами. На цім святі повиннося перевести збірку для українських інвалідів в ріднім краю. — 27 листопада припадають уродини Ольги Кобилянської, сучасної письменниці. Централя вишле відчит про Кобилянську.

Грудень. — В цім місяці треба відбути річні збори товариства, здати річний звіт з діяльності товариства і зміну в уряді. Треба вислати до Централі Союзу свою річну вкладку. Треба приготуватись до коляди і спільної вечери в січні.

В грудні того самого року заходом СУА, а головно предсидательки А. Вагнер, влаштовано в Нью Йорку в Міжнародньому Інституті, виставку українського народного мистецтва. Помігала в цьому щиро Юлія Піщак.

РІК 1936

Після цієї удачної виставки в Нью Йорку видано заклик до відділів СУА, щоб вони робили подібні вистави у своїх місцевостях, користуючись експонатами Централі. Заклик цей викликав живий відгомін і на протязі найближчих місяців в домівці управи СУА раз враз паковано, висилано, приймає й розпаковувано та перевірювано вишивки, килими та інші виставові предмети.

На вістку про нові переслідування українців в Європі вислали гострий протест до Ліги Націй.

В лютому місяці того року конгресмен Сол Блум запросив СУА до участі у святкуванні століття Американської Конституції, яке призначено на 1937-ий рік. В тому часі помер англійський король Юрій і СУА вислав співчуваючі листи на адресу англійської Королеви Матері і нового короля Едварда.

Весь час СУА виготовляв реферати про життя і діяльність визначних українських людей і вислав їх до відділів з поученням, як і коли влаштовувати свята, концерти, академії чи хочби тільки відчити на їх спомин. Вироблено також в тому часі відзнаки СУА — Тризуб з початковими буквами Союзу Українок Америки, у золотій і синій красці, яких то відзнак організація живає до нині. Розіслано також до відділів копії резолюцій, ухвалених на Другій Конвенції.

АНАСТАЗІЯ ВАГНЕР,
голова СУА, 1935-39.

В квітні, коли прийшли вістки про повені в різних частинах Америки, Виконавчий і Медично-Допомоговий Комітету СУА відбули спільне засідання і призначили 200 доларів на допомогу українським родинам у навіщених околицях.

В червні передано українському Музеєви у Стемфорд, Конн., прегарний стіл, вироблений з хліба політичними в'язнями в польських тюрмах. Щоб в'язням дати за нього відшкодовання, СУА призначив на розіграшку один зі своїх килимів. Квитки на розіграшку розпродано по всіх парохіях і організаціях в Америці. В тому самому місяці членкиня управи, Юлія Яремова, виїхала на лікування до Європи. Нею передано від СУА дарунок для професорки Софії Русової в Чехословаччині. Ю Яремова відвідала Софію Русову і передала їй привіт від американського українського жіноцтва і дарунок від СУА. Домівку СУА в Нью Йорку відвідав знову д. Вировий, член управи Українського

Музею Визвольної Боротьби в Празі і передав привіт від З. Мірної, голови Українського Жіночого Союзу в Чехословаччині. СУА передав через д. Вирового дарунок для пражського Музею.

В 1936-ому році Союз Українок Америки втравив свою здібну, патріотичну, віддану нашій організації членкиню і головну організаторку, Анастасію Рибак з Філадельфії. Ще з початком року, на зібранні Екзекутиви, вона представила свій план поїздок по відділах, щоб живим словом заохотити їх до праці. Цей план частинно виконано і Анна Рибаківа була в кількох відділах, де щирим і палким словом пояснювала зібраним жінкам їх завдання. Останню промову мала в червні у 20-ому Відділі СУА в Йонкерс. На кілька місяців перед смертю виставлено заходом СУА написану нею драму “Мати Героїня,” у якій представлені події з життя американсько-української родини. На її похорон до Філадельфії виїхала ціла управа СУА і багато членкинь з Нью Йорку, де вони щиро попрощали нашу дорогу товаришку. Так як журнал “Жіноча Доля” був улюбленим часописом покійної, управа СУА завізвала, щоб в пам’ять покійної заперенумерували собі його.

“Жіноча Доля” помістила про покійну таку щирю згадку:

“За океану, з Америки, часописи принесли сумну вістку: дня 5 серпня в місті Філадельфії не стало великої патріотки, щирої народньої робітниці, головної організаторки “Союзу Українок Америки” Анастасії Рибаківої . . .

“Просто трудно повірити. Невже ж це правда? Невже ж редакція наша не дістане більше її сердечних листів, повних щораз то свіжих проектів для народньої праці?

“Невже ж не поділиться вже ніколи з нами радістю з своїх невтомних, організаційних успіхів? Невже ж не передасть нам доброї вістки від тих, близьких нашому сердцю, сестер українок-американок?

“Не помістимо більше її палких патріотичних віршів, з яких віяла така гаряча любов до Рідного Краю, до рідних гір, до срібнохвилього Опоору? . . .

“Невже ж? . . . Трудно повірити, трудно погодитися з сумним фактом.

“Була в самому розквіті життя, бо заледви в пятьдесять і третьому році.

“Так багато доброго могла б ще зробити на нашій народній ниві . . .

“Анастасія Рибаківа походила з Бойківщини, з самої столиці її — Сколього. На американській землі парцювала щиро не тільки серед жіноцтва, а загалом всюди, де тільки потрібно було її праці. Наложала до різних українських організацій, співпрацювала по американських часописах, писала статті, поезії, давала відчити. Написала теж одну драму п. з. ‘Сирота,’ при-

значену спеціально для Народнього Союзу, до якого належала від 1917 року.

“Була заступницею голови Організації Оборони Лемківщини. Словом, не бракувало їй ніде, де йшла щира, патріотична робота.

“А вже найбільше часу, сил, кошту посвячувала “Союзові Українок Америки.” Належала до його Головної Управи, була його головною організаторкою, готовою завсігди на виїзд туди, де її було потрібно.” (Жіноча Доля, ч. 18, 1936 р.)

В тому самому році СУА одержав заклик про запотребовання одяжі для українських дітей в Чехословаччині і на заклик управи 49-ий відділ з Бофало негайно вислав більшу кількість одягів. Управа СУА поробила також заходи в справі набуття нових експонатів для свого запасу вишивок, дерев'яних виробів і інших зразків народного мистецтва і дістала їх від “Рідної Школи” у Львові.

Предсідателька А. Вагнер призначила в липні американську секретарку Анету Кмець головою комітету для участі у Стопятидесятих Роковинах Американської Конституції, згідно з закликом конгресмена С. Блума. А. Кмець виробила коротку програму конституційного свята, яку розіслано до відділів, а копію, разом з відповідними резолюціями, переслано Національному Комітетові Вшанування Конституції у Вашингтоні на руки згаданого конгресмена.

Союз Українок Америки пильно вважав, щоб у його організацію не вкрались активні в той час комуністичні агенти і видав спеціальну пересторогу до відділів.

У вересні заступниця предсідательки К. Ділай разом з головою А. Вагнер зробила організаційну поїздку по відділах в Клівленд, Акрон і Дітройт, де заложено кілька нових відділів та оживлено працю в існуючих товариствах СУА.

В листопаді почато приготування до конвенції на 1937 р.

РІК 1937

В січні 1937 скликано збори філадельфійських відділів СУА, і на них вибрано конвенційний комітет СУА під проводом Євгенії Дмитрів, який почав виробляти програму конвенції. Намічено реферати про потребу жіночої преси в Америці, про працю серед молоді, про завдання американсько-українського жіноцтва і т. п. Також розіслано відділам інструкції про вибір делегаток.

Того самого місяця СУА вислав привітальну телеграму президентови Розевелтови, котрий обійняв вдруге свій уряд.

Одержано через “Жіночу Долю” деяку кількість примірників книжки Софії Русової п.з. “Наші Визначні Жінки,” у якій подані життєписи українських письменниць, поеток і діячок. Управа вислала по одному примірникови цієї книжки до кожного відділу і з запитів та замовлень видно, що цей твір С. Русової став цінним вкладом в кожную українську бібліотеку.

ТРЕТЯ КОНВЕНЦІЯ СУА 1937 Р., У ФИЛАДЕЛФІ

Конвенція відбулась в днях 29 і 30 травня в домі Українських Горожан у Філадельфії. Присутніх було 22 делегатки. До президії вибрано Катерину Ділай на передсідательку, М. Голова-ту і С. Абрагамовську на заступниці передсідательки. Секретарювали О. Штогрин і А. Кмець.

На зїзд наспіли привіти від журналу “Жіноча Доля,” від Союзу Українок у Львові і від Українського Жіночого Союзу в Празі. В рефератах обговорювано ще раз завдання українського жіноцтва в Америці під теперішню хвилю, та справу притягання молоді до праці в СУА. Була, між иншим, корисна пропозиція, щоб СУА уфундував стипендію, щоб посилати одну або більше молодих дівчат на один рік студій в Європі, в українських школах. Так виховані дівчата були б пізніше корисними діячками між американсько-українським жіноцтвом. На жаль через брак фондів цей план не вдалось до тепер здійснити.

До уряду на дальших два роки вибрано: Анастасія Вагнер, передсідателька; Олена Штогрин і Стефа Абрагамовська, заступниці передсідательки; Пелагія Дембіцька, українська секретарка; Анета Кмець, американська секретарка і скарбничка. Контрольна Комісія: Параскевія Середюк, Катерина Стефанович і Юлія Піщак. Виставовий Комітет: Павлина Авраменко, Марія Бринь, Евгенія Дмитрів і Марія Ленчук.

На підставі виголошених рефератів, дискусій і внесків делегаток прийнято наступні **РЕЗОЛЮЦІЇ**:

Привіт Рідному Краєві

Українське жіноцтво Америки, зібране на 3-тій конвенції СУА витає Рідний Край і висказує свій подив для його героїської постави супроти наїзників українських земель. Зокрема витає українське жіноцтво, а особливо те, що є в рядах С. У., що так гідно боронить прав українського народу до незалежності і волі.

Проти Поневолення Рідного Краю і Переслідування Польщею Союзу Українок

Беручи в оборону весь наш український нарід, що тепер є поневолений на рідних землях, як і протестуючи проти тих безправств, яких допускаються окупанти над нашим народом, зокрема протестуємо проти польської влади за те, що переслідує на західно-українських землях Союз Українок і не дозволяє йому брати участі в різних міжнародних з'їздах і конгресах, які організують різні міжнародні жіночі організації.

В Справі Ідеології СУА

Конвенція стверджує, що Союз Українок Америки це національна організація українського жіноцтва з позапартійним характером, яка змагає об'єднати українське жіноцтво на суто національній платформі.

Виходячи з цього становища, що наша будучність є в наших руках, конвенція взиває наше жіноцтво скріпити віру в свої сили та виявити їх на всіх ділянках нашого народного життя. А ці наші сили треба розвинути для добра української справи в Америці, а зокрема для матеріальної допомоги визвольним змаганням українського народу на рідних землях. Конвенція взиває все наше жіноцтво в Америці до найактивнішої допомоги Рідному Краєві, бо якщо він стане вільним і незалежним, тоді легше буде вдержати українське життя в Америці.

В Справах Організаційних

Конвенція стверджує потребу побільшити СУА у членстві й відділах, як теж вимагає поглиблення розуміння програми організації; у зв'язку з тим висказується за введення у нас добре вишколених провідниць для відділів, як теж референток, які були б фаховими в тих ділянках, що входять в обсяг діяльності СУА. Щоб це виконти, треба бути в постійнім зв'язку з Союзом Українок в Європі й у Канаді. Треба поділити відділи СУА на округи для кращої між ними кооперації та співпраці з централю, щоб можна скликувати частіше окружні з'їзди, бодай два рази на рік, у справах організаційних та щоб можна при допомозі окружних організаторок вести кращу працю.

В Справі Праці СУА на Міжнароднім Полі

Конвенція заявляється за те, щоб втягнути СУА в міжнародні організації в порозумінню з СУ в Європі, а зокрема, щоб виказувати більшу активність на американському ґрунті, себто серед американських жіночих товариств.

В Справах Культурно-Освітніх

Конвенція взиває всі відділи СУА подбати, щоб у них були свої українські бібліотеки, щоб було розбуджене в українській жінці замилювання до читання українських книжок та їх купна. Українська жінка мусить знати, що українська хата без української книжки не є правдиво культурною українською хатою. Конвенція взиває відділи влаштовувати курси самоосвіти, а в першу чергу курси навчання української мови та українознавства, а в дальшу чергу влаштовувати відчити, читання книжок, або вести дискусії на якісь актуальні теми.

Треба також дбати про школу та свою церкву, як теж про те, щоб кожна українська жінка була горожанкою Злучених Держав. Треба звернути спеціальну увагу на українську молодь у своїй місцевості, щоб вона була вихована в українськiм дусі; треба теж допомагати молодечим клубам і брати участь у національних святах чи маніфестаціях і гуманітарних акціях.

В Справі Приєднання Молоді до СУА

Конвенція поручає головній управі СУА виробити в порозумінню з молодими, тут родженими силами, програму акції, зверненої на приєднання молоді до СУА. Взиваємо відділи присвятити один місяць на рік тільки для справи поширення організації молодечими відділами. Взиваємо відділи СУА перевести раз в рік збірку, призначену для уділювання з боку СУА допомоги на стипендії чи поїздки до Рідного Краю тим українським дівчатам, що працюють на народнім полі, а зокрема допомагають СУА в його діяльності.

В Справі Плекання Народнього Мистецтва

Конвенція визнає, що одним з найголовніщих завдань українського жіноцтва повинно бути плекання українського народнього мистецтва себто тої ділянки, в якій українська жінка виявила найкраще свою індивідуальність. Супроти цього взиваємо відділи СУА улажувати на місцях кожного року “Вечори Української Народньої Ноші” для ознайомлення з цією галузею українського мистецтва нашого молодого покоління, як теж американського загалу. В цій справі, як у справі народнього мистецтва взагалі, припоручаємо централі вислати відділам відповідний реферат враз із вказівками для практичної діяльності. Конвенція заявляє за те, щоб разом з іншими українськими організаціями взяти участь у Світовій Виставі в Нью Йорку.

В Справі Посилок Відділів на Народні Цілі до Краю

СУА бажав би, щоб Рідний Край знав, скільки жертв складає для нього українське жіноцтво в Америці. І нам самим потрібно це знати, бо жертвенність є також мірилом національної свідомости. Тому просимо відділи СУА повідомити централю кожного року про свої посилки до краю, щоб можна було точно обчислити, яку активність виказує жіноцтво, зорганізоване в СУА на полі допомоги Рідному Краєви.

В Справі Жіночої Преси в Америці

Конвенція стверджує, що видавання українського жіночого журналу чи часопису в Америці, як органу СУА є вказане і конечно потрібне. Та щоб це могло здійснитися, треба перевести по відділах негайні збірки на пресовий фонд при СУА.

Делегатки і нововибрана екзекутива відвідали у Філадельфії могилу покійної Анастазії Рибаквої, бувшої головної організаторки СУА, та були присутні при відправі на стрілецькій могилі на філадельфійському цвинтарі. Також відвідали жіночу школу, яку біля Філадельфії утримують сестри Василянки, які щиро прийняли делегаток.

Виконуючи ухвалу Третьої Конвенції СУА, нова Екзекутива вперед полагодила всілякі біжучі справи в самій централі.

ВСЕСВІТНИЙ СОЮЗ УКРАЇНОК

В той час містопредсідателька Олена Штогрин виїхала на відвідини до Європи, і там в Празі довідалась від професорки Софії Русової про наради Світового Союзу Українських Жінок у яких вона взяла також участь. Про це повідомлено централю СУА в Нью Йорку наступним листом:

Підписані доводять до відома всього українського громадянства, що в днях 12—14 жовтня 1937 р. у Львові відбулися наради представниць українського зорганізованого жіноцтва Галичини, Волині, політичної еміграції з Великої України та Зєдинених Держав Америки, які — згідно з постановою Українського Жіночого Конгресу в Станіславові 1934 р. — обєдналися в один Всєсвітний Союз Українок. Крім названих територій, в склад Всєсвітнього Союзу Українок входить ще теж українське зорганізоване жіноцтво Підкарпаття, Буковини і Канади.

Всєсвітний Союз Українок ставить собі за головне завдання плекати почуття єдности всіх частин Нації, поділеної кордонами, та змагати до консолідації всіх національних

сил для здійснення Національного Ідеалу. Як Централь у-країнського зорганізованого жіноцтва всього світу, Все-світний Союз Українок хоче бути речником інтересів Укра-їнського Народу перед міжнародними і чужинними чинни-ками, в першій мірі жіночими, та буде заступати українське жіноцтво перед власним громадянством.

Продовж трьохденних нарад підписані представниці, як Головна Рада Всесвітнього Союзу Українок, затверди-ли правильник ВСУ, намітили техніку праці, себто засоби підтримування звязків між укр. територіяльними жіночими організаціями, переглянули стан організації українського жіноцтва по всьому світу та виробили плян праці на 1938 рік. З питань програмово-ідеологічного характеру Голов-на Рада розглянула завдання українського жіноцтва в су-часному положенні українського народу, особливо у вихов-ній ділянці та в напрямі консолідації національних сил, при чому окрему увагу звернула на потребу збереження єдно-сти українського жіночого руху. Крім цього темою нарад була теж справа звязків з міжнародними жіночими органі-заціями.

Делегація Головної Ради ВСУ була прийнята Митро-политом Шептицьким, якого поінформувала про завдання ВСУ та зложила вінець на могилі незнаного стрільця.

Головна Рада ВСУ приступає до праці в глибокому пе-реконанні, що все українське громадянство прийме добро-зичливо створення ВСУ та підтримає його консолідаційний почин.

За Головну Раду Всесвітнього Союзу Українок:

Президія: Софія Русова, почесна голова;
Мілена Рудницька, голова
Зінаїда Мірна, секретарка.

Члени: Олена Федак--Шепарович (Галичина), Наталя Ливицька-Холодна (Еміґрація з Великої України), др. Ірина Прісневська (Волинь), Олена Штогрин (Зединені Держави Америки), Константина Ма-лицька (референтка виховних справ).

Разом з повищим листом був присланий правильник ВСУ, який подаємо далі, як важний документ до історії українського жіночого руху:

ПРАВИЛЬНИК ВСЕСВІТНЬОГО СОЮЗУ УКРАЇНОК принятий на засіданні Головної Ради ВСУ в дні 14 жовтня 1937

I. Завдання

Всесвітний Союз Українок має за завдання обєднати укра-їнські жіночі організації західних українських земель, політич-ної еміґрації з Великої України та заморської еміґрації до спіль-но праці в користь Української Нації.

Зокрема Всесвітній Союз Українок має на цілі:

1) Плекати почуття єдності всіх частин Нації, поділеної кордонами та змагати до консолідації всіх національних сил для здійснення Національного Ідеалу;

2) Забирати слово іменем українського жіноцтва у всіх справах загально-національного значіння;

3) Боронити і заступати інтереси українського жіноцтва перед власним громадянством;

4) Заступати українське жіноцтво перед міжнародними і чужинними організаціями, в першій мірі жіночими, та бути перед ними речником інтересів Українського Народу.

Таким чином Всесвітній Союз Українок являється Централею всього українського зорганізованого жіноцтва.

II. Члени

В склад Всесвітнього Союзу Українок входять:

1) Центральне Українське Жіноче Т-во Союз Українок у Львові, як організація українського жіноцтва Галичини.

2) Союз Українок у Рівному, як організація українського жіноцтва Волині.

3) Жіноча Громада в Чернівцях, як організація українського жіноцтва Буковини.

4) Жіноча Секція при Т-ві Просвіта в Ужгороді, як заступництво українського жіноцтва Підкарпаття.

5) Комітет Жіночих Еміграційних Організацій, як заступництво політичних емігранток з Великої України.

6) Союз Українок Америки.

7) Союз Українок Канади.

В міру, як будуть повставати українські жіночі організації на тих західних українських землях та в тих скупченнях українських поселенців, де досі нема українських жіночих організацій, вони могли б бути прийняті в склад Всесвітнього Союзу Українок. Почин до їх засновання повинен дати Всесвітній Союз Українок.

Приналежність до Всесвітнього Союзу Українок в нічому не порушує статуткових завдань територіяльних організацій та їх прав працювати за пляном, якого вимагають інтереси даної території. На міжнародньому ж терені всі українські жіночі організації заступає Всесвітній Союз Українок в імені всього українського жіноцтва.

Організації, які входять в склад Всесвітнього Союзу Українок, мусять мати надпартійний характер.

Організація, якої діяльність іде в розріз з означеними в першому розділі цього правильника завданнями Всесвітнього Союзу Українок, тратить права члена. Ствердження цього факту вимагає однозгідного рішення всіх інших членів Всесвітнього Союзу Українок.

III. Управа

1. Назва Управи: Головна Рада Всесвітнього Союзу Українок. Головна Рада складається з Президії та по одній заступниці від кожної організації, що входять в склад Всесвітнього Союзу Українок, себто по одній заступниці покищо від Галичини, Волині, Буковини, Підкарпаття, Політичної еміграції з Великої України, Зєдинених Держав Америки і Канади, евентуально і новоприйнятих організацій.

2. Президія складається з трьох членів: почесної голови, голови і секретарки.

Досмертною почесною головою Всесвітнього Союзу Українок є Софія Русова. Головою Всесвітнього Союзу Українок є кожночасна голова Центрального Українського Жіночого Товариства Союз Українок у Львові. Місце секретарки є застережене для заступниці емігранток з Великої України. Її назначує на кожний календарний рік Комітет Жіночих Еміграційних Організацій. Інших членів Головної Ради назначують на кожний календарний рік організації, що входять в склад Всесвітнього Союзу Українок.

Головна Рада має право кооптувати в свій склад референток-фахівців до поодиноких справ.

3. Засідання Головної Ради відбуваються по змозі раз на рік. Засідання скликає Голова за попереднім порозумінням щодо місця, часу і порядку нарад з іншими членами Президії. Члена Головної Ради, що не може приїхати на засідання, заступає інша делегатка цієї організації, нею до цього уповноважена.

4. До компетенції Головної Ради належать такі справи:

- а) приймати нових членів-організацій;
- б) намічувати плян діяльності на черговий рік;
- в) затверджувати звідомлення з праці Президії;
- г) назначувати висоту членської вкладки від членів-організацій;
- г) загальом змагати до здійснення цілей поданих у першому розділі цього правильника.

5. Для правосильности нарад Головної Ради потрібна участь не менше половини її членів. Рішення западають більшістю голо-

сів і є обов'язуючі для всіх організацій, що входять в склад Всесвітнього Союзу Українок.

IV. Техніка праці

Між одним а другим засіданням Головної Ради всі справи Всесвітнього Союзу Українок полагаджує Президія шляхом листування, в якому треба придержуватися слідуючих правил: Президія Всесвітнього Союзу Українок опрацьовує і висилає обіжники до всіх членів-організацій. Член-організація, що хоче предложити якусь справу до обміркування иншим членам-організаціям, зглядно поставити якийсь внесок, пересилає свій проєкт секретарці, яка розішле його всім організаціям. Коли справа вимагає рішення, мусить кожна організація заявитися по можності негайно, а найдальше до 6-ти тижнів, та пересилає своє рішення секретарці, яка повідомляє про вислід голосування. Рішення западають більшістю голосів.

Кожна організація пересилає раз на рік звіт зі своєї діяльності Президії, яка перешле його відтак всім членам-організаціям.

V. Фінанси

Для здійснення своїх завдань та для покриття звязаних із цим видатків Всесвітній Союз Українок вживає матеріальних засобів, на які складаються:

1. Вкладки членів-організацій, які призначається на необхідні видатки, зокрема на оплату листування Президії з організаціями, на опрацювання і висилку меморіялів до закордонних чинників і т. п.

2. Надзвичайні оплати, які призначається на покриття надзвичайних видатків, зокрема на поїздки делегаток Всесвітнього Союзу Українок. Надзвичайні кошти вимагають затвердження всіх членів-організацій. Їх покривають члени-організації в міру своєї фінансової спроможности.

VI. Заступництво на зовні

Всі письма від імени Всесвітнього Союзу Українок підписує його почесна голова, голова і секретарка. У виїмкових випадках, коли справа великої ваги, підписують письмо всі члени Головної Ради, зглядно всі члени-організації.

VII. Скорочення назви

У внутрішньому листуванні будемо називати Всесвітній Союз Українок в скороченні В.С.У., його Головну Раду: Г.Р.,

Центральний (Галицький) Союз Українок: Ц.С.У., Волинський Союз Українок: С.У.В., Буковинську Жіночу Громаду: Ж.Г.Б., Підкарпатську Жіночу Секцію: Ж.С.П., Союз Українок Америки: С.У.А., Союз Українок Канади: С.У.К., Комітет Жіночих Еміграційних Організацій: К.Ж.Е.О.

На чужих мовах Всесвітній Союз Українок називається:

World Union of Ukrainian Women.

Union mondiale des femmes ukrainiennes.

Weltbund der Ukrainischen Frauen.

VIII. Журнал

Всесвітній Союз Українок вважає своїм органом журнал "Жінка," видаваний на основі рішення Українського Жіночого Конгресу Союзом Українок у Львові. Він мусить подавати відомості про діяльність Всесвітнього Союзу Українок, зредаговані Президією. Бажаним теж є інформувати закордонну опінію шляхом видавання власного бюлетеню або статей поміщуваних в чужинних часописах.

IX. Зміна правильника

Зміна цього правильника може бути переведена кожного часу постановою 2/3 всіх членів Головної Ради Всесвітнього Союзу Українок.

Познайомившись з повищим Правильником, управа СУА рішила приступити до того Союзу і вислала туди свою вкладку.

Одержано також повідомлення, що польська влада хоче продати на ліцитації дім в Колодяжнім на Волині, де родилась Леся Українка. Союз Українок зі Львова повідомив СУА, що цей дім можна би викупити ціною 400 доларів, та заложити в ньому школу.

Всі ті справи, як теж і поділ відділів СУА на райони та відбуття районних (окружних) зїздів Виконавчий Комітет СУА взяв під увагу і з початком осені 1937 розіслав до своїх відділів такого обіжника:

ОБІЖНИК УПРАВИ СУА

На засіданні дня 10-го вересня, б. р. на зазив п. Анастазії Вагнер, голови СУА, п. Аннета Кмець, англійська секретарка СУА, приняла рівнож обовязок головної скарбнички СУА. Від тепер всі посвідки і все дотично каси СУА, виповняти ме п. Аннета Кмець.

Пристосовуючись до рішень Третої Конвенції СУА про вирішення справ СУА не при участі дооколичних відділів чи їх відпоручників а самою управою СУА і директорією, покликаною до цього головою СУА, на засіданні управи дня 8-го жовтня рішено слідуючі справи:

Попри обовязки, наложені на нас статутом, проситься кожду голову відділу СУА, щоби ані сама, ані инша члениця відділу не давала імен ні адресів члениць відділу нікому, кого певно, особисто не знає. Иншими словами, берегти наше членство перед шкідливою і ворожою для СУА агітацією.

На тім самім засіданні, після ухвали Третьої Конвенції СУА, для кращої співпраці відділів, поділено СУА на райони, іменно:

НЮ ЙОРК, Н. Й.: Три відділи Нью Йорку, Бронкс, Бруклін, Джамайка, Озон Парк, Вайтстон, Йонкерс, Джерзі Ситі, Байон, Ньюарк, Елизабет і Ансонія, Конн.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.: Чотири відділи Філадельфії, два відділи Честер, Па., Аллентавн, Па. і Трентон, Н. Дж.

ДЕТРОЙТ, МІШ.: Пять відділів в Детройт, Клівленд, О. і Акрон, О.

БОСТОН, МАСС.: Бостон, Лоренс, Емгерст, Масс., Вунсакет і Сентрал Фолс, Р. Ай., і Менчестер, Н. Г.

БОФАЛО, Н. Й.: Бофало і Рочестер, Н. Й.

ШКАГО, ІЛЛ.: Відділи Шікаго і околиця.

ПІТТСБУРГ, ПА.: Відділи Пітсбург і околиця.

ТРОЙ, Н. Й.: Трой, Н. Й. і Когоус, Н. Й.

МІННЕАПОЛІС, МІН.: Відділ Міннеаполіс і околиця.

Райони надмінені матимуть зїзди, не менше як раз в рік, по можности частійше.

На такі зїзди управнені їхати: голова і секретарка відділу.

На зїзди районів находячихся ближче централі СУА прибуде голова СУА. На зїзди дальших районів прибуде референтка, вибрана конвенцією СУА, Катерина Ділай з Клівленд, О. Районовий зїзд околиці На Йорку відбудеться 21-го листопада. День зїзду инших районів оставляємо рішенню голові відділу находячогося в центрі району.

Зазначуємо, що не маємо в цій постанові жадних особистих симпатій або інтересів.

Районовий зїзд СУА отворить голова місцевого відділу.

Для переведення зїзду вибирається президію з трьох осіб з поміж присутних члениць. Вибрати треба також районуову представницю. На районуову представницю вибирається жінку, володіючу добре мовою українською і англійською.

Районові ексекютиви мають організувати нові відділи СУА, організувати незорганізоване жіноцтво; втягати їх в ряди СУА до спільної праці. Піддержувати і скріплювати контакт між відділами і централею. Помагати централі виконувати плани праці Союзу. Провадити свою працю все за порозумінням і одобренням централею Союзу. Приготовляти і подавати пляни і звіти зі своєї діяльності до централі.

Відділам віддаленим за далеко н. пр. Шікаго, Пітсбург, Міннеаполіс та иншим, надається повне право центра району, помимо того, що в місцевостях тих є лише по одному відділові. Надається рівнож право організованя околиць їхніх місцевостей і тим самим здобувати членство в ряди СУА і поширювати їхні райони.

На пропозицію голови СУА, п. Анастазії Вагнер, рішено до Четвертої Конвенції СУА видати історію організації Української Жінки. Вже від тепер кождий відділ, повинен якнайточніше перестудіювати рекорди їхніх місцевостей, нотуючи кождий важніший прояв громадської діяльності наших жінок в минувшині, особливо парафіяльні рекорди, які є найстаршими нашими записками на еміграції. Щоби улешити видання такого збірника, зберемо як найбільше оголошень поміж нашими земляками. Головно звернемо увагу на наших жінок-підприємців.

Крім цього А. Вагнер пропонує скликати під кінець травня 1939 р. Всесвітний Конгрес Українського Жіноцтва. Вже від тепер належить достойно приготовлятись до цього великого кроку нашої еміграції. В плані є урядити велику жіночу демонстрацію та величавий концерт, котрий мав би виконатись самими жінками. До осягнення так великої мети потрібна співпраця кождої нашої жінки, члениці СУА.

В краєвім журналі "Нова Хата" читаємо вістку, що дім Лесі Українки в Колодяжнім, де вона родилась, проживала і де писала свої твори, виставлений на продаж і може легко перейти в чужі руки. Щоби дім цей остався в руках українського жіноцтва, потреба всего 2,000 золотих, около 400 доларів. Було б сумно, як би наше жіноцтво, котре так щиро жертвує на всякі народні ціли, його не закупило. Просимо нашi відділи устроїти на ту ціль якесь підприємство з якого гроші переслати до управи СУА, а управа вишле до краю разом на закупно згаданого дому.

Проситься відділи, котрі бажають в своїй місцевости робити виставку українського народнього мистецтва, прислати до нас замовлення на експонати на час. Експонати висилає центра-

ля для всіх відділів' безплатно. Подається до відома відділам, котрі не були заступлені на Третій Конвенції СУА, що згідно з ухвалою конвенції, річна вкладка до централі, з початком 1938 року, буде 10 доларів. Нові відділи платитимуть 5 доларів за грамоту. Проситься відділів писати до централі по всякі інформації і реферати.

Багато дискусій і праці зайняла справа участі українців у Світовій Виставі яку тоді почали приготувляти в Нью Йорку на 1939-тий рік. Союз Українок робив сам і з іншими українськими організаціями заходи, щоб українці були представлені на тій виставці, так як були в Шикаго 1933-го року. Управа вистави казала, що Україна не є державою і не може мати таких прав, як державні народи. В тій справі СУА відбув кілька конференцій з іншими українськими установами і вкінці взяв участь разом з ними у праці Виставового комітету, який приготувив Український День на Світовій Виставці.

Представниці управи СУА взяли участь у святочному отворенні і посвяченні Українського Музею і Бібліотеки в Стемфорд, Конн., при якій то нагоді передали офіційально музеєві згаданий попередно стіл, вироблений українськими політичними в'язнями в польській в'язниці в Равічу.

Предсідателька А. Вагнер і американська секретарка А. Кмець були присутні з рамени СУА на отворенні обходів з нагоди 150-ліття Американської Конституції у Вашингтоні, де президент Ф. Д. Розевелт привитав промовою представників тисячів організацій з цілої Америки. З нагоди того святкування розіслано до відділів СУА книжочки про американську конституцію, її примінення в життю, про права уамериканського народу і іншу офіційальну літературу.

Справа власної преси не сходила з думки активних члениць СУА і управи. Накінець вислано заклик до відділів СУА, що коли вони хочуть мати власний журнал чи часопис, то мусять складати гроші на пресовий фонд. Першим на цей заклик відгукнувся 40-ий Відділ з Аллентавн, Па., який прислав на ту ціль 25 доларів. Був це початок пресового фонду нашої організації.

1937-ий рік закінчився тим, що зложено два молодечі відділи СУА: 51-ий, Товариство Дочки України, в Джерзі Ситі, Н. Дж., і 52-ий, товариство ім. Наталії Кобринської у Филаделфії, Па. Заложення тих відділів попередило кілька зборів, на яких були присутні члени Екзекутиви СУА.

РІК 1938

На запрошення американського Жіночого Національного Комітету для Виставки Мистецьких і Ручних Виробів, управа СУА знову взяла участь у такій виставці, яку влаштовано в березні в Гренд Сентрал Палас в Нью Йорку. Заходом голови А. Вагнер і при допомозі Ю. Піщак, М. Ленчук, М. Бринь і А. Кмець, одержано дуже гарне місце у виставовій залі, яке прибрано українськими вишивками і виробами народного мистецтва. Молоді членкині СУА з Йонкерс, Джерзі Ситі і Бруклина в гарних народніх строях, постійно пояснювали відвідувачам українські експонати. Коло української “будки” на виставці збиралось все найбільше відвідувачів.

В травні відбулись окружні зїзди відділів СУА у Філадельфії і в Дітройт. Обидва вдались незвичайно і оживили працю у своїх околицях. Показалось, що на таких зїздах членкині знайомляться з собою, виробляють спільні програми праці а потім взаїмно підтримують підприємства своїх ближчих відділів. В обидвох окружних зїздах взяли також участь членкині управи СУА. В Дітройт були присутні К. Ділай і О. Штогрин.

Управа також брала участь в нарадах комітету, який займався підготовкою Українського Дня на світовій виставці, що почалась в травні 1939-го року.

В травні наспіла також вістка, що польська влада розв'язала Союз Українок у Львові. Управа СУА негайно повідомила про це всі відділи і завізвала їх до протестаційних зборів і віч та до висилки телеграм з протестом на руки американського, англійського, французького, польського й інших урядів. Заходом управи і дооколичних відділів скликано в цій справі велике віче в Нью Йорку, до залі Купер Юніон, на суботу 4-го червня. Віче попередив величезний протестаційний похід. Промовцями на вічу були: голова СУА Анастазія Вагнер, заступниця голови О. Штогрин і секретарка А. Кмець. Олімпія Гамкало промовляла від імені “Обеднання,” М. Боднар від Ліги Української Молоді, С. Галичин від Українського Червоного (тепер Золотого) Хреста і А. Гладун. Окрім того промовляли ще Марсель Вагнер, адв. Михайло Пізнак, стейтовий посол Степан Ярема і редактор др. Лука Мишуга. Всі гостро критикували поведінку Польщі, домагались справедливости для українського народу, а особливо в цьому випадку для Союзу Українок у Львові, та підкреслювали, що український нарід домагається волі, буде боротись проти

польської, московської і всякої іншої окупації і в цьому матиме постійно поміч американських українців.

При кінці віча відчитано і ухвалено відповідні резолюції, які вислано до пані Е. Розевелт, секретаря Кордела Голла, секретарки Френсис Перкінс у Вашингтоні, до Ліги Націй в Женеві, до польського уряду у Варшаві, до редакції газети Менчестер Гардіен і до посла Ріс Дейвіса в Англії, та до Національної Жіночої Ради у Нью Йорку. На вічу були присутні представники преси, які помістили з цього протесту обширні звіттовлення.

Ухвалена і вислана резолюція з повисшого віча звучить:

Resolutions Adopted at the Ukrainian Women's Mass Meeting Held at Cooper Union Hall on Saturday, June 4, 1938

Whereas after a centuries-old struggle, the world at large, following the lead of President Woodrow Wilson, has agreed to recognize the principle of self-determination of races and nationalities; and

Whereas Poland, created in conformity with this principle as an independent state by the treaty of Versailles in 1918, has covenanted to respect the natural rights of Ukrainians, who in the same Treaty were denied their national freedom and independence; and

Whereas every government of the reborn Poland has done its utmost to break this covenant and to gradually suppress Ukrainian political, cultural, economic, and even religious life; and

Whereas in recent months the suppression of Ukrainian institutions by the Polish government bears all the marks of a Polish scheme to strike a deadly blow at the existence of Ukrainians in Poland as a separate race; and

Whereas such facts: as the concentrated Polish attacks even in Polish parliament; propaganda launched by Polish press against the Ukrainian church dignitaries and priests; dissolution of Ukrainian workingmen's organizations; the dissolution of various local Ukrainian sport, enlightenment and library associations and organizations; the seizure of the Ukrainian Cultural Garden in L'viv, the capital of the ancient Ukrainian Province of Eastern Galicia (the Park used for Ukrainian sport and cultural events and bought with Ukrainian funds, collected for the last three decades from the Ukrainian Nationals all over the world); and finally the dissolution by the Polish Government on May 6th, 1938, of the Ukrainian Women's League with its 72 branches,

**ПРАЩАЛЬНА ВЕЧЕРА В НЬЮ ЙОРКУ З НАГОДИ ВІДЇЗДУ ДО ЄВРОПИ МАРІЇ СОКІЛ І АНТОНА РУДНИЦЬКОГО
5-ГО ЧЕРВНЯ, 1938.**

Коло головного стола сидять з ліва на право: Н. Курило, А. Кмець, Марія Сокіл-Рудницька, Антін Рудницький, А. Вагнер, О. Штогрин, Ю. Ярема, С. Абрагамовська, А. Колтун, М. Кінаш, Е. Кінаш.

and about fifty thousand (50,000) members; frustration of Ukrainian Cultural Congress which was to be held in the city of Lviv on May 22nd, 1938 and suppression of two Ukrainian Women's newspapers: these and other such facts bear witness to hostile and uncompromising policies of the Polish state and nation towards Ukrainians; and

Whereas the Polish policy of extermination of Ukrainian, White Ruthenian, Lithuanian, Jewish, and other races is in complete accord with the policy of the Russian Bolshevist Government, being Asiatic and non-conformant with the Western ideas or those expressed in the American Declaration of Independence about "Life, Liberty and Pursuit of Happiness"; and

Whereas such Polish policies resemble the traits of barbaric nations: Therefore be it

RESOLVED, That this meeting start a movement constantly to combat the barbaric inroads of Poland upon the civilized world especially upon the Ukrainian, White Ruthenian, and Lithuanian European East; be it further

RESOLVED, That a movement for the self-defense of Ukrainians and other Eastern European races should be supported by all liberty loving people in America; and be it further

RESOLVED, That in view of consistent refusal of American Government to intercede with the Polish Government on behalf of the downtrodden Ukrainians in Poland, an American popular movement should be created to expose the dangerous Polish policy in Eastern Europe inviting the invasion of Western Europe by the neighboring hordes of Bolshevist Russia, and thus starting a new devastating World War, which will destroy the remnants of the present civilization.

Союз Українок Америки почав негайно збірку грошей на допомогу Союзови Українок у Львові в його заходах відзискати право на працю. Відділи щедро відгукнулись і в скорому часі вислано до Львова біля 500 доларів.

Зараз на другий день по вічу відїздили до Львова Антін і Марія Рудницькі (Марія Сокіл), що обїхали були Америку з концертами, збираючи гроші на уфундований митрополитом А. Шептицьким шпиталь у Львові, "Народну Лічницю." Управа і ближчі відділи СУА попрощали їх ввечерю та дали Марії Сокіл дарунок.

ЧЕТВЕРТА КОНВЕНЦІЯ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Відділи СВА повели також енергійну протестаційну акцію і здається, що цей розголос дещо поміг, бо польський уряд відкликав свій розпорядок і С. У. відновив свою діяльність.

В листопаді управа СВА перенеслась до нової домівки, більш вигідної, ніж попередня, у якій вона льокується по нині. В тому часі також наспіли вістки про те, що Закарпаття зорганізувалось у автономну Карпатську Україну. Цю вістку прийняв з радістю весь український загаль в Америці, а СВА вислав до прем'єра о. Августина Волошина привітного листа такого змісту:

Нью Йорк, Н. Й., 18-го грудня, 1938.

До Прем'єра о. А. Волошина,
Хуст, Карпатська Україна.

Ваша Ексцеленція:

Союз Українок Америки засилає Новому Урядові Карпатської України щирий привіт.

Бажаємо багато сили і витривалости у таких трудних початках, які переживаєте. Бажаємо, щоб Велика Ідея перемогла над нікчемною зрадою.

Зокрема вітаємо Все Жіноцтво Карпатської України і бажаємо успіхів у праці при розбудові рідної свободної країни.

Сподіємось, що маленька Карпатська Україна стане завязком Великої Соборної України від Карпат аж по Кавказ.

ІНОК АМЕРИКИ, 27-ГО і 28-ГО ТРАВНЯ, 1939.

Уважаємо своїм обов'язком стати за Вами морально і матеріально.

За Управу СУА: Анастасія Вагнер, голова; Олена Штогрин, містоголова; Аннета Кмець, секретарка.

В грудні вернули також з Європи А. і М. Рудницькі, які привезли з собою багато нових і гарних виробів народного мистецтва, якими виставовий комітет СУА поповнив свою збірку та визичав їх для виставок в Джерзі Ситі, Філадельфії і Дітройт.

Взагалі, при кінці 1938-го року, головно завдяки новій квартирі, де членкині управи і відвідувачі могли сходитись, коли завгодно, значно оживилась праця. Було де відбувати в кожний час збори, було місце на канцеларію і перетримування експонатів, та була і є канцеларія, де кілька разів в тиждні можна найти когось з управи СУА. В домівці СУА можна прийняти теж і чужих гостей без того, щоб треба було стидатись за невігоду чи невідповідну обстановку. Кошти втримання цієї домівки помагають покривати місцеві відділи СУА, які тут відбувають свої збори.

Треба ще згадати, що містопредсідателька О. Штогрин відбула з кінцем 1938-го року організаційну поїздку, у якій відвідала відділи СУА в Рочестер, Бофало і Трой. Вернувши з цієї поїздки вона підкресливала, що відділи СУА повинні співпрацювати ближче з церквами.

РІК 1939

Перші місяці 1939-го року зазначились незвичайно оживленою діяльністю організації. Вистачить пригадати, що це були місяці, які попередили український виступ на Світовій Виставці, а головне, що в той час скоїлась страшна трагедія Карпатської України. Окрім того прийшлося приготувати Четверту Конвенцію СУА, та полагодити низку інших біжучих справ.

До тих справ належала купівля нових предметів для виставок, які замовлено в товаристві “Рідна Школа” у Львові на суму \$500.00 і вислано відразу \$300.00. Експонати незабаром наспіли і трапилась з ними така пригода: американські митні влади зажадали, щоб їх всіх позначити словами “Мейд ін Поленд” згідно з вимогами закона, що ввожені предмети мусять мати написи, де їх вироблено. Членкині управи СУА виконали, правда дуже неохочо, цей розпорядок і відібрали в митному уряді посилку. Та не прийшлося дуже довго ждати, а історичні події, серед яких Польща зникла, зробили ці написи безпредметними.

У звязку з виставовою працею управа СУА відбула знову низку нарад з Жіночим Комітетом Мистецтва і Народніх Виробів (в березні 1939), а також з Національним Жіночим Інститутом. У висліді тих нарад Союз Українок Америки став членом Міжнародного Комітету Жіночого Інституту, який у свою чергу є членом Федерації Жіночих Клубів, з осідком в Нью Йорку.

Управа Союзу Українок Америки, разом з іншими організаціями, протестувала рішуче проти становища управи Світової Виставки, яка відмовлялась дати українцям рівні права з іншими державними народами, головно, як це стало відомо, через спротив заряду совітського павільону. На жаль всі заходи в тій справі не дали ніякого вислуду і управа Виставки свого становища не змінила. Прийшлося вдоволитись “Українським Днем” на виставці, який відбувся при величезному здвизі народу дня 18-го червня, 1939.

Треба ще додати, що в тому часі відбулись численні наради Екзекутиви СУА в справі надходячої конвенції, а також збори і розмови з молодими членкинями організації, яких поучувано, як завідувати виставовою працею СУА, як брати участь в праці управи і взагалі в організаційній роботі.

Трагедія Карпатської України

В квітні 1939-го року управа СУА одержала з Праги від Всесвітнього Союзу Українок лист про трагедію Карпатської

України, яку 15-18 березня 1939 окупували мадяри. В цьому листі писалось:

“Дорогі Сестри!

“Знову нарід наш лле свою кров та іде на зустріч смерти, героїчно боронячи свої права на землю батьків, боронячи свою волю й незалежність. Маленька горстка молоді та старших патріотів наших, неозброєні, без військової вправи завзято бється з численною регулярною армією ворога за свою маленьку батьківщину Карпатську Україну.

“Усіма покинутий на поталу жорсткого ворога український нарід не кориться страшній недолі, а мужньо іде на боротьбу з гаслом — краще смерть, аніж неволя!

“Дорогі Сестри! Чим можете, допоміть цим героям. Заступіться за права цього народу в Карпатській Україні! Заступіться правдивим словом і в чужоземній пресі, і по чужих парламентах і серед чужого громадянства. Підтримайте нашу Карпатську Україну й морально, і матеріально. А для жінок і дітей збирайте теплий одяг і харчі. Поможіть тим нашим жінкам, що тепер, не маючи рідної хати поховалися в гори, або шукають захисту попід чужими кордонами.

“Посилаємо Вам наш заклик до міжнародного жіноцтва; поширюйте його в пресі і серед чужого громадянства.

“Усяку поміч для Карпатської України присилайте на імення Всесвітнього Союзу Українок: “Conseil Mondial des femmes Ukrainiennes,” Praha, Karlovo nam. c. 9. Svaz Ukrajinskych Zen.”

“Президія Всесвітнього Союзу Українок. Почесна голова, С. Русова; екретарка, З. Мірна.—2. 4. 1939.”

З листом наспіла ще записка, яка описує цю трагедію і заходи в справі допомоги ось так:

“Велика трагедія розігралася на Карпатській Україні через окупацію її мадярами. Спротив наших неозброєних січовиків проти регулярної мадярської армії, що сунулася з півдня для досягнення польських кордонів, був тим героїчним чином, на який здібний не кожний народ. Але наш народ, що в усі часи своєї історії виявляв приклади надзвичайного геройства, що і в новітні часи має за собою Крути й Базар, і тепер виявив незмірну любов до своєї маленької батьківщини “Карпатської України,” й тепер став на її оборону без вагання перед нерівними силами ворога.

“В наслідок цієї трагедії Прага повна збігців з Карпатської України, які потрібують негайно допомоги, потрібують примі-

щення й харчування. Українська еміграція в Празі з відповідним почуттям поставилася до цих нових емігрантів: утворено Комітет допомоги збігцям з Карп. України, пленум якого складається з представників усіх українських емігрантських організацій, розуміється, за винятком Націоналістів, які й у такий тяжкий момент ідуть окремо від цілого українського громадянства.

“До президії Комітету увійшли б. члени Філії Нац. Ради Карп. України д-р Шандер і Романець, та представники від еміграції: інж. Кейман, А. Макаренко, В. Меринка, З. Мірна, М. Скидан, Тимкевич. Ухвалено й почасти переведено в життя такі постанови: на двірцях збігців зустрічають послані від Комітету й спроваджують до їдальні Укр. Жіночого Союзу, де збігців нагодовують й відправляють до приготованих для них помешкань. Випущено відозву до українського громадянства о пожертви на утримання збігців. В цій відозві повідомляється громадянство, що установа жалоба на термін від 15. 3. до 25. 4., для прилюдного виявлення якої пропонується носити жалібний пасок на лівій руці. 2-го квітня буде відправлено службу Божу, а по ній панахиду за поляглих наших героїв. Навязано звязки з німецьким командуванням, яке приміщує збігців до таборів праці. Випущено відозву до українців в Америці й Канаді про збирання пожертв, особливо на Великодні свята по церквах. Далі Комітет звязався з Чеським Червоним Хрестом і ухвалив звернутися до льондонського комісаріату допомоги збігцям за матеріальною підтримкою. Заслано прохання до Допомогового Українського Комітету в Румунії з проханням подбати про наших збігців, що перейшли румунський кордон.

“Збори пожертв переводяться в їдальні Українського Жіночог Союзу, Прага, Карлово наместе, ч. 9 та в канцелярії б. Філії Укр. Центральної Ради Карпатської України. З.М.”

Почесна голова Всесвітнього Союзу Українок, Софія Русова, і секретарка Зинаїда Мірна прислали також копію свого поклику до держав і організацій світа в справі цієї трагедії. Цей заклик управа СУА переложила на англійську мову і разом зі своїм апелем розіслала до американських урядових, жіночих і гуманітарних установ.

Рівночасно почато збіркову акцію на поміч Карпатській Україні. З фонду Медичної Допомоги вислано негайно 100 доларів, а до відділів СУА вислано заклик, щоб і вони помагали. Відгук відділів був незвичайно щедрий і в короткому часі вислано до Праги показну суму гроша.

ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРА СУА
на 5-й Конвенції, dokonane Преосв. Іваном Бучком.

ЧЕТВЕРТА КОНВЕНЦІЯ СУА

На Четверту Конвенцію Союзу Українок Америки, яка відбулась 27 і 28 травня в Міжнародному Інституті в Нью Йорку, зіхалось 59 делегаток від 36 відділів, та поважне число гостей. По відкритті нарад передсідателькою СУА, А. Вагнер, вибрано президію, до якої увійшли: Стефа Абрагамовська, передсідателька; Олена Штогрин, заступниця; С. Ковбаснюк і А. Кізима, секретарки українською мовою; Р. Шутович і К. Васко, секретарки англійською мовою. Далше вибрано комісії:

Резолюційна Комісія: Е. Дмитрів, А. Стецко, І. Козаченко і А. Бігун.

Виборча Комісія: М. Головата, П. Будзаль, М. Хомяк, К. Бойко і А. Колтун.

Далі відчитано цілу низку привітів, що наспіли від Всесвітнього Союзу Українських Жінок, Союзу Українок у Львові, Дружини Княгині Святої Ольги у Львові, редакції часопису "Жінка" у Львові і "Жіноча Доля" в Коломиї, а також від багатьох американських товариств і поодиноких осіб.

Привіти зі Львова писались з початком травня, усього кілька місяців перед світовою завірюхою, яка принесла українськомі народови нове лихоліття і перервала знову звязки між Україною і українською іміграцією в Америці. Було це свого рода

“останнє живе слово” від організованого українського жіноцтва в Західній Україні і тому деякі з них подаємо далі в цілості:

Привіт від Всеукраїнського Союзу Українського Жіноцтва

“До Українського Американського Жіноцтва зібраного на конвенції Союзу Українок Америки.

“Як голова Всесвітнього Союзу Українок вважаю своїм милим обов'язком і потребою серця привитати Хвальну Конвенцію Союзу Українок Америки і всіх Шановних Пань Делегаток.

“Всесвітній Союз Українок має честь зарахувати Вашу організацію до своїх членів: Союз Українок Америки репрезентує в ньому українське американське жіноцтво.

“Разом з іншими найповажнішими жіночими організаціями українських земель і еміграції плекає почуття єдності всіх частин нації, поділеної кордонами та змагає до консолідації всіх національних сил для здійснення Національного Ідеалу.

“Прийміть же, Дорогі Сестри, найщиріші побажання гарних успіхів у Вашій праці разом з висловами признання і подяки для усіх Ваших провідниць та діяльних членів. Я вірю, що творчий дух української жінки, її патріотизм і здорова душа допоможе Вам сповнити до кінця своє завдання. Нехай же ці Ваші наради і дальша Ваша щоденна праця загартує ще більше Вашу витривалість, нехай не впаде ніколи у Ваш бік закид, що занедбали національний обов'язок.

“Бажаю, щоб Ваші наради відповідали тим великим і відповідальним часам в яких живемо, щоби вони дорівнювали завданням, яким служимо і були гідні ідеї, яку визнаємо.

“Голова В. С. У. Мілена Рудницька.”

Привіт від Редакції “Жіночої Долі” і “Волі”

Коломия, дня 8. 5. 1939 р.

“До Хвального Товариства Союз Українок Америки, на руки голови його Вп. п. А. Вагнер у Нью Йорку.

“Високоповажана Пані Голово! Дорогі Сестри!

“Хоч далекі простором, розділені океанами, та близькі серцем, душею вітаємо Вас, Милі Сестри з сьогоднішнім Вашим Світлим Загальним Зїздом. Нас лучить із Вами не тільки кров, не тільки це святе ім'я України — нас лучать одні болі, одні страждання, одна гаряча любов Батьківщини й одно завзяття в стремліннях досягти Великої Спільної Мети. Ми радіємо кожним доказом цього, що у Вас і Ваших дітях бється наше україн-

ське серце. Ми гордимось кожним Вашим осягом на культурно-му, господарському, національному полі. Ваші публічні виступи, маніфестації, Ваші жертви для Рідного Краю, для Рідної Справи, додають нам тут поваги, множать наші сили.

“Великий час вимагає великих діл, великих жертв, а рівночасно й з тим й тихої, муравлиної, послідовної праці. Виховуйте свої діти в любові до України, в гордості з її лицарських синів, доньок, в готовості йти їх слідами.

“Прийміть від нас цей сердечний привіт і водночас щиру подяку за те щире сестрине відношення до нас.

“За цю моральну й матеріальну допомогу, якої дізнає “Жіноча Доля” від Вас, Милі Сестри, з великим трудом, з найбільшими зусиллями стоїмо вже пятнадцять літ на нашій стійці. Докази Вашої прихильності піддержують нас на дусі, кріплять наші сили в цих дуже, дуже важких часах.

“Ми чуємо, що ми не одні, що є для кого працювати, що шлях, що його вибрали й послідовно від довгих літ ідемо — правий.

“Спасибі, прилюдне щире Спасибі Вам за це.

“Прохаємо Вас о як найтісніщі дальші звязки, ми все готові служити Вам своєю співпрацею у всіх Ваших добрих починах.

“Бажаємо Вам дальших, найкращих успіхів у Вашій довголітній, так корисній для України праці і кличемо Слава всім організованим свідомим українкам, Слава Україні! — Олена Кисілевська.”

З черги були виголошені реферати, а то реферат “До Молоді” Р. Шутович в англійській мові, “Завдання Організації СУА,” Олени Штогрин і “Свій до Свого” К. Кузьми. Всі реферати викликали живу дискусію, особливо організаційний. При ньому обговорено справу як боротись зі спробою розбивання відділів СУА іншою організацією, а то Червоним (пізніше Золотим) Хрестом ОДВУ.

При звітах урядничок голова А. Вагнер подала, що за два роки СУА побільшився о 8 нових відділів, брав участь у головнім комітеті для вшановання 150-ліття Американської Конституції у Вашингтоні, управа відбула 11 засідань з різними американськими жіночими організаціями, висилала резолюції і протести в українських справах до представників американського й інших урядів та установ, та влаштувала виставку українського народного мистецтва в Нью Йорку в палаті Гренд Сентрал.

Заступниця голови О. Штогрін здала звіт зі своїх організаційних поїздок і з кореспонденції з краєвими організаціями, яку вела після резигнації української секретарки П. Дембіцької.

Друга заступниця голови, С. Абрагамовська подала звіт зі своєї праці в головній канцеларії СУА, та з поїздок до ближчих відділів на збори і з рефератами.

Секретарка А. Кмець подала звіт зі своєї праці, та з переписки з відділами, яку вела після резигнації П. Дембіцької. Вона також перебрала ведення каси від П. Костецької, бувшої скарбнички. За час свого урядовання вислала по ріжним справам до відділів і всіляких установ 522 листи. Загальний прихід каси СУА за два роки був \$4,159.99, загальний розхід \$3,722.62, в касі остало \$437.

А. Колтун здала звіт від Мистецької Секції, яка виказала \$641.95 приходу, з того \$110.00 з жертв, решта з продажу експонатів. Вартість всіх експонатів, разом з ново-закупленими вносить \$1,313.25.

Контрольна Комісія (П. Середюк, Ю. Пішак і К. Стефанович) повідомили конвенцію, що всі фінансові звіти СУА і його майно знайдено в найкращому порядку. Після того конвенція ухвалила цілому урядови довіря.

Після реферату А. Бойко в справі жіночої преси в Америці ухвалено зробити умову з видавництвом газети "Америка" у Філадельфії і за відповідною оплатою містити в ній два рази в місяць цілу сторінку матеріялу, присвяченого праці СУА і його відділів та иншим жіночим питанням. Редакторкою вибрано Олену Д. Лотоцьку. Далі ухвалено слідуєчи

РЕЗОЛЮЦІЇ 4-тої КОНВЕНЦІЇ СУА

I. В Справі Рідного Краю

Українське жіноцтво, зібране на четвертій конвенції СУА (в Нью Йорку), виявляє глибокий жаль з приводу втрати Карпатської України, а зокрема складає найщиріші співчуття тамошньому жіноцтву, яке щойно почало було свою працю з такими великими надіями на світлу майбутність.

На доказ, що ці вияви симпатії не є тільки на словах, все членство складає тверду постанову йти з матеріяльною допомогою раненим і збігцям з Карпатської України і робити все, що в нашій силі, щоб улекшити їх незавидну долю.

Зокрема жіноцтво наше, зібране на конвенції, засилає співчуття нашим сестрам і братам у Галичині з приводу нечуваних

ЕКЗЕКУТИВА СУА — 1939-1941.

Сидять: Анна Колтун, касієрка, і Анета Л. Кмець, голова.
Стоять: С. Микитка, фінансова і О. Мудрик, рек. секретарки.

утисків і переслідувань, які мають місце від кількох місяців, і висказує свій подив для їх героїської постави, особливо для постави нашого жіноцтва.

З огляду на теперішній стан і положення нашого народу конвенція взиває наше жіноцтво не падати духом, а скріпити віру в свої сили та виявити їх у всіх ділянках нашого життя. Ці наші сили і наша праця потрібні для допомоги українській справі у кожний можливий спосіб. Конвенція взиває все наше жіноцтво йти на зустріч потребам рідного народу на всіх землях.

II. В справі ідеології СУА

СУА, як організація всенаціональна і безпартійна, мусить придержуватися цих засад, де є мова про репрезентацію. Тому не може попірати одної чи другої групи, а все йти з цілим гро-

мадянством. СУА як такий може виступати тільки у справах загально національного характеру.

Тому, що під цю пору всяке роздроблення шкідливе, а потрібна єдність і скупчення сил, конвенція взиває українське жіноцтво не ділитись на групи, а під одним прапором, під одним проводом СУА, вести свою працю для добра всього народу.

III. В Справах Організаційних

Конвенція стверджує необхідність поширення СУА, до чого послужить співпраця всіх членок організації. У нас являється недостача відповідних для цієї праці сил, тому кожна членка повинна доложити старань, щоб справі допомогти. Тут булоб вказаним навязувати звязки з місцевостями, де нема відділів, через своїх знайомих та передати інформації централі, або самій організувати відділ, але все в порозумінні з централею.

Конвенція взиває всі відділи СУА до згоди і співпраці, бо так повинні жити дійсні члени одної родини. Там, де є більше наших відділів, мусить зникнути ворогування і суперництво, бо це підриває організацію. (Наші відділи не сміють допустити до цього, щоб один другого тягнув до суду).

Щоб улекшити співпрацю і довести до взаїмного порозуміння та скріпити свої сили назовні, відділи повинні творити спільні комітети, тільки не називати їх централіями.

До проводу в централі, чи по відділах, вибирати жінок, які стоять на висоті моральних і національних чеснот, дорожать своєю організацією СУА і добро її ставлять вище власних амбіцій.

IV. В Культурно-Освітніх Справах

Конечним є піднесення свідомости серед загалу нашого членства, а це можна досягнути шляхом відчитів на різні актуальні теми, і дискусій.

Конвенція взиває провід відділів улажувати читання газет, книжок, принагідних рефератів на зборах як найчастіше.

Треба дбати про свою школу, церкву і старатися заохочувати наші діти гуртуватись у свої товариства і клуби, які треба піддержувати.

Членки СУА повинні брати участь у своїх національних святах і маніфестаціях.

V. В Справах Політичних

Під теперішню пору являється потреба нашої участі і в політичних виступах, тому конвенція взиває членство брати участь

у всяких протестах, вічах, збіркових акціях враз з цілою громадою.

VI. В Справах Народного Мистецтва

Конвенція стверджує, що одним з головних чинників пропаганди українського імени між чужинцями є поширювання нашої культури і мистецтва. Тому взиває відділи влаштовувати "вечорі української народньої ноші" для ознайомлення з нашим мистецтвом нашої молоді, як і чужинців.

Також побажані і корисні є вистави по школах, готелях і ріжних американських інституціях.

При таких показах повинні все бути відповідні пояснення.

VII. В Справі Молоді

З огляду на теперішні життєві обставини, молодь наша знаходиться в прикрій ситуації. Перед нею тяжкі проблеми до розв'язання. Не бачучи ясных шляхів, якими має йти в майбутне, вона стоїть розгублена на роздоріжжі. Тому потребує вона дуже духової піддержки своїх родичів.

Їй прикро почути, що вона повинна вдоволятися цим, що мали її родичі тому 10 чи 20 літ. Часи змінюються, а враз з цим змінюються потреби і способи життя. На це повинні пам'ятати наші мами і не ганити, а розраджувати наших молодих у цім прикрім положенні.

VIII. Молодь Потребує Проводу

В українських справах наша молодь може багато зробити. У неї є ентузіязм і охота та симпатія для тих, що терплять. Тільки треба молодь заохотити до такої праці, відповідно її повести і сказати їй, що робити. Отже треба ознайомити її з українськими справами, де, коли і як виступати.

Всі ми, що маємо контакт з молоддю, повинні старатися представити нашу організацію в правдивому світлі. Вказати на це, що СУА є дійсно така організація, якої членством кожна повинна гордитись, бо її ціль ідейна і патріотична.

В цей спосіб молодь пізнає вагу нашої організації і радо стане в ряди її членів.

Резолюційна Комісія: Е. Дмитрів, А. Стекло, І. Козаченко, А. Бігун.

Далі ухвалено видати Ювілейну Книгу з нагоди 15-літнього ювілею СУА, який припадає на 1940-ий рік, і вибрано новий уряд в такому складі:

Анета Кмець, голова; Анастасія Вагнер, почесна предсідни-

ця Екзекутиви СУА; І. Козаченко, А. Бойко і А. Мазур — перша і друга містоголова і третя молодеча заступниця голови; О. Швед, українська і О. Мудрик, англійська, рекордові секретарки; С. Микитка, фінансова секретарка; А. Колтун, скарбничка; К. Стефанович, заступниця скарбнички; О. Штогрин, головна організаторка; А. Бодак, П. Костецька і К. Кузів, членкині Контрольної Комісії; М. Бринь, К. Чолій, П. Бенцаль і К. Дроздик, членкині Мистецької Секції.

Слід ще згадати ухвалу конвенції, якої війна не дозволила виконати: рішено запросити на обідку відділів СУА голову Союзу Українок у Львові, Мілену Рудницьку, або якусь іншу відпоручницю краєвих організацій. Тимчасом в осені, коли то представниця краю мала приїхати, в Європі вибухла Друга Світова Війна. Та хто зна чи й так була б приїхала: польський уряд робив всі можливі перешкоди, щоб не видати її візи на виїзд за кордон.

Праця Після Конвенції

Нова Екзекутива СУА видала заклик до українського жіноцтва в Америці, щоб воно заклало нові відділи та приєднавало членкинь до тих відділів, що вже існують. Далі видано заклик в справі видавання органу СУА, як окремої сторінки у газеті “Америка” в Філадельфії, яким завізвано відділи, щоб склали на ту ціль гроші. Справа стала тим більше пекуча, що з вибухом війни 1-го вересня 1939-го року припинились всі жіночі видання в краю і українське жіноцтво в Америці опинилось без друкованого слова.

Відділи відгукнулись як слід і 14-го жовтня заключено в помешканні заповогової організації “Провидіння” у Філадельфії умову про видавання “Вістника СУА,” як щомісячної сторінки в органі “Провидіння” “Америка.” В листопаді появилось педше число “Вістника СУА,” про що говоритья в окремії статті в цьому ювілейному збірнику.

З важніших поїздок членкинь головної управи СУА слід відмітити поїзду председательки Анети Кмець до Бофало і Рочестер, де при нагоді були заложені нові відділи СУА (ч. 57 і 55), та поїзду заступниці председательки І. Козаченко до Канади. Вона там відвідала Союз Українок Канади і привезла від них привіт для нашої організації. Вертаючи І. Козаченко була в Шикаго, де оживила працю тамошних відділів. В листопаді заложено ще молодечий відділ СУА в Дітройт, який одержав число 56.

АНЕТА Л. КМЕЦЬ,
голова СУА 1934-1935 і 1939-1943.

Як відомо, зараз з початком війни Американський Червоний Хрест оживив свою діяльність і почав готувати матеріяли для допомоги жертвам теперішнього лихоліття. Відділи СУА в Діт-ройт, Філадельфії і Нью Йорку увійшли в зв'язок з Американським Червоним Хрестом і з ним співпрацюють.

РІК 1940

Заразом з початком січня 1940-го року Екзекутива СУА скликала збори ньюйорських і дооколичних відділів та порадила їм створити Округну Раду СУА, таку як вже існувала в Діт-ройт і Філадельфії. Це було зроблено, відділи почали спільно працювати, а окрім того Округна Рада стала членом Федерації Жіночих Клубів в Нью Йорку, з якою вона щиро співпрацює. Ця Федерація має на меті громадське виховання жіноцтва, його

участь в публичнім життї та в культурних розривках і виступах.

В тому часі Союз Українок Америки почав заходи, щоб таки добитись приїзду Мілени Рудницької до Америки. Від неї наспіли вістки, що їй вдавалось втекти до Кракова і що вона готова приїхати. На жаль заходи не увінчались успіхом наслідком гострих воєнних приписів про імїграцію до Сполучених Держав.

СМЕРТЬ СОФІЇ РУСОВОЇ

В березні управа СУА одержала з Праги листа від голови Союзу Українських Жінок в Чехословаччині, Зинаїди Мірної, з повідомленням, що почесна голова Всесвітнього Союзу Українок, відома діячка і вчена, Софія Русова, померла ще дня 5-го лютого 1940. Разом з тим повідомленням З. Мірна прислала нам останнього листа Покійної до СУА, диктованого вже з постелі, з якої Вона більше не піднялась. Як звичайно, лист був не про Неї саму, а про громадські справи, про опіку над нещасними біженцями-дітьми. Ось він:

“Дорогі, рідні за-Атлантичні Сестри!

“Вибачте, що ми так давно не подавали Вам звіту з тих грошей, що ми одержали і від Вас, і від других добрих людей. Причиною тому моя тяжка хвороба і ті тяжкі умови в яких живемо з того часу, як усе в дорогій Галичині так страшно змінилось і я цілком загубила усякий звязок з моїми найдорожчими приятелями.

“Зроблю Вам звіт, хоч і не такий детальний, як-би то хотілось: грошову справу вела п. Мірна дуже акуратно. Але ми з нею радились за кождий гріш, за кожду запомогу. Окрім Вас найбільше прислали нам: Шведська жіноча організація, Женевська міжнародня організація Secours aux Enfants (діточий притулок) з Парижу. Особливо зворушливі були дрібні пожертви від наших емігранток з Китаю, Манджурії, від однієї норвежської студентки і т. п. Так приємно було бачити, що розвіяні по усьому світі українці так сердечно відзивались на тяжку біду маленької Карпатської України. Почувалась наша близькість і суцільність.

“Усього ми одержали 22.143 корон чеських, 92 сотика. Багато втрачали на змінах валют. Витрачено 21.026 корон, 80 сотиків. Залишилось у Мірної і в мене 1.117 корон, 12 сотиків і сконфісковано владою 4.500 корон, які ми гірко оплакували та по-

вернути їх у нашу касу не могли. На жаль не можемо зараз сказати скільком людям допомогли ці дорогі гроші, скількох витягли з біди і на ноги поставили. Від декого маємо зворушливі подяки. Уся поміч подавалась від імені Всесвітового Союзу Українок. Намічу Вам найбільші запомоги. Взагалі помогали більш усе жінкам і дітям. Рятували дітей туберкульозних з нашої Української Гімназії і закарпатських учнів підтримували теплим одягом і грошима. Коли при Гімназії організувалася ніща школа з інтернатом (притулок для діток наших емігрантських) ми давали на його утримання по 1.000 корон в місяць. Велику суму передали в Братіславу — 2.300 корон, бо там зібралось багато перших втікачів з родинами, хворих, ранених. Вони прохали передати подяку “жертвоателям” (прийміть, дорогі “жертвоатели” цю щирю подяку). Потім 1.000 корон передали через певні руки в самі Карпати селянському населенню. Меншими сумами 100-300 корон — родинам і окремим особам. Через жіночу їдальню місцевого Союзу Українок чимало людей і дітей годували обідами. З втікачів галицьких пощастило допомогти лише 2-3 особам за браком грошей. Але вони не залишались в Празі і майже всі якось улаштувались по-за межами Чехії. — С. Русова.”

“Стверджую підпись моєї матері, яка лежала хвора.—Др. Ліндфорс-Русова.”

Повищий лист і вістка про смерть Тої, яка його диктувала, зробила глибоке вражіння на всіх членів Екзекутиви і на ціле українське громадянство, бо це відійшов від нас Ангел Милосердя, дочка батька-шведа і матері-французки, яка все своє довге і многострадальне життя присвятила українському народови до тої міри, що сама стала українкою.

Екзекутива СУА відбула негайно жалібне засідання і рішила спомнути покійну академією-концертом, що й було зроблено в спілці з іншими жіночими організаціями 9-го червня 1940. Згодом одержано з Праги прохання, щоб Союз Українок Америки зайнялася виданням останньої праці Великої Покійниці, яку вона викінчила перед смертю. СУА прийняв на себе цей почесний обовязок.

ЮВІЛЕЙНИЙ ОБХІД СУА

В березні 1940 р. минуло пятнацять літ від тої наради товариства Українська Жіноча Громада в Нью Йорку, на якій рішено скликати збори представниць жіночих товариств, що то стали завязком Союзу Українок Америки. Цей ювілей головна управа

**СВЯТОЧНА ВЕЧЕРА З НАГОДИ 15-ЛІТНИХ РОКОВИН ЗАСНОВАННЯ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ,
3-ГО БЕРЕЗНЯ, 1940 Р.**

Коло головного стола сидять з ліва на право: О. Мудрик, О. Лотоцька, А. Колгун, адв. Марсел Вагнер, А. Бойко, Ю. Ярема, А. Кмець, А. Вагнер, др. Л. Мишуга, А. Мазур, С. Абрагамовська і С. Микитка.

і ньюйорські та дооколичні відділи СУА рішили відсвяткувати святочною вечерею, що й зроблено 3-го березня в готелі Брєворт.

Предсідателька А. Кмець проводила цією святочною вечерею, підчас якої засвічено на уродинному короваї свічки, прочитано привіт від першої предсідательки СУА, Юлії Шустакєвичєвої, яка не могла приїхати на це свято, та вислухано привітальні промови від всіх попередних предсідательок, а то Юлії Яремової, Олєни Лотоцької, Анастасії Вагнер і Анєти Кмець. Ця остання підкрєслила, що розвїй СУА, його тепєрішня праця, а навіть оцє свято є свого рода визовом диктаторам, які у своїх краях не тїльки перєслїдують всякє вільнє слово і свєбоду оргєнізацій, але особливо виступають проти громадської діяльності жїноцтва, якє вони позбавили всіх політичних прав.

Запрошєними промовцями на вечєрї були др. Лука Мишуга і адвокат Марсел Вагнер. Вони обидва підкрєсливали тяжкі початки, які у новому краю мали перші імїгрантки. Помимо злиднів, тяжкої праці і чужого оточєння, вони не тїльки вмїли гарно виховати своїх дїтєй, але також не забували за край з якого приїхали і горнулись до оргєнізацій. Вислїдом того патріотичного і громадського духа українських імїгранток і їх дїтєй є Союз Українок Америки.

Сопрановє сольо відомої оперової співачки Марії Гребєнєцької і молодого американсько-українського баритона Мирона Шандровського, при акомпєнієменті Віри Стєткєвич прикрєсили цє свято.

У вислїді думок, висловлєних промовцями та під впливом настрою, який цє свято витворило, управа СУА повєла живїщу агїтацію за новими члєнкинями. Влаштовано 15-го берєзньє радїо-програму в Нью Йорку та розіслано відповідні закликє до віддїлів. Також в той час виринула думка, щоб замовити статую Лєсї Українки у відомого українського артїста-рїзбара А. Архипєнка та подарувати її якомусь ньюйорському музеєві, де вона все пригадувала б цю славну українську поєтку.

КОНГРЕС АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

На початку травня предсєдєвниця управи СУА, предсідателька А. Кмець і редакторка Вістєй СУА, Олєна Д. Лотоцька, взяли участь у нараді Конгрєсової Радї у Фїладелфїї, на якій устанєвлено платформу і порядок нарад Конгрєсу Американських Українцїв, щє був скликаний до Вашингтону, Д. оф К., на дєнь

ГОЛОВНА УПРАВА СУА, 1939-1941. — Перший ряд (сидять): С. Микитка, О. Мудрик, А. Мазур, А. Кмець, А. Вагнер, А. Колтун. — Другий ряд (стоять): С. Кузів, А. Болак, К. Стефанович, С. Ковбаснюк, С. Абрагамовська. — Третій ряд: К. Чолій, П. Бенцаль, П. Костецька, М. Бринь, К. Дроздик.

24-го травня 1940 р. З приводу того конгресу управа СУА видала була ще в квітні обіжник, в якому закликала відділи висилати делегаток на конгрес і присилати від кожного відділу бодай по \$5.00 на кошти конгресу.

О. ШТОГРИН
Організаторка СУА
1939-41.

Відділи відгукнулись дуже численно і в Конгресі взяло участь кількадесять представниць нашого жіноцтва. При тій нагоді делегація СУА в складі А. Кмець, А. Вагнер і А. Бодакової передала дружині Президента, Пані Еліно́р Розвелт, як дарунок від українського жіноцтва і від СУА гарно вирізьблений і викладаний перловою мушлею таріль та пам'ятну табличку з відповідним написом, яким згадано СУА і Конгрес Американських Українців. Управа СУА одержала після цього щиру листовну подяку з Білого Дому.

В першій половині 1940-го року відбулись також ювілейні свята перших відділів СУА, та численні лекції і концерти, влаштовувані тими відділами.

Виконуючи ухвалу про видання Ювілейної Книжки СУА, председателька А. Кмець доручила ту працю Ювілейному Комітетови, в склад якого увійшли Анастасія Вагнер, Стефа Абрагамовська, Стефанія Ковбаснюк і члени Екзекутиви. Комісія негайно почала збирати матеріяли, вислала до відділів обіжника, щоб вони прислали гроші на видавництво, свої відділові історії і фотографії членкинь, та взагалі помагали тій важній справі. Відділи поставились до цього дуже прихильно, і вислідом їх підтримки та праці комісії і управи СУА є отся книжка.

АННА БОЙКО
Містоголова СУА
1939-41.

Та так, як вона виходить вже в 1941-ому році, то не від речі буде згадати, що справу видання одобрила Пята Конвенція Союзу Українок Америки, яка відбулась в Нью Йорку в днях 30-го і 31-го травня, 1941 р., в Міжнародньому Інституті YWCA. На тій конвенції вислухано звітів Централі і Відділів СУА, уділено бувшому урядови абсолюторію і вибрано новий уряд в такому складі: Анета Л. Кмець, голова; Стефа Абрагамовська, перша, Ольга Коник, друга, Марія Анна Вагнер, третя заступниці голови; Стефанія Ковбаснюк, рекордова, Анна Годованська, фінансова,

Анна Мазур, кореспонденційна секретарки; Катерина Стефанович, касієрка; Марія Полевчак, організаторка; Параска Бенцаль, голова Секції Народнього Мистецтва; Анна Колтун, голова Конвенційної Комісії; Марія Марусевич, голова Статуткової і Резолюційної Комісії; Олена Мудрик, голова Пресової Комісії. Контрольна Комісія: Петронеля Костецька, Анна Бодак, Софія Кузів.

За час свого існування СУА мав такі приходи й розходи:

Роки	Приходи	Розходи	Баланс
1925—1932	\$1,922.28	\$1,773.48	\$148.80
1932—1935	802.91	785.37	17.54
1935—1937	2,521.95	2,207.83	314.12
1937—1939	3,789.74	3,819.40	29.66
1939—1941	4,200.00	3,371.05	828.95
РАЗОМ:	\$13,236.88	\$11,957.13	\$1,279.75

* * *

Ось так представляється праця Союзу Українок Америки, який за 15 літ виріс з п'ятих до 62 відділів, здобув собі прихильників по цілій Америці, вийшов з виключно українського середовища на широке американське поле, та був у найтяжчі часи підпорою і підтримкою для українського жіночого руху по цілому світі.

В самій Америці СУА притягнув до своєї організації сотні молодих американок українського роду, поширив між ними знання і любов до української культури, представив сотням тисяч людей зразки українського народного мистецтва, а разом з тим помагав втирати сльози і рятувати від терпінь та голоду тисячі українських людей в Європі.

Завдяки п'ятнацятьлітній праці Союзу Українок Америки, українське жіноцтво в Злучених Державах стало поважним чинником громадського життя, та здобуло собі вплив і голос у всіх народних справах. Рівночасно СУА встановив і підтримує звязки з українськими жінками на цілому американському континенті, в сусідній Канаді і навіть у далекій Бразилії, де є один наш відділ. Тим СУА виконує своє головне завдання, яким є єднання українського жіноцтва для плекання української культури, для знайомлення інших народів з її надбаннями, та для гуманітарної помочі українським людям, а особливо жіноцтву в Україні. Це велике завдання, яке ніколи вповні не зможе бути виконане. Але з другого боку Союз Українок Америки може бути гордий на ту частину того завдання, яку він за 15 літ виконав.

ПЯТА КОНВЕНЦІЯ СУА В НЬО ЙОРКУ, 30-ГО І 31-ГО ТРАВНЯ І 1-ГО ЧЕРВНЯ, 1941 Р.

ПЯТНАЦЯТЬ ЛІТ ПРАЦІ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ЧАСТЬ III

ЗВІТИ СЕКЦІЙ І ОКРУЖНИХ РАД С. У. А.

СЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА

Написала Параска Бенцаль

Союз Українок Америки існував всього один рік, коли на запрошення американської жіночої організації “Women’s Arts and Industries, Inc.,” влаштував першу виставку українського народнього мистецтва в 1926 році, в готелі “Астор” в Нью Йорку.

Ця організація звернулась до Централі СУА з планом закупити собі місце у великій салі готелю “Астор,” де мала відбутись виставка мистецтва й домашнього промислу американських жінок та різних національностей, що живуть в Америці.

Централья СУА довго вагалась уладити українську виставку, бо ніяких мистецьких виробів тоді не мала, й грошей на те в касі не було. Треба було позичити зразки народнього мистецтва від українців що мали їх у приватній колекції. Поволі назбиралося трохи відповідних для виставки річей, одна з членок Головної Управи позичила грошей на заплачення місця, й так вистава відбулася.

Пройшла вона з великим успіхом. Членки СУА раділи, що за тиждень виставки вдалось їм познайомити гостей з українськими народніми виробами, з організацією Союз Українок Америки й історією українського народу.

З того часу почали радити в Централі над способом придбання зразків мистецтва, та не можна було братись за справу українського мистецтва, коли сама організація СУА не була ще доволі закріплена. Так було аж до 1932 року, коли Централья рішилась скликати Перший Український Жіночий Конгрес.

На підставі реферату на тому конгресі Павлини Авраменко, тодішньої заступниці голови СУА, на тему: “Жінка й українське народне мистецтво,” конгрес прийняв відповідну резолюцію з закликом до підтримки і розвитку українського народнього мистецтва (повний текст резолюції надрукований в звіті з конгресу в цій Ювілейній Книжці.—П. Б.).

ВИСТАВКА СУА В ГОТЕЛІ “АСТОР” В НЬЮ ЙОРКУ, В 1926 Р.

Тепер вже мала Централя СУА положений обовязок придбати засоби для створення Секції Українського Народнього Мистецтва й стати осередком ширення тієї ділянки української культури в Америці. Завдання нелегке і важне. Треба було виробити можливий план, як придбати фонди на ту ціль.

Поки в Централі йшли над тим одна за другою наради, в українських часописах появилсь звітмлення, що в Шикаго завязалась українська корпорація, яка хотіла б побудувати Український Павілон на тамошній Всесвітній Виставі, що мала відбутися в 1933 році. Представники тієї корпорації приїхали до Нью Йорку, де й скликали ширші збори представників усіх українських організацій й товариств з околиці Нью Йорку й Нью Джерзі та представників української преси. На тих нарадах були також представниці Централі СУА. Тоді то вирішено, що Український Павілон буде побудований на виставовій площі, тоді коли український загал Америки й Канади справу підпре грішми. Історія Українського Павілону всім відома й тут не буду її знов переказувати, але фактично це причинилось головно до прискорення рішення Централі СУА закупити у старім краю мистецькі народні вироби, що були б на виставі в Українськім Па-

вілоні, а опісля служили відділам й Централі СУА, для їхніх вистав.

Обчислено, що коли б кожний відділ СУА зложив по \$25.00 на ту ціль, то було б доволі гроша закупити згадані речі.

Саме в тому часі приїхала до Америки представниця кооперативи “Українське Народне Мистецтво” у Львові, Стефанія Чижович. Централь СУА запросила її до себе на наради. Панна Чижович подала план і кошти закупна всіх потрібних для СУА річей.

Час був короткий, треба було речі негайно замовити, а гроші між відділами зібрати. Одначе показалось, що збірка грошей не піде так швидко, як було треба. Централь стала оглядатись за можливістю позички, бодай на першу рату, заки відділи надішлють гроші. Скоріше як можна було сподіватись, Централь найшла українського бизнесмена Івана Штогриня з Ньюарку, що згодився позичити Союзові Українок Америки \$1,000.00. Дві членки Головної Управи СУА підписали вексель на \$1,000.00. Зложивши гроші в банку на імя Союзу Українок Америки, Централь вислала замовлення на \$2,225.00, а після листування й прийняття контракту купна кооперативою “Українське Народне Мистецтво” у Львові, вислала першу рату в сумі \$1,000.00. Пізніше дали ще позичку: Жіноча Поміч, відділ 4 СУА в Нью-Йорку \$100.00, Союз Українок Америки, відділ 20-ий в Йонкерс, \$50.00 і п-на Стефа Абрагамовська від себе \$190.00.

Зразки замовлені Союзом Українок Америки, прийшли просто до Українського Павілону в Шикаго, який побудовано і вдержувано виключно датками українців Америки й Канади. Ці зразки були в Українськім Павілоні аж до жовтня, 1933 року. Невеличку їх частину продано там, на заплачення мита й коштів получених з тією виставою.

Після закриття Українського Павілону в Шикаго, всі експонати СУА перевезено до Централі в Нью-Йорку, для вистав Централі й відділів СУА, коли була потреба. Відділи, які зложили по \$25.00 на секцію мистецтва при Централі СУА, могли позичати експонати оплативши пересилку. Які ж відділи \$25.00 не зложили, мали це зробити при замовленні експонатів для вистави у себе. На жаль, не всі відділи зложили свою належитість, і довг треба було сплачувати роками. І так аж в 1939 році Централь сплатила довги за речі, які вже вживались до успішних вистав.

Від 1933 року, коли експонати вже вернулись з Шикаго, Централь уладжувала вистави: у своїй домівці, в “Гренд Сент-

КІМНАТА З ЕКСПОНАТАМИ СУА В УКРАЇНСЬКОМУ ПАВІЛОНІ НА ВИСТАВІ В ШИКАГО, 1933 Р.

рал Палас,” в готелі “Астор,” в “Інтернешенал YWCA” і Колумбія університеті в Нью Йорку, в “Арморі” в Ньюарку, під час конвенцій СУА де вони відбувалися й при кожній можливій нагоді. На тих виставах продавали деякі речі, але негайно закуповували нові, щоб колекція була повна. Відділи особливо, в більших містах, як Філадельфія й Дітройт, улажували такі мистецькі вистави навіть по кілька разів.

На виставі, в Українськiм Павілоні, в Шикаго, між іншими експонатами, які прийшли з Європи, наприклад: Рідної Школи, артиста Бутовича, Української Жіночої Ради, з Праги і чимало інших, був стіл і скринька з чорного дерева, виложені масою з чорного арештантського хліба і різноколіровою соломкою прегарно й артистично зроблені українськими політичними в'язнями. Ці дві цінності були прислали українські інваліди у Львові, на продаж за \$1,000.00. Гроші за них мали бути відіслані до інвалідів. Хоч стіл і скринька були одною з атракцій Українського Павілону, ніякий купець не найшовся.

Були пороблені всі можливі заходи, цей стіл і скриньку продати в Нью Йорку за \$1,000.00, але купця й потім не можна було найти. Боячись щоб ці речі передчасно не понижились, хоч бережено їх запопадливо, Централія СУА рішилась дати килим на вигравку й хоч тим способом зібрати гроші для інвалідів. Кни-

жочки з купонами розіслано по всіх українських громадах в Америці, а все ж таки й тою дорогою не змогла Централя зібрати потрібної суми. З вигравки прийшло \$285.00, які й вислано до інвалідів у Львові, а стіл і скриньку передано до Українського Музею у Стемфорд, Конн.

Які саме експонати спровадив Союз Українок Америки від кооперативи “Українське Народне Мистецтво”?

В першу чергу були килими великі й малі з чистої вовони й роблені на спеціальне замовлення для СУА. Олена Кульчицька, відома українська малярка й різбарка, виготовила взори тих килимів, згідно з кожною добою розвитку української культури, на підставі історичних даних. Були то взори з княжої й гетьманської доби, а теж такі, на яких слідно впливи природи, обрядів і побутові.

Вироби деревляні, різної форми, інкрустовані кораликами й виложені срібними й мідяними дротиками; вироби гончарські в артистичному виконанні форми, взорів і колірів, згідно з обрядовими й народними звичаями. Ризи церковні хрестиковим стібом, київський взір. Ляльки в спеціально для них шитих одягах. Вишивки хрестикові, нізінні й плоским гафтом, прикрашували обруси, рушники, хустки і т. ін. в колірах, взорах, які вживались в різних частинах українських земель, повітів а навіть сіл. Крім того були цілі повні одяги: гуцульські, полтавські, подільські, київські, а також різного рода модерніщі речі до украшения хати як: занавіси на вікна й двері, наліжники з доріжками на шафи в спальні, подушки до гостинної, настільники й рушники ткані, льняні. Модель української сільської хати, гуцульське сідло на коня й чимало інших речей, яких не можливо тут вичислити, й які були конечні до повного складу вистави. Ці експонати мали самим вже виглядом дати глядачеві образ розвою українського народного мистецтва і високої культури народу.

Союз Українок Америки завдячує добір експонатів, тим знавцям українського мистецтва в Галичині, які зготовили дійсно прегарну й цінну колекцію, для достойного представництва української народної культури в Америці.

Жаль тільки, що ми сами якслід не оцінили ще вартості такої ділянки в нашій організації. Гроші не завжди в силі заплатити за працю тим робітницям й робітникам, що трудилися довгі роки для витворення мистецтва, народного творчого, свідків історії народу.

Союз Українок Америки створив постійну секцію мистец-

тва в 1933 році, щоб займалась й піклувалась тим багатством організації. Перша голова секції була Катерина Гупалова, опісля Павлина Авраменко, а тепер Параска Бенцаль. Членки Секції Мистецтва дбають, щоб все було в гарному порядку, не нищилося. Ведуть точні списки висилок експонатів до відділів, дають до продажу і заступають їх новими експонатами. Ціла секція працює в порозумінні, за порадою і доглядом Централі СУА.

Щоб якслід оцінити значіння й вартість зразків українського народного мистецтва, треба побачити колекцію Союзу Українок Америки. Треба ними щиро заінтересуватися й зрозуміти.

Тепер СУА не продає вже зразків, бо новими їх заступити не може, через світову заверюху й положення нашого народу. В Америці є вже багато українців, що мають українські мистецькі вироби для прикраси своїх хат, є теж декілька таких, що мають більші чи менші приватні колекції, але тільки один Союз Українок Америки має повну і під кожним оглядом мистецьку колекцію народньої творчості. Особливо в теперішній час вона неоцінимо багатство, з якого членки Союзу Українок Америки повинні бути горді.

Кожний відділ повинен поставити собі у програму праці, уладити в себе показ українського народного мистецтва, бодай раз у рік. Тоді певно будуть почуватися, що роблять ще одно велике діло для свого народу, його славної минувшини й світлої майбутності.

Не забуваймо сестри Союзянки, що поширювання й плекання української народньої культури належить до завдань нашої організації.

ВІСТИ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ ІСТОРІЯ ОФІЦІЙНОГО ПРЕСОВОГО ОРГАНУ

Написала: Олена Д. ЛОТОЦЬКА

На конвенції Союзу Українок Америки, у травні 1939 року, в Нью Йорку ухвалено закупити місце одної сторінки в газеті **Америка** у Філадельфії, що мала б появлятися два рази в місяць. На вдержання сторінки кожний відділ мав присилати по \$10.00 річно, складати добровільні жертви на пресовий фонд, та помішувати платні оголошення своїх забав, зборів, відчитів і т. п.

Конвенція вибрала Олену Лотоцьку редакторкою сторінки на два роки, т. є. до наступної конвенції в 1941 році, за винагородою по \$10.00 місячно.

В жовтні, 1939 року, членки Головної Управи СУА Аннета Л. Кмець, голова; Анастасія Вагнер, почесна голова, Анна Бойко, заступниця голови, і Олена Штогрин, головна організаторка, підписали контракт з адміністрацією “Америки,” який зобов’язував Централю СУА платити місячно \$40.00 за дві сторінки в місяць, з тим що адміністрація “Америки” мала висилати до кожного відділу СУА безплатно ті числа, де була сторінка СУА. Окремі передплати за число із сторінкою мали йти до “Америки.”

Дня 3-го листопада, 1939, Централя покликала редакторку до Нью Йорку, щоб обговорити план видання й назву сторінки. Тоді рішено, що назва сторінки має бути **Вістник СУА**, сторінка має появлятися в другий і четвертий тиждень кожного місяця, та означено ціну за оголошення.

Перше число “Вістника” появилось 11-го листопада, 1939 року, й з того часу виходить точно в другий й четвертий четвер місяця.

Дня 31 березня, 1940 року, відбулися Річні Збори Головної Управи СУА. З офіційного звіту Анни Колтун, касієрки та Софії Микитки, фінансової секретарки СУА, показалося, що пресовий фонд Вістника дуже малий, та ледви чи можна буде продовжувати його видання.

Щоб хоч в часті облегчити видатки пресового фонду, редакторка зріклася своєї платні до кінця її реченця, т.є. до конвенції СУА в 1941 році, на суму \$120.00. До того часу Централя заплатила редакторці за місяці: листопад і грудень, 1939 року, січень й лють, 1940 року по \$10.00, разом \$40.00. Тоді теж адміністрація “Америки” згодилася дати полегчу СУА пропускаючи оплату за один місяць в сумі \$40.00. Так за місяць червень, 1940, Централя не платила нічого, за видання 2 чисел Вістника.

В серпні, 1940 року, зайшла деяка зміна. З приводу поштових заряджень треба було змінити назву Вістника. За листовною згодою Аннети Л. Кмець, голови СУА назву Вістник СУА змінено на **Вісти СУА**.

На прохання Централі СУА, адміністрація “Америки” знизала теж оплату Вістей СУА з \$40.00 на \$35.00, і від листопада, 1940 року, Централя платить “Америці” вже по \$35.00. Від листопада, 1939 року до листопада, 1940 заплачено: за місце в

“Америці” \$440.00, редакторці \$40.00, разом \$480.00. З оголошень прийшло до 1 листопада, 1940 року \$32.95, отже за 1 рік видання Вістей коштувало \$447.05.

Від 11 листопада, 1939, до 4 лютого 1941 року оголошень у Вістях СУА було на суму \$42.20, з того прийшло на руки редакторки \$21.00, до централі \$21.10. Від 11-го листопада 1939 до 4 лютого 1941 на руки редакторки прийшло для пресового фонду Вістей СУА \$36.50. Всі гроші редакторка вислала до Централі СУА.

На зміст Вістника-Вістей СУА складалися: Звідомлення Централі до відділів, статті на різні культурно-освітні теми, реферати, поезії, статті організаційні, новинки із жіночого світа, та дописи з діяльності відділів СУА.

До Вістей СУА дописували статті: Аннета Л. Кмець, голова СУА; Олена Штогрин, організаторка; Ірина Козаченко і Анна Бойко, заступниці голови; Юлія Шустакевич й Катерина Хомяк, а відділові дописи в більшості їхні секретарки.

З листів до редакції Вістей СУА можна бачити що сторінка є дуже популярна. Редакторка вірить, що видання чисто самостійного часопису чи журналу СУА має вже добру підставу, та що членки СУА не будуть могли обійтись більше без свого пресового органу, і на конвенції рішучо заявляться за самостійним часописом, а по конвенції його з усієї сили піддержуть.

До 30 січня, 1941 року вийшло 30 чисел Вістника-Вістей Союзу Українок Америки.

ЗВІТИ ОКРУЖНИХ РАД С. У. А.

1. ФІЛІЯ СУА В ДІТРОЙТ, МИШ.

Від дванадцять років ведеться між українським жіноцтвом в Дітройт постійна організаційна і просвітня праця. Під цю пору у сімох відділах СУА в Дітройт і околиці начисляється поверх три сотки членок.

Щоб краще вести між ними організаційну працю, в жовтні 1935 року основано з представниць тодішніх чотирьох відділів Філію СУА.

З урядниць, які присвятили працю у філії заслужують на згадку: Анна Стецко, яка перших три роки була головою філії, Марія Бойко, рекордова секретарка, Анна Сірко, фінансова пи-

УПРАВА ФІЛІЇ СУА в ДІТРОЙТ, МИШ.

сарка, Анастасія Паньків, скарбничка. Хвилево сповняла обов'язки писарки Марія Бек. Від року 1938 дотепер рекордовою писаркою є Софія Голуб. Також з того часу до сьогодні фінансовою писаркою є Марія Слупецька. Також в цьому самому році доглядала каси молоденька членка Марія Пелех. В 1938-ому році головою вибрано Анну Ганиш, касіркою Розалію Стисловську. На 1940 рік уряд філії остався майже той самий, тільки головою вибрано Ірену Козаченко, заступницею голови Анну Ганиш, а наслідком збільшеної праці, вибрано ще Ю. М. Шустакевич для пресової праці і адміністраційної переписки.

Крім урядниць поодинокі членки також щиро помагали у всякій праці. Тут слід згадати: Павлину Будзел, Марію Сену, Катерину Дзядик, Марію Коломиєць, Анну Дембіцьку. На окрему згадку заслугує Анна Курило, що як одна з ініціаторок поклала багато старань над оснуванням філії і яка в часі своїх відвідин у Галичині на прохання філії закупила українські експонати, на суму 150 доларів. Ці експонати є власністю філії і є вживані на виставах вишивок.

Не можна полишити імен наших співачок, як Стефанія Цимбаліст і Марія Топорівська, які нераз збагачували концертні програми філії. За ними йде молоденька Теклюся Шандаківна.

Метою філії СУА була у першій мірі загальна пропаганда українського імені між американцями і тому різні підприємства влаштовувано найбільше в Інтернешенал Сентер, де гуртуються групи різних національностей і де заходить краща американська публіка, яка бажає пізнати культуру тих народів.

Свою діяльність філія започаткувала 11-го січня 1936 року влаштовуючи "Вечір на Україні." На програму складалась сценічна картина зі співами під проводом Ю. М. Шустакевич, хорова продукція, українські танки, відповідний реферат в англійській мові Марії Бек, "Українська Гостинниця" і виставка українського народного мистецтва. Велика і мала аудиторія, як також просторий буфет, були виповнені по береги своєю і чужою публікою, так що годі було протиснутись. Того самого року в місяці жовтні відбувся дуже успішний "Вечір української ноші" в часі якого були демонстровані жіночі убори з різних частин України.

В 1937-ому році філія влаштувала дуже успішний концерт уродин Ольги Кобилянської. Концерт відбувся у новій аудиторії Чедсей Гай Скул.

В році 1938, в маю, старанням філії відбувся дводневий Округний Зїзд СУА, получений з протестаційним вічем у справі

зліквідування Союзу Українок у Львові. Відтак того самого року, 11 і 12 листопада, “Вистава Українського Мистецтва.”

У 1939 році праця філії розвивається ще краще, бо ось 24 січня в Українській Хаті влаштовується “Святий Вечір,” сценічна картина укладу Настуні Королишин а відтак вечеря зложена з різдвяних страв, та спільні коляди усіх гостей, між якими було багато визначних американок. Знова 14 травня “День Матері” а 20 серпня перший здвиг жіноцтва “День Української Жінки” у просторому парку Бродвей. В осени 9 і 10 листопада знову виставка українських вишивок. 4-го грудня в аудиторії Музею Мистецтва відбувся вельми успішний концерт нашої оперової співачки, Ольги Лепкової.

1940 рік відзначився мабуть чи не найбільшою діяльністю: 22-го січня “Літературний Вечір” в честь Уляни Кравченко; в лютім жалібна академія в пам’ять Ольги Басараб; у цвітні “Просвітні сходи” в честь Олени Кисілевської; в червні, в аудиторії Музею Мистецтва величава жалібна академія в пам’ять назабутньої Софії Русової; у серпні другий успішний “День Української Жінки”; під кінець вересня, в залі Українського Народного Дому вигравка образу “Вид українського села,” кисти молодого маляря Романа Мараза. Ця вигравка носила чисто мистецький характер з рефератами про українське мистецтво. У злучі з вигравкою слід додати, що філія закупила від п. Мараза його малюнок “Лірник” і дарувала до українського Музею у Стемфорд, Конн. Під кінець року, 11 і 12 листопада, знову виставка українських вишивок, при якій, як і досі, найбільше заслужилась Ірена Козаченко а також Анна Стецько. Багато гарних вишивок-експонатів, які філія набула у Централі СУА в Нью Йорку, розкупили відвідуючі виставу американки, а найбільше молоді, тут роджені членки СУА.

Працю філії СУА цінять американські жіночі установи, бо оце недавно запрошено Анну Стецько до “Просвітнього Комітету YWCA,” як представницю українського жіноцтва в Дітройт.

Усі виступи і вистави, влаштовувані філією в американських установах, діставали прихильні згадки і фотографії у місцевих часописах, що, очевидно, було корисне для українського імені.

Слід згадати, що реферати, лекції і відчити, опрацьовують самі членки такі, як: Катерина Хомяк, Ю. М. Шустакевич, Анна Ганиш. Взагалі вся просвітня праця виконуються власними силами.

За останні два роки Дітройт має представницю в головній

екзекутиві СУА в особі Ірени Козаченко, яка є заступницею голови СУА і яка 1940 р. їздила як представниця СУА до Вінніпегу на конвенцію Союзу Українок Канади.

Філія СУА дала ініціативу до засновання Українського Відділу Американського Червоного Хреста, який при допомозі других жіночих організацій в Дітройт, проявляє гарну працю.

Також у місцевій Українській Федерації філія має свою представницю, Катерину Хомяк і бере активну участь у всіх загально громадських справах, які піддержує Федерація.

Від основання по кінець 1940 р. філія мала чистого доходу \$1,300.46. Цю суму розділено на ось такі цілі: 1936 р. на піддержку С. У. в краю \$50.00. Передано Анні Куриловій на закупно українських експонатів \$150.00; 1937 р. одноразовий дар О. Кобилянській \$165.00; 1938 р. на поміч С. У. у Львові \$50.00; 1939 р. на Карпатську Україну \$50.00; на Рідну Школу в краю \$25.00; на Рідну Школу в Дітройт \$21.00; для оперової співачки Ольги Лепкової з концерту \$140.00. Комюніті фонд \$33.35.; 1940 р. на Український Червоний Хрест у Братиславі \$125.00; на Український Червоний Хрест в Женеві \$25.00; дарунок Олені Кисілевській \$15.00; на Український Пласт в Дітройт \$10.00; на дім Сестер Служебниць \$10.00; на Рідну Школу \$10.00; на сторінку "Вісти СУА" \$10.00; на Український Музей у Стемфорд, Конн. \$25.00; на закуплення "Лірника" кисти Р. Мараза \$136.00. Дрібні адміністраційні видатки \$53.01. Готівка в касі \$197.10.

Ось так приблизно виглядає просвітня і господарська діяльність філії СУА, яку подаємо, як огляд спільної праці усіх працюючих членок, на памятку розвою СУА в Дітройт, Миш.

Ю. М. Ш.

2. ОКРУЖНА РАДА СУА У ФИЛАДЕЛФІЇ, ПА.

Окружну Раду СУА у Філадельфії створено в червні 1938 р. Безпосередний привід до цього дала вістка про розв'язання Союзу Українок у Львові польською владою. Хоч у Філадельфії до того часу існувало вже п'ять відділів СУА, то праця їх велась без ближчого місцевого порозуміння, а тим самим була менше видатна. Час від часу відзивались голоси поодиноких членок за зближення відділів, але це оставало тільки в мрії. Аж згадана вище подія заставила відділи зійтись разом, щоб стати в обороні кривд наших сестер на Україні.

Тодішня містоголова СУА, Олена Штогрин, скликала збори представниць всіх відділів. На зборах вибрано комітет для уладження протестаційного віча. Склад комітету був такий: О. Штогрин, голова; О. Лотоцька, писарка; М. Горохівська, касієрка. Члени: М. Головата, А. Сивуляк, М. Мишишин, А. Бойко, М. Мила, В. Слободян, С. Містерман, М. Кісь, О. Сивуляк.

З віча вислано протести проти розв'язання С. У. і припинення його пресових органів "Жінки" і "Українки," до державного секретара Кордел Голла, польського амбасадора в Вашингтоні, і прем'єрів Англії, Франції і інших держав. Після віча скликано збори комітету, на яких відбулась довга дискусія над потребою існування сталого спільного комітету для порозуміння і співпраці між відділами. Немаючи покищо певности вдержання його, вирішено оставити його до осені для уладження концерту в 25-ту річницю смерті Лесі Українки. Концерт цей, як перша спроба міжвідділової співпраці, не був великим успіхом. Але на наступних зборах таки вирішено, щоб Комітет остав на все. Тоді й встановлено назву: Окружна Рада СУА у Філадельфії. Уряд остав той сам, а число представниць було по 3 від відділу. Заснування Окружної Ради, як взагалі кожна нова ідея, не прийнялось так скоро між членством відділів. Урядові приходилось побороти немало перешкод. О. Штогрин і О. Лотоцька старались переконувати, що Окружна Рада не є осібна організація, але має об'єднувати місцеві відділи для скріплення їх сил і становища СУА в громаді. Та незабаром їх праця принесла добрі наслідки, бо на ділі показались користи з існування і діяльності Окружної Ради. Першою з них був надзвичайний успіх концерту на спомин О. Басарабової, який, як щороку, уладжував 46-ий відділ. Так нова ідея входила щораз більше в життя.

Збори Окружної Ради були переводжені все взірцево. Голова Штогрин повідомляла про діяльність відділів і заохочувала, щоб відділи піддержували себе взаємно, а принайменше не шкодили собі уряджуванням підприємств на той самий день. Також переказувала про свої поїздки по відділах та їх життя і працю. Також велись дискусії на різні теми, обговорювано справи внутрішньо-організаційні і загально громадського характеру. Тимто збори були цікаві і притягали багато членок, окрім офіційних представниць відділів.

Так при пильній праці уряду і свідомих членок Окружна Рада СУА добула рацію існування, як рівнож признання представництва українського жіноцтва у Філадельфії.

В жовтні 1938 р. Округна Рада вислала протест проти прилучення частини Карпатської України до Мадярщини, до таких держав: Англії, Франції, Німеччини і Італії, а також до американської влади. Брала чинну участь у підготовці великого віча, яке відбулось в Метрополітен Опера Гавз та в збірці фондів на допомогу Карпатській Україні.

12-го березня 1939 р. Округна Рада скликала Округний З'їзд, в якому взяли участь, попри місцеві, ще також відділи з Трентон, Аллентаун і Честер. З'їзд перейшов успішно. Обговорено багато організаційних справ і вироблено проекти до рішення конвенції в травні 1939 р. Важнішими з них були: своя преса (сторінка в одній з українських газет) і збірник-книжка СУА, для якого пропонувано назву: "Перший Вінок СУА." Учасниці особливо позамісцеві, були вдоволені з нарад, бо мали нагоду почути добрі реферати та пояснення деяких точок статута і других організаційних справ.

В травні того ж року заходом Округної Ради відбувся "День Матері." В грудні відбулись "Просвітні сходи" в честь поетки Уляни Кравченко, які хоч з короткою програмою зробили гарне враження на учасниць, бо були повчаючі і веселі.

1940-ий рік почався зразу підготовкою Дня Української Жінки, який відбувся в червні того ж року. Впродовж весни темою дискусій на зборах були програма свята і Всеукраїнський Конгрес у Вашингтоні та становище СУА до цієї справи.

День Української Жінки потягнув за собою дуже багато праці, тому що в прогладу свята входили ритмічні вправи жінок, але вислід був нагородою за труди. День цей, яким святковано також 15-ту річницю СУА був таким успіхом, якого ніхто не сподівався. Він не тільки підніс значіння СУА в очах членок і всего жіноцтва у Філадельфії, але добув признання і оцінку у чоловіків і то таких, які до тепер не вірили в сили і здібности жінок. Крім місцевих відділів в святі взяли участь також інші відділи, що входять до Філадельфійської Округи.

Часть доходу з цього свята призначено на видання книжки С. Русової: "Ідея Соборности в Українських Писменників," яким мала зайнятись Округна Рада. Але пізніше це видання перебрала Центральна СУА і Округна Рада вислала в імени відділів 30 доларів на ту ціль.

В жовтні Округна Рада уладила Перегляд моди (Fashion Show) в International Institute, получений з програмою танків і співів. Ціллю того перегляду було показати нашу культуру і ми-

Заступниця Голови Ньюйорської Окружної Ради, Анна Бодак, показує членкиням 22 і 51 відділів СУА в Джерзі Ситі, як красиві Великодні Писанки.

стецтво в оригіналі та примінення наших вишивок до модерної ноші і домашніх прикрас. Виставою проводила О. Лотоцька. Вистава під оглядом моральним була успішна, бо зацікавила багато визначних американців і добула похвали для української культури. Вислідом цього виступу було запрошення з виставою до вірменського клубу і лекція О. Лотоцької для класи студентів в Темпл університеті.

1941-ий рік був не менше активним у житті Округної Ради. На цей рік О. Штогрин і О. Лотоцька уступили з уряду з причини надмірної праці в інших галузях організаційних а до уряду вибрано: А. Бойко, голова; А. Сивуляк, секретарка; М. Горохівська, скрабничка; Анна Григорець, друга секретарка. —

Округна Рада скликала 12-го березня Округний Зїзд, в яким взяли участь, попри шість місцевих відділів, представниці відділів: Алентавн, Болтімор, Честер, Брїджпорт. Тут з огляду на надходячу конвенцію обговорено ряд важних організаційних справ і проектів. Після нарад відбулась академія в пам'ять великої діячки Софії Русової. Програма вечерка обмежена до кількох точок, зробила незвичайно гарне враження на приявних, бо була вірним образом життя і праці самої С. Русової, скромної в розголос, але пребагатої в зміст.

Останньою працею дотепер Округної Ради був День Української Жінки, який відбувся 8-го червня, 1941.

Так Округна Рада у Філадельфії ставши необхідною для відділів і добувши загальне довіря членок, дальше продовжатиме свою працю для добра СУА і піддержки змагань українського жіноцтва.

3. ОКРУЖНА РАДА СУА В НЬО ЙОРКУ

Ньюйорські і найближчі дооколичні відділи Союзу Українок Америки творили через довший час немов “прибічну раду” Головної Екзекутиви СУА і співпрацювали з нею в справах, що відносились до загалу українського жіноцтва в тій околиці, а також затрогували все тутешнє українське громадянство. Після Четвертої Конвенції СУА, голова Анета Л. Кмець, звернулась до ньюйорських і дооколичних відділів з зазивом, щоб вони згідно з ухвалою тої Конвенції, зорганізували Округну Раду.

Збори в тій справі відбулись 12-го січня 1940 і на них вибрано уряд Округної Ради СУА в Нью Йорку в такому складі: Юлія Яремова, голова; А. Бодак, заступниця голови; Ева Козач, секретарка; А. Лятишевська, скарбничка. Анастасія Вагнер з

Джерзі Ситі запропонувала, щоб Окружна Рада СУА вступила в члени Ньюйорської Федерації Жіночих Клубів. Пропозицію прийнято одногосно і її виконано. Делегаткою до Федерації Жіночих Клубів вибрано Параскевію Бенцаль. Вона з Юлією Яремовою взяли участь в першій конвенції ньюйорської Федерації Ж. К. в дні 1-го березня, де були щиро привитані головою, панею Біндер. Вручаючи українським делегаткам на привітання квітку, вона побажала, щоб СУА процвітає, так як ця квітка.

Здаючи звіт з цієї Конвенції ньюйорської Федерації Жіночих Клубів, обидві делегатки пояснили також ближче цілі тої організації. Федерація Жіночих Клубів старається запевнити повну рівноправність жінкам у всіх ділянках громадського життя, інтересується такими справами, як вживання податків стейтовими і міськими властями, дбає, щоб шкільництво стояло на відповідному рівні, а також займається справами позашкільної освіти, особливо курсами для імігрантів і т. п.

Кілька днів пізніше (6-го березня, 1941), Ньюйорська Федерація Жіночих Клубів запросила ньюйорську Окружну Раду і Головну Управу СУА до участі у “весняній виставці,” на якій, з рамени СУА було присутніх кільканацять члениць Управи й Ради. На запрошення Ради виступили там танцюристки молодечого відділу СУА з Джерзі Ситі, і то з великим успіхом. Присутні з захопленням оплескували їх виступ, а пані Біндер підкреслила, що в Америці певно ніколи не загине український дух, коли молодь з таким запалом плекає всякі види української народної культури, в цьому випадку танкового мистецтва.

Ньюйорська Окружна Рада СУА продовжує свою працю далі. На річних зборах 7-го лютого 1941, намічено план праці на цей рік, та вибрано уряд, до якого увійшли: Параскевія Бенцаль, голова; М. Марусевич, заступниця голови; Стефанія Ковбаснюк, секретарка; Анна Лятишевська, скарбничка. Окружна Рада співпрацює особливо тісно з головною централею СУА і відбуває свої збори в її домівці.

ЗВІТИ ВІДДІЛІВ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Відділ 1, Українська Жіноча Громада в Нью Йорку

Товариство Українська Жіноча Громада założено в Нью Йорку ще в 1921-ому році, з метою давати поміч інвалідам і іншим жертвам визвольної боротьби за Україну. В тяжкі повоєнні роки і аж до цього часу Жіноча Громада сповняє цей свій обов'язок як тільки може найкраще. Хоч вона майже ніколи не мала більше як 50, а деколи тільки 14 членкинь, то все таки завдяки невпинним заходам і праці тих жінок, що твердо підтримували товариство і його цілі, зібрано й вислано до краю тисячі доларів, сотні фунтів одягу, харчів і ліків, оплачено всі ті пересилки, а крім того підтримано багато добрих цілей і важних справ тут в Америці.

Найбільшу поміч за час свого існування Жіноча Громада дала інвалідам Української Галицької Армії, пожертвувавши 1,100 доларів на їх дім у Львові і близько тисячу доларів на їх утримання. Сотні доларів отримали політичні в'язні, "Рідна Школа," сироти, "Просвіта," "Жіноча Доля," Союз Українок у Львові і інші.

Збираючи гроші на ті цілі, Жіноча Громада влаштувала за час свого існування десятки аматорських представлень, чайних вечерів, балів і інших підприємств, а також брала участь з іншими жіночими і загальними організаціями в концертах, вічах, демонстраціях і подібних політичних виступах. Слід при тім зазначити, що дуже багато праці при цьому поклала Стефа Абрагамовська, що через 10 літ була головою товариства.

В десяти роковини свого існування Жіноча Громада видала "Ювілейний Альманах," в якому подана точна історія товариства за 10 літ, рахунок приходів, розходів і жертв, а також звіти кільканацяти жіночих товариств, статті про українських жінок і їх організації та громадську й культурну працю в Америці і в Україні, та вибрані твори українських поеток.

УКРАЇНСЬКА ЖІНОЧА ГРОМАДА, ВІДДІЛ І. СУА, НЮ ЙОРК. Н. Й. Сидять: П. Авраменко, П. Дерех, К. Дроздик, С. Абрагамовська, Ю. Гомоліська, А. Бражник. Другий ряд (стоять): А. Міллер, А. Лятишевська, А. Колтун, С. Ковбаснюк, І. Грецької, Т. Чарнецька. — Третій ряд: П. Бенцаль, О. Чарнецька, Е. Дерех, Ю. Фучило, О. Гайдамака

Жіноча Громада належала до перших п'ятох жіночих товариств, які заложили в 1925-ому році Союз Українок Америки.

Уряд на 1941 рік: Катерина Дроздик, голова; Юлія Гомолицька, заступниця; Стефа Абрагамовська, секретарка; Пелагія Дерек, касієрка.

Відділ 2, Честер, Па.

Відділ założено 10-го березня за ініціативою Катерини Бояк. На перших організаційних зборах було 12, на других 20 жінок. Рішено скликати віче, на якому промовляла Олена Д. Лотоцька і місцеві бесідниці. Тим оживлено громадське життя і Відділ побільшився.

За час свого існування Відділ 2-ий поставив собі такі завдання:

1. Фінансова допомога будові і сплаті довгу Українського Народного Дому в Честер.

2. Фінансова поміч Рідному Краєви.

3. Культурно освітня праця, поміч в утриманні школи, виховання молоді в українському дусі.

4. Гарне прибрання церкви, поміч в її будові.

Всі ті завдання відділ виконує совісно. Що року влаштовує свято Ольги Басарабової, День Матері, роковини Тараса Шевченка, та бере з іншими товариствами участь в інших національних святах. Два рази до року відділ уряджує товариську вечеру для членів і гостей, на якій подають ендика ("тиркі сопер"); свої і чужі гості не можуть нахвалитись тих принять і нетерпеливо чекають цієї вечері, до якої часами засідає до 1,000 людей. Влаштовується також інші підприємства, як спільне свячене, запуски, представлення і т. п.

За час свого існування товариство заробило і виплатило такі головні суми: на Український Народний Дім в Честер \$9,064.15; на народні цілі \$583.00; посмертного виплачено 350 доларів. На збудовання Української Православної Церкви зібрано \$1,535.57.

Не зважаючи на такі великі досягнення, відділ не заперестає праці і далі виконує свої повищі завдання Богу на славу, а українському народови на розвиток і світлу будучність.

ВІДДІЛ З СУА, УКРАЇНСЬКА ЖІНОЧА ПОМІЧ В НЬО ЙОРКУ. — Сидять: О. Шуст, А. Йосик, М. Слободян, С. Ковбаснюк, А. Кізіма, М. Марусевич, А. Кавецька. — Другий ряд (стоять): М. Любятницька, Е. Кобзар, А. Комарец, К. Тютько, М. Середна, Т. Дмитрів, Ю. Павлушевич. — Третій ряд: А. Ковальська, М. Чума, А. Гресько вич, Т. Данилик, А. Хархан, А. Кіт, А. Андрусак.

Відділ 3, Українська Жіноча Поміч в Нью Йорку

Заложено 17-го жовтня 1925. Перший уряд товариства був такий: М. Марусевич, голова; С. Ковбаснюк, рекордова секретарка; М. Тимцюрак, фін. секретарка; М. Слободян, касієрка. Товариство дає своїм членкиням підмогу на випадок слабости і опікується ними в потребі. Воно помагає сиротам, дбає про освіту своїх членкинь, про належне виховання української дітвори, та старається запізнати американську публику з українською культурою і мистецтвом. Товариство часто влаштовує підприємства, відчити, забави та вечерки для підтримки товариського життя.

За час від 1926 до 1940 р. Українська Жіноча Поміч в Нью Йорку виплатила своїм членкиням 974 долари запомог і по-смертного, а 771 доларів видано на народні ціли тут в Америці і в краю, де підтримано такі установи, як "Рідна Школа," Товариство Допомоги Українським Інвалідам, і інші. Посилано також датки на поміч політичним в'язням, поводянам і голодуючим, разом \$325.00.

В Америці Українська Жіноча Поміч підтримувала українські інституції, підприємства, мистецтво і українські школи, на що видано 446 доларів. З кінцем 1940-го року товариство мало в касі \$2,301.72.

Уряд товариства на 1941-ий рік такий: С. Ковбаснюк, голова; М. Слободян, містогорова; А. Кізіма, рекордова секретарка; М. Марусевич, фінансова, секретарка; А. Йосик, касієрка. Контрольна Комісія: О. Шуст, голова; М. Гаврилович і М. Чума. Завідательки хорих: П. Свитац, голова; Т. Дякович і А. Кавецька. Тростіси: О. Шуст, С. Ковбаснюк і А. Йосик. Імена членкинь подані під фотографією.

Відділ 4, Жіноча Секція Українського Демократичного Клубу в Нью Йорку

При Українським Демократичнім Клубі міста Нью Йорку заложено Жіночу Секцію в червні 1924-го року. Ціль секції була і є організувати українське жіноцтво для участі в політичному життю Америки, подавати поміч українським імігранткам при вибиранні горожанських паперів, та нести всяку можливу

ВІДДІЛ 4 СЧА, ЖІНОЧА СЕКЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕМОКРАТИЧНОГО КЛЮБУ, НЮ ЙОРК, Н. Й.

поміч нашим землякам і землячкам так тут в Америці, як і в Європі.

Праця Жіночої Секції У.Д.К. була за ті роки успішна. До неї все належало поважне число активних українських жінок і їх праця, разом з заходами цілого У. Д. Клубу причинилась багато до кількакратного вибору українського адвоката Степана Яреми членом ньюорської стейтової легіслатури. Членкині нашої Секції брали активну участь у всіх правиборах і виборах.

Жіноча Секція також складала більші й менші суми на всякі народні потреби в Америці, на Україні і серед української еміграції в Європі. Фонди на це ми діставали з різних підприємств, як балі, чайні вечері, базарі, Миколаївські й інші вечерниці, та всякі подібні сходи́ни і забави. Не зважаючи на всілякі перешкоди і труднощі, які звичайно бувають по громадах. Секція нараховує тепер 50 членкинь, які активно працюють в товаристві. Від 15 літ, Жіноча Секція У.Д.К. є четвертим відділом Союзу Українок Америки і бере активну участь в його праці. Вона була одним з товариств основателів СУА.

Уряд Жіночої Секції Українського Демократичного Клубу на рік 1941-ий є такий: Юлія Яремова, предсідателька; Емілія Корнат, заступниця предсідательки; Марія Ленчук, рекордова секретарка; Катерина Стефанович, кореспонденційна секретарка; Анна Крецун, секретарка; П. Бенцалева є політичною лідеркою Жіночої Секції У.Д.К.

Відділ 5 в Дітройт

При заложенню 5-го Відділу СУА вписалось до нього невелике число членкинь. Та вибрана тоді перша управа, в склад якої увійшли пані Голуб, Сірко, Єрис і Вітенко, взялась енергійно до праці і завдяки їм та наступним урядам відділ зріс до числа 115 членкинь, з яких сотня є активні.

Відділ влаштовував численні відчити та свята, як наприклад про Лесю Українку, Наталю Кобринську, академії на спомин Княгині Ольги, поминальну академію по Софії Русовій, свято в 50-літній ювілей Ольги Кобилянської, вечірку в честь Олени Кисілевської, спомин про Ольгу Басараб, Свято Книжки, День Української Жінки, Вечір Української Ноші і т. п. Окрім того 5-ий Відділ помагав при влаштованні концертів в честь Тараса Шевченка, в 950-літні роковини Хрещення України, та при виступах Марії Сокіл, Ольги Лепкової та Михайла Голинського.

ВІДІЛ 5 СУА, ДІТРОЙТ, МИШ — Сидять: М. Мацержак, С. Голуб, А. Сірко, Т. Солодка, П. Будзол, Т. Сіділо, Т. Бугай, П. Наконечна, А. Мудра. — Другий ряд (стоять): П. Мацержак, А. Руда, Д. Негріч, С. Бурак, П. Гідичук, Е. Чарак, М. Войтович, М. Кузик, А. Сігда, А. Патра, П. Морозовська, П. Трайтурик. — Третій ряд: П. Кузик, П. Стравняк, П. Грудна, П. Марко, П. Дорош, П. Галаявська, А. Левкович, П. Керцек, П. Іаллонська, А. Сосновська, П. Макогон. — Четвертий ряд: П. Скульська, П. Гурняк, П. Кубаса, П. Зьоржеввіч, П. Мудрик, П. Кумка, К. Дутко, К. Шелпа, П. Гулик, П. Стасів, П. Касій, П. Хом'як.

Відділ є членом філії, брав участь в районівім зїзді, і взагалі своєю працею здобув собі пошану в нашій місцевості і в цілій околиці.

Цілий Відділ і поодинокі його членкині брали участь в протестаційних вічах, а також при ріжних збірках на добрі громадські ціли. Так, наприклад, зібрано 50 доларів на підтримку Союзу Українок у Львові ,коли ця наша матірня організація найшлась в потребі, та 104.30 доларів на Карпатську Україну. Гроші вислано куди було призначено. Взагалі на ріжні потреби і народні ціли в старім краю зібрано на протязі вісьмох літ існування нашого Відділу 1,433 долари і 30 центів.

Членкині відділу розуміють потребу і вагу освіти та організаційної праці тому належно оцінюють те, що дотепер зробив Союз Українок Америки для нашого жіноцтва і нашого народу тут в Америці і в ріднім краю. Бажаючи з нагоди 15-літнього ювілею як найкращого розвою Союзови Українок Америки, ми отсим закликаємо всіх тутешніх українок, щоб вступали в його ряди.

За уряд: Павліна Будзол, голова; Теодозія Сіділо, писарка; Тетяна Солodka, фінансова писарка; Марія Смулка, скарбничка.

Відділ 6 в Рочестер, Н. Й.

Заходом г-ки Теодозії Матковської зорганізовано 6-ий Відділ СУА в Рочестер дня 5-го серпня 1934-го року. Вписалось тоді до нього 27 членкинь. Першими урядничками відділу були: Теодозія Матковська председателька; Маланя Теребушка, секретарка; Стефанія Турула, касієрка. На протязі наступних років председательками були: Теодозія Матковська, Анна Бігун (яку в 1938 році наслідком її хвороби заступала Вікторія Стахів), Марія Дмитрів та Анна Мазурик. До урядів в ті роки входили секретарки: Анна Мазурик, Евдокія Іванів, Анна Микетинська і Софія Гунка, та касієрки: Стефанія Турула, Ева Гірула, Марія Дмитрів і Вікторія Стахів.

Відділ влаштовував звичайно по кілька підприємств в рік, а то представлення, “кард-парті,” пікніки, балі, вигравки, “бінго,” та концерти. Також відбулось кілька віч та свят, особливо з нагоди посвячення українського прапора 5-го листопада 1938 року і американського прапора в 1939 році. При першій нагоді на свято приїхали членкині 49-го відділу СУА з Бофало і їх пред-

ВІДДІЛ 6-ий СЧА в РОЧЕСТЕР, Н. Й.

ставниця Олена Семчишин, яка промовляла при посвяченню, а також представниця головної управи СУА, Олена Штогрин. На другий день відбулось жіноче віче, на якому О. Штогрин вияснила завдання нашої організації. На посвячення американського прапора в 1939-ому році, яке припало на 5-літній ювілей відділу, прибула голова СУА Анета Кмець, яка виголосила дуже гарний реферат про завдання української жінки.

За шість літ відділ побільшився і має тепер 120 членок, між ними такі активні діячки, як Катерина Сипян, яка займається працею між молодю, та відома не тільки між українцями і не тільки в нашій громаді співачка, Катерина Гнатків.

Катерина Гнатків

За той самий час 6-ий Відділ зібрав і передав на ріжні громадські ціли поверх 1,600 долларів. Їх розділено було так:

На народні ціли в Америці (Головна управа і конвенція СУА, школа в Стемфорд, поводянам, бесідникам, на павільон, на Конгрес Американських Українців, Ам. Червоний Хрест, Вістник СУА і т. п.)	\$ 417.00
На місцеві ціли (на нову залу, на церкву, квіти і дарунки хворим, ювілеї, парох. орхестрі)	897.57
Вислано до краю (Карпатська Україна, інваліди, школи, політичні вязні, матері Біласа і Данилишина, Жіноча Доля, СУ у Львові, викуп дому Лесі Українки, Народна Лічниця, визвольна боротьба, школа)	363.13
Разом	\$1,677.70

За уряд: Анна Мазурик, председателька; Софія Гунка, секретарка; Вікторія Стахів, касієрка.

Відділ 7 в Акрон, Огайо

Відділ зорганізовано зразу як самостійне товариство 28-го листопада 1930р., головно заходами Олени Кінаш, тепер Сіглер. Членкинь вписалось 33. Перший уряд: Марія Мелецька, председателька; Анастасія Зепко, секретарка; Катерина Зепко, касієрка. Відділ зорганізувався, льокується і відбуває збори в останній четвер в місяцю в Y. W. C. A. Членом СУА товариство стало 20 серпня 1935 р. Відділ все дбав про те, щоб помагати україн-

ВІДДІЛ 8 СВА, БРОНКС, Н. Й. — Марія Поцюрко, Ольга Болай, Сабіна Андрушин, Марія Дідоха, Стрімковська, А. Бродин, А. Дзюла, К. Дроздик, К. Чорнюк, Е. Мазур, А. Морозович, Дуда, Сінковська, К. Москалик, Е. Хомів.

ській справі між своїми і чужими. За десять літ зложено жер-тви на народні цілі, як слідує:

Рідна Школа	\$237.00
Будова Централі Союзу Українок у Львові	25.00
Карпатська Україна	15.00
Українські Інваліди	15.00
Часопис “Жіноча Доля”	20.00
Український Павільон в Шикаго	5.00
Культурний Город в Кливленд	10.00
Танцюристам на виступи	15.00
Українська Кат. Церква в Акрон	100.00
Поміч убогим родинам	50.00
Різдвяні дарунки убогим через Y.W.C.A.	82.00
Українська Школа в Стемфорд	25.00
Сиротинець у Філадельфії	5.00
Вісти Союзу Українок Америки	10.00
Централя Союзу Українок Америки	45.00
Federation of Women’s Clubs	25.00

Було ще багато менших розходів, які не подаємо. Наш відділ є членом International Institute і Summit County Federation of Women’s Clubs, бере участь у їх виступах та старається ширити відомости про Україну між не-українськими американцями.

Уряд відділу: Марія Пулк, предсідателька; Анастасія Зепко секретарка; Розалія Сироїд, касієрка.

Відділ 8 в Бронкс, Н. Й.

В Бронкс, Н. Й., від десятків років переживає досить по-важне число українських родин. Довший час ніхто не подбав про жіночу організацію. Щойно на прикінці 1927 року заходами Марії Дідоха зорганізовано 8-ий відділ СУА. Онодішне число членок 20.

Ціль організації відома. На протязі перших чотирьох років з приходів ріжних підприємств вислано коло 1000 дол. на народні цілі, як Рідна Школа, інваліди, політичні в'язні і т. п.

Внаслідок депресії відділ не проявляв майже жадної активності через кілька років і щойно 30 жовтня 1938 привернено його знова до життя. Зараз число членок 24, майно \$240.00 готівкою.

На протязі цих останніх двох років 1938—40 влаштовано чотири сценічні вистави і одні вечорниці з досить добрим успіхом моральним і матеріяльним.

ВІДДІЛ 9 СУА. АКРОН, О. Сидять: Марія Гайова, Анастасія Говдун, Юлія Космовська, Пелагія Косс, Т. Лєсняк, Катерина Зєпко. Другий ряд: Анна Лєсняк, Христіна Зєпко, Анна Драган, Марія Геннес, Анна Малєцька. — Третій ряд: Розалія Геряк, Марія Спиряк, Ольга Толочко, Катерина Дзінго, Ева Венгер. Нема на фотографії членок: Марія Набережна, Марія Дудич, Анна Оленіяк, Катерина Галамай, А. Мінко, М. Костельник, А. Кобранич, Е. Трутко.

В цьому часі вислано на народні цілі як слідує: Закарпатській Україні 50 дол., пресовий фонд СУА 10 дол., духовний семінар в Стемфорд, Конн. 5 дол., укр. колегія в Філадельфії 5 дол. і на викуп місця уродження Лесі Українки 5 дол.

Теперішній уряд: Марія Поцюрко, председателька; Ольга Бодай, секретарка; Сабіна Андрушин, касієрка; Марія Дідоха, організаторка.

Відділ 9 в Акрон, Огайо

Хоч в Акрон існувало жіноче товариство вже від 1930-го року, то одначе до нього не належали всі жінки. Щоб не оставляти решти жінок нашої громади без організації, заходами Марії Набережної зложено ще один відділ СУА на зборах 8-го березня 1937. Заступниця председательки СУА, Катерина Ділай з Клівленду, пояснила ціль Союзу Українок та-закликала присутних матерей, щоб вписували своїх дочок. На зборах вибрано зараз уряд відділу, до якого увійшли: Марія Набережна, председательки; Пелагія Кос, заступниця; Катерина Галамай, писарка; Христина Зепко, скарбничка; Розалія Геріяк, заступниця.

Відділ гарно розвивався, членкині беруть участь в національних святах, вічах, та ріжних українських і американських виступах, та підтримуємо нашу місцеву церкву. За три роки існування відділ устроїв два бенкети, два пікніки, представлення, День Матері, День Батька та всякі забави.

До грудня 1940 відділ мав \$308.87 приходу а \$247.69 росходу. З тої суми видано на народні цілі:

Поміч інвалідам	\$20.00
Карпатська Україна	10.00
Преса Союзу Українок Америки	6.00
Український Конгрес	10.00
На укр. церкву	25.00
Квіти для хворих	44.78
В касі остало на 1941-ий рік	\$61.18.

Анна Говдун, председателька; Катерина Зепко, писарка; Текля Лесняк, скарбничка.

Відділ 11 в Йонгставн, Огайо

Відділ зложено 26-го січня 1938 заходами г-ки М. Розоміло Періг на зборах в домі Теклі Ворожбит. На збори прийшли

ВІДДІЛ 14 СУА, КЛІВЛЕНД, ОГІАЙО. — Перший ряд: М. Білаш, О. Степаник, М. Лев, М. Білецька, М. Чорній, М. Кравчишин, К. Ділай, П. Гоманчук. — Другий ряд: Т. Стельмашик, Ю. Воліньська, М. Годованська, Ю. Робарецька, Т. Юрига, П. Вес, В. Савченко, М. Бігановська. — Третій ряд: М. Ткачук, М. Ткачук, А. Коберська, Т. Баюл, Т. Герман, К. Насаль, К. Данилович. — Четвертий ряд: Е. Юрочко, Ю. Мисик, К. Батюк, М. Крефт, А. Небожук, А. Кореновська.

слідуючі члениці (19): М. Розоміло Періг, Текля Ворожбит, Маланя Ворожбит, Ксеня Тхурик, Анна Федаш, Марія Філь, Френсис Філь, Варвара Дубас, Марія Кот, Анна Ярош, Параска Кецула, Текля Була, Анна Курас, Текля Кекиш, Розалія Дулік, Марія Суха, Ева Дума, Катерина Музика і Марія Татарин.

М. Р. Періг пояснила завдання товариства: помагати українському поневоленому народови. Після того вибрано уряд: М. Розоміло Періг, председателька; Френсис Філь, рекордова секретарка; Маланя Ворожбит, фінансова секретарка; Анна Федаш, скарбничка; Варвара Дубас і Марія Кот, контрольорки. На тих зборах ухвалено зараз же влаштувати свято в пам'ять Ольги Басараб.

Від того часу 11-ий Відділ СУА розвивається гарно, щороку влаштовує свята в честь Ольги Басараб, бере участь у святі Тараса Шевченка, Листопадовім Святі і Українським Дні, та взагалі у громадському життю тутешніх українців. Гроші висилає на різні народні ціли.

Уряд на 1940: Марія Р. Періг, председателька; Йосифа Стахура, рекордова секретарка; Марія Бура, фінансова секретарка; Марія Кремінь, скарбничка.

Відділ 14 в Клівленд, Огайо

Відділ zaloжено на зборах 23-го березня 1930, які скликала Катерина Ділай, а на яких відчитано листа від председательки СУА, Олени Лотоцької. Всі присутні зацікавились організацією і вписались до неї. Вибрано такий перший уряд: Катерина Ділай, председателька; Ольга Войціцька, секретарка; Катерина Габривська скарбничка. При заснованні відділ мав 20 членок, тепер має 59.

Відділ гарно розвивався, влаштовував підприємства, свята в честь визначних українських жінок та брав участь в життю клівлендської української громади. Гроші, які зібрано з підприємств та з вкладок, вислано на різні добрі ціли до краю, вживано на народні справи в Америці та на оплату розходів і видатків товариства. В краю підтримувано Рідну Школу, Інвалідів, політичних в'язнів, Союз Українок у Львові, Карпатську Україну, Медичний Фонд СУА. В Америці жертви відділу пішли на Культурний Город в нашому місті, особливо на бюсти Тараса Шевченка і Івана Франка, дівочу школу у Факс Чейз, потерпівшим від повені, виставу в Шикаго і Нью Йорку, Конгрес у Ва-

ВІДДІЛ 16 СУА, ДІТРОЙТ, МИШ. — Перший ряд: С. Цимбаліст, А. Королишин, М. Сена, С. Бурбан, М. Галюкова. — Другий ряд: С. Матієк, А. Макар, Е. Королишин, А. Назаркєвич, М. Якимчук, В. Гардій, М. Василенко, М. Гузар, К. Ігнатюк.

шингтоні. Всі приходи товариства виносили за 11 літ \$2,066.62; розходи \$1,852.08. В касі остає \$214.54.

Уряд на 1940: Марія Чорній, голова; Марія Білецька, рекордова секретарка; Марія Кравчишин, скарбничка; Мокрина Лев, фінансова секретарка.

Відділ 16 в Дітройт, Миш.

Перший в Дітройт відділ СУА ч. 16 засновано 29-го листопада 1929 р. До zorganizовання цього відділу причинилася в першій мірі українська піонерка на полі жіночого руху, Олена Кислевська, редакторка “Жіночої Долі” в Коломійі, яка будучи в Америці, загостила до Дітройт.

Першими урядницями зістали вибрані: Анна Курилова, голова; Анна Дембіцька, рекордова писарка; Анастасія Філяс, касієрка. Через брак місця, обмежуємось до згадки першого уряду в часі заложення, хотяй деякі членки заслугоють на окрему згадку тому, що працювали для розвитку цього відділу як урядниці по кілька літ.

Зазначити треба, що відділ ч. 16 за час свого існування причинився своєю працею для піддержання ріжних загальноукраїнських цілей. Наш відділ уряджував відчити, лекції, концерти і академії в честь визначних українських жінок, а прихід з тих підприємств уділював на цілі слідууючі:

До рідного краю вислано \$768.00 на Рідну Школу, українських інвалідів, пресовий фонд журналів Союзу Українок, пресовий фонд “Жіночої Долі,” рятовання Союзу Українок, Народну Лічницю у Львові, Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, Музей Визвольної Боротьби в Празі, на закупно дому Лесі Українки, “Просвіта” у Львові, на передплату жіночої преси, на видавництва українських книжок, дар для письменниці Ольги Кобилянської, на поводян в Галичині, на діточу захоронку.

Суму \$727.00 видано на всякі ціли тут в Америці, як: на будову Народного Дому в Дітройт, на пресовий Фонд журналу “Жіночий Світ,” на Медично Допомоговий Фонд СУА, на українську школу в Дітройт, на український літак, на розправу з большевиками, на експонати СУА, на покриття коштів конвенції СУА, на покриття коштів подорожі для делегаток на конвенцію СУА, вкладка до головної централі СУА, на цвїти для хворих і померших членок нашого відділу, на фонд протестаційно-

ВІДДІЛ 18 СЧА, ДЖАМЕЙКА, Н. Й. — Сидять: А. Заремба, С. Кузів, А. Атаманюк, А. Воробець, Т. Мельничук, М. Генська, М. Олійник, М. Лавус. — Другий ряд (стоять): М. Сенник, А. Чечіль, М. Петровська, М. Коцан, А. Сташків, М. Атаманюк, К. Воробець, А. Мець, А. Хандога. — Третій ряд: М. Самборська, К. Лялька, М. Саків, А. Теслюк, А. Максимович, Х. Заборська, М. Кован, М. Надрічна.

го віча, місцевий фонд, конгресовий фонд, на організаційний фонд СУА, на пресовий фонд "Вістий СУА" і на всякі дрібні видатки відділу. Почавши від 1929 аж до 1941 р. разом видано на всякі цілі \$1,495.00.

Поза працею у відділі, співпрацюємо з філією СУА в Дітройт і Федерацією Українців міста Дітройт. Відділ має 31 членок.

Уряд: Марія Сена, голова; Стефанія Цимбаліст, заступниця; Анастасія Королишин, рекердова писарка; Марія Галукова, заступниця; С. Бурбан, касієрка. Контрольна комісія: Анна Назаркевич, Марія Василенко, Т. Новак.

Відділ 18 в Джамейка, Н. Й.

Відділ в Джамейці засновано 7 грудня 1930 року. Того дня українські громади Квінс кавнті, зібралися на протипольське демонстраційне віче, де промовляла також Олена Лотоцька, голова СУА. Вона звернулась теж і до жіноцтва, вказуючи, що українка попри домашнє заняття і плекання дітей, має обовязок як громадянка відограти важну ролю у відбудові української держави й дати поміч поневоленим сестрам і братам у ріднім краю. Вона закликала жіноцтво до організації й радила завязувати відділи СУА, щоб спільно іти до мети.

По вічу ще того самого дня повстав новий відділ СУА, якому централа дала число 18. Вписалось тоді 25 жінок.

До першого уряду увійшли: Тетяна Мельничук, голова; М. Костів, заступниця голови; О. Цісик, писарка; В. Таньчак, заступниця; Е. Орлан, скарбничка; А. Сташків, заступниця; М. Самолук і А. Сташків, контролььорки.

На святі 10-літнього ювілею відділу, що відбулося дня 13 жовтня 1940 р., подано у звіті, що за час свого існування 18 відділ жертвував поверх 600 доларів Рідній Школі, інвалідам, борцям Карпатської України, на бурси, музеї, голодуючим в старім краю, потерпівшим від повені в Америці, сиротам у старім краю й Америці, світовій виставці, американським українським церквам і народним домам, поміч убогим родинам і т. д. В касі має готівки \$500.00.

За десять років займали уряд: Тетяна Мельничук, Софія Кузів і Ольга Цісик, як голови; Ольга Цісик, Катерина Воробець і Марія Ганка як писарки; Евгенія Орлан, Марія Сломошинська, Анна Париляк і А. Алтман, як скарбнички; К. Гебур, О. Ці-

ВІДДІЛ 19 СУА, БЕЙОН, Н. ДЖ.

сик, К. Воробець, А. Теслюк, як контрольорки; М. Сломашинська, С. Кузів і К. Гебур, як тростіси.

Всі згадані уряднички, як теж членки цього відділу дали багато свого часу, праці й гроша у праці для відділу й цілої організації, пропагування української справи серед американців й уладжування мистецьких виступів.

Гроші придбав відділ влаштовуванням ріжних підприємств та причинився чимало до того, що українці в нашій місцевості тішаться пошаною й передовим місцем між іншими культурними народами.

Любов до нашої старої і нової батьківщини, надія що правда поборе й віра в найвищий ідеал, хай буде дальше на шляху праці членок у 18 відділлу СУА.

Уряд відділу на 1941 рік такий: Т. Мельничук, голова; А. Воробець, заступниця; М. Ганка, писарка; К. Воробець, заступниця; А. Атаманюк, скарбничка; М. Надрична, заступниця. Тростіси: К. Воробець і А. Сташко. Контроля: Марія Галицька. С. Кузів, відділова організаторка. Всіх членок у відділі 35.

Відділ 19, Бейон, Н. Дж.

Відділ заложено на зборах 4-го січня 1931, на яких голова СУА, Олена Д. Лотоцька, завзивала наше жіноцтво до організованої праці в користь свого народу. До відділу вписалось тоді 24 жінки, які вибрали такий уряд: Катерина Ошуст, председателька; Марія Басараб, секретарка; Анна Липа, скарбничка. Зразу праця йшла пиняво, та коли пізніше відвідали відділ членкині управи СУА, Анастасія Рибак і Стефа Абрагамовська і загрили своїми промовама членок, відділ оживився і від тоді працює як слід.

Кожного року відбуваються свята в честь Тараса Шевченка, Івана Франка, Ольги Басарабової і День Матері, членкині ходять кожного року шедрувати, відіграли кілька представлень, виступали на концерті, влаштовують чайні вечері, спільне свячене, Андріївські вечерниці і інші подібні забави, які притягають старших і тутешню молодь. Влаштовано виставу українського народного мистецтва у Бейонській У.М.С.А. і в міській середній школі з великим успіхом, та вечерниці з показом, як в старім краю пряли і мотали пасма.

Відділ зложив свої датки на такі цілі: Рідна Школа в краю і в Америці (Стемфорд), жіноча бурса у Львові, інваліди, Народна Лічниця у Львові, визвольна боротьба, читальня в селі Цебрів, для матерів Данилишина і Білоуса, на “Жіночу Долю” і інші жіночі видання, голодуючим гуцулам, борцям на Карпатській Україні і т. п. В Америці ми помагали жертвам повені, Американському Червоному Хрестови, виставам в Шикаго і Нью Йорку, видавництву “Жіночий Світ,” бейонській церкві і Народному Домови, та школярам української школи, яким час до часу робимо несподіванки, щоб їх заохотити до науки.

Теперішній уряд: М. Теплишин, председателька; К. Курило, секретарка, А. Джінковська, скарбничка.

Branch No. 20, Yonkers, N. Y.

In March of 1931, fifty women met at St. Michael's School in the City of Yonkers, and organized a Ukrainian national group which is now Branch No. 20 of the Ukrainian National Women's League of America. At this meeting, officers were elected, among whom was Mrs. Annette L. Kmetz, our president until she was elevated to the national presidency in 1934.

Our interest in the need for national recognition of the Ukrainian cause was intensified by the zeal with which Mrs. Kmetz brought it to our attention. We commemorated the anniversaries of famous men and women of Ukraine; sent delegates to the Congress of 1932, as well as to monthly meetings at Headquarters; aided the Ridna Shkola, an orphanage in Lviw; the Stamford Ukrainian High School, the Ukrainian exhibit at the Chicago World's Fair, and subscribed \$45.00 to the Headquarters Exhibit.

Ever mindful that, as a branch of the U.N.W.L., we constituted a link in the national chain and, that a chain is only as strong as its weakest link, we have tried to do our share locally. From the local standpoint, we have, through the medium of our local press, acquainted the people of Yonkers with the traditions of Ukraine and its people; the Library of our City now has “The History of Ukraine” and a collection of books describing Poland's misrule in Western Ukraine. Twety-five dollars was given to the son of one of our members who was studying for priesthood at Rome. No drive of St. Michael's Ukrainian Catholic Church has found our members lacking in assistance; and in Sept. 1937,

we planted a tree on the parish ground in memoriam of the late Reverend Vladimir Spolitakewich, our spiritual adviser—this, in connection with our celebration of the Sesquicentennial of the Constitution of the United States.

One of the problems upon which we are working is to bring about better understanding between the older folks born in Ukraine, and the young generation born in America, so that they may understand the Ukrainian culture of the old world and its place in the new.

For what we have done in the past, we owe a debt of gratitude to our officers among whom are past presidents Miss K. Makar, Miss Betty Kinash, Mrs. Rosalyn Shutowich, and our first president Mrs. Annette L. Kmetz, who is now National President and Honorary member of Branch No. 20. For equal or greater success in the future we look to our officers for 1941:

Mrs. Mary Autero, President; Mrs. Pauline Spiak, Secretary; Mrs. Anastasia Mandzi, Treasurer; Miss Betty Kinash and Miss Anne Repko, Delegates.

Відділ 21 в Бруклін, Н. Й.

Відділ заложено 10-го травня 1930 р. при українській католицькій церкві Сошествія св. Духа, при допомозі пані Олени Лотоцької. Зараз на перших зборах до товариства вписалось 45 жінок. До першого уряду увійшли: Анна Тижник, голова; Катерина Баран, секретарка; Катерина Сенюта, касієрка. Перші роки праці були тяжкі і треба було поборювати труднощі, головню несвідомість і непривичність до організації. Число членкинь маліло і в 1935-ому році було їх вже тільки 33. Та тоді почалась жвавіща праця, жінки зрозуміли потребу і користь організації і кожного року вписувалось їх щораз більше, так що в 1941 р. відділ має 114 членкинь.

Відділ відбував всякі підприємства і збірки, гроші з яких висилано на добрі ціли в краю і вживано тут в Америці. Разом до краю вислано 1,210 доларів, на ціли в Америці зужито 785 доларів, разом 1,995 доларів. В касі остало на 1941 рік 470 доларів. Всіх приходів було 2,465 доларів.

Відділ старається сповняти як належить свої обовязки відносно Централі СУА а головню дбає про нашу молодь. Ми помогли їм зорганізуватись і сьогодні з гордістю приглядаємось

Ukrainian National Women's League of America

Branch 21, Brooklyn, New York

September 15, 1940

ВІДЛІЛ 21 СУА, БРУКЛІН, Н. Й. — Сидять: А. Пагут, С. Дацишин, М. Сукмановська, А. Глушко, А. Бодак, І. Лотович, К. Дика, А. Палащук, А. Гудима, А. Кравчук. — Другий ряд: М. Сорока, К. Комаринець, А. Квик, М. Зазуля, Т. Пановик, М. Сидорко, Т. Мудрик, К. Малицька, А. Цибірська, М. Мойсей, Т. Курчинська. — Третій ряд: О. Скілько, Е. Сенько, М. Цюпа, П. Курило, П. Свидзінська, А. Пагут, Е. Возняковська, П. Лушинська, А. Яремій, Є. Тшаска. — Четвертий ряд: О. Боган, А. Галась, Е. Малко, М. Бішко, А. Гавришко, В. Матяшек, М. Безгацька, А. Баглаевич, М. Питріна, Е. Чабаранок, А. Грицишин, З. Лобур, М. Януш.

їх пильній праці. Не занедбуємо і своєї роботи та влаштуємо національні свята, річниці славних поетів і поеток, Листопадове Свято і День Матері.

На протязі 10 літ займали в 21-ому відділі уряди такі членкині: Катерина Баран, Катерина Сенюта, Параскевія Курило, Татяна Мудрик, Агафія Вітюк, Марія Волічинська, Анастасія Грушко, Анна Бодак, Ксеня Дика і Анна Палащук. Окрім підписаних під фотографією, відділ має ще 70 членок.

Уряд 21-го відділу СУА: Анна Бодак, голова; Параскевія Висоцька, заступниця; Анастасія Глушко, рекордова секретарка; Марія Сукмановська, заступниця; Ксеня Дика, фінансова секретарка; Анна Палащук, касієрка; Анна Гудима, організаторка. Провірочна комісія: Анастасія Пагут, Зофія Дацишин і Татяна Мудрик.

Відділ 22, Український Жіночий Демократичний Клуб, в Джерзі Ситі, Н. Дж.

Відділ засновано на зборах, які скликано 18-го вересня 1931 за почином перших організаторів відділу, якими були: Анна Маційовська, Марія Грабар і Анастасія Вагнер. Проводила зборами Олена Д. Лотоцька, тодішня голова СУА.

Відділ від часу засновання постійно працює на культурнім і товариській полі. Влаштує відчити, представлення і всякого рода підприємства. Прихід роздаємо на добрі українські народна цілі, як наприклад, нашій церкві, українським школам, інвалідам, політичним в'язням, збігцям і т. п. Вислано також жертви на Народну Лічницю у Львові, на викуп дому де родилась Леся Українка, на часопис "Жіночу Долю," на поміч синові нашої членкині, що вчився на теології в Римі, різдвяні кошики бідним родинам і т. п.

Також піддержуємо централю СУА, до якої вносимо наші річні вкладки на час. Збори відбуваються в нас що місяця, вкладка тільки 10 центів. На зборах читаємо обіжники і реферати, які нам присилає централю СУА, з чого членкині багато користують.

Членок у відділі є тепер 60. Приходів ми мали за весь час існування \$3,031.60; розходів \$3,002.60, з чого до краю вислано \$300.00.

Уряд: С. Микитка, председателька; Т. Журавецька, заступниця; М. Самоїл, секретарка; М. Фриц, касієрка. Контрольорки: А. Вагнер, Е. Хитрин, Е. Угорчак.

ВІДПІЛ 22 СУА, УКРАЇНСЬКИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ КЛУБ, ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ. — Сидять: М. Шустакевич, Т. Журавецька, М. Самоїл, С. Микитка, А. Вагнер, А. Наконечна, Е. Хитрин. Другий ряд (стоять): А. Шиман, К. Барнд, Р. Атаманюк, А. Кулич, Е. Дмигрів, М. Трусевич, Е. Угорчак. — Третій ряд: Е. Землянська, П. Кавочка, П. Світлик, М. Грша, К. Дмитриха, А. Підгурська, К. Миць. — Четвертий ряд: Т. Кушнір, М. Біла, К. Гладка, К. Барач, К. Микитка, М. Фриц; касієрки нема на знімці.

Відділ 23 в Дітройт, Миш.

Жіноче товариство “Згода,” яке пізніше стало 23-им відділом СУА, було засноване в 1932 році. До його управи тоді увійшли: О. Шестопалкова, голова; А. Шереметова, скарбничка; Т. Пендраска, секретарка і І. Андерсон та М. Білек, контрольорки. Другою головою була Марія Форись і за її урядовання товариство приступило до СУА. Товариство в той час влаштовувало театральні вистави, приняло голову СУА, О. Лотоцьку, що була в Дітройт в переїзді до Шикаго, та уряджувало забави на користь каси товариства.

Наступна предсідателька, Анна Курило, займала уряд 4 і пів року. За весь той час товариство гарно розвивалось і здобуло підприємствами більші гроші, яких вжило на добродійні цілі в краю і в Америці. Товариство влаштувало в тому часі курс українських вишивок, на якому членкиня товариства Марія Бойко вчила підчас літніх вакацій 1935 поверх трицятеро дітей вишивати. Того самого року улажено вечерниці української ноші, на яких роздано нагороди за найгарніші народні одяги.

Збори товариства відбуваються що місяця. Уряд і підприємчий комітет нараджуються перед кожним підприємством. На сходинах були відчити на такі теми, як “Жіночі недуги,” “Недуга рака,” “Матір в творах Шевченка,” “Гетьман Мазепа,” “Жінка у всесвітній історії,” “Ольга Кобилянська,” “Шевченко в молодих літах” і и. Про рідний край розказували членкиням пані М. Говиковичева, М. Солодка, Мати Северина, А. Курило. Відчитувано реферати й обіжники централі СУА. Товариство брало участь у політичних і культурних виступах української громади в Дітройт. Що року святкуємо спомин Ольги Басараб богослуженням.

Добуті підприємствами і збірками гроші висилано на добрі цілі (О. Кобилянській, політичним в'язням і т. п.), та вживано на пренумерату газет, доки вони приходили з Європи а також на місцеві цілі. До краю вислано \$397.50, в Америці вжито \$923.55, разом \$1,321.05.

Предсідательками товариства були далі: Катерина Дзядик (1938), А. Кізеля (1939), та Н. Ясінська (1940). Слід ще згадати Марію Слупецьку, що вже від літ все займає якийсь уряд і щиро працює для товариства. Вона є також представницею його у Федерації Українських Товариств м. Дітройту.

Подала Марія Бойко.

ВІДДІЛ 23 СЧА, ДІТРОЙТ, МИШІГЕН

Відділ 24, “Дочки України” в Елизабет, Н. Дж.

Товариство “Дочки України” заложене 20-го жовтня 1932 з тою метою, щоб його членкині брали участь у місцевій і народній праці. До першого уряду увійшли: Марія Поливчак, передсідателька; Анна Горин, заступниця; Леся Кінаш, секретарка; Марія Кіценюк, заступниця; Анна Генега, касієрка; Анна Слободзян, заступниця. “Дочки України” існували як самостійне товариство до 30-го травня 1934, коли то вписались як відділ до Союзу Українок Америки, та продовжували свою працю.

Товариство взяло участь у місцевих походах в день 4-го липня, при чому виступило в гарних уніформах (жінки) і народних одягах (дівчата), так що обидва рази українська група здобула першу нагороду. Признання здобули собі “Дочки України” за участь у міжнародній жіночій виставці, яку уладив тутешній відділ У.М.С.А., особливо ж своїм печивом, як паски, торти, хліб, хрусти і т. п. З того товариство мало також гарний прихід до своєї каси. За час свого існування товариство вислало до краю на ріжні народні ціли 180 доларів, в Америці заужило на ріжні громадські справи 325 доларів.

Щороку товариство бере участь гуртом в богослуженню в День Матери, а вечером того дня уряджує забаву. “Дочки України” беруть також участь у всіх громадських виступах, вічах і маніфестаціях. Товариство було заступлене на Конгресі Американських Українців, та підтримувало й підтримує, морально і матеріяльно добрі українські народні справи.

Уряд: Марія Поливчак, передсідателька; Анна Гнатюк, секретарка; Марія Герета, касієрка.

Відділ 25 в Емгерст, Масс.

Невеликий гурток з дев'ять жінок зложив в університетському місточку Емгерст, Масс., 3 квітня 1932, жіноче товариство, яке зараз зголосилось до СУА і одержало число, як 25-ий відділ. Головою стала Розалія Намак, секретаркою Анна Болюх, касієркою Анна Пилипець, а радними Пелагія Котович і Катерина Богуславська.

Першим підприємством відділу була виставка українських вишивок, на якій співав український хор з Питсвіл і виступали українські танцюристи з Лудлов і Савт Дірфілд. Виступ вдався дуже добре. За дальші роки відділом було влаштовано багато

ВІДДІЛ 24 СВА, "ДОЧКИ УКРАЇНИ," ЕЛИЗАБЕТ, НЮ ДЖЕРЗІ

відчитів про українські справи та ріжних підприємств, з яких прихід висилано на “Рідну Школу,” інвалідам, політичним в'язням, на викуп хати Лесі Українки і інші цілі. В Америці товариство дало свої датки на українську церкву в Савт Дірфілд, на Український Конгрес у Вашингтоні, на експонати централі СУА і т. п. Вислано також 600 фунтів одягу до Українського Червоного Хреста і \$15.00 на пересилку.

Товариство робило також пропаганду тим, що протестувало через сенатора Д. І. Валша та конгресмена В. Дж. Гренфілда проти виголюдження України Росією в 1933 р., поміщувало замітки про Україну в пресі, подбало про відчити про Т. Шевченка і історію України, та подарувало до місцевого музею дві ляльки в прегарно вишитих костюмах (козак і дівчина, робота пані Климович), де вони постійно є предметом подиву відвідувачів.

Нам тяжко працювати, тому що нас небагато. Позамісцевим членицям тяжко приїздити 16 і 23 милі, щоб нам допомогти. Тому то й нас є тільки 10, але стараємось працювати по нашим силам для народу, з якого ми вийшли, щоб залишити будучим нашим поколінням пам'ять, що, згідно зі словами Івана Франка, “ми з тої раси, що карку не гне.”

А. Волох голова; Р. Намак, секретарка; О. Доскоц, скарбничка; П. Котович і К. Богуславська, радні.

Відділ 26, ім. Ольги Басараб в Гемтремк, Миш.

Відділ 26-ий СУА заложено 6 серпня 1932, на зборах, на яких справу вияснила панна Марійка Бек, що в той час прибула до Дітройт, та пані Юлія Шустакевичева. Зараз першого дня вписалось 26 жінок та вибрано уряд, до якого увійшли: Анна Стецко, голова; Катерина Яремчук, секретарка; Кароліна Бугіль, скарбничка. При організованню відділу і початковій праці дуже багато труду положили Анна Біловус, Анна Михальчук, Юлія Когут, Ірина Козаченко та згадані вище членкині уряду. Збори відбувались два рази в місяць: раз ділові, а раз з відчитами, які давали Анна Біловус, Кароліна Бугіль, Катерина Яремчук, Катерина Хомяк, покійна Анастасія Войціховська, Анна Сеньків, Анна Ганиш, Анна Стецко, Варвара Шеремета і К. Стахів.

Вже в лютім 1933 р. відсвятковано концертом пам'ять Ольги Басараб і з того часу влаштовувано кожного року спомин по

ВІДДІЛ 26 СЧА, ім. ОЛЬГИ БАСАРАБ, ДІТРОЙТ, МИШІГЕН

ній. Товариство вважало, щоб кожного року цей концерт був відмінний. Особливо помітні були два концерти влаштовані 26 відділом при співучасті 5-го і 31-го відділів СУА, на яких були представлені живі образи з життя покійної О. Басараб.

26-ий відділ був перший, що влаштував тут “Свято Книжки” (29 жовтня 1933), сполучене з величавим концертом. Членки постарались всіх українських часописів, що видаються в Америці і Канаді, багато краєвих газет, журналів і інших видань, та принесли великий збір творів наших письменниць і письменників. Була це дійсна “вистава української літератури.” Бесідницями на згаданих вище концертах були членки 26-го відділу Катерина Яремчук, Анна Ганиш, Катерина Хомяк, Анна Сеньків, Марія Васько і Михаліна Кулинич. Разом з іншими відділами СУА влаштовано в Міжнароднім Центрі “Вечер на Україні” і виставу українського мистецтва, а пізніше того самого 1936-го року “Баль Української Ноші.” На обидвох підприємствах було багато визначних американок, які висловили признання для організації СУА.

Відділ має власні прапори, посвячені 1938 р. Того ж року відділ брав участь в Районовім Зїзді 14-го і 15-го травня, та постійно бере участь у всіх виступах дітройтської Філії СУА, як у виставі українського мистецтва, що відбулась кілька разів, у Дні Матері, Святі Української Жінки, в ювілеї 50-ліття літературної праці О. Кобилянської, в академії по покійній Софії Русовій і и., а також у всіх загально-народних виступах нашої громади. Відділ належить до Української Федерації стейту Мишиген, та вислав своїх делегаток на всі конвенції СУА та на Конгрес Американських Українців у Вашингтоні 24-го травня 1940. Відділ закупив твори О. Кобилянської, передплачував всі жіночі видання з України, та підтримував зразу Жіночий Світ, а тепер Вісти СУА.

На протязі останніх 8 років головами нашого відділу були: Анна Стецко трьома наворотами, Анна Сеньків, Анна Ганиш, Варвара Шеремета, Михаліна Кулинич. Рекордовими секретарками: Катерина Хомяк трьома наворотами, Марія Васько два рази, Марія Тиро, Анна Ганиш. Фінансовими секретарками: Катерина Яремчук два рази, Анна Стецко, Марія Будор два рази, Катерина Кардаш, Марія Шалап і Марія Васько. Касієрками: Кароліна Бугіль два рази, Юстина Прибила три рази, Текля Гайдук, Анна Кривіцька, Ксеня Стахів. У відділі є тепер поверхсто членок.

ВІДДІЛ 27 СУА, ПИТСБУРГ, ПА. Сидять: А. Желехівська, А. Усик, К. Козак, Р. Макар, М. Малієвич, А. Шпер, М. Леско, М. Корпа. — Другий ряд: А. Петрик, М. Коруна, К. Баган, А. Дяк, К. Цілюла, А. Вердига. — Третій ряд: М. Озімок, Р. Микитюк, М. Дуб, А. Ільчишин, А. Гринишин, О. Болнар.

Фонди, які відділ здобув різними підприємствами, вислано частинно до краю, частинно на добрі цілі в Америці. До краю вислано поміч Рідній Школі, українським інвалідам, політичним в'язням, на жіночу ремісничу бурсу, на сиротинець, та деяким матерям, яких сини згинули або карались в тюрмі за Україну. В Америці підтримано українську католицьку церкву в Гем-тремк, українську школу при церкві, висшу школу в Стемфорд, сиротинець у Філадельфії, світові виставки в Шикаго і Нью Йорку, експонати СУА і т. п. Разом роздано кілька тисяч доларів.

Теперішній уряд 26-го відділу: Анна Стецко, голова; Анна Сагара і Анастазія Вайда, заступниці; Катерина Хомяк, рекордова секретарка; Анна Ганиш, заступниця; Марія Васько, фінансова секретарка; Марія Будор, заступ.; Юстина Прибила, касієрка; Анна Зенюк, заст.; Елісавета Пришаш, почесна передсідателька; Текля Голенді, Марія Левко і Анна Кривіцька, контрольорки; Ева Зевінська і Софія Кубаса, опікуни хворих; Текля Голенді і Юстина Перхалюк, прапорщиці; Катерина Крупка і Марія Ткачук, заступниці прапорщиць.

Подала Катерина Хомяк.

Відділ 27 в Питсбург, Па.

Відділ заложено в 1930-ому році. Зразу вписалось 14 членок. До першого уряду увійшли: М. Малієвич, передсідателька; М. Бек, секретарка; К. Галенда, касієрка. За десять літ свого існування відділ влаштовував такі підприємства: Листопадові Свята, академії на спомин Ольги Басарабової, Лесі Українки, Софії Русової та в честь Ольги Кобилянської. В "Інтернешенал Інститют" відділ устроював базарі, "Святий Вечір," виставку українського мистецтва, та скрізь старався інформувати американське громадянство про українську культуру. В 1931-ому році відділ подбав про організацію українського студентства в Університетський Клуб Пітсбуржчини, який сьогодні гарно розвивається.

За десять літ свого існування відділ вислав на різні народні цілі більше як 800 доларів. За той час наступні жінки були в уряді відділу: М. Малієвич, М. Бек, К. Галенда, А. Шпер, К. Ягелло, С. Вишиптицька, А. Ценк, А. Дяк, А. Животко, К. Козак,

ВІДІЛ 29 СУА ім. ОЛґИ КОБИЛЯНСЬКОЇ в ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Згори з ліва на право: Р. Борис, К. Бойко, К. Чагарин, І. Стойко, О. Криштанович. — Другий ряд: К. Копернюк, Ю. Кушнір, А. Пророчок, Й. Кацюба, А. Самборська, А. Маленчук, А. Алберт. Третій ряд: М. Литвинець, К. Королишин, Я. Седляр, Н. Кузів, А. Чубай, Т. Чагарин, К. Вислянська, М. Глядик, К. Лаба, М. Лещинин. — Четвертий ряд: М. Кінаш, М. Липська, А. Яцишин, Р. Вецаль, А. Кава, А. Тлепер, М. Колсник, А. Городицька, М. Пасючна.

А. Вишиптицька, М. Лесько, Р. Макар. Тепер відділ має 38 членниць.

Уряд: М. Малієвич, председателька; К. Козак, фінансова секретарка; М. Лесько, касієрка; Р. Макар, рекордова секретарка.

Відділ 28 в Ньюарк, Н. Дж.

Відділ 28 СУА в Ньюарк, Н. Дж. засновано 9-го листопада 1932 р. Анною Онишук і Катериною Кузьма, при допомозі Олени Лотоцької, котра заохотила жінок і пояснила ціль організації СУА. На перших зборах вписалося 15 членкинь. Перший уряд складався з слідуючих членкинь: Анна Онишук, председателька; Катерина Кузьма, секретарка; Пелагія Хома, касієрка.

За час свого існування згаданий відділ жертвував на народні цілі в старім краю, як також і в Америці, а саме такі як Рідна Школа, інваліди, преса, дім Лесі Українки, світова вистава, повеняни, Карпатська Україна, Народна Лічниця у Львові і другі, \$275.00. В році 1938 згаданий відділ причинився до удержання одної учениці Торговельної Школи у Львові до укінчення її студій. Членкині відділу є діяльні і беруть живу участь в народнім життю.

Теперішній уряд відділу є такий: Пелагія Хома, председателька; Катерина Кузьма, секретарка; С. Присяжна, касієрка.

Відділ 29, ім. Ольги Кобилянської в Вунсакет, Р. Ай.

Товариство ім. Ольги Кобилянської, 29-ий відділ СУА, заложено за ініціативою пані Розалії Вецаль 5-го листопада 1932. На тих і наступних зборах вписалось 26 членок. До першого уряду увійшли: О. Тепер, голова; Р. Борис, заступниця; М. Колісник, касієрка; Р. Вецаль, секретарка; М. Корніцька, Р. Косюк і К. Копернюк, контрольорки. Ще того самого року влаштовано підприємство, оплачено вкладки до централі СУА і почато працю товариства.

На протязі наступних років товариство влаштовувало забави, пікніки, лекції, представлення і концерти, з яких звичайно

ВІДДІЛ 30 СЧА, КЛІВЛЕНД, ОГАЙО

бував поважний прихід. Гроші, які зібрано, вжито на добрі цілі в краю і в Америці в такий спосіб:

Рідна Школа, інваліди, політичні в'язні й інше	\$116.20
Пренумерата і підтримка часописів	121.95
Народний і пресовий фонди	65.80
Для Ольги Кобилянської	45.00
На місцеву українську православну церкву	503.23
Місцеві сироти і поміч членкиням	49.50
Місцева орхестра	40.00
Книжки	17.80
Ювілейна книжка Союзу Українок Америки	20.00

В касі остало на 1941-ий рік готівки \$48.83. Всіх грошей за 8 літ зібрано \$3,031.40; всіх розходів було \$2,982.87.

Між важнішими підприємствами відділу було влаштування Дня Матері, Листопадових Свят, споминів Ольги Басараб, Софії Русової, Лесі Українки та свята в честь Ольги Кобилянської. 29-ий відділ вислав своїх делегаток на конвенції СУА та на Конгрес Американських Українців у Вашингтоні 1940-го року. В 1940-ім році відділ мав 43 членки.

До уряду увійшли: Р. Вецаль, предсідателька; А. Яцишин, секретарка; А. Кава, касієрка; М. Кінаш, бібліотекарка; А. Тепер, К. Копернюк і А. Городицька, контрольки.

Відділ 30 в Клівленд, Огайо

Відділ 30-ий СУА zaloжено 24-го жовтня 1937, головно заходами пані Катерини Мораль, при помочі Марії Р. Періг, Софії Лазука, Катерини Габрівської і Еви Ляльок. На перших зборах було присутних 19 членок. Перший уряд: К. Мораль, голова; Розалія Слабій, фінансова писарка; Софія Туцька, рекордова писарка; Павліна Волянська, скарбничка. Збори відбуваються в Українським Народнім Домі.

Відділ працює разом з організацією Злучені Товариства міста Клівленду, а також влаштовує свої підприємства, як День Матері, свято Лесі Українки, відчити і т. п. В 1938-ім році, коли польська влада розв'язала Союз Українок в краю, ми влаштували протестаційне віче, на якому промовляла панна Маруся Бек з Дітройт.

На народні цілі відділ 30-ий жертвував \$375.00, а то на Карпатську Україну, Культурний Город міста Клівленду, на викуп хатини Лесі Українки, Рідну Школу, Союз Українок у

ВІДЛІ ЗІ СУА, ДІТРОЙТ, МИШ. — Сидять: пані Лігнянська, Краснович, Курилович, Біловус. — Стоять: пані Франків, Бендіна, Слободян, Микитинська, Бабюк.

Львові і т. и. Також відділ помагав обидвом українським церквам в Клівленді, сестрицтвам і брацтвам, сиротам у Філадельфії, та зложив датки на Вісти СУА, на Конгрес Американських Українців у Вашингтоні, та великодний дар для церков. Вислано делегатки на останню конвенцію СУА і на районний зїзд СУА в Дітройт.

Уряд 30-го відділу на рік 1940 був такий: К. Мораль, голова; Емілія Дуброс, заступниця; Анна Купер, писарка фінансова; Софія Чубінська, касієрка; Ева Ляльок, писарка рекордова; Марія Кравчук, К. Габрівська і Параня Молодець, контрольорки.

Відділ 31 в Дітройт, Миш.

31-ий відділ СУА заложено 21-го березня 1937 в околиці, що була “забута світом і людьми.” Хоч були тут українські люде, однак у більшості навіть не почували себе українцями. Щойно як між ними появились живі й енергічні люде, громадське життя ожило. Сьогодні вже зникли національності “руснацькі, рускі і хахлацькі” а зросло і скріпло почуття української національності.

За час існування 31-го відділу влаштовано цілий ряд освітних зібрань, несено поміч ріжним добрим українським справам тут і в краю, а окрім того наш відділ займався справою української пропаганди і спростуванням неправильних описів про Україну в американській пресі. Це роблено шляхом т.зв. “Листів до редакції.” Також поширено українську книжку серед членок і симпатиків нашого відділу. Кожного місяця секретарка спроваджує більшу кількість книжок і пускає їх в обіг між тутешніх українців, чим шириться свідомість.

Грошево відділ підтримував найбільше всіякі місцеві ціли, а в краю жіночу пресу, як видавництва Союзу Українок у Львові, “Жінка” і “Українка.” Хоч відділ невеликий, але наслідки праці значні, тому що ту працю ведеться згідно з конкретним, конструктивним планом.

Перший уряд відділу був такий: Катерина Ячишин, голова; Анна Слободян, заступниця; Анастасія Г. Біловус, рекордова секретарка; Луція Ганц, фінансова секретарка; Евдокія Забігайло, касієрка.

Анастасія Г. Біловус.

ВІДДІЛ 35 СУА, ОЗОН ПАРК, НЬЮ ЙОРК

Branch 34, Cohoes, N. Y.

Branch Number 34 of the Soyuz Ukrainok in Cohoes, New York, was organized on December 20, 1930. Mary Sharshanowycz and Mary Kushnir were the organizers. They saw the need of a women organization other than the "Sestrytstvo," (Church Sisterhood), which is purely a religious group. It was entirely through the efforts of these two women that this Branch came into being. We were organized for fully a year before we became members of the Ukrainian National Women's League.

There were eleven members in the beginning and the following committee was elected at that time: Mary Sharshanowycz, Pres.; Katharine Zablocka, Vice-Pres.; Tekla Mazuryk, Financial Sec.; Anna Mazuryk, Rec. Sec.; Mary Kushnir, Treasurer; Magda Warenycia Asst. Treasurer.

We sent approximately six hundred dollars to our brethren across the sea for the various needs. We also donated to numerous causes in our community. We are regular contributors to our church and from time to time we support such worthy causes as the school at Stamford, Conn., and the Orphanage at Philadelphia. In fact, we always lend a helping hand whenever the need arises.

Our women embroidered a complete set of very beautiful altar cloths for our church and we also conducted two courses in the art of Ukrainian embroidery. We sent delegates to two conventions of our organization. We conduct two concerts each year, one in memory of Olha Basarab and one on Mother's Day. From time to time we hold plays, banquets and dances to raise money.

At the present time we have but nineteen members and even though we are a small group, nevertheless we try to do our part in maintaining our place in our community.

Present officers are: Mary Sharshanowycz, Pres.; Mary Rakoczy (former Mary Kushnir), Treasurer; Olga Konyk, Secretary.

Відділ 35 в Озон Парк, Л. Ай., Н. Й.

Відділ 35-ий повстав заходами ініціативного комітету, до якого входили Олена Швед, Віра Танчак і П. Савка, які зайшли до кожної хати в нашій місцевості і завзивали жінок вписуватись до товариства. Було це в 1932-ому році. Згадані жінки скликали 28-го лютого збори, на які прибули запрошені жінки і

ВІДДІЛ 36 СУА в ШИКАГО, ІЛЛІ. Імена членкинь: М. Шумовська-Шемердяк, А. Саган, О. Кропянна, С. Подоляк, М. Гіжовська, П. Семирак, К. Щербата, П. Гладка, К. Савчин, А. Мінтус, А. Гіжовська, А. Сняданко, П. Балюк, К. Пейда, К. Абрамик, А. Демко, А. Чорній, А. Тарандій, А. Побуцка, В. Кіт, К. Гула, В. Ларсон, А. Брудна, А. Огніста, А. Гришук, К. Кобиляк.

тодішня голова СУА, Олена Лотоцька. О. Швед пояснила зібраним потребу жіночої організації для допомоги українському народови в Європі, О. Лотоцька пояснила завдання Союзу Українок Америки і передала товариству грамоту з числом 35. До товариства вписалось тоді 20 членкинь. Вибрано уряд: П. Савка, голова; О. Швед, секретарка фінансова; В. Танчак, секретарка рекордова; М. Парашук, скарбничка.

Товариство зараз взялось до праці. Постаралось, що до публичної бібліотеки в нашій місцевості спроваджено українські книжки, заложило українську діточу школу і школу танків та утримувало їх, хоч з трудом але теж і з вдовolenням, що діти набирались українського духа.

Членкині і уряднички відділу працюють далі по своїм силам. Влаштовують святочні виступи на спомин Т. Шевченка, І. Франка, Ольги Басараб і інші, беруть участь в підприємствах інших організацій, конгресах та вічах. Влаштовують кілька разів в рік балі, представлення і забави, раз в рік ходять з колядою на різні народні цілі. Від 1932 до 1940 року відділ 35-ий вислав на народні цілі в краю і в Америці \$1,750.00. З того до краю вислано на інвалідів, визвольну боротьбу, політичних в'язнів, Рідну Школу, "Жіночу Долю" і т. п. 985 доларів, а в Америці зужито на Український Народний Дім в Брукліні, українську церкву, місцеву діточу школу, жіночу пресу, конгреси і конвенції, поміч поводянам, поміч членам, квіти і богослуження по померших і подібні цілі 765 долярів. Товариство працює в згоді і при взаємній пошані членок, яких воно має тепер 16.

Уряд на 1940-ий рік: К. Кошеловська, голова; О. Швед, секретарка; К. Васлю, касієрка.

Відділ 36 в Шикаго, Ілл.

Відділ заложився 25-го лютого 1932 року в полудневій частині міста Шикаго. Збори відкрила пані Брудна, яка пояснила зібраним жінкам цілі і завдання Союзу Українок Америки. Вона вказала, що головною працею нашого товариства має бути поміч нашим братам і сестрам в старім краю в їх тяжкій боротьбі за визволення нашого народу. Присутні прийняли до відома цю промову і зараз до товариства вписалось 14 жінок. Потім вибрано перший уряд, до його увійшли: пані Брудна, голова; п. Лашин, касієрка; панна Брилинська, секретарка; пп. Гіжовська і Саган, радні.

На протязі дальших років відділ працював як міг. Зразу було дуже тяжко, тому що товариство zaloжено в час найгіршої депресії. Як відносини поправлялись, то і праця ставала жвавійша, так, що тепер маємо 43 члениці. Все таки за той час влаштовувано підприємства, збирано гроші і висилано на добрі цілі в краю і тут в Америці. Товариство має тверду постанову продовжувати ту працю в користь Союзу Українок Америки і українського народу.

Уряд в 1940-ім році був такий: Анастасія Саган, председателка; Марія Шемердяк, фінансова писарка; Ольга Кропянка, касієрка; Стефанія Подоляк, рекордова писарка.

Відділ 37, товариство ім. Лесі Українки в Дітройт, Миш.

Відділ 37-ий СУА zaloжили жінки, що вже давно працюють в тій організації. Вони відлучились від одного з найстарших відділів СУА в Дітройт і згуртували біля себе кільканацять дівчат і жінок в окреме товариство, рахуючи, що наша організація змаліє і зникне, коли не буде втягати до праці молодого, тут родженого покоління. Працю почато 29-го грудня 1937, а 22-го січня 1938 відбулась святочна інавгурація 37-го відділу в Народнім Домі при участі широких кол громадянства, яка перемінилась в літературний вечір Лесі Українки.

Перших два роки головою відділу була Марія Пелех, касієркою Анна Кібзей, англійською писаркою Марія Градовська. Пізніше головою стала Ольга Каралаш, касієркою Стефанія Іванчукова, а пізніше Марія Седляр, англійською писаркою Анна Кіптик. Українською писаркою весь час є Юлія Шустакевичева. Марія Жук є тепер заступницею голови.

Товариство влаштувало поверх 30 відчитів з метою ширити знання про Україну між молодими членками. Влаштовувано також ріжні гри і забави, та плекано українське мережкове мистецтво. Членки беруть також активну участь в підприємствах місцевої філії СУА, а в загально громадських справах у праці місцевої Української Федерації. Помагають таким установам, як дістройський "Комюніті Фонд" та Американському Червоному Хрестови.

Фонди добуті з підприємств товариство розділює на ріжні організаційні і добродійні цілі. До травня 1941 відділ мав 278

доларів приходу, з чого жертвував 100 доларів на український Народний Дім в Гемтремк, а решту дрібними датками на викуп дому Лесі Українки, портрет Л. Українки, Рідна Школа, Карпатська Україна, О. Кобилянська, жіноча преса, видання книжки С. Русової, українська церква в Гемтремк і т. п. Відділ тісно кооперує з централею СУА, підтримує свою пресу "Вісти СУА" морально і матеріально та точно сповняє свої обов'язки супроти управи. Праця відділу й надалі буде йти в напрямку гуртовання молодого жіноцтва, щоб вони навчились бути добрими громадянками краю в якому родились, та щоб шанували ім'я України, а в потребі їй помогли.

Писарка.

Відділ 38 в Ансонія, Конн.

Відділ заложено в березні 1932 після промови О. Лотоцької на зборах, скликаних стейтовою організацією. Вписалось зараз 48 членок з Ансонії, Дербі, Шелтон, Сеймор, Орандж, Негиток і Бигенфолс. Вибрано уряд: Анна Мерещак, голова; Йосифина Домарецька, секретарка фінансова й рекордова; Анастасія Глива, скарбничка.

Праця відділу була дуже жива через всі роки. Влаштовувано свята в честь Т. Шевченка, О. Басарабової, Дні Матері, Листопадові Свята і т. п. Переводжено збірки, коляду і влаштовувано підприємства на допомогу Рідній Школі, інвалідам, Лемківщині, Карпатській Україні, погорільцям в одному селі Рогатинщини та незаможним місцевим українським родинам. Відділ також посилав датки на викуп дому Лесі Українки, письменниці Ользі Кобилянській, та зібрав деяку суму на пам'ятник на могилі Софії Русової, влаштувавши на її спомин концерт. Відділ відвідала в 1934-ому році пані Говиковичева зі Львова і через неї передано даток на Жіночу Бурсу у Львові. Відділ жертвував на народні ціли в Америці 268 доларів, а в краю \$159.78, разом \$427.78.

Товариство співпрацювало тісно з місцевим Горожанським Клубом в Ансонії, з Українською Стейтовою Організацією в Коннектикат, та брало участь в їх підприємствах, як теж і в підприємствах ОДВУ, Золотого Хреста та інших організацій. Відділ помагав своїми датками також до покриття коштів конвен-

ВІДДІЛ 38 СУА, АНСОНІЯ, КОННЕКТИКАТ

ції СУА та Українського Конгресу у Вашингтоні, та взяв участь в стейтовім “Дні Української Жінки” в Нью Гейвен, Конн.

Теперішній уряд 38-го відділу такий: Анна Наджога, председателька; Олена Горбаль писарка; Анна Жук і Марія Королишин, контрольорки.

●

Відділ 39 ім. Лесі Українки в Трентон, Н. Дж.

Відділ заложено 7-го березня 1937 з нагоди свята в честь Маркіяна Шашкевича, яке влаштувала трентонська громада. Після промов О. Греська з Філадельфії, та місцевих бесідників, між ними Ксені Квасній, які вказували на потребу жіночої організації в нашій громаді, 17 жінок рішили вступити до такого товариства. Зараз же названо товариство іменем Лесі Українки та вибрано уряд: Ксеня Квасній, председателька; Текля Іваськів, касієрка; Анна Шевців, секретарка; Катерина Сеньків, Евдокія Крива і А. Стадник, контрольорки.

За час свого існування товариство урядило три Дні Матері, та інші підприємства, як чайні вечери, “бінго,” коляду і пікніки, на яких збирано фонди на добрі ціли. Ми післали жертви на Рідну Школу в ріднім краю, на сиротинець у Філадельфії, на Висшу Школу в Стемфорд, на Народний Дім в Трентон і на поміч хворим та бідним у відділі. Разом роздано около 200 доларів. Товариство старалось щиро працювати для добра української справи і для своєї організації, Союзу Українок Америки.

На 1941 рік вибрано такий уряд: Текля Іваськів, председателька; Марія Гальчак, секретарка фінансова; Анна Шевців, секретарка рекордова; Юлія Чоп, касієрка; К. Петришин, К. Паславська і Р. Вуванек, членки контрольної комісії.

●

Відділ 40, Товариство ім. Ольги Басараб в Аллентовн, Па.

Відділ заложено в 1932-ому році для ведення культурно-освітньої і церковної праці між жіноцтвом у нашій місцевости. Відділ щороку влаштовує свято Ольги Басарабової в місяцю лютім, в роковини її мученицької смерти, та устроює інші підприємства. В 1937-ому році відсвятковано роковини Американської Конституції, а в 1940-ому році п'ятнадцятьлітній ювілей Союзу Українок Америки.

З підприємств товариство мало доволі значні приходи, з яких від часу свого засновання видало 625 доларів на церковні

ВІДДІЛ 40 СУА, ім. ОЛЬГИ БАСАРАБ, АЛЛЕНТАВНІ, Па. — Сидять: К. Савачка, П. Гришко, П. Лаба, Т. Король, А. Федорак, Р. Шацка. — Другий ряд (стоять): П. Саврук, П. Марущак, К. Кочинаш, П. Кляпко, А. Климан, А. Кадубець, К. Ганчарик, М. Худик. — Третій ряд: Е. Рибка, К. Сидор, А. Майдуш, М. Турчин, М. Попик, А. Котик, А. Фариняк. — Нема на фотографії членок: А. Турчин, М. Іваськів, П. Цибенко, К. Хомик, К. Мало, П. Филіма, М. Тикольс, А. Климан.

ціли, а 850 доларів на народні ціли в краю (визвольна боротьба, Рідна Школа, інваліди і т. п.) і в Америці (школи, музей).

Теперішній уряд 40-го відділу такий: Параня Лаба, предсідателька; Катерина Сидор, засупниця; Пазя Гришко, секретарка; Ксеня Савечко, рекордова секретарка; Текля Король, касієрка; Анна Федорак і Розалія Шашацька, контрольорки; Анастазія Турчин, Параня Клапко і Анна Климан, радні. — Імена членкинь подані під фотографією.

Відділ 41, Товариство Українсько-Американських Горожанок, Філадельфія, Па.

Заходами Марії Клапко і Олени Шефт скликано збори жінок м. Філадельфії 12-го травня 1929, на яких після доповіді д-ра В. Левицького заложено Товариство Українсько-Американських Горожанок. Вписалось до нього 22 членкині. Вибрано перший уряд в такому складі: М. Клапко, голова; А. Дубас, секретарка; О. Стасюк, скарбничка. Влаштовувано відчити (лектори др. Черняк, др. Дубас і др. Романів про справи здоров'я, др. Галан про господарські справи) та підтримувано Народний Дім.

В 1932-ім році Товариство Горожанок взяло участь в скликанім СУА Жіночім Конгресі і згодом приступило до організації як перший відділ з Філадельфії, за яким пішли й інші. Оживилась праця на культурно освітній ділянці, при чому лекторками були членкині, головню О. Штогрин, а також М. Головата і А. Сивуляк. Відділ 41-ий перший з українських товариств у Філадельфії відсвяткував в 1931 році День Матері, яке від того часу щорічно обходиться. Разом з другими відділами влаштовано віче з нагоди повороту О. Штогрин з краю 1937 р., а також протестаційне віче в час, як польська влада розв'язала Союз Українок у Львові. Вислано протести до конгресменів і чужих амбасадорів у Вашингтоні. Представниці Товариства Горожанок брали участь у всіх конвенціях СУА і в Українськім Конгресі у Вашингтоні 1940 р.

Товариство Горожанок бере активну участь в Окружній Раді СУА, до якої входить шість відділів СУА з Філадельфії. З рамени Ради влаштовано два окружні зїзди, дуже вдачний День Української Жінки в 1940 р., концерт Лесі Українки, виставу української ноші в Міжнародньому Інституті. Товариство Горожанок було також членом Злучених Організацій м. Філа-

ВІДДІЛ 41 СУА, ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАНОК, ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

делфії і брало живу участь в їх праці. Багато членкинь передплачували Жіночу Долю, а товариство підтримувало її датками, як теж і часописи “Жінку,” “Українку,” “Жіночий Світ,” а тепер “Вістник СУА.”

Важніші цілі в Європі на які Товариство давало жертви, були: Рідна Школа, інваліди, політичні в'язні, Просвіта, музеї, шпиталь, дівоча бурса, жертви пацифікації, дім Лесі Українки, Карпатська Україна, емігрантки в Парижі, СУ у Львові і інші. Разом вислано до краю \$1,259.75. /

В Америці товариство підтримало: Народний Дім, Рідна Школа, Сиротинець, школа в Стемфорд, потреби СУА, виставка в Шикаго, маніфестації в Філадельфії, музей в Стенфорд, школа танків, дім для старців, жертви повені, пам'ятник єпископа Ортинського, церковна заля, Юкрейнієн Кроникл, український каледж, семінар, Конгрес Українців у Вашингтоні. Разом на цілі в Америці видано \$1,367.38.

Окрім того товариство подарувало Народному Домови куртину, що коштувала \$625. Видатки зв'язані з членством товариства в СУА виносили \$285.00; попри це з щорічної коляди передавано 50 до 100 доларів на ріжні цілі. Ті суми як і численні збірки при ріжних нагодах не переходили через касу товариства і не включені в повищих двох сумах.

Товариство дало дві уряднички до Головної Управи СУА: містоголову покійну А. Рибаківу і містоголову, а теперішню організаторку Олену Штогрин.

Відділ 42, Дочки України, у Філадельфії, Па.

Представниця 11-го відділу “Провидіння” на Першому Жіночому Конгресі, який скликав в 1932-ому році Союз Українок Америки, Анна Бойко, вернувши до Філадельфії викликала своїм звітом таке зацікавлення жіночою організацією, що в зимі 1933 повстав організаційний кружок, який з часом перемінився у 42-ий відділ СУА, та прийняв назву “Дочки України.” Коли зібралось 20 членкинь, вибрано уряд, до якого увійшли: Анна Бойко, голова; Пелагія Малиновська, писарка і Пелагія Дурановська, скарбничка. Збори відбувались зразу в приватних помешканнях, поки відділ не став сильніший і не перенісся до Дому Українських Горожан, де приміщується досі.

Товариство влаштовувало лекції і підприємства, та постійно зростало в членстві. Коли в 1937-ому році відсвятковано п'яті

ВІДДІЛ 42 США, "ДОЧКИ УКРАЇНИ" у ФІЛАДЕЛФІЇ, ПА. Уряд 1940-го року і частина членок. Сидять: М. Демяник, контроля; Т. Мицак, писарка рекорд.; А. Бутрин, скарбничка; О. Шефт, писарка фін.; П. Романюк, голова; М. Лабяк, заступ. гол.; П. Панамаренко, конгр.; О. Лотоцька, конгр.; А. Бойко, заступниця голови США.

роковини заложення товариства, в ньому вже було 126 членок; 1939 р. “Дочки України” мали 178 членок; тепер мають 140. Місячна вкладка весь час виносила 10 центів.

“Дочки України” перші у Філадельфії скликали жіноче віче, а також взяли громадно участь у вічу відділів СУА, яке скликала Окружна Рада для протесту проти розв'язання централі Союзу Українок у Львові. Товариство уладило також виставку українського народного мистецтва, яка тревала цілий тиждень. Експонати позичено з централі СУА. На виставці розпродано народних виробів за \$155.95, яку то суму вислано до Централі. “Дочки України” виступили численно в одностроях на Дні Української Жінки, який влаштувала згадана Окружна Рада СУА. Товариство бере також живу участь у національних святах і підприємствах, які влаштовує філадельфійська українська громада чи поодинокі відділи СУА. Членкині живо інтересуються народним життям і багато їх передплачує Вісник СУА.

Вибух війни в Європі і тяжке положення нашого народу в Україні викликали деяке пригноблення серед жіноцтва. Багато з них стали неактивними, зневірилися чи просто перестали інтересуватись громадськими справами. Уряд докладає всіх зусиль, щоб ту безнадійність розвіяти і є надія, що тих членок вдасться повернути назад до активної праці.

За час свого існування товариство “Дочки України” видало на поміч краєви \$913.00, на народні цілі в Америці \$806.00, до централі СУА \$420.45, а на свої товариські видатки \$570.80, разом \$3,485.25.

Уряд: Олена Д. Лотоцька, голова; Марія Лаб'як, заступниця; Павлина Панамаренко, писарка; Анна Бойко, заступниця; Анна Машишин, скарбничка; Розалія Смужинська, заст.; Олена Шефт, Марія Пашук і Анна Бутрин, контрольорки.

Павлина Панамаренко.

Відділ 43 в Вайтстон, Н. Й.

Думка про потребу жіночого товариства в Вайтстон існувала довший час, поки накінець пані К. Чолій, А. Деревляна і М. Бринь не відвідали інших жінок та не скликали, в липні 1933, перших зборів. На тих зборах заложено жіноче товариство, до якого вписалось 15 жінок. На кількох пізніших зборах диску-

ВІДДІЛ 43 СВА, ВАЙТСТОН, Н. Й. Сидять: К. Чолій, А. Баран, М. Бринь, А. Деревляна, Р. Дзярська, П. Кульчицька, Е. Волчук. — Стоять: С. Чолій, Ю. Чолій, С. Мрикало, С. Лівницька, М. Кузьма, О. Кузьма.

ВІДДІЛ 45 СУА в МАНЧЕСТЕР, НЮ ГЕМПШИР — Сидять: М. Буцяк, Ю. Новосад, секретарка: Г. Качмарська, голова; А. Кирилюк, скарбничка; О. Беднарчик, місгогол; Т. Мигаль. — Другий ряд (стоять): М. Бурен, К. Струс, А. Струк, Т. Кіт, М. Ковальчук, А. Медвідь, М. Ковальчук. — Третій ряд П. Голем-Бовська, Р. Бойко, М. Петрикович, А. Снитдяк, Т. Шоляк, М. Добрянська.

ВІДДІЛ 46 СУА ім. ОЛЬГИ БАСАРАБ, ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Сидять: Е. Скрипник, Е. Рожак, К. Букага, М. Горохівська, М. Телятник, А. Банах, С. Грицишин, Ю. Бурак, К. Зубик, П. Панасовська, М. Стрелен. — Другий ряд (стоять): А. Бандровська, П. Дикан, П. Катеринюк, А. Абрамюк, М. Хавлюк, Е. Шпікула, Т. Нидза, М. Коник, А. Пасічник, А. Гальчук, А. Терпелюк, П. Подоляк. — Третій ряд: Ю. Захарчук, К. Гораль, А. Харук, К. Котурляш, А. Сенюк, В. Карбовська, Е. Вилкінс, К. Дутко, Т. Паяс, М. Сенюк, Е. Мельник, А. Мочернюк. Стоять посередині: О. Личак, М. Насевич.

товано потребу звязку з іншими жіночими організаціями і накінець запрошено голову СУА, Олену Д. Лотоцьку на збори 5-го грудня 1933. Після її реферату товариство вступило до СУА і одержало число 43. Вибрано уряд, до якого увійшли: К. Чолій, председателька; покійна А. Голашецька, заступниця; А. Деревляна, касієрка; М. Бринь, секретарка.

Відділ 43 виробив собі статут, якого придержуємось по нині. Згідно з ним товариство помагає членкиням, а також добрим народним справам в краю і в Америці. Влаштовується балі, пікніки, забави і всякі інші підприємства. Відділ 43 СУА помагав також іншим товариствам в їх підприємствах, продаючи квитки, то що.

За час свого існування товариство вислало на народні ціли в краю \$104.35, на такі ж ціли в Америці \$67.25, бенєфіт членкиням і до централі \$317.00. В касі товариство має тепер \$408.00.

Уряд на 1940: К. Чолій, председателька; П. Кульчицька, заступниця; А. Баран, касієрка; М. Бринь, секретарка; А. Деревляна і С. Ливицька, контрольорки; Ю. Волчук, завідателька хворих.

М. Бринь, секретарка.

Відділ 46 ім. Ольги Басараб у Філадельфії, Па.

Товариство ім. Ольги Басараб було założене при Українській Громаді при 23-ій і Бравн вулицях у Філадельфії ще 7-го квітня 1929 р. Зразу було в товаристві 12 жінок, а до уряду входили: Юлія Бурак, голова; Марія Граб, писарка і Марія Горохівська, скарбничка. Товариство в той час головнo підтримувало Український Дім при 23-ій вулиці, влаштовувало ріжні підприємства і реферати. В 1937-ому році товариство вступило в члени Союзу Українок Америки і відтоді поширило свою працю. Товариство належить до Окружної Ради СУА у Філадельфії і брало участь у виступах всіх шістьох відділів СУА в нашім місті (День Української Жінки, свято на спомин Лесі Українки і и.).

Час від часу навідується до нашого товариства організаторка СУА, О. Штогрин, і дає нам цінні вказівки. В ювілейнім році приєднано 10 нових членок. Товариство вислало жертву і делегатку на Український Конгрес у Вашингтоні 1940 р.

На протязі тих років вислано жертви на політичних вязнів, українських інвалідів, Жіночу Долю, українську школу в Стемфорд, на поправу церкви, на сиротинець у Філадельфії, на Кар-

ВІДДІЛ 47 СВА, САВТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Сидять: Федорко, Матковська, Ільницька, Горбова, Радович, Шлак, Тицяк, Гнатишак, Іваненко. — Другий ряд (стоять): Панкевич, Полюк, Колодій, Лашок, Ботор, Рабогін, Корбила, Кашицька, Матковська, Білінська. — Третій ряд: Дрозько, Мац, Безбоцька, Тицяк, Колець, Новосад, Матковська, Матковська, Щербак.

патську Україну, на діточий часопис Світ Дитини і на багато інших цілей. Разом до краю вислано \$82.00, на ріжні народні ціли в Америці жертвовано \$112.00, оплати до централі СУА і інші видатки виносили \$202.00, а окрім того за час свого існування товариство ім. О. Басараб придбало для Української Громади \$4,274.79.

За дванацять літ існування товариства в ньому були такі уряднички: Предсідательки: Юлія Бурак, Марія Граб, Евдокія Гнида, Марія Горохівська, Ольга Фостик, Софія Грендей і Евдокія Шпікула. — Секретарки: Марія Граб, Лікерія Гусак, Марія Багрій, Евд. Шпікула, Меланія Мила, О. Фостик, Стефанія Грицишин. — Скарбнички: М. Горохівська, Катерина Протасевич, Евд. Гнида, М. Мила і Марія Телятник.

Уряд на 1941-ий рік такий: Ангела Банах, голова; Евдокія Шпікула, заступниця; Ст. Грицишин, писарка; Параскевія Подоляк, заступниця; Марія Телятник, писарка; Марія Стрелен, заступниця; Анна Абрамюк і Катерина Котурляш, контрольорки; Текля Нидза і Анна Харук, доглядачки хворих.

Відділ 47 в Савт Филаделфії, Па.

Ще в 1937-ому році заходами Марії Радович і Марії Горбової заложено жіноче товариство, яке зразу мало 10 члениць, і в якому М. Радович була головою, М. Горбова писаркою а П. Височанська касіеркою. Та таке відірване товариство не могло розвинути ніякої ширшої діяльності. Щойно 30-го січня 1938, за старанням Теклі Шпак, запрошено на збори головну організаторку СУА, О. Штогрин, яка прибула 14-го лютого та виголосила організаційний реферат. Наше товариство приступило 15 квітня 1938 як 47-ий відділ до СУА і праця оживилась. Ми одержали чартер і почали живішу діяльність. При кінці року 11-го грудня пані Штогрин була вдруге, на річних зборах, і перевела вибір нового уряду, до якого увійшли ті самі уряднички з одною зміною, бо касіеркою стала Текля Шпак. На закінчення О. Штогрин сказала нам так: “Ваша думка була створити товариство, але тепер товариство мусить творити діла.” Виконуючи цю вказівку товариство зібрало і вислало за 3 роки свого існування \$199.50 на народні ціли, в цьому \$15.60 на Карпатську Україну.

ВІДДІЛ 48 СУА, ім. ОЛЬГИ КОВІЛЯНСЬКОЇ, НАЙСТАВН, ФІЛАДЕЛФІЯ. — Сидять: К. Стабелська, П. Романюк, М. Бабяк, Ю. Баран, К. Кондира, М. Лопошанська, П. Ячишин, С. Містерман, М. Дишлок. — Другий ряд (стоять): Т. Пиндицька, Е. Клим, М. Кочмар, А. Кривуцька, С. Куриляк, К. Цибак, К. Світа, П. Капраль, А. Малиць, А. Гринько, М. Грогаза. — Третій ряд: М. Миронів, М. Гаврилюк, П. Світа, К. Жураковська, Ю. Баран, М. Курган, К. Баран, П. Лучишин, К. Солодяк, К. Цвек, П. Цвек, Ю. Коняк.

Товариство приміщується в Українським Народнім Домі при 610 С. Америкен Ст., до нього належить тепер 46 членкинь, в касі знаходиться \$155.00.

Уряд на 1940 рік: Марія Радович, голова; Текля Шпак, писарка; Марія Горбова, касієрка.

●

Відділ 48 ім. Ольги Кобилянської в Найставн, Філадельфія, Па.

В червні 1929-го року заложено заходами Пелагії Романюк Жіноче Товариство у дільниці Найставн у Філадельфії. Вписалось до нього зразу 12 членок. Головою стала П. Романюк. Товариство вело працю серед нашої громади і проіснувало так до 1935-го року. Тоді прибула на збори покійна організаторка СУА, Анастазія Рибак, і за її заохотою Жіноче Товариство прийняло імя Ольги Кобилянської і вписалось до Союзу Українок Америки як 48-ий відділ. На перших зборах було 12, тепер у товаристві є 59 членкинь.

Тепер товариство бере живу участь в громадській праці українців міста Філадельфії, належить до Окружної Ради СУА, та збирає гроші на добрі народні українські ціли в краю і в Америці. Останню жертву до краю вислано на Карпатську Україну. Разом на добрі українські ціли в Америці товариство жертвувало \$745.36, до краю вислано \$171.25, загальна сума жертв \$916.61.

Уряд в 1940 році: К. Кондира, голова; Ю. Баран, секретарка; М. Лопшанська, касієрка. — Уряд на 1941-ий рік: М. Бабяк, голова; Ю. Баран, секретарка; П. Ячишин, касієрка. — Імена членкинь подані під фотографією.

●

Відділ 49 ім. Ольги Басараб в Бофало, Н. Й.

Зорганізований 20 лютого 1933 при українській громаді, при 448 Елк Стріт. Організаторкою була Анна Качор, першою передсідницею Мирослава Мусійчук. Через релігійні розходження первісне число членок впало з 49 на 14. Новий уряд, А. Качор, М. Хоптяк і М. Кіналь вдержали товариство, яке збиралось по приватних домах, влаштовувало невеликі підприємства та приєднувало членкинь. Коли дещо зросло, дістало залю при греко-католицькій церкві св. Николая при Филмор Евню і праця пішла вперед.

ВІДЛІЛ 49 СУА ім. ОЛЬГИ БАСАРАБ, БОФАЛЮ, Н. Й. — Сидять: Боднар, Гуд, контр.; Волотка, контр.; Блакіта, скарбн.; Снайчук, голова; Блакіта, містогол.; Ганець, рек секр.; Сенецька, фін. секр.; Качур. Другий ряд (стоять): Кіналь, Когут, Самуляк, Костецька, Пчоляр, Вабала, Гах, Гурска, Коверко. — Третій ряд: Кухаришин, Махук, Рибізон, Стефанюк, Бороніцька, Новосядла, Самуляк, Матвійко, Маціківська.

Тепер товариство має 48 членок, відбуває правильно місячні збори, бере участь в національних святах і вічах. Уряджували свято Ольги Басараб, на якому виступав хор зложений зі самих членок, давав представлення, уряджував окружний зїзд СУА, на яким була присутна представниця головної управи О. Штогрин. З всіляких підприємств і з членських вкладок відділ зібрав за всі роки \$2,291.25.

З тої суми вислано до краю на різні народні ціли \$525.00, в Америці на народні ціли \$373.00, на місцеву церкву, при якій відділ гуртується \$255.00, на дарунки членкам і на вінки по померших \$185.00, до банку вложено \$358.00. Решту видано на уладження згаданих підприємств.

Відділ передплачував всі жіночі часописи, що виходили в краю. Товариство виконувало точно розпорядки централі, а в 1937-ому році мабуть одинокє зібрало і вислало через Американський Червоний Хрест одєжу для збігців з Закарпаття, за що одержало щиру подяку від предсідниці запомогового комітету в Празі, Зинаїди Мірної. Пересилка коштувала \$10.36.

В серпні 1939 р. відвідала наш відділ предсідниця СУА, Анета Кмець, та розяснила нам багато важних організаційних справ. З вдячності відділ справив їй несподіванку.

Уряд на 1941: Анна Снайчук, предсідниця; Марія Костецька, секретарка; Катерина Блакіта, касієрка.

Branch 51, Daughters of Ukraine, Jersey City, N. J.

The Daughters of Ukraine, branch 51 in Jersey City, was organized in the year of 1937, in the presence of the President of U. N. W. L., at that time. The membership has steadily increased and there is now an enrollment of 25 young girls, who gather twice a month in the Ukrainian Center at Fleet Street in Jersey City.

The object of our organization is to bring the Ukrainian girls together so as to acquaint them with our Ukrainian problems here and abroad. One of the numerous interests of our organization is taking part in the church procession every year on the Lystopadove Svyato. A number of girls appear in Ukrainian costumes and lead the procession. We have given card-parties, bingos, and dances, all of which were quite successful. Our latest accomplishment has been a Ukrainian Art Exhibit, at which we

МОЛОДЕЧИЙ ВІДДІЛ СУА Ч. 51 "ДОЧКИ УКРАЇНИ," ДЖЕРЗІ СІТІ, НЮ ДЖЕРЗІ

МОЛОДЕЧИЙ ВІДДІЛ СУА ч. 61, НЮ ЙОРК, Н. Й.

BRANCH 53, DAUGHTERS OF UKRAINE, BROOKLYN, N. Y. — Seated, (left to right): K. Kmita, M. Bardak, A. Hodo-wansky, H. Mudryk, A. Bula, A. Dupak, M. DeBaylo. Second row (standing): K. Petryn, S. Wenka, A. Wasko, A. Kopiec, A. Mudryk, M. Krawczuk, A. Abene, M. Hawryshko, S. Shar'ko, K. Krawec. Third row: K. Kurylo, M. Vetter, K. Chor-ney, O. Zanko, K. Humenna, T. Kanuika, S. Kurylo, T. Papidocka, A. Bratkowsky. Fourth row: S. Kruh, H. Kruh, H. Malicki, A. Zanko, H. Wysocki, H. Uchasz, F. Azukas, S. Hryb, M. Kurylo.

displayed articles loaned from headquarters of U.N.W.L. Our club received quite a bit of publicity in the local newspapers. Exhibits of this kind are arranged to create the interest of the American public, rather than for financial successes, and we feel we have succeeded in doing this.

Aside from this, we also participated in Ukrainian Programs on different holidays, such as Mothers Day. Last year our club presented a play in honor of Mothers Day and a few of our members gave short talks and recited poems as our contribution to the program. At our business meetings, once a month one of our members reads a report or two which have been sent to us from Headquarters. These topics are then open to discussion and many interesting points and opinions are brought out. At our socials we have birthday parties every third month for girls who have birthdays during those months. Each girl in turn receives a gift from the club, refreshments are served, after which dancing and games follow.

Our club has also made several appearances in costume at international affairs in and around Jersey City.

Although small we have contributed liberally toward the Ukrainian Seminary at Philadelphia, our local Ukrainian School and also Church, plus a few other worthy causes.

The officers of our club are: Mary Ann Wagner, President; Stella Matchiak, Vice President; Mary Barna, Secretary, and Luby Bezushko, Treasurer.

Junior Branch No. 53, Daughters of Ukraine, Brooklyn, N. Y.

Founded in February 13, 1938, from girls attending the meeting of Branch 21 of UNWLA, upon invitation of the president of the Branch, Mrs. Anna Bodak, and after a talk by Miss Stefie Abrahamowska, member of the Executive Committee of the League.

During following years the number of members steadily increased and the Branch No. 53 was constantly active. It has taken part in concerts in memory of Taras Shevchenko, Lessia Ukrainka, in commemoration of Ukrainian Independence, and in Mothers' Day celebration, at which flowers have been given by all juniors to the mothers. The Branch sponsored dances, alone or with other groups, send delegates to the American Ukrainian Congress in Washington, in May, 1940, and formed a sport class (basketball and indoor baseball).

ВІДДІЛ 55 СУА, РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сидять на ліво від стола: К. Іваськів, предс.; О. Скребач, М. Мисюра, М. Дорофей, М. Таркулчи; на право від стола: М. Онуфррик, М. Цупінка, М. Ходак, А. Сподарик, А. Довгун, П. Багацка. — Стоять з ліва: А. Паңчишин, М. Швець, С. Форканіч, А. Гривнак, М. Кордунська, А. Климиць, К. Лалка, А. Барлюсь, С. Гунка, М. Сиротій, К. Кузміньська, Д. Магуркевич, К. Білий, М. Б лий і Ю. Білий. — На фотографіі нема: К. Мороз, Р. Кушлік, С. Петрик, М. Ткачук, К. Пархушів, М. Партика, М. Багацька, К. Луцїв.

For the past year a library is being created with Mrs. Mary DeBaylo as librarian. Before Easter 1941 a group of members was taught by Mrs. A. Bodak how to decorate Easter eggs. Meetings of the Branch are held in the Ukrainian National Home in Brooklyn.

We are proud to mention that our President, Miss Helen Mudryk, was the National Secretary of the League for the years 1939-1941 and, at the Fifth Convention in May, 1941, was elected National Press Chairman of the League. Also at this convention, another one of our officers, Miss Anna Hodowansky, was elected to the office of Financial Secretary.

From the date of organization in 1938 to the present time, the Daughters of Ukraine have made the following donations:

\$125.00 towards the purchase of dishes and silverware for the Ukrainian National Home in Brooklyn; \$150.00 to the fund for a new church in Brooklyn; \$10.00 to the League's Press Fund; \$20.00 to the League's Convention Funds in 1939 and 1941; \$10.00 to the League's Organization Fund; \$30.00 dues to the League for years 1939, 1940 and 1941; \$2.00 to League's Fund for Olga Kobylanska; \$10.00 to the Ukrainian Congress Committee through the League; \$20.00 to the fund for Ukrainian College in Philadelphia; \$20.00 to the fund for League's Jubilee Book; \$30.00 for gifts to sick members; \$5.00 for Carpathian Ukraine.

The membership of the Daughters of Ukraine at the present time totals 54.

The officers for the year of 1941 are as follows: Misses Helen Mudryk, President; Anna Hodowansky, Vice-President; Anna Bula, Secretary; Anna Dupak, Assistant Secretary; Mary Bardak, Treasurer; Mary Kmita, Assistant Treasurer; Kate Strepka and Mrs. Mary DeBaylo, Sergeants-at-Arms; Miss Katherine Krawec and Mrs. Katherine Kurylo, Advisors. Our Comptrollers are: Mrs. Mary Hawryshko, Miss Stella Kurylo and Mrs. Mary Vetter. Entertainment Committee: Misses Katherine Krawec, Olga Zanko and Helen Kruh.

Anna Bula, Secretary.

Відділ 54 в Бриджпорт, ~~Вашингтон~~ Д.С.

Відділ заложено на жіночих зборах 12-го травня 1938, на яких промовляла організаторка СУА, п. Олена Штогрин. Зараз

ВІДДІЛ 57 СВА, ДІРБОРН, МИШ. — Сидять: А. Крук, А. Голубник, М. Коломиєць, А. Дембська, А. Дзядик, Т. Даско, А. Недвідь, М. Шпирка.—Другий ряд (стоять): П. Рол, О. Лисак, М. Рабчук, М. Камінська, М. Могіша, К. Квасніцька, С. Рутковська.

вписалось 30 членок. Вибрано такий уряд: Йосифа Вовк, голова; Ксеня Муц, касієрка; Катерина Сарабун, секретарка. Наступні збори затвердили той уряд і праця почалась. Щоб у відділі була згода, на внесок Анни Козак ухвалено, що членкині не сміють судити одна другу поза мітингами і що не сміють нечленкиням оповідати про перебіг зборів. На внесок Параскевії Білик ухвалено платити місячні вкладки по 10 центів і вступне 25 центів.

Товариство влаштувало Свято Матері і концерт в честь Т. Шевченка, та інші підприємства, дохід з яких вживається на добрі цілі. За два і пів року наші жінки жертвували на місцеву церкву 650 доларів, на народні і добродійні цілі 250 доларів. Настрій і завзяття у відділі добрі і членкині сподіваються, що надолужать втрачений час і своєю працею дорівняють відділам, які скорше заложились.

Уряд відділу: Михайлина Буката, голова; Марія Кушнір, касієрка; Катерина Сарабун, секретарка.

Відділ 57 в Дірборн, Миш.

Відділ зорганізовано 12-го жовтня 1939. Членкині негайно ухвалили вступити до Філії СУА в Дітройт і до Федерації Українців стейту Мишиген. Відділ брав участь з тими організаціями в національних святах і виступах, а також в Конгресі Українців у Вашингтоні 24 травня 1940.

З приходів відділ оплачував вкладки до централі СУА, підтримував "Вісти СУА," та давав жертви на різні гуманітарні і освітні цілі.

До уряду входять: Катерина Дзядик, голова; Текля Даско, заступниця; Анна Дембіцька, рекордова секретарка; Марія Коломиєць, скарбничка; Анастасія Медвідь, фінансова секретарка; Анна Голубник і Марія Шпирка, контрольорки.

Анна Дембіцька.

Відділ 59 в Балтимор, Мериленд

Заходами Юлії Маньовської і Анни Чорній зорганізовано 10-го березня, 1940, 59-ий відділ СУА. До кінця року відділ зріс з 14 до 30 членкинь, влаштував кілька підприємств, оплатив чартер і вкладку в централі СУА, та вислав \$126.50 на різні

ВІДДІЛ 58 СУА, БОФАЛО, Н. Й.

ВІДДІЛ 59 СУА, БАЛТИМОР, МЕРИЛЕНД. — Уряд Відділу: сидять друга з ліва Анна Чорній, секретарка, далі Юлія Маньовська, председателька, біля неї Анна Левко, касієрка.

ціли в Америці (СUA, Конгрес Американських Українців, місцева церква, каледж у Стемфорд, рекордування української пісні і т. п.). Відділ брав участь у Листопадовім святі, Дні Матері, святі Т. Шевченка і и.

На організаційних зборах відділу промовляла головна організаторка СUA, Олена Штогрин. Відділ вислав делегатку на Український Конгрес до Вашингтону і на окружні збори СUA у Філадельфії. Зложено жертви на пресовий фонд СUA. Членкині відділу їздили в більшому числі на Свято Українського Каледжа до Філадельфії а відділ зложив жертву на ту ціль.

Уряднички відділу такі: Юлія Маньовська, голова; Ева Боднар, заступниця; Анна Чорній, секретарка; Павлина Муцин, заступниця; Анна Левко, касієрка; Татяна Саплива, заступниця; Марія Жук, Олена Стисла і Параскевія Поліщук, членкині контрольної комісії; Софія Красій, Марія Крисовата і Марія Нелсон, доглядачки хворих. — Імена урядничок подані теж під фотографією.

Відділ 62, Самоосвітний Гурток Жіночої Молоді ім. Л. Українки Прудентополіс, Парана, Бразилія

В березні 1940-го року Союз Українок Америки, як відомо, започаткував святкування свого 15-літнього ювілею. З його нагоди головна управа СUA отримала в травні цього ж року слідуючого листа з Бразилії:

Прудентополіс, дня 16-го квітня, 1940.

До Всехвальної Управи Союзу Українок Америки,
Нью Йорк.

Ми, Жіноча Молодь, згуртована при Самоосвітньому Гуртку в Прудентополіс та при його органі "Самоосвітнику," щиро радіємо 15-літнім ювілеем Союзу Українок Америки. Через відомі Вам обставини, що серед них жиємо, не маємо спромоги дати прилюдний вияв цієї радості. Тішимося, що хоч в Америці українське жіноцтво може свобідно працювати в користь поневоленої прабатьківщини та на славу українського імени. Нам відомі поважні осяги С. У. А. на культурній царині й політичнім полі й ми тут ними тішимося, так наче б вони були й наші. Вони додають нам заохоти до праці, а Ваша праця стає для нас взором. Молимо Всевишнього, щоб зволив переможнo С. У. А. дійти до повного розквіту, до блискучих успіхів та бажаної мети.

ВІДДІЛ 62 СУА, ПРУДЕНТОПОЛІС, ПАРАНА, БРАЗИЛІЯ

Просимо прийняти від нас з нагоди 15-літнього ювілею світлої жіночої організації наші щирі побажання й гарячий привіт.

За Самоосвітній Гурток Жіночої Молоді,

**Евдокія Матвійко,
Антоніна Войтович.**

У відповідь на це привітання управа СУА щирим листом подякувала за нього і висловила далеким бразилійським землякам глибоку радість їх привітом. Разом з тим запрошено Самоосвітній Гурток Жіночої Молоді в Прудентополіс до членства в СУА і до прислання свого звіту до Ювілейної Книжки СУА. Не прийшлося довго чекати, а перед самою Пятою Конвенцією СУА наспіли письма, якими управа Самоосвітнього Гуртка щиро і радісно прийняла обидві пропозиції. Дальше подаємо звіт, надісланий для цієї книжки:

“Дня 13-го лютого 1938 р. відбулися перші засновні збори Самоосвітнього Гуртка Жіночої Молоді ім. Лесі Українки, при участі членок, що дали початок цій жіночій секції. Вибрано управу в такому складі: п. Ізидора Богуш, голова; п. Антоніна

Войтович, заступниця і касієрка; п. Евдокія Матвійко, секретарка; п. Павліна Сабатович, бібліотекарка. Рішено відбувати сходи раз у тиждень. На сходинах членки давали відчити на різні теми. Крім сходин уряджували “Дні Матері,” вели Жіночу Сторінку в “Самоосвітнику,” і писали статті звязані з жіночим рухом у тижневнику “Праця.” Статті містили під псевдонімами, зрозуміло молоді ще боялись критики, але на загал були радо прийняті. Крім цього для одної з ченок дали стипендію до гімназії з повним удержанням і оплатою за науку. Крім праці у Гуртку, членки брали участь у різних імпрезах позагурткових. Переважно силами і стараннями членок Гуртка устроєно Академії і вечірки з нагоди 950-ліття Хрещення України й 200-ліття культу Ісусового Серця на землях України. Теж працювали в Аматорському Гуртку при різних виставках.

ЕВДОКІЯ МАТВІЙКО,
голова 62 Відділу СУА
в Прудентополіс.

“Після короткого існування Гуртка прийшов закон, що розв’язував чужинецькі товариства. Всі виклади й виступи мали вестись виключно в португальській мові. Це припинило діяльність Гуртка.

“Після короткого існування Гуртка прийшов закон, що розв’язував чужинецькі товариства. Всі виклади й виступи мали вестись виключно в португальській мові. Це припинило діяльність Гуртка.

“З початком 1939-го року заряд Гуртка змінився, головою стала нижче підписана. Аж при кінці року, коли опечатано “Працю” і “Самоосвітника,” а далі всі чужинецькі газети, Гурток остаточно припинив свою діяльність і членки втримують між собою тільки приватний, товариський зв’язок.

“Гурток дав почин до відновлення вишивки серед нашої іміграції, про яку вже почали забувати. Перші членки почали показуватись у вишивках і вести пропаганду в пресі.”

Евдокія Матвійко,

Голова С. Г. Ж. Молоді.

Хоч Гурток вже не існує як такий, але його членки остались і виконана ними праця не пропаде марно. Теперішня світова

хуртовина, яка викликала такі невідрадні обставини по цілім світі, певно минеться, і щирі бразилійські українки певно знову найдуть змогу працювати для своєї нової і старої батьківщини, та у цьому найдуть щиру підтримку збоку американсько-українського жіноцтва. Тому управа Союзу Українок Америки рішила прийняти цей бувший Гурток в Прудентополіс у члени СУА, згідно з висловленим бажанням його управи, та затримати його у своїому реєстрі і в пам'яті американсько-українського жіноцтва до часу, коли він зможе знову відновити свою працю.

Анета Л. Кмець,
предсідателька СУА.

РЕЄСТР ВІДДІЛІВ СОЮЗА УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Тому що не всі відділи Союзу Українок Америки при-
слали свої звіти до поміщення в цій Ювілейній Книжці, а
також для легчого перегляду всіх активних відділів нашої
організації, нижче подаємо їх реєстр, при чому ясним дру-
ком напечатані ті відділи, яких звітів ні фотографій в цій
книжці нема.

- 1 Українська Жіноча Громада, Нью Йорк, Н. Й.
- 2 Відділ СУА, Честер, Па.
- 3 Українська Жіноча Поміч, Нью Йорк, Н. Й.
- 4 Жіноча Секція Укр. Демокр. Клубу, Нью Йорк, Н. Й.
- 5 Відділ СУА, Дітройт, Миш.
- 6 Відділ СУА, Рочестер, Н. Й.
- 7 Відділ СУА, Акрон, Огайо
- 8 Відділ СУА, Бронкс, Н. Й.
- 9 Відділ СУА, Акрон, Огайо
- 11 Відділ СУА, Йонгстаовн, Огайо
- 14 Відділ СУА, Клівленд, Огайо
- 15 Відділ СУА, Честер, Па.
- 16 Відділ СУА, Дітройт, Миш.
- 17 Відділ СУА, Шикаго, Ілл.
- 18 Відділ СУА, Джамейка, Н. Й.
- 19 Відділ СУА, Бейон, Н. Дж.
- 20 Відділ СУА, Йонкерс, Н. Й.
- 21 Відділ СУА, Бруклин, Н. Й.
- 22 Український Демократичний Клуб, Джерзі Ситі, Н. Дж.

- 23 Товариство “Згода,” Дітройт, Миш.
- 24 “Дочки України,” Елизабет, Н. Дж.
- 25 Відділ СУА, Емгерст, Массачузетс
- 26 Товариство ім. Ольги Басараб, Гемтремк, Миш.
- 27 Відділ СУА, Питсбург, Миш.
- 28 Відділ СУА, Ньюарк, Н. Дж.
- 29 Відділ ім. Ольги Кобилянської, Вунсакет, Р. Ай.
- 30 Відділ СУА, Клівленд, Огайо
- 31 Відділ СУА, Дітройт, Миш.
- 32 Товариство ім. Лесі Українки, Бруклін, Н. Й.
- 33 Жіноче Товариство, Клифтон Гайтс, Н. Й.
- 34 Відділ 34, Когоус, Н. Й.
- 35 Відділ 35, Озон Парк, Н. Й.
- 36 Відділ СУА, Шикаго, Ілл.
- 37 Товариство ім. Лесі Українки, Шикаго, Ілл.
- 38 Відділ СУА, Ансонія, Конн.
- 39 Відділ СУА ім. Лесі Українки, Трентон, Н. Дж.
- 40 Товариство ім. Ольги Басараб, Аллентавн, Па.
- 41 Т-во Українсько-Американ. Горожанок, Філадельфія, Па.
- 42 “Дочки України,” Філадельфія, Па.
- 43 Відділ СУА, Вайтсон, Н. Й.
- 44 Товариство ім. Лесі Українки, Бостон, Масс.
- 45 Відділ СУА, Манчестер, Н. Й.
- 46 Відділ ім. Ольги Басараб, Філадельфія, Па.
- 47 Відділ СУА, Савт Філадельфія, Па.
- 48 Відділ СУА ім. Ольги Кобилянської, Найставн, Філадел., Па.
- 49 Відділ ім. Ольги Басараб, Бофало, Н. Й.
- 50 Товариство Княгині Ольги, Бофало, Н. Й.
- 51 “Дочки України,” Джерзі Ситі, Н. Дж.
- 52 Молодечий Відділ ім. Наталі Кобринської, Філадельфія, Па.
- 53 Молодечий Відділ “Дочки України,” Бруклін, Н. Й.
- 54 Відділ СУА, Бриджпорт, Конн.
- 55 Відділ СУА, Рочестер, Н. Й.
- 56 Молодечий Відділ СУА, Дітройт, Миш.
- 57 Відділ СУА, Дірборн, Миш.
- 58 Відділ СУА, Бофало, Н. Й.
- 59 Відділ СУА, Болтимор, Мериленд
- 60 Жіноча Громада, Перт Амбой, Н. Дж.
- 61 Молодечий Відділ СУА, Нью Йорк, Н. Й.
- 62 Самоосвітний гурток Жіночої Молоді ім. Лесі Українки, Придентополіс, Парана, Бразилія.

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ

Написали:

М. Ткачук, предсідателька і **А. Рурик**, секретарка СУК

Час від приїзду нашої еміграції до Канади по сьогоднішній день, можна розділити на два періоди. Перший, коли наші люде приїздили до Канади, щоб заробивши подостатком грошей вернути на свої рідні землі. Другий період — коли люде усвідомили собі, що Канада має бути їхня нова батьківщина і що треба будувати своє життя самостійно та виховувати молоде покоління. Вони почали організувати просвітні товариства, будувати народні доми, церкви та інститути. В цім від самих початків наше жіноцтво брало активну участь й помагало в розбудові громадського життя. З часом зауважено потребу зорганізованя окремих жіночих товариств, які вели б усвідомлюючу працю серед самого жіноцтва. Так прийшло до зорганізованя **Союзу Українок Канади**, центральної організації всіх жіночих товариств, на загальнім народнім зїзді в Саскатуні 1926-го року.

Як ціль Союзу Українок постановлено:

(1) Освідомлення жіноцтва щодо його обовязків супроти свого народу. (2) Виховання молодого покоління в релігійно-національному дусі. (3) Поширення українського мистецтва серед українців і між всіми горожанами Канади. (4) Освідомлення жіноцтва щодо горожанських обовязків та повна участь в канадійському громадському життю. (В теперішній час наша участь у війні.)

Для осягнення намічених цілей, наше жіноцтво кооперувало з іншими організаціями, як: Інститути ім. П. Могили в Саскатуні, та М. Грушевського в Едмонтоні, Церковним Проводом, Союзом Українців Самостійників, Союзом Української Молоді Канади.

Завдяки спільній праці всіх наших членок, допоміжності учителів та священників по околицях наша організація Союз Українок Канади успішно розрослася в поважну організацію із широко-закроеною діяльністю, вплив якої відчувається в загально-громадським життю українців Канади.

В кожній місцевості де є зорганізоване жіноче товариство, там більша частина праці спочиває на плечах жіноцтва. З річних звітів наших відділів бачимо, що львина частина фінансування всякої місцевої праці робиться жіночими товариствами як при народних домах так і при церковних громадах.

В справі виховання молодого покоління, Союз Українок Канади кооперує з церковним проводом як також і з виховавчими інституціями. Започатковано збірку фондів на видання Підручника Недільних Шкіл як також Першої Читанки для Рідних Шкіл, яка відповідала б вимогам теперішнього часу.

Союз Українок Канади перший започаткував Свято Матері, котре з часом поширилося серед українського народу і сьогодні його святкують майже всі українці, які не є під окупацією ворога. Кожного року видається відповідні матеріали, повну програму для такого свята і можемо з гордістю сказати, що в Канаді майже нема околиці, де таке Свято Матері не відбувалось би.

В справі поширення народнього мистецтва до тепер зроблено дуже багато. Центральна старалася поширити всякі видання, які друкувалися в Галичині на полі мистецтва. Крім того видавано окремі вказівки, узорі, пояснення та у всякий спосіб заохочувано наших членок брати активну участь в цій ділянці. Кожного року устроювано вистави вишивок, писанок і т. п. за що дається відповідні нагороди. З бігом часу наші вистави здобули собі загальне признание і майже кожного року більші часописи обширно описують такі вистави

Для збереження наших мистецьких цінностей, започатковано Музей Українського Народнього Ручного Мистецтва, в котрім збирається узорі, писанки, тканини та різні ручні роботи. Деякі річі спроваджено з Львова, а другі зібрано від наших людей в Канаді. Для поширення музейної збірки кожний відділ зобов'язався присилати по \$5.00 річно. На зїзді 1940-го року ухвалено примістити Музей при Інституті ім. П. Могили в відповідно збудованих шафах в окремій кімнаті.

Поза працю на чисто українським полі, Союз Українок Канади бере активну участь в канадійським громадським життю. Наша організація є принята до Канадійської Жіночої Ради на рівних правах зі всіма іншими жіночими організаціями доміні-

ального значіння. Через особу пані К. Сакалюк в Торонто, наша організація брала участь в головних нарадах в Отаві та Торонто через останніх два роки.

М. ТКАЧУК, Голова СУК.

Відколи почалася війна, наші членки беруть активну участь в военній допомогівій акції. Жінки шують, плетуть, помагають збирати фонди на поміч Червоного Хреста, входять до комітетів Червоного Хреста та інших, як поміч воюючим, доставка пакунків і т. п. Всюди де працюють для помочі державі в теперішній рійні, там знайдете наших свідомих українських членок.

Однак щоб більше підкреслити нашу участь в несенню помочі, Союз Українок Канади зібрав поважну суму грошей (приблизно \$2,000) на амбулянс, який має бути переданий Канадійській Оборонній Раді від українського жіноцтва.

Поза звичайну громадську працю в Канаді, Союз Українок все був свідомий обовязку супроти свого поневоленого народу. Для того наше громадянство старалося виховати своїх дітей на свідомих українців, дати їм освіту та всяке технічне модерне знання, котре при відбудові будучої української держави буде надзвичайно потрібне. Ворог не дає нагоди виховувати та вишколювати експертів, тому цей обовязок лежить на тих українцях, які живуть в свобідних державах і мають свобідну волю вчитися. Щоби ми як нарід могли осягнути якнайбільше в цім напрямку, мусимо стояти в тіснім контакті зі всіма нашими національними організаціями, щоби через обмін думок, спільно працювати для одної справи—визволення.

Для цього Союз Українок Канади від самого початку свого існування старався ввійти в контакт з іншими жіночими організаціями поза Канадою. Час від часу (відповідно до обставин) навязувалися контакти через представниць Союзу Українок Ка-

нади. Приміром, панна Ганка Романчич в своїй поїздці до Європи заступала нашу організацію на Жіночому Конгресі в Станіславові. Пані С. Стечишин, Д. Яндова і Л. Слюзар брали участь на двох конвенціях Союзу Українок Америки. Ці два Союзи Українок на американському континенті, сьогодні являються одинокими, що можуть свобідно говорити та писати в імени всього українського жіноцтва. Поза особисті контакти наша Централь все висилає всякі матеріяли (які друкуються для відділів в Канаді) до Бразилії, С. У. А. і попередно до Союзу Українок в Галичині.

В цій короткій дописі не можливо подати докладно всю працю, яку виконує Союз Українок Канади. Для побіжного огляду подамо скілько за цей час видано друківаних матеріялів:

Відчити — на теми організаційні, виховавчі, мистецтва, здоровля, господарства, і т. п. — поверх 80.

Ріжні видання — книжечки, памфлети, програми на народні свята, узори, і т. п. — поверх 50.

Крім цих видань, які друкуються на міміографі, наша організація має свою жіночу сторінку в **Українськiм Голосі**, на котрій стало поміщується всякі матеріяли, звіти та оповідання для жінок. Тут належить подяка редакції Українського Голосу, що відпустила одну сторінку для жіночої організації від самого початку існування до тепер безплатно.

Активних відділів є поверх 125, однак висилається вказівки, матеріяли та втримується звязок з 150 товариствами.

Кінчаючи цих кілька зауваг та інформацій про Союз Українок Канади, бажаємо висловити найщиріший привіт Союзіві Українок Америки з нагоди п'ятнадцятьлітнього ювілею. П'ятнадцять літ громадської праці на новій вільній землі це є велике осягнення, тим більше що початки все трудні. Вступаємо в нову добу людського життя, коли то відбувається боротьба на життя і смерть межі двома світоглядами. З одного боку світ демократичний а з другого боку диктаторський з всіма страхіттями середновіччя. Нема двох думок по котрій стороні український нарід стане. Наші вільні сини в Канаді показали свою свідомість української справи тим, що вступають масово в армію. Процентово українці найвище стоять в армії і то у всіх родах зброї. Віримо глибоко, що коли прийде час, наші брати на вільній Американській землі скажуть своє слово.

На будуче бажаємо Союзіві Українок Америки найкращого успіху в наміченій праці, та віримо, що ці два великі Союзи Українок спільними силами зможуть доложити цеголку до збудовання Вільної Української Держави.

ЖІНОЦТВО НА УКРАЇНІ І ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ

Написав В. Ж.

В найдавніших часах української історії жінки не мали ніяких прав. Про це пише Михайло Грушевський (Історія України-Руси, Том I., Львів 1904, ст. 308) так:

“У словянських племен, а українсько-руських зокрема, в найстарших історично-літературних і правних пам'ятках чоловік стоїть все на першій плані. В сім напрямі впливало потім і християнство, але воно, безперечно, не створило сеї переваги чоловіка; навпаки, воно ослабило остроту його влади над жінкою і дітьми, переданої поганськими часами. Задокументований нашою найдавнішою літописею шлюбний обряд розбування чоловіка жінкою показує виразно, що жінка уважалася слугою свого чоловіка. Таке явище, як можливість убивання жінки по смерті чоловіка показує, що вона уважалася його власністю, його інвентарем. Таке ж поняття лежить в многоженстві, що в поганських часах широко практикувалося серед українсько-руських племен . . . Бачимо його у високих вимогах моральності від жінок, при великій поблажливості, або й повній свободі чоловіків.

“Куплена чи вхоплена жінка з початку була такою ж власністю чоловіка, такою ж річчю його інвентаря, як і всяка інша річ. Хотів він мати жінок більше, а ставало його на купно і удержання більшого їх числа, ніщо не перешкаджало йому мати їх більше . . .”

Повищі твердження Грушевський робить на підставі описів грецьких, арабських, та західно-європейських мандрівників, що в дев'ятому і десятому столітті бували на Україні, або стрічали українців, чи як тоді казали “русів,” в інших краях. Ті самі мандрівники додають, що славянські, в тому числі й українські жінки того часу були дуже вірні і багато з них добровільно дозволяли вбивати себе по смерті чоловіків, щоб бути похованими в одній могилі.

З часом, одначе, як стара українська держава почала краще організуватись і як перевагу в ній здобувало осіле населення, відносини почали мінятись на краще. Вже за часів Ярослава Мудрого (1019-1054) списане в “Руській Правді” тодішне право признає жінці куди вище становище. Кара за вбивство жінки встановлюється така сама, як за вбивство чоловіка. На випадок смерті батька, головою родини стає мати. Коли діти доростуть, вони дістають свої частки, а матері остається її уділ, яким вона може розпорядитись, як хоче. Діти дістають опікуна тільки тоді, як мати вийде вдруге заміж.

“Такий опікун — пише М. Грушевський (Історія України-Руси, Том III, ст. 382-3) — був звязаний в своїх правах розпорядження: мав всю спадщину при кінці опіки в цілості віддати, страти поповнити, а собі діставав, за утримання сієї родини, тільки приріст, надвишку . . . Становище вдови-матері було инакше: вона не відповідає за можливі втрати (хиба якби вийшла заміж перед розділом спадщини) бо вповні заступає місце батька, тільки його “ряду” (так тоді називали завіщання) очевидно, не може перемінити. Навіть якби діти противилися їй не хотіли їй коритись, право бере її в оборону: “якби діти не хотіли, аби вона сиділа у дворі (правила домом), а вона захоче сидіти, то треба у всім вчинити її волю, а дітям волі не давати.” Від неї залежало рішення (коли це не було вказано батьківським завіщанням) коли розділити синів.”

Українські люде, а особливо князі, придержувались того права і воно остало в силі на довгі віки. За те в Московщині, хоч туди пересилились потомки київських князів, права жінок були більше обмежені, а з часом очевидно під татарським впливом, вернули майже цілком до давних часів, що характеризувались майже рабством жінки.

Таксамо й в західній Європі тодішне жіноцтво не мало таких прав, як українське. Згідно з римським і старим германським правом жінка за життя чоловіка була все під його правною опікою, а повдовівши мусіла дістати іншого правного опікуна, коли сини не були ще дорослі. У виїмкових випадках жінки ставали власниками частини майна чоловіка, але щодо дітей, то дуже часто мусіли ділитись властю над ними з мужеськими свояками помершого чоловіка.

І ще одно: українська жінка княжих часів мала велику товариську свободу. Вона їздила зі своїм чоловіком, а за його дозволом і без нього, на забави і бенкети, на гостини і лови. Вона могла дістати розвід (який тоді називали “розпуста” тому,

що “розпущано” повінчаних) та вийти вдруге заміж. Часто розведені батьки ділились дітьми — жінка брала дочку, батько сина.

Не диво, що при такому правному становищі у тих часах могли появиться такі великі жіночі постаті, як київська княгиня Ольга (946-960), яка правила великою старо-ураїнською державою від часу смерти свого чоловіка, якого смерть вона пімстила, аж до часу повнолітності свого сина Святослава. До них треба також зарахувати дочку Ольжиного внука Ярослава, Анну, що вийшла заміж за французького короля Генрі Першого і після його смерті правила Францією, поки не доріс її син Филип і не обіймив батьківського престолу. Сестра Анни, Єлисавета, віддалась за норвежського короля Гаральда, який довгий час сватав її без успіху, нарікаючи у пісні, яка затрималась до наших часів, що “руська дівчина в золотому намисті мене не хоче”; та накінець захотіла.

Вдова галицького князя Романа довгі літа тинялась по чужині з синами, збирала вірних їм бояр, невтомно обороняла їх право до галицького престолу, поки таки не добилась свого: найстарший син її Данило став накінець наймогутнішим українським володарем тринадцятого століття.

На протязі пізніших століть, коли в Україні запанували литовські князі, а далі польські королі, це давне право, яке давало таку широку волю жінкам, затрималось помимо того, що і польські закони і церковні влади старались його обмежити. В писаннях польських духовників XV і XVI століття стрічаються нарікання, що в Україні легко дістати розвід, що жінки дістають по смерті чоловіків третину їх майна (так постановляв обовязуючий там закон), та що доньки мають право не слухати батьків щодо того, з ким їм вінчатись. З тих нарікань і жалоб виходить, що навіть в межах польської держави українське жіноцтво зуміло задержати деякі права, яких не мали жінки пануючої в тій державі польської нації.

За козацьких часів становище жінки теж остало таке, себто краще як в Польщі і як в Московщині, де після татарського панування прийнялись і поширились цілком орієнтальні погляди на жінок. Тільки вихована у такому незалежному дусі рогатинська попадянка Настя Лісовська, могла у турецькій неволі вибитись зі становища проданої на торговиці рабині, на становище одинокі жінки і дорадниці султана Сулеймана Пишного (1520-60). А подорожник Павло Алепський, що за часів Богдана Хмельницького (1648-1657) переїхав Україну, з подивом згадує про

те скільки в Україні було грамотних жінок, що вміли і любили читати.

Та майже рівноправність жіноцтва затрималась в українському громадянстві весь час московської, польської, а пізніше австрійської окупації. Селянка була не рабинєю, а товаришкою свого чоловіка і на вільному козацькому хуторі, і на панщині. Після денационалізації шляхецької і княжої верстви, дружина зубожілого попа, вчителя чи міщанина втішалась бодай у своїй громаді, коли не перед московським чи австрійським законом, повною пошаною для свого становища, як мати, вдова, чи громадська робітниця. Український нарід ніколи вже не звів свого жіноцтва на таке становище, яке тепер жінкам призначають німецькі, еспанські, італійські й інші поклонники гасла, що жінка повинна знати тільки “кухню, діти і церкву.”

Не зважаючи на це, модерний жіночий рух за повну повноправність жінок, прийшов на Україну доволі пізно. Сталось це наслідком того, що українському народові прийшлося жити в межах реакційних, відсталих держав, та ще й через те, що він втратив був на користь своїх сусідів вищу, освічену верству.

Рух за визволення жіноцтва у світі

Несправедливість законних обмежень прав жінки на культурному, господарському (маєтковому) і політичному полі находила своїх критиків вже в часі французької революції (1789). Уже в 1792-ому році англійка Влстоункрефт у книжці “Оправдання Жіночих Прав” домагалась рівноправности жінок в справах освіти та політичних прав. Та щойно в першій половині 19-го століття американські жіночі провідниці з одного боку в газетних статтях і книжках всесторонно розібрали справу свого припинення та намічували шляхи, як з нього добутись, а з другого брались практично за виховання провідниць для жіночого руху і взагалі за вищу освіту жінок.

В той час, 120 і більше літ тому, жінок не допускали до вищих студій. По столичних містах існували школи, де багацькі доньки могли навчитись трохи музики, літератури, французької мови і деяких класичних творів, але справжню освіту могли добувати тільки чоловіки. Жінки жадали допущення на університети, але даром. Тоді вони рішили закладати свої власні вищі школи. І так Емма Вилард дала початок вчительському семинареві у Трой, Н. Й., Мері Лайон почала курси вищої освіти, з яких у 1837-ому році повстав жіночий каледж у Мт. Голийок, Масс., каледж у Оберлін, Огайо, почав допускати жінок на свої

курси, і ряди освічених провідниць жіночого руху почали зростати.

Рівночасно жіноцтво почало брати участь в різних гуманітарних рухах, як у поправі відносин в тюрмах, в руху за скасуванням невольництва, в агітації за тверезістю та при опіці над бідними. Тут вони показували на практиці свої здібности, зрозуміння своїх обов'язків серед громадянства і своїх прав.

Коли ж світом пройшла “весна народів” 1848 р., якою встановлено другу республіку у Франції та примушено австрійського й німецького цісарів до конституційних реформ, то й жіноцтво піднесло гостріше свої домагання. Сталось це і в Англії, де жіночий рух скріпився після появи першого жіночого журналу в 1827 р., а особливо в Америці. Тут відбулась перша конвенція для оборони жіночих прав в Сенека Фолс, Н. Й., яка склала “декларацию жіночих домагань.” У ній жадано скасування закону, по якому замужна жінка не мала права до ніякого майна, навіть до своїх заробітків, далі рівности у школах, у виконуванні професій, голосованні, в супружестві, та в опіці над дітьми. Для замужних жінок домагались права на їх власні заробітки, на право зізнавати перед судом, виконувати торговельні трансакції (купувати і продавати майно), підписувати контракти, та взагалі мати всі горожанські права.

Ті домагання викликали тоді насмішки і згірдливе здвигання плечима, так в Америці, як і в Англії, де двацять літ пізніше знаменитий економіст Джон Стюарт Милл написав цілу книжку в обороні жіночих прав (1867). Та “найкраще сміється той, хто сміється останній.” Сьогодні більшість тих жіночих домагань здійснена.

Описувати боротьбу жінок за їх права забрало б цілу книжку. Та для загального огляду слід згадати деякі важніші дати і етапи цього змагання.

Ще в 1848-ому році, зараз після конвенції для оборони жіночих прав, ньюорська стейтова легіслатура ухвалила закон про право одружених жінок на посідання маєтку, чим скасовано давню постанову англійського права, що все майно замужної жінки належить до чоловіка. За Нью Йорком пішла Калифорнія і Визконсин (1850), далі Масачузетс (1854), Кензас (1859) і інші стейти.

В 1850-ому а пізніше в 1866-ому році відбулись конвенції жіночих організацій Америки, які домагались для жінок права голосовання. В 1866-ому році вони почали видавати журнал “Револуція,” в якому обговорювали свої домагання і агітували

за ними. Одною з редакторок була славна жіноча провідниця Сузан Б. Антоні.

Стейт Вайомінг, котрий тоді ще був територією, перший дав жінкам право голосу в 1869-ому році. За ним пішли стейти Колорадо (1893), Юта і Айдаго (1896), пізніше прилучились інші. Нью Йорк зробив це в 1917-ому році.

Жіночі організації Америки об'єднались в могутий союз т.зв.

Національну Федерацію Жіночих Клубів в 1914-ому році і піддержали організовано домагання права жінок на голосовання.

Президент Вилсон зажадав 30-го вересня 1918-го року ухвалення додатку до конституції, який давав би жінкам право голосу. В червні 1919 конгрес і сенат ухвалили такий додаток двома третинами голосів і віддали стейтам на затвердження. 28 серпня 1920 р. 36-ий стейт, Тенесі, одобрих цей додаток і від того часу всі жінки Злучених Держав є зрівнані у політичних правах з чоловіками.

В інших краях боротьба за рівні права жінок теж не була легка. Тільки в Новій Зеландії, Австралії, Фінляндії і Норвегії мали жінки перед війною право голосовання, Мексико дало рівні права своїм

ОЛЕНА ПЧІЛКА

жінкам в 1917-ому році, Англія в 1918-ому році, Голандія і Німеччина рік пізніше, а також Чехословаччина, Польща, СРСР, Латвія і Литва. У Франції жінки дотепер не мають того права, а в Німеччині Гітлер скасував відносну постанову конституції. Італійські і еспанські жінки втішались рівноправністю тільки короткий час, коли в них були поступові уряди. Турецькі жінки дістали рівні права разом з реформами Кемаля Ататурка.

Українське жіноцтво до початків 20-го століття

На протязі козацького періоду української історії, в часі, коли вищі українські класи винародовлювались, педставницями українського жіноцтва були, як згадано, селянки, дрібні шляхтянки, попаді та козачки, жінки й дочки тих козаків, що осідали

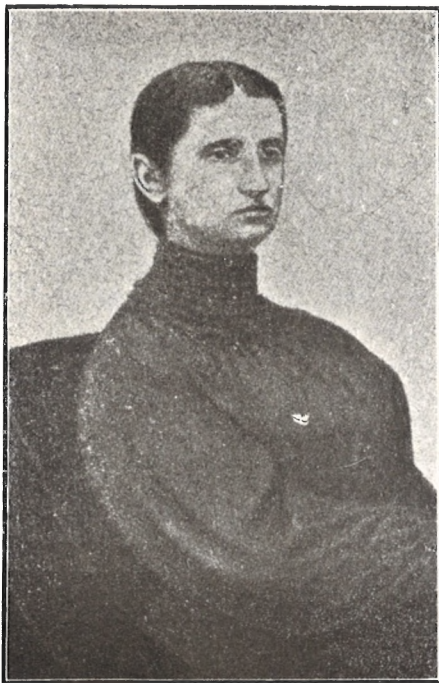
на землі, одружувались і заводили господарство і сімю. Хоч для них не було ніяких особливих привілеїв у писаних законах, то все таки вони втішались великою мірою свободи, а то рівноправности в подружжі, дівчата вільно підбирали собі чоловіків, а і в маєткових справах, на основі старого звичаю, не були кривджені. Поза те, одначе, вони не вийшли.

Також могучий рух жіночої еманципації, що вже від початку 19-го століття заставляв жінок Америки і Англії боротись за їх права, України не затронув. Тільки одиниці виходили поза родинне і сусідсько-товариське життя та здобували собі імя і пошану на інших ділянках. Тими ділянками зразу було письменство, а далі театр.

В час, коли відома по цілому світі повість американки Гаріет Бічер Стів "Хатина Дядька Томи" (1852) розбуджувала на західній півкулі симпатії для чорних невольників, "Народні Оповідання" української письменниці Марії Вілінської Маркович, що писала під псевдонімом

Марко Вовчок (1834-1907) змальовували на східній півкулі неволю останніх європейських невольників — українських кріпаків. І як повість Гаріет Б. Стів здобула собі світовий розголос, так і повість Марка Вовчка "Маруся," якої український рукопис навіть затратився, розійшлась по всьому світу в російському, французькому (кількадесят видань!), німецькому, англійському*) й інших перекладах.

Перед Марком Вовчком і безпосередно після неї було ще кілька визначних письменниць, як **Ганна Барвінок** (Олександра з Білозерських Кулішева, 1828-1911), **Олена Пчілка** (Ольга з

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА.

*) Marko Vovchok, *Maroussia, a Maid of Ukraine*, from French of P. J. Stahl, by Cornelia W. Cyr, New York, Dodd, Mead & Co., 1890.

Драгоманових Косач, 1858-1930), **Уляна Кравченко** (Юлія Шнайдер Нементовська, 1862—), та на письменничій і видавничій праці їх діяльність кінчилась. Виною цього був тодішній царський режим на східній Україні, у якому всяка поступова думка придавлювалась і навіть така діяльність, як приватні шкілки, закладані для народу **Софією Ліндфорс Русовою** (1856-1940) викликали арешти й інші поліцейські переслідування.

Дещо вільніші відносини в Австро-Угорщині дали змогу оживитись жіночому рухови серед українців Галичини. Згадана **Уляна Кравченко** і селянка **Анна Павлик** (1855-1925) підняли домагання рівноправності жіноцтва через заложену за спонукою Михайла Драгоманова радикальну партію, якої основниками були Іван Франко і Михайло Павлик. Вони своїми ідеями протиставились думкам, які заступало перше жіноче товариство в Галичині, заложене москвофільськими жінками в 1879 році під назвою “Общество Русских Дам.” Це “общество” займалось тільки товариськими розривками і церковними справами і з жіночим рухом не мало нічого спільного.

УЛЯНА КРАВЧЕНКО
(Юлія Шнайдер)

Першим товариством, що заступало інтереси українок, стало щойно “Товариство Руських Жінок,” яке в 1884-ому році заснувала у Станиславові **Наталя Кобринська** (1851-1920). Метою товариства було в першій мірі старатись за освіту жіноцтва. Кобринська видавала з іншими українськими письменницями жіночі Альманахи (1887, 1893, 1895, 1896), та була ініціаторкою першого жіночого віча в Стрию. На тому вічу (1891) ухвалено петицію до австрійського парламенту з домаганням допущення жінок на університети. З часом ця організація Н. Кобринської занепала, але охота до організації залишилась. В 1893-ому році повстав “Клуб Русинок” у Львові, та “Жіночий Кружок” в Коломиї. Подібні товариства заложені в Городенці,

Перемишлі, Тернополі,, Долині, Бережанах і Рогатині. У Львові повстало ще одно жіноче товариство “Кружок українських дівчат,” з освітньою та політичною метою.

На Великій Україні перші жіночі товариства повстали щойно після революції 1905-го року. Таке товариство, заложене при допомозі Олени Пчілки у Полтаві, видало навіть маніфест з домаганням рівноправности для жінок і автономії України (25-го листопада 1905). Та після короткої волі в Росії знову запанувала реакція і діяльність того товариства та йому подібних організацій припинено. Щойно революція 1917-го року знову дала жіноцтву змогу організуватись — і знову не на довго.

На Буковині перше жіноче товариства заснували в 1894-ому році москвофіли (Общество Русских Женщин) з допомогою метою. Таке саме завдання мало товариство “Мирносниць,” до якого належали москвофілки й українки. Першим справжнім українським жіночим товариством була заложена в 1906-ому році в Чернівцях “Українська Громада,” що проіснувала аж до останньої війни (1939) і мала 14 кружків по селах Буковини. В 1908-ому році заложено ще там “Товариство Православних Русинок.”

ХРИСТЯ АЛЧЕВСЬКА

Та хоч організоване життя українських жінок оставляло багато до бажання, то поодинокі жінки здобували собі фактичну рівноправність своєю працею на освітньому, літературному, а далі й на науковому полі. Згадана вже Софія Русова стала не тільки прикладною робітницею, але й провідницею на полі позашкільного навчання. Уляна Кравченко, Константина Малицька, Катря Гриневичева, Марія Білецька в Галичині під австрійською займанщиною, Христина Алчевська старша, Марія Загірня, Олена Пчілка, а пізніше Оля Дорошенко і Варвара Чередниченко під російською займанщиною, поклали величезні заслуги при вихованні і освіті українського народу.

На мистецькому полі визначилась Ганна Затиркевич, Марія Заньковецька, Антоніна Осиповичева, Стаднікова й інші, як артистки-акторки, Сальомея Крушельницька, Рубчакова, Ст. Стадніківна і Марія Сокіл, як співачки, Любка Колесса, як п'яністка.

На літературному полі слід згадати бодай найважливіші імена, як Леся Українка (1871-1913), Ольга Кобилянська (1965—), Євгенія Ярошинська (1868-1904), Уляна Кравченко (1862—), Дніпрова Чайка (Людмила Б. Василевська, 1861-1927), Людмила Старицька-Черняхівська (1868—), Христя Алчевська (1882—), Галина Журба, Дарія Віконська, Ірина Невицька і багато інших.*)

Між жінками, що відзначились на науковому полі треба згадати Марію Грінченко (1863-1928) що помагала чоловікові при складанні найбільшого українського словника, Олександрю Ставровську Єфименко (1848-1918) авторку знаменитої "Історії Українського Народу," Грушевську Катерину (1910-) дослідницю етнографії, Олену Курило (1890-) дослідницю української мови і згаданих вже жінок виховательок С. Русову та К. Малицьку.

ТВОРЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Першим проявом зрозуміння, що українське жіноцтво повинно мати свою центральну організацію, були наради, скликані за почином "Кружка Українських Дівчат," а яких вислідом було видавання першого українського жіночого часопису "Мета" у Львові в 1908-ому році. Цей часопис, під редакцією Дарії Старосольської, Олени Охримовичівної і Ірини Січинської, виходив тільки один рік, однак причинився багато до розбудження організаційного духа між українським жіноцтвом Галичини. При кінці року, завдяки агітації "Мети," відбувся великий жіночий з'їзд у Львові, який, однак, не найшов можливим продовжувати це видавництво.

Пізніше при львівському щоденнику "Діло" Олена Кисілевська видавала на протязі 1912-го року кварталний листок "Жіноче Діло," а пізніше щотижневу жіночу сторінку.

Світова війна перервала це видавництво. Багато україн-

*) Обширніше про визначних українських жінок пишеться в книжці Софії Русової п. з. **Наші Визначні Жінки**, накладом часопису Жіноча Доля, Коломия, 1934, також в статтях Надії Слобожанки п. з. "Наші Визначні Жінки," **Календар-Альманах Жіночої Долі**, Коломия, 1926; і в статтях В. Ж. "Жінки в Українській Літературі" та М. Ч. "Українські Жінки на Громадській і Культурній Праці," **Ювілейний Альманах Української Жіночої Громади**, Нью Йорк, 1931.

ських інтелігентних жінок були примушені виїхати до західних провінцій Австро-Угорщини, і там по таборах евакуованих, в шпиталях та між полоненими вели гуманітарну акцію. Деколи вони об'єднувались для такої праці, як наприклад у Відні, де заложено "Український Жіночий Комітет Допомоги Раненим Жовнірам." Одною з його основательок і найщиріших робітниць була Ольга з Левицьких Басараб, яку пізніше — в ночі з 12 на 13 лютого 1924 — закатувала на смерть у львівській тюрмі польська поліція.

Перебуваючи між німцями, чехами, словінцями, українські жінки зблизька приглянулись їхнім великим і впливовим жіночим організаціям. Це, та вимоги великого часу, у якому найшовся світ і український нарід наслідком Світової Війни ч. I, довели до цього, що коли Львів звільнився від російської окупації в 1915-ому році і коли там життя сьак-так наладилось, обидва українські жіночі товариства не тільки віджили, але об'єднались зараз же у "Жіночу Громаду," яка незабаром перемінилась у краєву організацію.

ОЛЬГА З ЛЕВИЦЬКИХ БАСАРАБ

СОЮЗ УКРАЇНОК У ЛЬВОВІ

Переміна сталась на зїзді визначніщих жінок з тої частини Галичини, яка находилась вже в австрійських руках. Він відбувся в місяцю травні 1917 р. і на ньому рішено об'єднати жіноцтво Галичини в Союз Українок з членкинями з цілого краю. Головою Союзу Українок вибрано Євгенію Макарушкову, секретаркою Стефанію Савицьку.

Та ще заки був час повести якусь ширшу акцію, світові події відвернули увагу громадянства від чисто організаційної ділянки. З революції, що в той час почалась, зродилась зразу автономна, далі незалежна Україна, в Австрії почались всілякі підземні рухи, які хвилювали громадянство, і серед них Союз Українок, крім доривочної добродійної і допомогової праці, не мав змоги розвинути якунебудь ширшу діяльність.

Ще далі прийшов 1918-ий рік, бої за Львів, польська окупація і українські в'язні, полонені, втікачі під польським забором. Тоді українське жіноцтво звернуло всю свою увагу на поміч раненим, інвалідам, в'язням. Союз Українок став без вагання до цієї праці, у спілці з іншими товариствами і під проводом Українського Горожанського Комітету у Львові.

Той 1919-ий, а пізніше 1920-ий і 1921-ий рік, це героїчна карта посвяти українського жіноцтва у праці для жертв світової і української війни. По шпиталях, тюрмах, захоронках, “переходових станицях,” в таборах полонених і просто на вулицях валялись тисячі хворих, виголоднілих, обдертих вояків української армії, селян-поворотців, сиріт, вдовиць, біженців спід большевицької окупації і жертв польського терору. Не диво, що Союз Українок не багато міг зробити тоді для організації жіноцтва: вся сила його більш енергійних членок була спрямована на допомогову й гуманітарну працю.

Щойно при кінці 1921-го року скликано жіночий зїзд і на ньому намічено ширшу діяльність на політичному, освітньому і гуманітарному полі. Відтоді праця Союзу Українок пішла ширшим руслом.

Головами С. У. А. в тому часі були: Е. Макарушка до 20 р., Катря Гриневичева в 1920 р. На згаданому зїзді головою вибрано відому діячку, освітню організаторку і ширу гуманітарну робітницю Марію Білечку, секретаркою Стефу Савицьку. В 1923-ому році головувала Константина Малицька, секретарювала Марія Федаківна, на 1924-ий рік головою стала Олена Федак-Шепарович, касіеркою була Ольга Левицька-Басараб, секретаркою Стелла Марітчак. Цей уряд окрім вбитої Ольги Басараб, остав до 1926-го року. На 1927-ий рік вибрано головою Марію Бачинську-Донцову, містоголовою О. Шепарович, касіеркою І. Гладішевську-Пеленську. Від 1928-го року головою є Мілена Рудницька, а у виділі постійно працює на ріжних урядах Олена Федак-Шепарович, як заступниця голови, організаторка, а пізніше редакторка органу Союзу Українок “Жінка.”

Переходити рік по рокові діяльність Союзу Українок трудно, раз за браком місця в книжці, а друге через неповність доступних тут, в Америці, матеріалів. Та у загальному зарисі ця діяльність виглядала так:

З товариства, яке зразу складалось з індивідуальних членкинь і товариств, Союз Українок згодом перемінився у центральну організацію жіночих товариств по цілій Галичині, які

для кращої праці об'єднувались ще у повітові філії. Деякі товариства належали безпосередно до централі, коли в їх околиці не було інших кружків С. У., з якими вони могли б об'єднатись у філію. Перед останньою війною Союз Українок мав біля 70 філій, поверх 600 місцевих кружків і товариств і 75,000 членок.

Діяльністю філій і товариств керували зряду чотири секції а пізніше три головного виділу, яких завдання було слідує:

1. **Секція організаційна** старалась поширити Союз Українок і збільшити число його члениць. Секція помагала філіям закладати нові місцеві кружки С. У. там, де їх ще не було, приділювала жіночі товариства, які вступали до С. У. до поодиноких філій, об'єднувала такі самостійні кружки у філії, та закладала або помагала закладати кружки С. У. де лиш було можна. Представниці організаційної секції виїздили на села і в містечка з рефератами про вагу організації жіноцтва, підшукували організаторок на місцях та помагали новим кружкам і товариствам у їх початковій праці.

2. **Секція промислова** займалась поширенням між жіноцтвом думки про організованню виробничих товариств, особливо кооператив. Це відносилось головню до ділянки народнього мистецтва (вишивки, килими), хоч також давано пояснення про інші жіночі виробничі кооперативи, як швальні, пончошарні, виріб волічкової одежі і т. п. Ця секція співпрацювала тісно з Союзом Українських Кооператив, і з часом перетворилась у жіночу кооперативу Українське Народне Мистецтво.

3. **Секція просвітна** дбала про те, щоб висилати до товариств, кружків і філій лекторок на відчити і курси, закладала всякого рода курси по селах і містечках, росшукувала для них вчительок, а також займалась видавництвами, себто міщенням статей про С. У. у існуючих в той час органах української преси, а пізніше видаванням свого власного, знаменито редактованого і чепурного, двотижневика **“Жінка”** (від 1935 р.) та місячника **“Українка”** (від 1938 р.).

Діяльність цієї секції незвичайно розвинулась. Влаштовано десятки курсів, на яких сільські жінки вчились куховарства, шиття, крою, вишивання, книговодства, кооперації, догляду за немовлятами та інших, для жіноцтва необхідних предметів знання. Звідомлення з місць, які появлялись чи то у згаданих видавництвах Союзу Українок, чи у видаваному в Коломиї півмісячнику **“Жіноча Доля”** (від 1925 р., редакторка сенаторка

Олена Кисілевська) показують, що ті курси проходили з незвичайним успіхом і що українські селянки масово з них користали.

4. **Секція товариська** мала на меті оживлення товариського життя, влаштування розривок і забав, а також тіснішої співпраці з іншими товариствами.

У тій своїй праці Союз Українок стрічав раз враз перешкоди з боку польського уряду, а теж деякі труднощі у власному громадянстві. Польська влада, наприклад, розвязала раз Союз Українок в 1929-ому році за поминальне богослуження по О. Басарабовій і треба було заходів українських послів у варшавському соймі, щоб цей розпорядок влади відкликано. Другий раз розвязано Союз Українок в 1938-ому році під замітом “ворожої для держави діяльності,” без ніяких на це доказів. Знову треба було заходів українського громадянства на місці та протестів українського жіноцтва по цілому світі, в тому числі з Америки й Канади, щоб організація могла відновити свою діяльність.

Дуже важною ділянкою праці Союзу Українок, було заступництво західно-українського жіноцтва на міжнародних з'їздах. Тут теж С. У. стрічав перепони польської влади, які виявлялись у відмові віз на виїзд за кордон для делегаток С. У., та у протиукраїнських виступах польських делегаток на тих з'їздах, де були українські заступниці. Так було на конгресі Міжнародної Жіночої Ради у Вашингтоні в 1925-ому році, на котрий не допущено делегатки зі Львова і на якому Союз Українок заступала Ганна Чикаленко-Келлер з Женеви, подібне діялось на міжнародних з'їздах Жіночої Ліги Миру і Свободи, на з'їзді Міжнародного Союзу в Берліні (1929 р.) та при інших подібних нагодах. Українських жінок з Західної України мусіли представляти українки споза меж Польщі, або делегатки Союзу Українок мусіли зводити завязті спори з польськими делегатками, які добивались від управ з'їздів заборони українським делегаткам представляти свій нарід.

Союз Українок у Львові мав великий вплив на українське жіноцтво поза Західною Україною, особливо на еміграції в Європі і в Америці. За його прикладом і посередно за його почином повстали такі організації, як Союз Українок Америки (1925 р.), Союз Українок Канади (1926 р.), та Союз Українок Волині, який мусів існувати окремо, тому що польська влада не дозволяла на спільні організації українців спід колишньої російської і австрійської займанщини в межах Польщі.

Український Жіночий Конгрес

Одним з найважніших починів Союзу Українок у Львові треба вважати скликання Українського Жіночого Конгресу, який відбувся у Станиславові в днях 23 до 27 червня, 1934-го року. Видана на цей Конгрес програма показує незвичайно широкий обсяг справ, якими інтересувалось українське жіноцтво в половині минулого десятиліття, і ділянок на яких воно працювало. Показують це заголовки виголошених на Конгресі рефератів, які або були виголошені зазначеними у дальшому реєстрі референтками, або були відчитані, коли референтка не могла прийти. Ось їх спис:

ЦИКЛЬ РЕФЕРАТІВ: “НАШЕ МИНУЛЕ І НАШІ ЗМАГАННЯ”:

Наталя Кобринська та жіночий рух у Галичині і Буковині. —

Марія Струтинська (Львів).

Історія жіночого руху на Придніпрянській Україні.—Зінаїда

Мірна (Прага).

Завдання жінки на політичній еміграції. — Марія Лівницька

(Варшава).

Положення жінки й дитини на Радянській Україні. — Лідія

Садовська (Прага).

Завдання жінки на заморській еміграції. — Олена Лотоцька

(Нью Йорк).

Жінка і релігія. — Олена Захаріясевиц (Львів).

Родина й особиста мораль, як підстава громадської моралі.—

Ірина Вільде (Коломия).

ЦИКЛЬ РЕФЕРАТІВ: “ТВОРИМ РІДНУ КУЛЬТУРУ”:

Значіння дошкільного виховання. — проф. Софія Русова

(Прага).

Організація дошкільного виховання у Галичині. — Софія Ра-

кова (Львів).

Відношення української жінки до шкільництва. — сен. Олена

Кисілевська (Коломия).

Денаціоналізація дітей на еміграції. — Ст. Нагорна (Прага).

Культурно-освітня праця жінки. — Марія Білякова (Львів).

Роля жінки у плеканні рідної мови. — Мирослава Мандюкова

(Перемишль).

Участь жінки в мистецькій культурі народу. — mgr. Ірина Гур-

гула (Львів).

Про народню пісню — реферат п. Ольги Ціпановської, ілюстрований народніми піснями у виконанні п. Іванни Приймової.

Плекання народнього мистецтва — реф. Ірина Павликовська.

Письменницька праця українських учительок — реф. Осипа Заклинська.

ЦИКЛЬ РЕФЕРАТИВ: “БУДУЙМО НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО”:

Роля жінки у кооперації — Неоніля Селезінкова (Радехів).

Жінка у домашньому й сільському господарстві. — Ольга Ліщинська (Комарно).

Економічна незалежність жінки. — Др. Харитя Кононенко (Ужгород).

ЦИКЛЬ РЕФЕРАТИВ: “СТАВАЙМО В ОРГАНІЗОВАНІ РЯДИ”:

Наше відношення до сучасних течій всесвітнього жіночого руху. — Ганна Чикаленко.

Організаційні завдання жіночої молоді. — Оксана Лемеха (Станіславів).

Міжнародні звязки жіночих організацій. — Др. Дарія Дзерович (Львів).

Наші чергові завдання в ділянці організації. — пос. Мілена Рудницька (Львів).

СТАН УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Західні Українські Землі

Галичина

У тій же програмі поданий також короткий огляд жіночих українських організацій, який показує, скільки українське жіноцтво поступило за 50 літ — від 1884-го року, коли то Наталя Кобринська заложила була у тому самому Станіславові “Товариство Руських Жінок.” Організації ті угруповані у тому списі, як слідує:

СОЮЗ УКРАЇНОК У ЛЬВОВІ (перетворений у 1917 р. з “Жіночої Громади,” яка повстала через злиття Т-ва “Клюб Русинок,” основаного в 1893 р. і “Кружка Українських Дівчат,” основаного в 1901 р.).

Союз Українок об'єднує українське жіноцтво з метою:

1. Піднести його духовий та економічний рівень,
2. Збільшити вплив жіноцтва на національну культуру через плянову його участь у праці на всіх ділянках національного життя.

3. Дбати за повне використання жіноцтвом всіх належних йому прав.
4. Забезпечити жіноцтву право праці й заробітку.
5. Заступати жіночі права й інтереси, перед громадянством і державою.
6. Піднести народне здоровля й мораль, зокрема через опіку над жінкою й дитиною.

Союз Українок має три шаблі організації: Централь у Львові, Філії в повітових містах і Кружки по селах.

Союз Українок нараховував тоді діяльних 67 Філій і біля 500 Кружків. Голова: посолка Мілена Рудницька.

ЖІНОЧА КООПЕРАТИВА “ТРУД” У ЛЬВОВІ:

Найстарша українська жіноча кооператива, основана з ініціативи “Клубу Русинок” в 1902 р. Провадить робітню суконь і білля та заводув школу. Голова Надзірної Ради: Євгенія Макарушкова.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЄ МИСТЕЦТВО У ЛЬВОВІ:

Жіноча кооператива, перетворена з промислової секції Союзу Українок в 1922 р.

Завданням кооперативи є плекання народнього мистецтва і домашнього промислу та збут товарів з ділянки приміненого народнього мистецтва. Видає журнал (місячник) “Нова Хата.” Голова Надзірної Ради: Ірина Бонковська.

Т-ВО “УКРАЇНСЬКА ЗАХОРОНКА,” основане з ініціативи “Клубу Русинок” в 1899 р.

Провадило у Львові 10 захоронок (передшкілля) і організувало вакаційні півоселі. Голова: Софія Ракова.

КРУЖОК “РІДНОЇ ШКОЛИ” ІМ. ГАННИ БАРВІНОК:

Має завдання педагогічні й опіку над дівочою школою ім. Шевченка. В останніх часах перемінений з чисто жіночого Кружка на дільницьвий. Голова: Константина Малицька.

ПОРАДНЯ МАТЕРЕЙ (Філія Т-ва Охорони дітей і опіки над молодю). Удержує при вул. Ходоровського ч. 12 порадню для матерей і немовлят. Голова: Софія Паковська.

Т-ВО “БУДУЧНІСТЬ” У ЛЬВОВІ:

Товариство українських домашніх робітниць. Має три Філії в краю. Голова: А. Конрадова.

СЕКЦІЯ СТУДЕНТОК ПРИ Т-ВІ ПРИХИЛЬНИКІВ ОСВІТИ У ЛЬВОВІ: Істнує як секція при ТПО тому, що університетська

влада не дозволяє на оснування самостійних студентських організацій. Голова: Ірина Гладка.

СПОРТОВИЙ КЛЮБ “СТРІЛА” У ЛЬВОВІ:

Одинокий жіночий спортовий клуб на західньо-українських землях. Голова: Ірина Пежанська.

МАРІЙСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПАНЬ:

Католицька організація інтелігентних жінок; також опікувалась по містах селянськими дівчатами, що приходили туди на працю і дбала, щоб вони не губились від своєї церкви і народности.

Окрім того в той час було у Львові ще кілька жіночих товариств місцевого або релігійного характеру.

Волинь

СОЮЗ УКРАЇНОК У РІВНОМУ:

Централья Союзів Українок на Волині. (Тому, що влада не дозволила на поширення статутів Союзу Українок у Львові, на Волинь основано там подібну організацію з окремим статутом). Має два шаблі організації: Філії в більших містах і містечках та Читальні по селах. Філій 11, Читалень 15.

Полісся

ЖІНОЧИЙ ГУРТOK ПРИ ЧИТАЛЬНІ “ПРОСВІТИ” В БЕРЕСТІ.

Буковина

“ЖІНОЧА ГРОМАДА” В ЧЕРНІВЦЯХ:

Основана в 1906 р. Голова: Аглая Федорович.

ЖІНОЧЕ Т-ВО “МИРОНОСНИЦЬ” В ЧЕРНІВЦЯХ:

Голова: Олена Сірецька.

ГУРТOK СТУДЕНТОК “ЧОРНОМОРЕ” — ЧЕРНІВЦІ.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СЕКЦІЯ СТУДЕНТОК — ЧЕРНІВЦІ.

Закарпаття

ЖІНОЧА СЕКЦІЯ ПРИ Т-ВІ “ПРОСВІТА” В УЖГОРОДІ:

Голова: Ірина Невицька.

“ЖІНОЧИЙ СОЮЗ” В УЖГОРОДІ:

Голова: Ірина Волошинова.

ФІЛІЯ “ЖІНОЧОГО СОЮЗУ” В ХУСТІ:

Голова: М. Бращайкова-Станькова.

ПОЛІТИЧНА ЕМІГРАЦІЯ

Польща

СОЮЗ УКРАЇНОК ЕМІГРАНТОК, ВАРШАВА:

Голова: М. Ливицька. Філії у Львові і в Каліші.

Чехословаччина

УКРАЇНСЬКА ЖІНОЧА РАДА:

Голова: проф. Софія Русова.

УКРАЇНСЬКИЙ ЖІНОЧИЙ СОЮЗ В Ч. С. Р.:

Голова: Зінаїда Мірна.

Румунія

СОЮЗ УКРАЇНОК ЕМІГРАНТОК В БУКАРЕШТІ.

Австрія

ЖІНОЧИЙ СОЮЗ: Голова: Софія Максимович.

На цьому Конгресі заложено також Всесвітній Союз Українок, якого почесною головою обрано Софію Русову, а передсідателькою Мілену Рудницьку. На Конгресі Союз Українок Америки репрезентувала Анна Курило з Дітройт. (Обширніше про це у звіті з 15 літньої діяльності СУА).

Після Жіночого Конгресу праця Союзу Українок у Львові ще більше поширилась. Союз Українок почав видавати свої часописи **Жінка** і **Українка**, та ще більше поширив свою освітню діяльність і число своїх кружків та філій. Помимо перешкод збоку польської влади, він успів мати своє заступництво на кількох міжнародніх з'їздах, та успішно, при допомозі міжнародніх організацій і при піддержці українського жіноцтва за кордонами Польщі добився відклику свого другого розв'язання польською владою в 1938-ому році.

Після Жіночого Конгресу повстали у Львові ще дві українські жіночі організації загального характеру, які об'єднували жінок згідно з їх політичними чи релігійними поглядами. Були це Дружина Княгині Ольги і Союз Українських Працюючих Жінок.

Дружина Княгині Ольги

Повстала в липні 1938-го року, щоб втримати в організованих рядах українське жіноцтво, яке польська влада пробувала позбавити централі, розв'язуючи в той час Союз Українок у Львові. Організація мала політичний характер і існувала аж до початку другої світової війни, попри Союз Українок, якого розв'язання відкликано. До управи Дружини належали: Мілена Рудницька, Константина Малицька, Олена Федак-Шепарович і Ірена Гургула.

Союз Українських Працюючих Жінок

Українські працюючі жінки, що симпатизували з Українською Соціалістичною Радикальною Партією, організувались поза згаданими вище товариствами в "Українські Жіночі Громади." Ті громади, що існували головно по селах, об'єднались у

Союз Українських Працюючих Жінок, який до останньої війни відбув два краєві зїзди. На другому такому зїзді, в червні 1937 року, який відбувся у Львові, було заступлено 72 місцеві Жіночі Громади. Головою Союзу У. П. Ж. була відома освітня і кооперативна діячка, Іванна Блажкевичева. Союз У. П. Ж. мав своїм органом місячник (пізніше двотижневик) **“Жіночий Голос,”** який редагувала колегія, під проводом Франки Стахової.

Союз Українських Працюючих Жінок “Жіноча Громада” стояв у звязку з поступовими українськими жіночими товариствами в Злучених Державах і Канаді, які в 1939-ому році об'єднались у Союз Українських Жіночих Громад в Америці.

Большевицька окупація Львова і Західньої України в 1939 році припинила працю Союзу Українок та всіх інших жіночих організацій на Західній Україні. Деякі жіночі провідниці, як Мілена Рудницька і Олена Кисілевська втекли на захід і опинились у Кракові, під німецькою владою. Чи і як праця тих організацій відновиться, це залежатиме від того, чим скінчиться Друга Світова Війна.

Нема в повищому реєстрі українських жіночих організацій з Сопітської України. Там, за час існування Української Народньої Республіки, жіночий рух спалахкотів буйним полум'ям. Зараз після революції в березні 1917-го року по цілій Україні почали творитись Жіночі Громади або Жіночі Спілки, які 14-го листопада 1917, влаштували навіть жіночий зїзд в Києві та почали видавати **“Жіночий Вістник.”** Прихід большевиків зимою 1918 припинив ці початки організації і вона вже ніколи не віджила. Остаточна окупація України комуністами припинила навіть спроби такої організації. Окреме гуртування жіноцтва призначено **“буржуазним”** і жіноцтво Сопітської України працює в опанованих комуністами спільних чоловічих і жіночих товариствах і установах.

Так у загальному і певно неповному зарисі виглядає громадський розвиток українського жіноцтва. Теперішня світова хуртовина припинила цей рух, але певно що його ні не знищила, ні не ослабила. Тисячелітня традиція і десятиліття праці завзятих, освічених, повних посвяти і глибокого знання українських діячок поклали такі непорушні основи під дальший поступ українського жіноцтва, що з цієї хуртовини воно вийде певно не ослаблене, а навпаки: духово сильніше, з непохитною постановою зайняти належне місце так в українському громадянстві, як і серед жіноцтва інших народів.

UKRAINIAN WOMEN AND THEIR ORGANIZATIONS

Ukrainian Women and Their Organizations

In early Ukrainian history women could hardly lay claim to any rights, as the term is understood today. Concerning this, Michael Hrushevsky, Ukraine's greatest historian, has made the following observation:*

“Among the Slavic tribes, the Rus-Ukrainian particularly, as shown in the oldest historico-literary and legal sources, man was always on the higher plane. Christianity later bore similar influences, but it certainly did not create the idea of man's superiority; contrarily, it weakened the significance of his control over his wife and children, which had been handed down from pagan times. The early marriage ceremony requiring a woman to take her husband's shoes off, as revealed in our earliest chronicle, clearly demonstrates that a wife was regarded as her husband's servant. Such practices as killing a woman after the death of her husband, show that she was considered his property, his chattel. This idea is to be found in polygamy, which in pagan times was widely practiced among Rus-Ukrainian tribes . . . We see it in the great moral demands made upon the women and in the great or complete freedom of the men . . .

“A purchased or stolen wife was at first as much of a piece of her husband's property, a part of his inventory, as any other object in his possession. If he wanted more than one wife, and he had the means to buy and support a larger number, nothing stood in his way in acquiring more . . .”

Hrushevsky makes these claims on the basis of writings by Greek, Arabian and Western European travellers, who journeyed through Ukraine in the 9th and the 10th Centuries or who met Ukrainians, then known as Ruthenians, in other countries. From

* Michael Hrushevsky: *Istoria Ukrainy Rusy* (History of Rus-Ukraine), L'viv, 1904; Vol. I, p. 308.

these same sources we learn that Slavic women of that period were very faithful and that many of them freely submitted to the death rite performed after their husband's passing in order that they might be buried in the same grave.

With the passing of time, however, after the earliest Ukrainian state has taken on a semblance of organization and was dominated by the already settled population, conditions changed for the better. The first Ukrainian Code of Laws, established by Yaroslav the Wise (1019-54), known as "Ruthenian Justice" (**Ruska Pravda**), granted women comparatively numerous rights. The penalty for murdering a woman was the same as for murdering a man. Upon the death of a father, the mother would become the head of the family. Estates were divided equally among children and mother. A guardian for orphaned children would be appointed only after their mother re-married. Hrushevsky observes* that a widow, with few reservations, would virtually have the same rights over her children and their property as her deceased spouse had.

The Ukrainian people, chiefly upper classes, honored these laws and they remained in force for many ages. In contrast with this, Muscovy, the predecessor of modern Russian, curtailed women's rights and, with the passing of time turned back the clock to a stage in her development when status of women could be characterized as state of virtual slavery. Ukrainian women of this period enjoyed even more rights than their sisters in Western Europe, where the Old Germanic and Roman law prevailed. The Ukrainian woman had greater freedom of action: she could accompany her husband — or, with his permission, go without him — to entertainments, banquets, parties and hunts; she could obtain a divorce and re-marry; and she could gain custody of one or more children after being legally separated from her husband.

Small wonder, then, that such conditions should produce feminine figures in Ukrainian history, such as the indomitable Princess Olga (946-60), who ruled the great domains of the Kievan state from time of her husband's death until her son Sviatoslav came of age. Another was the daughter of Olga's grandson Yaroslav, Anna, who married the French King Henry I and, after his death, ruled France until her son Philip ascended to the

* *Ibid.*, Vol. III, pp. 382-3.

throne. Anna's sister, Elizabeth, married the Norwegian King Harold, who courted her, at first unsuccessfully, and brooded in a song, which survived to our times, that "the Ruthenian girl with the golden necklace does not want me."

The widow of the Galician Prince Roman lived in exile with her sons for many years and stubbornly defended their rights to the Galician throne until she achieved her goal: her eldest son Danilo ultimately became the most powerful Ukrainian ruler of the 13th Century.

During the course of subsequent centuries, when Ukraine came under the rule of Lithuanian princes, and later of Polish kings, this old law, which granted women such relatively wide freedom, remained intact despite attempts of Polish lawmakers and church authorities to curtail it. In the writings of Polish clergymen from the 15th and 16th Century, many complaints are found to the effect that in Ukraine divorces are easily granted, that women receive one-third of their deceased husband's estates (such were the provisions of the Ukrainian law), that girls have the right to disobey their parents in matters of matrimony. It would appear from these complaints that despite Polish rule Ukrainian womanhood managed to retain certain rights which were denied to women of Polish nationality, who belonged to the dominant nation in the Polish state.

During the Cossack age in Ukrainian history the position of women remained the same, i.e., better than in Poland or in Muscovy, where, following Tartar rule, Oriental conceptions of women's rights spread and prevailed. Only a girl brought up in such an independent atmosphere could have ascended from the mean station of a captive slave sold to the Sultan's harem to the exalted position of Wife No. 1 and trusted confidante of Turkey's greatest ruler, Suleiman the Magnificent (1520-60). Such a girl was Anastasia Lisovska, the daughter of a Ukrainian priest in the town of Rohatin the famous Roxolana of the Turkish history.

The traveller Paul Alepsky, who visited Ukraine during the Hetmanship of Bohdan Khmelnycky (1648-57), records with admiration that a large number of Ukrainian women could and loved to read.

This near-equality of Ukrainian womanhood remained a vital force in daily Ukrainian life throughout the periods of Russian, Polish and later Austrian rule. The peasant woman was not a slave but a companion of her husband. Even her name — "dru-

zhina" — is the feminine form of the Ukrainian word for "companion." Never in their history have the Ukrainian people subordinated their womanhood to the low status into which it has been forced today in such countries as Germany, Italy and Spain.

In spite of these conditions, however, the modern feminist movement appeared in Ukraine relatively late. This may be attributed to the fact that Ukrainian people had to live under reactionary, antiquated forms of government imposed upon them by Russia, Poland and Austria. Another cause may be found in the fact that educated classes of Ukraine became polonized and russianized.

The Universal Feminist Movement

The injustice of legal curtailments of women's rights in cultural, economic and political spheres found its critics even during the American and French revolutions. As early as 1790 an Englishwoman, Mary Wollstonecraft, demanded in her book, **Vindication of the Rights of Women**, equality for her sex in matters of education and political rights. But it was not until the first half of the 19th Century that American women became really active in the movement for feminine equality.

At that time, well over a century ago, women were not admitted to higher institutions of learning. In the various capitals there were indeed schools where daughters of well-to-do families might learn something of music, literature, French, but formal higher education could be obtained only by men. Failing to gain entrance into the universities, women decided to establish their own schools. Thus, Emma Willard organized a teacher's seminary in Troy, N. Y., Mary Lyon initiated some courses in higher learning, which in 1837 culminated in the establishment of a women's college in Mt. Holyoke, Mass. Oberlin in Ohio began to admit women. And in this way hundreds of feminist leaders got their education.

Simultaneously, women began to take interest in various humanitarian movements, as in the reform of prison conditions, the emancipation movement, temperance, and relief of the needy.

With the outbreak of European national revolutions in 1848, when the second Republic of France was established, and an era of reform began in various countries, women sharpened their demands also. In England and the United States a fresh impetus was given to the feminists. A convention for Defense of Women's Rights was held in Seneca Falls, N. Y., where a declaration of

women's demands was issued. Laughter and ridicule emanated from male circles in both the United States and in England, where twenty years later John Stuart Mill was to issue his famous tract **The Subjection of Women** (1867). But, as the saying goes, he who laughs last laughs best.

Without entering into anything even remotely approaching an account of the long, drawn-out feminine struggle for equality, let us mention a few of the important events leading up to feminine emancipation. Following the women's convention in 1848, the New York State legislature abolished the old English law which decreed that all property of a married woman even her earnings, belong to her husband. California and Wisconsin (1850), then Massachusetts (1854), Kansas (1859) and other states followed suit. Then, after widespread feminist activities in the '60s and '70s, in which Susan B. Anthony played such a great role, the Territory of Wyoming, not yet admitted to the Union as a State, granted women the right of suffrage in 1869. Colorado (1893), Utah, Idaho (1896), and many others did likewise. New York, however, remained adamant until 1917.

At the beginning of the first World War the women's movement in America had become a vital factor in this country's life. The now powerful National Federation of Women's Clubs was then formed. Before the war ended, President Wilson, on September 30, 1918, requested Congress to amend the Constitution in order to grant women equal political rights. In June of the following year the amendment passed both houses of the national legislature by a two-third vote, and on August 28, 1920, the thirty sixth state, Tennessee, ratified the amendment.

The feminist struggle in other countries was of a similar nature. Before the first World War only the women of New Zealand, Australia, Finland and Norway were allowed to vote, Mexico did not grant its female population this privilege until 1917, England a year later, while Holland, Germany, Czecho-Slovakia, Poland, the U. S. S. R., Latvia and Lithuania waited until 1919. Frenchwomen still haven't been granted the use of the ballot, while the women of Germany have had their rights revoked by Hitler. In Italy and Spain the female population enjoyed the privileges of citizenship and equality only during a short space of time. The women of Turkey, whose lot was once probably worse than that of their sisters in other lands, received equal rights during the rule of the great Turkish reformer Kemal Atatürk.

Ukrainian Woman up to the 20th Century

Throughout the Cossack period in Ukrainian history, when the upper classes of Ukraine were denationalized, the Ukrainian womanhood consisted of the peasants' wives and daughters, petty noblewomen, priests' wives, and the wives and children of such Cossacks who settled on the land and engaged in husbandry during times of relative peace. They had no particularly extraordinary privileges in the written laws, but they nevertheless enjoyed a great measure of freedom, equality in marriage and freedom in the selection of life partners, as well as a tolerable measure of justice in legal matters pertaining to testaments and estates. There, however, their freedom ended.

The feminist movement which became so widespread in America and England during the 19th Century appeared in Ukraine much later. Only certain individuals emerged from the daily routine of domestic life as leaders in special fields of endeavor such as literature and the theater.

It could not have been otherwise under the Tsarist regime of Eastern Ukraine, where every progressive thought was suppressed and even such activity as the establishment of private schools, in which Sophia Lindfors Russova (1856-1940) was so active, brought about arrest and police persecution.

The somewhat more liberal atmosphere in pre-war Austro-Hungary, however, lent itself quite favorably to the development of a women's movement among the Ukrainians of Galicia. There Ulana Kravchenko, young poetess, and the peasant Anna Pavlyk (1855-1925) were raising demands for feminine equality through the Ukrainian Radical Party, which had been organized by the great Western Ukrainian poet Ivan Franko and the noted political organizer Michael Pavlyk, Anna's brother, in 1890.

First Organizations

First Ukrainian women's organization, the Association of Ruthenian Women, came into being in 1884 in the town of Stanislaviv as the result of Natalia Kobrinska's (1851-1920) efforts. The Association's prime aim was the enlightenment of womanhood. Kobrinska and other Ukrainian women writers issued almanacs in 1887, 1893, 1895 and 1896, and organized the first women's rally in the Galician town of Stryj. At the rally (1891) a resolution was passed which petitioned the Austrian Parliament

to open the country's universities to women. The organization ceased to exist, but not female enthusiasm for organization as such. In 1893 the Club of Ruthenian Women in L'viv and the Women's Circle in Kolomea were formed. Similar organizations then sprouted up in Horodenka, Peremyshl, Ternopil, Dolina, Berezhany and Rohatin. And an educational and political group, the Ukrainian Girls Circle, was also formed in L'viv.

NATALIE KOBRYNSKA

ity for organization, enthusiastically grasped but not for long.

In the Ukrainian province of Bukovina the first Ukrainian organization of women did not come into being until 1906 in Cernivci. It was active until the outbreak of the present war (1939), at which time it had fourteen affiliates in towns and villages.

Women in Literature, Science, Arts

Although the organized life of Ukrainian Womanhood left much to be gained, individual women achieved virtual equality with men through notable work in the educational, literary and scientific callings. **Sophia Rusova**, for example, became most

The U.N.W.L.A. interceded before the American and Polish

In Eastern Ukraine (under Russia) the first Ukrainian women's societies came to life after the Revolution of 1905. One such group, organized in Poltava with the help of Olena Pchilka, issued a declaration on November 25, 1905, demanding equality for women and autonomy for Ukraine. But the short interval of freedom following the Revolution of 1905 came to an abrupt halt with the return of reaction throughout the Russian Empire, and this group, together with similar organizations, was outlawed. The Revolution of 1917 offered the women of Eastern Ukraine another opportunity

prominent organizer of private schools and leading expert in educational movement. And scores of other women made worthwhile contributions to similar movements in various parts of the country.

MARKO VOWCHOK

Ukraine and Russia. Just as Harriet Beecher Stowe gained world prominence, so did Maria Vowchok with her **Maroussia**, which has been translated into Russian, French (over thirty editions), German, English* and other languages.

Other noted Ukrainian women writers before and after Marko Vowchok made names for themselves. To mention **Hannah Barvinok** (Alexandra Bilozerska Kulish; 1828-1911), **Olena Pchilka** (Olga Drahomanov Kosach; 1858-1930) and her daughter, **Lessia Ukrainka** (1871-1913), the greatest of Ukrainian poetesses, a physically weak, but spiritually brilliant woman, of indomitable will, who was called by the famous poet and critic Ivan Franko the only "real man" among the Ukrainian poets of the day. Heading the array of Ukrainian women writers of the present Century is **Olga Kobilanska** (1865—), authoress of several novels, who has been devoting her talents to the struggle for humanity's dignity and uplift. Another quite unique figure among the noted feminists of Ukraine is **Uliana Kravchenko** (1862—), who, deviating from the romantic nationalism which characterized the poetry of her contemporaries, has made her pen point out spiritual and moral values in life; as one critic

* Marko Vowchok: **Maroussia, a Maid of Ukraine**, from the French of P. J. Stahl by Cornelia W. Cyr; New York: Dodd, Mead & Co., 1890.

remarked, her poetry evokes "spiritual elevation, and one wants to be better, valuable to life, have the strength to tread along new paths." Special notice should also be given to **Dniprova Tchayka** (Ludmila Vasilevska; 1861-1927), who introduced symbolism into Ukrainian poetry and thereby expressed the hidden sorrows of the Eastern Ukrainian intellectual classes of the '80s, oppressed as they were under the weight of the Tsarist boot. Another poetess of note, whose writings belong to the lyricism of the 20th Century, was **Christia Alchevska** (1882-1932). Mention should be made also of Eugenia Yaroshinska, Ludmila Starycka - Cherniakhivska, Halina Zhurba, Daria Vikonska, Irene Ne-vitska and many others, but space doesn't permit it.

Among leading Ukrainian women in other fields of endeavor, we should mention **Mary Hrinchenko** (1863-1928), who helped her husband compile the largest Ukrainian dictionary; **Alexandra Stavrovska Yefimenko** (1848-1918), the author of an exceptionally well written **History of the Ukrainian People**; **Catherine Hrushevsky** (1910—), a noted ethnographer; **Olena Kurilo** (1890—), an eminent philologist; and the noted educators, Sophia Russova and Constantine Malicka.

OLGA KOBYLANSKA
(standing) and
LESSIA UKRAINKA

On the field of arts hundreds of Ukrainian women gained fame among their countrymen as actresses, singers, musicians, painters etc. **Salomea Krushelnicka** (Cruscenischi) operatic soprano, was known to opera lovers from S. Petersburg to Buenos Aires, the dramatic talents of **Maria Zankovecka** moved not only Ukrainian but Russian and other audiences of pre-war Russian Empire, **Anna Sten**, daughter of Ukrainian mother and Swedish father is well known to American movie fans, and **Lubka Kolesa**, called "female Paderewski" after huge successes in Europe, is now (Fall, 1941) reaffirming her claim to fame in Canada.

In the War for Ukrainian Independence beginning in 1917 one could name many women who participated in the actual fighting. There were, among the more notable, such warriors as Olena Stepanivna, Sophia Halechko, Handzia Dmyterko, Pauline Michalishin and the famous guerilla leader Marusia Sokolovska.

In the political arena, prominence has been attained by Senator Olena Levchanivska, Senator Olena Kisilevska also noted as writer and editor, and Representative Milena Rudnicka, also the president of the Ukrainian Women's League in Lwiw, all of them members of the former Polish Diet.

Establishment of Central Organizations

The first attempt to organize the women's movement in Western Ukraine (Galicia) on a national scale was launched with the issuance of the first Ukrainian women's newspaper in Lwiw, **Meta** (The Aim), in 1908. The publication, edited by Daria Starosolska, Olena Okhrimovich and Irene Sichinska, lasted for only a year, but its influence is responsible for the organization of the first Ukrainian Women's Congress, held during the same year in Lwiw, which did not bring the expected results at once but nevertheless stimulated activity towards wider organization of Ukrainian Women.

The first World War hindered plans for women's organization, however. Many of the active educated women who constituted the backbone of the movement left for the western provinces of Austro-Hungary to engage in humanitarian work in hospitals and refugee camps. At times they organized themselves for these purposes, as, for example, in Vienna, where the Ukrainian Women's Committee to Aid Wounded Soldiers was formed. One of its founders was **Olga Levitsky Bassarab**, who later (on the night between February 12 and 13, 1924) was tortured and killed in the Lwiw prison by the Polish police for her participation in Ukrainian movement for independence.

The experience in Central Europe gave Ukrainian women an advantage in that they came into contact with women of German, Czech and Slovene nationality, finding in their organizations inspiration and an example. Thus, in 1915, after Lwiw was retaken by Austrians from the Russians, the two women's groups whose activities were halted by the occupation revived, then united into one organization called the Women's Community, which, in turn, was later transformed into a national organization.

The Ukrainian Women's League of Lviw

The change occurred at a conference of prominent Ukrainian women in May, 1917, which resolved to unite the women of Galicia within the Ukrainian Women's League (Soyuz Ukrainok) with headquarters in Lviw (Lemberg).

But the events of war interfered with the League's plans for expansion. Out of the chaos of the Russian Revolution of 1917 there emerged at first an autonomous, then an independent Ukrainian democratic state, while the Ukrainians under Austria busied themselves with plans for separation from the authority of the Habsburg crown and for union with their national brethren across the Russo-Austrian frontier. Then came the bloody war for Ukrainian independence — against the Bolsheviki in the East and against the Poles in the West. Ukrainian armies were defeated and the Ukraine was divided (in 1920, Peace of Riga) between Poland and U. S. S. R.

LUBKA KOLESSA

It was not until the end of 1921 that a women's congress could be called and plans for political, educational and humanitarian activities prepared. Since then the work of the Women's League has gained ever-greater momentum.

Space and lack of adequate material does not permit a detailed account of the League's activities. Only an outline of its work can be presented.

1. Organizational Section: The chief function of this agency was one of expanding the League. It helped regional affiliates in forming new local branches, encouraged independent groups to join the U. W. League and arranged their union with particular affiliates. Representatives of this section travelled to various towns and villages carrying the torch of the League to the most remote corners of the country, discovered and encouraged local organizers and aided new affiliates in their preliminary activities.

2. Trade Section: This group's function was to organize, on

a co-operative basis, the women occupied in handicraft work such as embroidery, rug making, and other similar home industries. This section cooperated closely with the Association of Ukrainian Co-operatives, which was considered by authoritative observers as one of the best managed organizations of its kind in Europe. In time, the section was transformed into the women's co-operative, Ukrainian Peasant Art.

3. Educational Section: This agency, as the name implies, sought to enlighten the U. W. L.'s membership through lectures, courses and teachers. Publicity for the League was also handled by this group, as was the issuance of the well-edited and attractive bi-weekly **Zhinka** (The Woman), published until 1939, and of the monthly **Ukrainka** (The Ukrainian Woman), which appeared in 1938.

The activities of this section developed remarkably. Scores of courses were given to the women of the village, in which they were taught modern methods of cookery, sewing, cutting, embroidering, book-keeping, cooperative management, care of children and infants, and other important subjects.

4. Social Section: The chief concern of this executive body was that of encouraging cultural entertainments of all kinds and cooperation with other organizations.

The League met many handicaps in its work. The Polish authorities dissolved the organization in 1929 because it conducted commemoration service for the late Olga Bassarab, and only the intervention of Ukrainian representatives in the Warsaw parliament caused the decree to be revoked. And again in 1938 a similar fate met the group, when it was unjustly charged with "activities inimical to the state." No evidence was offered by the Polish authorities for this charge, but it took many a protest from Ukrainian women throughout the world, including those of America and Canada, before the organization could resume its activities.

An important part of the Ukrainian Women's League's activities was its participation in international congresses. Here also they were checked by the Poles, who denied their delegates visas. At the same time representatives of Polish womanhood made bitter anti-Ukrainian statements at those international gatherings where Ukrainian women managed to be represented. A shining example was the Congress of the International Women's Council held in Washington in 1925, which the U. W. L. delegates were not allowed to attend by the Polish author-

ities. As a result, the League delegated Hanna Chikalenko Keller of Geneva, Switzerland, to be its representative. Similar difficulties were made at the time conventions of the Women's League for Peace and Freedom, and of the International Women's Association (1929) in Berlin, were held. Ukrainian Womenhood was thus represented by women who lived outside of Poland's jurisdiction. Otherwise, the League was forced to enter into bitter conflict with Polish delegates, who sought rulings from the executives of these congresses which would deny their Ukrainian sisters the right to represent their people.

The League had great influence upon Ukrainian women beyond Galicia, both in Europe and in North America. Much of the credit for the establishment of the Ukrainian National Women's League in the United States (1925) and the Ukrainian Women's League of Canada (1926) can be given the U. W. L. The Ukrainian Women's League of Volhynia also owes its existence, in part, to the Galician League. The Polish authorities would not allow women of both provinces to join in one group because they denied Ukrainians who had been under Austria and those who had lived under Russian rule to belong to one and the same organization.

The Ukrainian Women's Congress

One of the most important undertakings of the Ukrainian Women's League of L'viv was the Women's Congress held on June 23—27, 1934, in Stanislaviv. The program of talks delivered there reveals a vast field of subjects in which Ukrainian women of the past decade have been interested. Following are the themes of these speeches with the names of those who delivered or wrote them (some were read in absentia):

"Natalia Kobrinska and the Women's Movement in Galicia and Bukovina" — Mary Strutinska of L'viv.

"The History of the Woman's Movement in Eastern Ukraine" — Zinaida Mirna of Prague.

"The Duties of Emigre Women" — Mary Livitska of Warsaw.

"The Condition of Women and Children in Soviet Ukraine" — Lidia Sadovska of Prague.

"The Duties of Ukrainian Women Beyond the Ocean" — Helen Lototsky of New York.

"Women and Religion" — Olena Zachariasevich of Lviw.

"The Family and Personal Morals as the Basis of Civic Morals" — Irene Vilde of Kolomea.

"The Significance of Pre-Educational Training" — Prof. Sophia Russova of Prague.

"The Organization of Pre-Educational Training in Galicia" — Sophia Rakova of Lviw.

"The Ukrainian Woman's Attitude Toward Education" — Senator Olena Kisilevska of Kolomea.

"The Denationalization of Emigre Children" — Stephanie Nahorna of Prague.

"The Cultural-Educational Work of Women" — Mary Bilak of Lviw.

"The Role of Women in Developing the Ukrainian Language" — Miroslava Mandziuk of Peremyshl.

"The Woman's Place in Cultural Progress" — Irene Gurgula of Lviw.

"The Ukrainian Folk Song" — Olga Cipanovska.

"Developing Folk Art" — Irene Pavlikovska.

"The Literary Work of Ukrainian Women Teachers" — Ossipa Zaklinska.

"The Role of Women in the Co-operative Movement" — Neonila Selezinkova of Radechiv.

"The Woman in Domestic Economy" — Olga Lischinska.

"Woman's Economic Independence" — Dr. Charity Kononenko of Uzhorod.

"The Duties of Women in the Field of Hygiene" — Dr. Sophia Vowchuk of Lviw.

"The Work of Women in Social Welfare" — Dr. Xenia Yanovich of Lviw.

"Physical Culture and Sports in the Life of a Woman" — Cecilia Paliev of Lviw.

"Our Attitude Toward the Current Trends of the World's Women's Movement" — Hanna Chikalenko Keller.

"Organizational Duties of Young Women" — Oxana Lemecha of Lviw.

"The International Connections of Women's Organizations" — Dr. Daria Dzerovich of Lviw.

"Our Immediate Duties in Organizational Activities" — Representative Milena Rudnicka of Lviw.

In the Congress program are also listed the names of Ukrainian women's organizations showing how far the move-

ment advanced during the fifty-years since the founding of their first organization, in the same city of Stanislaviv. The associations listed were:

The Ukrainian Women's League of Lviw; with 67 regional boards and about five hundred local affiliates.

The Woman's Co-operative "Trud" (Labor) of Lviw; established in 1902; in charge of clothes and dress making and trade school.

Ukrainian Peasant Art in Lviw, devoted to developing folk handicrafts and distributing them; publisher of **Nova Khata** (The New Home), a ladies' monthly.

Ukrainian Kindergarden of Lviw; established 1899; operated ten kindergardens in Lviw.

The Mother's Health Center served mothers' and infants' needs.

The Association of Domestic Workers of Lviw with three affiliates in other towns.

Ladies Marian Society, a Catholic organization, which also organized peasant girls and women coming to work in cities in order to protect them from city pitfalls and from denationalization.

The Sport Club "Strila" (Arrow) in Lviw; the only Ukrainian women's athletic association in Western Ukraine, and several other religious, cultural and student societies in the provinces of Volhynia, Polessia, Bukovina and Carpatho-Ukraine.

At the Congress, the **World Union of Ukrainian Women** was founded. Its honorary president became Prof. Sophia Russova and its president Milena Rudnicka.

After the Congress the activities of Ukrainian Women's League of Lviw still expanded and in 1938 the League had some 70 regional affiliates with close to 700 local branches and 75,000 members.

PROF. SOPHIA RUSSOVA

Also after the Congress two other organizations of Ukrainian women in Western Ukraine have been founded. They were:

The Ukrainian Women's Community

Ukrainian working women who sympathized with the Ukrainian Socialist-Radical Party in Western Ukraine belonged to groups known as **Ukrainian Women's Communities**, which were located mainly in the villages. These Communities united themselves within the framework of the **Assaciation of Ukrainian Working Women**, which before the outbreak of the present war held two conventions. At the second convention, held in June, 1937, in the City of Lwiw, seventy local Communities were represented. The group's president was the noted educational and co-operative worker, Ivanna Blazkevich. It published a monthly (later twice monthly) journal, **Zhinochey Holos** (The Woman's Voice), edited under the supervision of Franka Stachiv.

With the coming of the Bolsheviks both, the group and its newspaper, were liquidated.

The organization was in close contact with progressive Ukrainian women in the United States and Canada, who in 1939 united their local groups within the Association of Ukrainian Women's Communities of America.

* * *

The Court of Princess Olga

Organized in July, 1938, to replace the Ukrainian Women's League after its temporary suspension by Polish authorities. After the suspension was revoked the Court of Princess Olga remained as political organization of Ukrainian women until the beginning of the Second World War. The organization was headed by Milena Rudnicka, Constantine Malicka, Olena Fedak-Sheparovich and Irene Gurgula.

* * *

No mention is made in the above account of women's organization in Soviet Ukraine, i.e., in that part of Ukraine which had already been under Communist domination before the outbreak of the present war. During the existence of the independent Ukrainian People's Republic, the women's movement was given a spur. All over Ukraine Women's Communities and Women's Societies were formed. On November 14, 1917, they even called a women's congress and issued the **Zhinochey Vistnyk** (The Woman's Herald). But the advent of the Bolsheviks in the Winter of 1918 halted these activities and they were never revived.

The Communists regard separate women's organizations as "bourgeois" manifestations. The women of Soviet Ukraine participate only in Communist-dominated organizations of both men and women.

The Bolshevik occupation of L'viv and Western Ukraine with the Russo-German partition of Poland in the Fall of 1939 halted the activities of the Ukrainian Women's League of L'viv and of all other Women's Societies. Some of the leaders, such as Milena Rudnicka and Olena Kisilevska fled West and turned up in Cracow, under German occupation. Whether and how the activities of the League and other societies will be resumed depends upon the outcome of the Second World War.

Ukrainian Women in the United States

THE FIRST UKRAINIAN WOMEN arrived in this country during the Seventies of the last Century, some as wives of Ukrainian immigrants, others to find employment, earn some money and return to their native land. Few of the latter did so, as most remained here permanently.

There were many reasons why they changed their minds about returning to their native land: work in America, for one thing, was much lighter than the back-breaking toil on a landowner's fields in Austrian-held Galicia or northern Hungary, whence most of them came. They also found living conditions, the wearing apparel and the food much better than in their impoverished villages. For many of them, marriage here was a relatively simple problem, since there were so many men to one young woman. For most of them the main attraction was the fact that America was "a woman's country" in comparison with what they left behind them. Although at home they had not been oppressed or entirely subordinated socially and economically, here they found still more freedom, more equality and more respect.

The first migrating Ukrainians—or as they were called at that time, "Ruthenians"—settled mostly in the Pennsylvanian mining and foundry regions. The single women, however, remained nearer to New York and earned their livelihood in factories, textile mills and in private homes as house maids. Those

who settled in Pennsylvania were married or betrothed to men working there—to men who had arranged their trip to the U.S.

With the arrival of the first Ukrainian Greek-Catholic priests, who were allowed to marry at that time, scores of educated women were added to the mass of employed girls and women who were here. Although most of these priests' wives did not trouble to engage themselves in social work, at least not outside of their own parishes, some did devote their time to organizational work among the bewildered, suspicious, and often illiterate immigrants.

Thanks to such guidance work, in which the late Emily Sichinsky Strutynsky played a leading part, the first Ukrainian league of women's societies was founded. Consisting of about a score of church sisterhoods in New York, Jersey City and vicinity, known as **Sisterhood of St. Olga**, the organization existed for ten years (1897-1907). Besides having meetings, sponsoring lectures, picnics and other social and cultural activities, the members received benefits of \$2.50 weekly in case of sickness and their beneficiaries \$100.00 in the event of death.

Emily Strutynsky taught several young women how to run the organization and obtained their help in her work. The records of the Sisterhood give the names of these leaders: Anna Medwid, Eudokia Wolchak Kalakuka, Julia Shveda Chernecky, Anna Ferensovich and others. However, the departure of the leading members to other states and internal dissension caused the downfall of the Sisterhood.

Another attempt to establish a Ukrainian Women's organization in America was made in Chicago in 1918. Several women's clubs and societies of that city, Detroit and the adjacent regions were thus united into the **Union of Ukrainian Women**, which was also led by Emily S. Strutynsky and by Stephanie Tzymbalist, Catherine Shabaga, Mary Pidhayny, Mary Korolishin, Catherine Kociubinsky and others. The League issued a short-lived magazine, **Morning Star**, and after a few months' existence collapsed.

It should be mentioned that at that time several noted Ukrainian men and women came into contact with Jane Addams, who had become deeply interested in the fate of Ukrainians here and abroad. Through her they succeeded in having the day of April 21, 1917, set aside by a joint resolution of the Congress and by a proclamation of President Wilson as Ukrainian Relief Day. Collections on that day in all larger American cities amount-

ed to almost one hundred thousand dollars, which sum was sent abroad to relieve Ukrainian war victims. It was also Jane Adam's encouragement that prompted the foundation of the United Ukrainian Women. Later, she also helped Ukrainian women's organizations to be represented at international conventions.

THE UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA

At the convention of the International Council of Women, held in the city of Washington, D. C., in May, 1925, Ukrainian women's organizations in Europe were represented by Anna Chikalenko-Keller an outstanding scholar and educator. It was at that time, that five Ukrainian women's societies in New York and Jersey City, N. J. formed a temporary committee and also sent a delegation to this convention. Upon the advice of Mrs. Keller, they decided to reorganize the committee into a permanent organization. Thus, in May, 1925, the **Ukrainian National Women's League of America** (Soyuz Ukrainok Ameryky) was born.

The purpose of the Ukrainian National Women's League of America is described in its By-Laws as follows: The object of the organization shall be to organize women of Ukrainian birth and extraction throughout America and bring them into relation of mutual helpfulness. To further social, civic, cultural knowledge, domestic science, welfare work and make combined actions possible when deemed advisable.

In 1925 the League had united within its fold only five club groups in New York and Jersey City, N. J. The Executive Committee of the League, after the resignation of the first president, Julia Shustakevich, was presided over by Julia Jarema of New York, with Helen Dobush Lototsky as secretary and Catherine Shutak treasurer. Efforts to expand the organization doubled its membership by 1930. Though the gain was small, the important fact remained that a few societies from distant cities joined the organization.

In 1931 a new set of officers, with Helen D. Lototsky as president, Pauline Avramenko as vice-president, Catherine Kedrovsky secretary, and Mary Lenchuk treasurer, continued to spread the organization's network to all larger Ukrainian-American centers. They were very successful, for by May, 1932, when the First Ukrainian Women's Congress in the United States was held, the League could boast of forty-two branches.

First Ukrainian Women's Congress in the U. S. A.

Some two hundred delegates and guests at the First Ukrainian Women's Congress in the United States, held on May 28-30, 1932, in New York City, proved the vitality of the U.N.W.L.A. and laid firm foundations for its further development. The three-day deliberations, under the chairmanship of Stephanie Abrahamovska, were devoted to reports of officers, reports from individual branches, discussions on the future development of the organization and on such topics as the role of women in national affairs, in the labor movement, in the life of the Ukrainian-American group and in the affairs of Ukrainian people in general. The problem of exhibiting objects of Ukrainian folk art to the American public — with an eye on the Chicago World's Fair, scheduled for the following year — was also taken under consideration. Resolutions pledged the organization to further its efforts toward expansion, to cooperate with other American women's organizations in defense of women's rights, to support movements for betterment of international relations and for the furtherance of the high ideals of freedom and equality, to help needy Ukrainians here and abroad, to maintain contact with organizations of Ukrainian women in other countries, to support labor and social legislation and endeavors, to help Ukrainian women immigrants becoming naturalized, to acquaint Ukrainian-American youth and the American public in general with the culture of Ukraine, especially with the folk art of Ukrainian women, and to give moral and material support to the movement for Ukrainian independence.

The following officers were elected: Helen Dobush Lototsky, president; Annette L. Kmetz and Anastasia Rybak, vice-presidents; Anastasia Wagner and Marie Bodnar, secretaries; Stephanie Abrahamovska, treasurer; Irene Hundiak, Anna Boyivka, Emily Uhorchak, auditors; Dr. Neonila Pelechovich, international relations; Catherine Shutak press; Mary Lenchuk, convention. In 1934, upon the resignation of H. Lototsky, Annette Kmetz became president.

Subsequent conventions were held in 1935, 1937, 1939 and 1941. At them the following sets of officers were elected:

Second Convention, held May 26, 1935, in New York City: Anastasia Wagner, president; Julia Jarema, Stephanie Abrahamovska and Catherine Dilay, vice-presidents; Annette Kmetz

and Pelahia Dembicky, English and Ukrainian secretaries, respectively; Anastasia Rybak, organizer; Auditing Committee: Neonila Pelechovich Hayvoronsky, Catherine Shutak Kedrovsky and Catherine Stefanovich; Committee on Exhibitions: Catherine Hupalo, Julia Pischak, Anna Kolton and Pelagia Choma. Neonila P. Hayvoronsky was reelected chairman of the Medical Assistance Fund.

Third Convention, held May 29 and 30, 1937, in Philadelphia: Anastasia Wagner, president, Helen Stogryn and Stephanie Abrahamovska, vice-presidents; Pelagia Dembicky, Ukrainian secretary; Annette Kmetz, English secretary and treasurer; Auditing Committee: Paraskevia Serediuk, Catherine Stefanovich and Julia Pischak; Committee on Exhibitions: Pauline Avramenko, Mary Bryn, Eugenia Dmytriv and Marie Lenchuk.

Fourth Convention, held May 27 and 28, 1939, in New York City elected the following officers: Annette Kmetz, president; Anastasia Wagner, honorary chairman of the Executive Committee; I. Kozachenko, A. Boyko and A. Mazur, vice-presidents; Helen Shved and Helen Mudryk, Ukrainian and English secretaries, respectively; S. Mykytka, financial secretary; Anna Kolton, treasurer; Helen Stogryn, organizer; Auditing Committee: A. Bodak, P. Kostecky and Sophie Kuziw; Committee on Exhibitions: M. Bryn, C. Choliy, P. Bencal and C. Drozdyk. Helen D. Lototsky, editor.

Fifth Convention, held in New York City on May 30 and 31 and June 1, 1941: Annette L. Kmetz, reelected president; Stephanie Abrahamovska, Olga Konyk, vice-presidents; and Marie Ann Wagner, jr. vice-president; Marie Polevchak, organizer; Sonia Mykytka and Anna Mazur, Ukrainian and English secretaries, respectively; Anna Hodowansky, financial secretary; Catherine Stefanovich, treasurer; Auditing Committee: Petronela Kostecky, Anna Bodak, Sophie Kuziw; Chairman of the Committee on Exhibition, Paraska Bencal. Helen Mudryk, press; Anna Kolton, Chairman of the Convention Committee. Honorary membership was conferred upon Julia Jarema for her loyal work among the Ukrainian women in America.

The activities of the Ukrainian National Women's League may be grouped under such headings: organization, education, exhibitions, contacts and collaboration with other organizations and humanitarian work.

Organization. The U.N.W.L.A., consisting of five branches

back in 1925, when, it was founded, grew in fifteen years into a sizeable organization of 62 branches, three regional councils and several thousand members. During this period, also, many contacts were made with other national women's organizations on both American continents and in Europe. To achieve this position, ceaseless and often tiresome work had to be undertaken, especially in those years when scarcity of funds made it rather difficult to visit Ukrainian groups in remote cities for organizational purposes.

The pioneer work in this field was done by Helen D. Lototsky and was ably continued by subsequent officers and organizers of the League. At present the League is a closely knit organization with branches in all larger cities where people of Ukrainian extraction reside. These branches hold regular meetings, national conventions and follow a definite program of activities. The League was chartered in New York State on May 6, 1935, by these charter members: Annette Kmetz, president; Anastasia Wagner, secretary; Julia Jarema, Stephanie Abrahamovska, Anna Koltan and Emily Uhorchak, directors.

Educational and Social Activities. The individual branches often arrange meetings at which lecturers present talks on topics of interest to the members. Branch reports show that numerous lectures have been given on such topics as: women's hygiene, care of infants, and subjects pertaining to health. Another popular topic has been the problem of feminine organization. Topics dealing with aid to various Ukrainian causes have also been widely discussed.

The Executive Committee of the U.N.W.L.A. supplies its local branches with mimeographed lectures which are read at meetings. Such lectures, prepared by qualified specialists, discuss the lives and activities of prominent Ukrainian women, describe important events in American and Ukrainian history, or explain certain interesting current events. As an illustration, special lectures have been prepared for such occasions as Mother's Day, or, in 1939, the 150th anniversary of the Constitution.

The U.N.W.L.A. used to support the monthly **Zhinochey Svit** (Woman's World), which was published in Pittsburgh by Marie Beck in 1933-34. Starting with November, 1939, however, the organization has supported the use of a page headed "Herald of the U.N.W.A.," in the Ukrainian tri-weekly newspaper **Amer-**

ica of Philadelphia. Helen D. Lototsky is the editor of this semi-monthly page. The organization contemplates starting a Journal.

To acquire funds for their various national and local activities and for their administrative expenses, the affiliates of the U.N.W.L.A. arrange tea and card parties, amateur shows, concerts, picnics and other forms of entertainment. Some branches have maintained amateur troupes which presented several shows annually. Others were fortunate to have in their midst talented singers, like Stephanie Tzymbalist and Marie Atamanec in Detroit and Catherine Hnatkiv in Rochester, who helped them along in their musical undertakings. The programs of such presentations are chiefly built around the works of Ukrainian composers and Ukrainian folk songs. Noted Ukrainian singers, such as Marie Hrebinyetsky, Maria Sokil, Olga Lepkova, or pianists, as Vera Stetkevich, are often presented as star attractions.

UKRAINIAN PAVILION AT THE CHICAGO WORLD'S FAIR, 1933

Exhibitions. In line with one of the resolutions passed at the First Ukrainian Women's Congress in the U.S.A., the U.N.W.L.A. has acquired several thousand dollars' worth of embroideries, rugs, village wearing apparel, wood carvings, pictures, etc., from the co-operative Ukrainian Peasant Art in Lwiw. All of these items are displayed at exhibits of Ukrainian folk art.

The group's debut in exhibit work was made at the 1933 Chicago World's Fair in the Ukrainian Pavilion, which was one of the main attractions of the Fair. The exquisite quality of the exhibit won high praise from all visitors and favorable mention in the press.

Since that time, the U.N.W.L.A. has maintained a Committee on Exhibitions whose duty it is to facilitate exhibits of Ukrainian folk art by branches of the League or other groups. Scores of exhibits have been held in New York, Philadelphia, Detroit, Scranton and other cities, always scoring a huge success.

Through these exhibits the U.N.W.L.A. helps to acquaint the general American public with a very interesting aspect of Ukrainian culture. And they also exert an educational influence on American-born people of Ukrainian background by showing them the high artistic achievements of their (peasant) forefathers. In many instances Ukrainian-American girls are so moved by the beauty of the exhibits that they take to Ukrainian embroidering.

The U.N.W.L.A. has taken care to complete its collection and now has on hand a veritable treasure of Ukrainian folk art.

Contact and Cooperation with Other Associations. The earliest contact of the U.N.W.L.A. with non-Ukrainian American and international women's societies goes back to the early days of the League. As already mentioned, delegates of several New York societies participated in the convention of the International Women's Council held in 1925, in Washington, and the group responsible for sending this delegation became, later on, the first Executive Committee of the U.N.W.L.A.

The next contact came during the following year, when the League was invited by the Women's Arts and Industries, Inc., to participate in the exhibit of folk art of all nations held at the Hotel Astor in New York City. Since that very successful exhibit, the U.N.W.L.A. has kept in touch with the Women's Arts and Industries and arranged similar exhibitions several times.

Another contact was early established, and is still maintained, with the International Women's Institute in New York City. New York branches of the U.N.W.L.A. are in constant intercourse with the Institute. Two of the group's conventions have been held in the Institute's home.

Close collaboration exists between the Regional Council of U.N.W.L.A. in New York City and the Federation of Women's Clubs.

In New York, Philadelphia, Detroit and Chicago, branches of the U.N.W.L.A. cooperate with the local chapters of the American Red Cross as subordinates. In other cities, also, similar relations are maintained not only with the Red Cross but also with the Y.W.C.A., divisions of the International Institute and other women's associations.

In Europe, the U.N.W.L.A. was in constant correspondence and cooperated closely with the Ukrainian Women's League of Lviw, Western Ukraine. Officers and members of the American League have visited the Lviw League's headquarters on visits to the "old country." Had the former Polish government granted the necessary visa, a representative of the U.W.L. of Lviw would have visited the headquarters and branches of the U.N.W.L.A.

Together with the Ukrainian Women's League of Lviw, the Ukrainian National Women's League of Canada, Ukrainian National Women's League of America and several other associations, the U.N.W.L.A. formed the World Union of Ukrainian Women, of which Professor Sophia Lindfors Russova, well known Ukrainian educator and authoress, was the honorary president, and Milena Rudnicky, Ukrainian representative of the Polish Diet, the acting president.

The visit of Olena Kysilewska, Ukrainian member of the Polish Senate and publisher of the Ukrainian bi-monthly **Zhinocha Dolia** (Woman's Fate), in 1929, plus an earlier visit by Anna Chikalenko-Keller in 1925, mentioned above, have been the only personal contacts of Ukrainian women's organizations abroad with the U.N.W.L.A.

Relations with the Ukrainian Women's League of Canada have been much livelier. Both Leagues are in constant contact on organizational matters; officers of both groups exchange visits from time to time. Several conventions of the U.N.W.L.A. have been honored by the presence of delegates from the Canadian League.

During the past few years the Executive Committee of the U.N.W.L.A. entered into correspondence with the Ukrainian

Women's Circle of Prudentopolis, Parana, in the United States of Brazil. As a result, the Brazilian group joined the U.N.W.L.A. as Branch No. 62.

Helping Ukraine. Any picture of U.N.W.L.A. activities would be very incomplete without at least a brief sketch of its work on behalf of the Ukrainian people abroad. These activities are of a humanitarian and political nature.

UKRAINIAN AMERICAN WOMEN OF PHILADELPHIA, PA.

In Peasant Costumes from Various Parts of Ukraine

The U.N.W.L.A. has collected thousands of dollars for such purposes as aid to invalids of the Ukrainian War for Independence, and to political prisoners, war orphans, victims of floods, famine and epidemics. A special Medical Fund Committee, maintained by the League, collected and sent several thousand dollars to the People's Clinic (Narodna Lichnycia) in Lviw, to care for victims of the infamous 1930 "pacification" of Ukrainian Galicia by the Polish military, and to individual sufferers from the

Kremlin-directed famine in Ukraine during the winter of 1932-33.

Many financial subsidies have also been given by members and branches of the U.N.W.L.A. to Ukrainian educational institutions in Europe. Private Ukrainian schools in Western Ukraine, Carpatho-Ukraine and Czecho-Slovakia have received generous gifts. Ukrainian writers, women's publications and societies could always count on help from the U.N.W.L.A. and its branches. Homeless children and refugees in Ukraine have received bales of clothes and money for food.

PARTICIPANTS OF THE UKRAINIAN WOMAN'S DAY
IN DETROIT, MICH.

The League's activities embraced also protests and petitions, made by the U.N.W.L.A. itself or with other Ukrainian-American organizations, to the League of Nations and to Washington, requesting intervention on behalf of oppressed Ukrainians in Europe. The group has also participated in mass meetings, street parades and demonstrations, as on the occasion of the Polish "pacification" of Ukrainian peasants, or the Soviet sponsored famine in Ukraine.

governments and several international women's societies on behalf of its sister organization in Lwiv when the latter was unjustly dissolved by Polish authorities in 1929, and again in 1938. In both cases the dissolution edict was revoked.

The Second World War has interrupted these activities. Ukrainian-American women now turn to activities which are connected with the defense of the United States. But they are prepared to carry on their humanitarian activities on behalf of justice and peace when the war clouds disperse and when the world will again be in need of help, compassion and understanding.

To round out the picture of Ukrainian women's organizations in the United States, two other associations must be mentioned. One of them, the **Ukrainian Gold Cross** is an auxiliary of the Organization for the Rebirth of Ukraine. It professes the political ideology of the parent organization and is active chiefly in helping groups and causes supported by that group. It has branches in several cities and has lately been active helping those Ukrainians who had been forced to serve with the Polish army in France and upon retreat were interned in Switzerland.

In 1940 members not agreeing with the political ideology of the Organization for the Rebirth of Ukraine seceded and formed an **Independent Ukrainian Gold Cross** with purely humanitarian purposes.

The Ukrainian Women's Community, with branches in New York, Newark, Rochester, Detroit and other cities, is ideologically affiliated with the Defense of Ukraine Association, and comprises women of that political trend. For some time the Ukrainian Women's Community published a monthly page in the tri-weekly **Narodna Wola** in Scranton, which was edited by the president of the U.W.C., Eugenie Zalewsky. Before the present war the group, together with the Defense of Ukraine, supported the press and activities of the Ukrainian Peasant (Socialist-Radical) Party in Western Ukraine.

The account of the activities of American-Ukrainian women would not be complete without mentioning Marie S. Gambal, the authoress of the **Story of Ukraine** for children (published by the Ukrainian Workingmen's Ass'n in Scranton, in 1932) and of numerous pamphlets (**Our Ukrainian Background; Rus Ukraine and Muscovy-Russia**) and articles, in English and in Ukrainian.

The Ukrainian Women's League of Canada

The story of the organizational endeavors and activities can best be told in the words of Mary Tkachuk and Anna Burik, president and secretary of the U.W.L. of C., as they wrote it down in a letter to the Ukrainian National Women's League of America. The letter says:

The period from the very beginnings of the Ukrainian immigration to Canada to the present day, may be divided in two. The first was characterized by the immigrant's desire to earn some money and return to his native land. The second period began when the immigrant realized that Canada was his adopted country, that his life must be built along independent lines and that his children will have to be brought up as Canadians of Ukrainian descent.

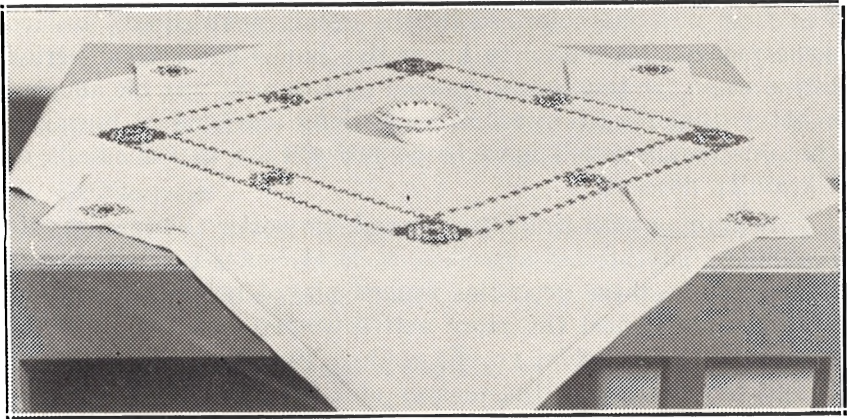
Beginning with this latter period, we notice the immigrants organizing educational associations, local centers, churches and institutes. In these activities women played an important role. But as time passed the more active women saw the necessity of forming independent groups of their own, which would carry enlightenment among the masses of Ukrainian-Canadian womanhood and give them a common aim in this activity. Thus it came about that in 1926 the Ukrainian Women's League of Canada was organized at the women's conference in Saskatoon.

The aims of the League were announced as: enlightenment of women, and teaching them their duties to the people of their extraction; education of youth in the religious-national spirit; dissemination of Ukrainian folk art and propaganda among Ukrainian Canadians and other citizens of Canada; consciousness of civic duties and full participation in Canadian life.

To achieve these objectives, our women co-operated with other groups, such as the Mohila Institute in Saskatoon, the Hrushevsky Institute in Edmonton, the Orthodox Church, the Ukrainian Self-Reliance League and the Ukrainian Youth's Association of Canada.

In every community where a women's organization exists, the burden of community work falls upon that organization. One can see by the annual reports of our branches that a lion's share of the financial burden of any endeavor is borne by women, both in civic centers and in church parishes.

In the matter of educating our youth, the Ukrainian Women's League co-operates with the church authorities and with our educational institutions, mentioned above. A fund campaign for the publication of a Sunday school manual and a Ukrainian primer and grammar, which would answer the demands of our times, has been launched. The actual work of compiling the material has been delegated to competent people, and it is hoped that the books will soon come off the presses.

UKRAINIAN EMBROIDERED TABLE CLOTH AND NAPKINS

Our League was the first Ukrainian group in Canada to popularize Mother's Day. Every year necessary material and programs are compiled and sent to our affiliates, and we can say with pride that hardly a Ukrainian community in Canada exists that does not now celebrate Mother's Day.

In acquainting the public with the Ukrainian folk art, a great deal has been done. Various instructions and patterns were issued, and every possible method was utilized to encourage Ukrainian women in Canada to take interest in this work. Every year exhibits of needlework and painted Easter eggs are spon-

sored, and prizes given for the best work displayed. In time, our exhibits earned high praise, and almost every year the larger newspapers devoted considerable space to them. The Museum of Ukrainian Folk Handicrafts was founded to preserve patterns, Easter eggs, woven work and other handicraft. Some of the objects were collected from Ukrainian Canadians, others imported from Lwiw. To augment the Museum's collection, every branch of the League pays five dollars annually to a special fund. In 1940, at our convention, it was decided to equip a special room in the Mohila Institute for purposes of the Museum.

The Ukrainian Women's League also plays an active part in non-Ukrainian Canadian life. Our group belongs to the Canadian Women's Council on an equal basis with all other Canadian women's groups of Dominion-wide character. Through Mrs. Sakaliuk of Toronto, our organization participated in the Council's executive conferences in Ottawa during the past two years, at which matters of internal Canadian life and of the Canadian war effort were discussed.

With the outbreak of the war, our women have been taking as active an interest in helping our country's war effort as other Canadians. This work is mostly connected with the Canadian Red Cross, of which many of our women are members. They sew, weave, help collect funds and engage in other activities of assisting the soldiers. Our group has collected two thousand dollars for purposes of purchasing an ambulance, which is to be given to the Canadian Defense Council.

We have also tried to maintain close contact with other Ukrainian women's groups throughout the world. For example, Miss Hannah Romanich, during her sojourn to Europe represented our League at the Ukrainian Women's Congress in Stanislaviw, Western Ukraine. Mmes. S. Stechishin, D. Yandova and L. Sliuzar represented us at the conventions of the Ukrainian National Women's League of America. The American and our League today are the only women's organizations which can speak freely on behalf of Ukrainian womanhood in Europe. We send our publications and circulars throughout Canada, to America, Brazil and formerly, to the Ukrainian Women's League of Galicia.

We have thus far issued over eighty lectures on organization, education, art, health, domestic economy, etc; over fifty pamphlets, booklets, programs and patterns. Besides mimeographed publications issued regularly, we also have a woman's page in the Canadian weekly, **Ukrainian Voice**, which contains reports, news and features of interest to women.

We have 125 active affiliates, but send material to and maintain correspondence with, over 150 women's clubs.

Such is the story of the women of Ukrainian birth and descent throughout the world up to the time of the present upheaval. With anxiety in their hearts they await now the end of the present conflict, lending helping hands whenever they can, and hoping for the time when with the rest of the world's womanhood they will be able again to work for peace, freedom and progress of mankind.

October, 1941.

Yaroslav J. Chyz

Показчик Змісту

CONTENTS

	Стор.-Page
Передмова	5
Пятнацять Літ Праці Союзу Українок Америки, Часть	
I., написала Стефа Абрагамовська	7
Заложення СУА	10
Рік 1926	12
Рік 1927	15
Рік 1928	15
Рік 1929	15
Рік 1930	16
Рік 1931	17
Рік 1932	18
Перший Український Жіночий Конгрес в Америці:	
Перший день нарад	19
Другий день нарад	25
Третій день нарад	32
Резолюції	38
Рік 1933	43
Рік 1934 (Перший піврік)	44
Пятнацять Літ Праці Союзу Українок Америки,	
Часть II., написала Анета Л. Кмець	46
Рік 1935	47
Друга Конвенція СУА	49
Рік 1936	52
Рік 1937	55
Третя Конвенція СУА	56
Резолюції Третьої Конвенції СУА	57
Всесвітній Союз Українок	59
Рік 1938	68

Рік 1939, Трагедія Карпатської України	74
Четверта Конвенція СУА	77
Резолюції Четвертої Конвенції	80
Рік 1940	85
Смерть Софії Русової	86
Ювілейний Обхід СУА	87
Конгрес Американських Українців	89

Пятнацять Літ Праці СУА, Часть III.

Секція Українського Народного Мистецтва, написала Параска Бенцаль	94
“Вісти Союзу Українок Америки,” написала Олена Д. Лотоцька	99
Філія СУА в Дітройт, написала Ю. М. Ш.	101
Окружна Рада СУА у Філадельфії	105
Окружна Рада СУА в Нью Йорку	109

Звіти Відділів Союзу Українок Америки:

Відділ 1. Нью Йорк, Жіноча Громада	111
Відділ 2, Честер, Па.	113
Відділ 3, Нью Йорк, Н. Й., Жіноча Поміч	115
Відділ 4, Нью Йорк, Жіноча Секція Укр. Дем. Клубу	115
Відділ 5, Дітройт, Миш.	117
Відділ 6, Рочестер, Н. Й.	119
Відділ 7, Акрон, Огайо	121
Відділ 8, Бронкс, Н. Й.	123
Відділ 9, Акрон, Огайо	125
Відділ 11, Йонгставн, Огайо	125
Відділ 14, Клівленд, Огайо	127
Відділ 16, Дітройт, Миш.	129
Відділ 18, Джамайка, Н. Й.	131
Відділ 19, Бейон, Н. Дж.	133
Відділ 20, Йонкерс, Н. Й.	134
Відділ 21, Бруклін, Н. Й.	135
Відділ 22, Джерзі Ситі, Н. Дж.	137
Відділ 23, Дітройт, Миш.	139
Відділ 24, Елизабет, Н. Дж.	141
Відділ 25, Емгерст, Масс.	141
Відділ 26, Гемтремк, Миш.	143
Відділ 27, Питсбург, Па.	147
Відділ 28, Ньюарк, Н. Дж.	149
Відділ 29, Вунсакет, Р. Айл.	149

Відділ 30, Клівленд, Огайо	151
Відділ 31, Дітройт, Миш:	153
Відділ 34, Когоус, Н. Й.	155
Відділ 35, Озон Парк, Н. Й.	155
Відділ 36, Шикаго, Ілл.	157
Відділ 37, Дітройт, Миш.	158
Відділ 38, Ансонія, Конн.	159
Відділ 39, Трентон, Н. Дж.	161
Відділ 40, Аллентавн, Па.	161
Відділ 41, Филадельфія, Па.	163
Відділ 42, Филадельфія, Па.	165
Відділ 43, Вайтстон, Н. Й.	167
Відділ 46, Филадельфія, Па.	171
Відділ 47, Савт Филадельфія, Па.	173
Відділ 48, Найставн, Филадельфія, Па.	175
Відділ 49, Бофало, Н. Й.	175
Відділ 51, Джерзі Ситі, Н. Дж.	177
Відділ 53, Бруклин, Н. Й.	181
Відділ 54, Бриджпорт, Конн.	183
Відділ 57, Дірборн, Миш.	185
Відділ 59, Болтимор, Мд.	185
Відділ 62, Прудентополіс, Бразилія	188

Реєстр Відділів СУА	191
----------------------------------	------------

Союз Українок Канади, написали М. Ткачук і А. Рудик ...	193
--	------------

Жіноцтво на Україні і Його Організації,

написав В. Ж.

Найдавніші часи	197
Рух за визволення жіноцтва у світі	200
Українське жіноцтво до початків 20-го століття.....	202
Творення центральних організацій	206
Союз Українок у Львові	207
Український Жіночий Конгрес	211
Українські Жіночі Організації	212
Дружина Княгині Ольги	215
Союз Українських Працюючих Жінок	215

Ukrainian Women and Their Organizations

by Yaroslav J. Chyz	217
Early History	219

	Стор.-Page
The Universal Feminist Movement	219
Ukrainian Women up to 20th Century	224
First Organizations	224
Women in Literature, Science, Arts	225
Establishment of Central Organizations	228
The Ukrainian Womens League of Lviw	229
The Ukrainian Women Congress	231
Ukrainian Women in the United States	235
The Ukrainian National Women's League of America	236
First Ukrainian Women's Congress in USA	237
The Ukrainian Women's League of Canada	247
Покажчик Змісту — Index	251

ПОМІЧЕНІ ПОМИЛКИ

- Сторона 49, рядок 2-ий знизу; надруковано “Пелагія Горна,” має бути “Пелагія Хома.”
- Сторона 92, рядок 13-ий згори; надруковано “29.66,” має бути “недобір 29.66.”
- Сторона 112, останній рядок під фотографією; надруковано “Е. Дерех,” має бути “П. Дерек.”
- Сторона 148, останній рядок під фотографією; надруковано “А. Ттепер,” має бути “А. Тепер.”
- Сторона 148, той самий рядок, що вище; надруковано “М. Пасючна,” має бути “М. Пасечна.”

